Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

Întrebări și răspunsuri teologice (vol. 1)

Teologie pentru azi
București
2018

Ediția de față este o ediție online gratuită.

Am preluat Sfânta Frescă de
pe coperta primă din locația de aici[1].

[1] A se vedea: https://www.pemptousia.ro/files/2013/09/maximos-in.jpg.

Cuvânt înainte

Astăzi, 16 septembrie 2016, cu o zi înainte ca să împlinesc 11 ani de Dumnezeiască Preoție, Dumnezeul nostru treimic, Cel preabun și plin de îndurare, Care știe ce ne trebuie tuturor, m-a luminat ca să încep o nouă colecție teologică, în care să răspund la diverse întrebări teologice. Bineînțeles că iubesc cărțile patristice în format dialogic și sunt interesat de cărțile de interviuri de tot felul, dar nu m-am gândit niciodată până azi ca să scriu o carte sub formă de întrebări și răspunsuri. Iar luminarea lui Dumnezeu pentru mine, din această zi, a fost ca să scriu cărți sub format dialogic, în care experiența duhovnicească și teologică să îmbrățișeze munca de cercetare, pentru a oferi răspunsuri directe și sintetice la diverse întrebări teologice. Și astfel, cu harul lui Dumnezeu, încep cartea de acum și noua serie teologică *Teologie pentru azi*, cu dorința vie, bucuroasă, de a veni în ajutorul tuturor celor credincioși, dar, în același timp, de a-mi pune și mie la îndemână, pentru diverse ocazii, răspunsuri detaliate la probleme punctuale. Căci fiii credincioși ai Bisericii, dar și cei care stau departe de Biserică sau eterodocși de tot felul, în diferite împrejurări, ne pun întrebări de tot felul. Și ei cred că răspunsurile sunt „ușoare” și se pot da „imediat”. Însă niciun răspuns teologic nu este ușor, ci pentru el este nevoie de muncă de cercetare, de studiu, de gândire, de analiză, de luminare dumnezeiască. Așa că noua serie teologică e o lucrare ascetico-teologică pe care o pun la îndemâna tuturor credincioșilor Bisericii, care pun întrebări și vor răspunsuri pertinente. Ca, și cei care răspund, și cei care

se lămuresc prin răspunsurile mele, să înțeleagă că teologia e știința sfințeniei și a asumării personale a întregii Tradiții a Bisericii.

Întrebări și răspunsuri teologice

(vol. 1)

1. Câți colaci cuprinde un căpețel și ce semnifică ei?

Pr. Dr. Alexandru Stănciulescu-Bârda[2] are un articol intitulat *Teologia parastasului: căpețelul și cei 40 de colăcei*[3] în care a vorbit în mod special despre acest lucru. Și, în articolul său, Părintele Alexandru ne spune că un căpețel e format din 3 colaci mari și din 40 de colaci mici. Așadar, un căpețel cuprinde 43 de colaci.

Colacii mari sunt în număr de 3, primii doi sunt în formă de cerc și unul se numește *colacul lui Dumnezeu* (care are 3 cruci), iar celălalt se numește *colacul Arhanghelului* (care are 4 cruci), iar al treilea se numește *colacul Îngerului* (un colac cu o buclă împărțită în 5). În fiecare colac mic, din cei 40, se pune câte o lumânare[4] și se împart astfel după Slujba Înmormântării. Pe când, cei 3 colaci mari, se împart Preotului care a slujit Înmormântarea.

Și toți acești colaci se numesc *căpețel*, pentru că se pun la capul celui adormit sau se împart pentru mântuirea lui. Însă titlul articolului Părintelui Alex-

---

[2] A se vedea: https://alexandrustanciulescubarda.wordpress.com/.

[3] Al. Stănciulescu-Bârda, *Teologia parastasului: căpețelul și cei 40 de colăcei*, 2 martie 2013, *cf.* http://www.ziarulnatiunea.ro/2013/03/02/teologia-parastasului-capatelul-si-cei-40-de-colaci/.

[4] Ibidem.

andru ne indică faptul că, mai degrabă, cei doi colaci mari, numiți *ai lui Dumnezeu* și *ai Arhanghelului*, sunt *căpețelul* sau cei 3 colaci mari, dar că cei 40 de colăcei sunt aparte de căpețel.

Însă trebuie să știm cu toții faptul că acești colaci de la Înmormântare sunt o tradiție țărănească și nu sunt specificați în rânduiala liturgică a Slujbei Înmormântării din Molitfelnic. Cu alte cuvinte, potrivit cărții de cult, putem să aducem câte pâini sau câți colaci dorim, pe lângă colivă, pentru că Biserica nu ne cere un anume număr de colaci, care să fie împărțiți la Înmormântare pentru cel adormit. Însă eu cred că nu trebuie să renunțăm nicidecum la această tradiție țărănească românească, ci să o ducem mai departe, pentru că ea este o expresie a atenției și a iubirii noastre față de cel adormit. Și nici nu îmi închipui, de fapt, o Înmormântare și un Parastas fără acești colaci românești.

În ceea ce privește semnificația celor 40 de colaci mici, Părintele Alexandru ne spune că semnifică cei 40 de ani de rătăcire a lui Israil în pustiu sau cele 40 de zile de post ale Domnului, pe când lumânarea înfiptă în colac ne trimite la Învierea Domnului și la biruința Lui asupra păcatului și a morții[5].

Bogdan Lupescu, în 2006, a scris un articol despre Marița Boboc, de 80 de ani, cu titlul: *Căpităreasa din Luciu*[6].

Pentru că ea face în satul ei „capetele" sau „căpețelele" celor adormiți. Și bunica Marița consideră cuptorul în care ea face pâine ca fiind pântecele

---

[5] Ibidem.

[6] Bogdan Lupescu, *Căpităreasa din Luciu*, în *Formula AS*, nr. 710, 2006, *cf.* http://www.formula-as.ro/2006/710/spiritualitate-39/capitareasa-din-luciu-6861.

Maicii Domnului[7], pentru că acolo face colacul Liturghiei, care este „trupușorul înfășat al Domnului Hristos”[8]. Dar ea, în simplitatea ei, consideră că colacii sunt hrană pentru sufletele celor adormiți[9].

Însă colacii sunt expresia iubirii și a rugăciunii noastre pentru cei adormiți, pentru că hrana sufletelor e slava lui Dumnezeu cea necreată și veșnică. Și noi cerem, pentru cei adormiți, prin milosteniile noastre de pâine și de colivă și de haine slava lui Dumnezeu, care e hrana și băutura și veselia cea veșnică a celor adormiți, dar și curăția, luminarea și sfințirea noastră, a celor care ne rugăm pentru mântuirea celor adormiți.

2. Care sunt numele care apar în cartea Facerea?

Primul nume care apare în cartea Facerea este numele *Dumnezeu* [Θεὸς] [1, 1, LXX]. E numele Făcătorului cerului și al pământului și al nostru, al oamenilor, al Dumnezeului nostru treimic. După care, la 1, 2, apare sintagma *Duhul lui Dumnezeu* [Πνεῦμα Θεοῦ], care indică persoana Sfântului Duh, dar și numele de *Domnul* [Κύριος], care indică persoana Fiului [2, 8].

Și Dumnezeu a sădit Paradisul în Edem [Εδεμ] și în Edem l-a pus pe omul pe care l-a zidit [2, 8].

Din Edem ieșea un râu care se împărțea întru 4 începuturi [εἰς τέσσαρας ἀρχάς] [2, 10], iar numele acestor 4 râuri erau: 1. Fison [Φισων], care înconjoară tot pământul Evilat [Ευιλατ] [2, 11]; 2. Ghion [Γηων],

---

[7] Ibidem.
[8] Ibidem.
[9] Ibidem.

care înconjoară tot pământul Etiopiei [2, 13]; 3. Tigris [Τίγρις], care merge înaintea Assiriei [2, 14] și 4. Evfratis [Εὐφράτης] [2, 14].

Primul om creat de Dumnezeu s-a numit *Adam* [Ἀδάμ] [2, 16], iar prima femeie a fost numită de Adam *Viață* [Ζωή] [2, 20], pentru ca în 4, 1 să aflăm că numele ei este *Eva* [Εὕα]. Primul lor copil a fost Cain [Κάϊν] [4, 1], iar al doilea a fost Abel [Ἄβελ] [4, 2].

Pământul Ned [Ναιδ] apare în 4, 16. Cain l-a născut pe Enoh [Ἑνώχ] [4, 17]. Fiul lui Enoh a fost Ghedad [Γαιδαδ] [4, 18], iar fiul lui Ghedad a fost Meil [Μαιηλ] [4, 18], iar fiul lui Meil a fost Matusala [Μαθουσαλα] [4, 18], iar fiul lui Matusala a fost Lameh [Λάμεχ] [4, 18]. Femeile lui Lameh au fost Ada [Αδα] și Sella [Σελλα] [4, 19].

Ada l-a născut pe Iobel [Ιωβελ] [4, 20] și pe Iubal [Ιουβαλ] [4, 21], pe când Sella l-a născut pe Tobel [Θοβελ], dar a avut și o fiică, pe Noema [Νοεμα] [4, 22]. Al 3-lea fiu al lui Adam și al Evei, despre care ne vorbește Scriptura, este Sit [Σήθ] [4, 25]. Iar fiul lui Sit a fost Enos [Ἐνώς] [4, 26].

Fiul lui Enos a fost Cainam [Καϊνάμ] [5, 9]. Iar Cainam l-a născut pe Maleleil [Μαλελεήλ] [5, 12]. Fiul lui Maleleil a fost Iaret [Ἰάρετ] [5, 15], pe când fiul lui Iaret a fost Enoh [Ἑνώχ] [5, 18]. Iar Enoh l-a născut pe Matusala [Μαθουσαλά].

Matusala l-a născut pe Lameh [Λάμεχ] [5, 25], iar Lameh l-a născut pe Noe [Νῶε] [5, 29], iar Noe a avut 3 fii: pe Sim [Σήμ], pe Ham [Χαμ] și pe Iafet [Ιαφεθ] [5, 32]. Chivotul lui Noe s-a oprit pe munții cei ai lui Ararat [τὰ ὄρη τὰ Αραρατ] [8, 4], iar Ham l-a născut pe Hanaan [Χανάαν] [9, 18].

Capitolul al 10-lea din Facerea e plin de nume. Astfel, fiii lui Iafet sunt Gamer [Γαμερ], Magog [Μα-

γώγ], Made [Μαδαι], Iovan [Ιωυαν], Elisa [Ελι- σα], Tobel [Θοβελ], Mosoh [Μοσοχ] și Tiras [Θιρας] [10, 2]. Fiii lui Gamer sunt Ashanaz [Ασχαναζ], Rifat [Ριφαθ] și Torgama [Θοργαμα] [10, 3]. Fiii lui Iovan sunt Elisa [Ελισα] și Tarsis [Θαρσις], cât și Chitii [Κίτιοι] și Rodii [Ῥόδιοι] [10, 4]. Însă *Chitii* și *Rodii* sunt forme de plural, arătând două neamuri care au ieșit din doi fii ai lui Iovan. Pe când numele celor doi sunt *Chitios* [Κίτιος] și *Rodios* [Ῥόδιος].

Fiii lui Ham au fost Hus [Χους], Mesrem [Μεσραιμ], Fud [Φουδ] și Hanaan [Χανάαν] [10, 6], ultimul fiind amintit la 9, 18. Fiii lui Hus au fost Sava [Σαβα], Evila [Ευιλα], Savata [Σαβαθα], Regma [Ρεγμα] și Savacata [Σαβακαθα], pe când fiii lui Regma au fost Sava [Σαβα] și Dadan [Δαδαν] [10, 7].

Nevrod [Νεβρωδ] a fost fiul lui Hus [10, 8], iar în 10, 10-12 găsim nume de cetăți: Babilon [Βαβυλών], Oreh [Ορεχ], Arhad [Αρχαδ], Halanni [Χαλαννη], Sennaar [Σεννααρ], Assur [Ασσουρ], Ninevi [Νινευή], Roovot [Ροωβωθ], Halah [Χαλαχ] și Dasem [Δασεμ].

Mesrem i-a născut pe Ludiim [Λουδιιμ], pe Enemetiim [Ενεμετιιμ], pe Laviim [Λαβιιμ], pe Neftaliim [Νεφθαλιιμ][10, 13], pe Patrosoniim [Πατροσωνιιμ], pe Hasloniim [Χασλωνιιμ] și pe Caftoriim [Καφθοριιμ] [10, 14]. Iar Hasloniim l-a născut pe Filistiim [Φυλιστιιμ] [10, 14].

Fiii lui Hanaan au fost Sidon [Σιδών], Hetteos [Χετταῖος] [10, 15], Iebuseos [Ιεβουσαῖος], Amorreos [Ἀμορραῖος], Ghergheseos [Γεργεσαῖος] [10, 16], Eveos [Ευαῖος], Arucheos [Αρουκαῖος], Asenneos [Ασενναῖος] [10, 17], Aradios [Ἀράδιος], Samareos [Σαμαραῖος] și Amati [Αμαθι] [10, 18].

În 10, 19 întâlnim alte nume de cetăți: Sidon [Σιδών], Gherara [Γεραρα], Gaza [Γάζα], Sodoma

[Σόδομα], Gomorra [Γόμορρα], Adama [Αδαμα], Sevoim [Σεβωιμ] și Lasa [Λάσα].

În 10, 21 apare numele Eber [Ἔβερ].

Fiii lui Sim au fost Elam [Αιλαμ], Assur [Ασσουρ], Arfaxad [Ἀρφαξάδ], Lud [Λουδ], Aram [Ἀράμ] și Cainam [Καϊνάμ] [10, 22]. Fiii lui Aram au fost Os [Ως], Ul [Ουλ], Gater [Γαθερ] și Mosoh [Μοσοχ] [10, 23]. Arfaxad a născut pe Cainam, iar Cainam l-a născut pe Sala [Σαλά], iar Sala l-a născut pe Eber [10, 24].

Eber, la rândul său, i-a născut pe Falec [Φάλεκ] și pe Iectan [Ιεκταν] [10, 25]. Iar fiii lui Iectan sunt Elmodad [Ελμωδαδ], Salef [Σαλεφ], Asarmot [Ασαρμωθ], Iarah [Ιαραχ] [10, 26], Odorra [Οδορρα], Ezil [Αιζηλ], Decla [Δεκλα] [10, 27], Avimeil [Αβιμεηλ], Savev [Σαβευ] [10, 28], Ufir [Ουφιρ], Evila [Ευιλα] și Iobab [Ιωβαβ] [10, 29].

În 10, 30 avem două nume de localități: Massi [Μασση] și Sofira [Σωφηρα]. Iar cetatea unde oamenii au vrut să ridice turnul se numește *Tulburare* [Σύγχυσις] [11, 9].

Arfaxad l-a născut pe Cainam [11, 12], Cainam l-a născut pe Sala [11, 13], Sala l-a născut pe Eber [11, 14], Eber l-a născut pe Falec [11, 16], Falec l-a născut pe Ragav [Ῥαγαύ] [11, 18], Ragav l-a născut pe Seruh [Σερούχ] [11, 20], Seruh l-a născut pe Nahor [Ναχώρ] [11, 22], Nahor l-a născut pe Tara [Θάρα][11, 24], iar Tara i-a născut pe Avram [Αβραμ], Nahor și Arran [Αρραν] [11, 26].

Arran l-a născut pe Lot [Λώτ] [11, 27], în 11, 28 se vorbește despre țara Haldeilor [τῶν Χαλδαίων], iar femeia lui Avram este Sara [Σαρα] [11, 29]. Femeia lui Nahor era Melha [Μελχα][11, 29], care era fiica lui Arran, care era tatăl a două fiice: Melha [Μελχα] și Iesha [Ιεσχα] [11, 29].

În 11, 31 aflăm numele cetății Harran [Χαρράν], iar în 12, 5 se vorbește despre Hanaan [Χανάαν]. În 12, 6 aflăm locul Sihem [Συχέμ], în 12, 8 aflăm pentru prima oară despre cetățile Betil [Βαιθηλ] și Anghe [Αγγαι], și tot pentru prima oară, la 12, 10, aflăm despre Egiptos [Αἴγυπτος].

Conducătorul Egiptului se numește Farao [Φαραώ] [12, 15], iar în 13, 7 sunt amintiți Hananeii [Χαναναῖοι] și Ferezeii [Φερεζαῖοι]. În 13, 10 aflăm pentru prima oară despre râul Iordanis [Ἰορδάνης], iar în 13, 10 despre localitatea Zogora [Ζογορα]. În 13, 18 aflăm pentru prima oară de stejarul lui Mamvri [τὴν δρῦν τὴν Μαμβρη] și tot aici de cetatea Hebron [Χεβρων].

În cap. al 14-lea vom găsi mai multe nume de împărați: Amarfal, împăratul Sennaarului [Αμαρφαλ βασιλέως Σεννααρ], Arioh, împăratul Ellasarului [Αριωχ βασιλεὺς Ελλασαρ], Hodollogomor, împăratul Elamului [Χοδολλογομορ βασιλεὺς Αιλαμ], Targal, împăratul neamurilor [Θαργαλ βασιλεὺς ἐθνῶν] [14, 1], Valla, împăratul Sodomei [Βαλλα βασιλέως Σοδομων], Varsa, împăratul Gomorrei [Βαρσα βασιλέως Γομορρας], Sennaar, împăratul Adamei [Σεννααρ βασιλέως Αδαμα], Simovor, împăratul Seboimului [Συμοβορ βασιλέως Σεβωιμ] și împăratul Balac [Βαλακ] sau Sigor [Σηγωρ] [14, 2].

Ei s-au adunat în Valea sărată [τὴν Φάραγγα τὴν ἁλυκήν], unde acum e Marea sărurilor [ἡ Θάλασσα τῶν ἁλῶν] [14, 3]. În 14, 5 apare numele Astarot Carnen [Ασταρωθ Καρναιν], forma de Ac. pl. Ommeus [Ομμαίους] și numele cetății Savi [Σαυη].

Din 14, 6 aflăm că Horreii [Χορραίοι] trăiau în munții Siir [Σηιρ] și până la terebintul Faranului [ἕως τῆς τερεμίνθου τῆς Φαραν].

Cadis [Καδης] sau Izvorul judecății [τὴν Πηγὴν τῆς κρίσεως] apare pentru prima oară în 14, 7. Tot aici apare pentru prima oară și numele Amalic [Αμαληκ] și aflăm că amorreii locuiau în Asasantamar [Ασασανθαμαρ].

Amoris [Αμορις] a fost fratele lui Eshol [Εσχωλ] și al lui Avnan [Αυναν], care erau aliații [συνωμόται] lui Avram [14, 13]. În 14, 14 apare pentru prima oară în Scriptură numele Dan [Δάν], iar din 14, 15 aflăm că localitatea Hova [Χωβα] este în stânga Damascosului [Δαμασκός]/ Damascului.

Dacă în 14, 5 a apărut numele cetății Savi, în 14, 17 se amintește valea Savi [τὴν κοιλάδα τὴν Σαυη]. În 14, 18 avem numele împăratului Salimului [Σαλήμ]: Melhisedec [Μελχισέδεκ]. Iar aliații lui Avram apar în 14, 24 și ei sunt trei la număr: Eshol [Εσχωλ], Avnan [Αυναν] și Mamvri [Μαμβρη].

Masec [Μασεκ] era fiul lui Damascos Eliezer [Δαμασκὸς Ἐλιέζερ] [15, 2]. Evfratis, râul cel mare, reapare în 15, 18, pe când în 15, 19-21 apar neamurile al căror pământ Domnul îl va da seminției lui Avram, toate scrise cu majusculă și la Ac. pl.: pământurile Cheneilor [Καιναίους], Chenezeilor [Κενεζαίους], Chedmoneilor [Κεδμωναίους], Hetteilor [Χετταίους], Ferezeilor [Φερεζαίους], Rafainilor [τοὺς Ραφαϊν], Amorreilor [Αμορραίους], Hananeilor [Χαναναίους], Eveilor [Ευαίους], Ghergheseilor [Γεργεσαίους] și Iebuseilor [Ιεβουσαίους].

Slujitoarea egipteancă a Sarei se numea Agar [Ἀγάρ] [16, 1]. Calea Sur [Σουρ] e menționată în 16, 7. Îngerul Domnului îi spune lui Agar numele fiului ei: Ismail [Ισμαηλ] [16, 11]. *Fântâna înaintea căreia am văzut* [Φρέαρ οὗ ἐνώπιον εἶδον] e amintită în 16, 14, alături de localitățile Cadis [Καδης] și Barad [Βαραδ],

Barad apărând aici pentru prima dată în cartea Facerea.

Domnul îi schimbă numele lui Avram în *Avraam* [Ἀβραάμ] [17, 5], iar lui Sara în *Sarra* [Σάρρα] [17, 15] și îi profețește lui Avraam că va naște un fiu, pe Isaac [Ἰσαάκ] [17, 19]. În 19, 22 apare cetatea Sigor [Σηγωρ], unde a mers Lot. Fetele lui Lot au născut cu tatăl lor pe Moab [Μωαβ], din care se trag Moabitenii [Μωαβιτῶν] [19, 37] și pe Amman [Αμμαν], din care se trag Ammanitenii [Αμμανιτῶν] [19, 38].

Avraam locuiește un timp în Gherara [20, 1], iar împăratul Gherarei era Abimeleh [Αβιμελεχ] [20, 2]. În 21, 3 ni se vorbește despre nașterea lui Isaac. Ismail locuiește în pustiul Faran [Φαραν]. În 21, 22 apar încă două nume noi de bărbați: Ohozat [Οχοζαθ] și Ficol [Φικολ]. În 21, 31 apare pentru prima oară locul *Fântâna jurământului* [Φρέαρ ὁρκισμου], iar pământul Filistiimilor [Φυλιστιιμ] apare în 21, 32, cât și în 21, 34.

În 22, 14 găsim locul *Domnul a văzut* [Κύριος εἶδεν]. Melha [Μελχα] a fost soția lui Nahor [Ναχώρ], fratele lui Avraam [22, 20]. Și Melha l-a născut pe Ox [Ωξ], pe Vavx [Βαυξ], pe Camuil [Καμουηλ] – care este tatăl Sirilor [πατέρα Σύρων]/ sirienilor [22, 21] – pe Hasad [Χασαδ], pe Azav [Αζαυ], pe Faldas [Φαλδας], pe Iedlaf [Ιεδλαφ] și pe Batuil [Βαθουηλ] [22, 22]. Iar Batuil a născut-o pe Rebecca [Ῥεβέκκα] [22, 23], pe când concubina lui Nahor, care se numea Reima [Ρεημα], i-a născut lui Nahor pe Tabec [Ταβεκ], pe Gaam [Γααμ], pe Tohos [Τοχος] și pe Moha [Μωχα] [22, 24].

Sarra moare în cetatea Arboc [Αρβοκ], viitorul Hebron [Χεβρων], în țara Hanaan [23, 2]. Avraam cere de la fiii lui Het [Χετ] un loc de mormânt [23, 3-4]. Efron [Εφρων], fiul lui Saar [Σααρ], e pomenit în

23, 8, pe când în 23, 10 aflăm că Efron era Hetteos [ὁ Χετταῖος].

Mesopotamia [Μεσοποταμία] apare în 24, 10 și aici trăia Rebecca [24, 15], al cărei frate se numea Laban [Λαβαν] [24, 29]. În 24, 62 e amintit locul *Fântâna vedeniei* [τὸ Φρέαρ τῆς ὁράσεως]. Avraam, cu noua lui femeie, Hettura [Χεττουρα] [25, 1], i-a avut pe următorii fii: pe Zemran [Ζεμραν], pe Iexan [Ιεξαν], pe Madan [Μαδαν], pe Madiam [Μαδιάμ], pe Iesboc [Ιεσβοκ] și pe Soie [Σωυε] [25, 2]. Iexan a avut 3 fii: pe Sava [Σαβα], pe Teman [Θαιμαν] și pe Dedan [Δαιδαν] [25, 3]. Iar fiii lui Dedan au fost Raguil [Ῥαγουήλ], Navdeil [Ναβδεηλ], Assuriim [Ασσουριιμ], Latusiim [Λατουσιιμ] și Loomim [Λοωμιμ] [25, 3], pe când fiii lui Madiam au fost Ghefa [Γαιφα], Afer [Αφερ], Enoh [Ἑνώχ], Avira [Αβιρα] și Elraga [Ελραγα] [25, 4].

Pe fiii lui Ismail îi găsim în 25, 13-15 și ei sunt Naveot [Ναβαιωθ], Chidar [Κηδαρ], Navdeil [Ναβδεηλ], Massam [Μασσαμ], Masma [Μασμα], Iduma [Ιδουμα], Massi [Μασση], Hoddad [Χοδδαδ], Teman [Θαιμαν], Ietur [Ιετουρ], Nafes [Ναφες] și Chedma [Κεδμα].

În 25, 20 ni se spune că Batuil și Laban erau de neam sirian și, pe cale de consecință, și Rebecca era siriană. Și Rebecca îi naște pe Isav [Ἠσαῦ] [25, 25] și pe Iacov [Ἰακώβ] [25, 26]. Și Isav s-a mai numit și Edom [Εδωμ] [25, 30]. În 26, 20 apare fântâna numită *Nedreptate* [Ἀδικία], în 26, 21 apare fântâna numită *Vrăjmășie* [Ἐχθρία], pe când în 26, 22 apare fântâna numită *Loc larg* [Εὐρυχωρία].

De la fântâna *Jurământ* [Ὅρκος] a apărut cetatea *Fântâna jurământului* [Φρέαρ ὅρκου] [26, 33]. Iar Isav, la vârsta de 40 de ani, și-a luat două femei: pe Iudin [Ιουδιν], fiica lui Beir Hetteul [τὴν

θυγατέρα Βεηρ τοῦ Χετταίου], și pe Vasemmat [Βασεμμαθ], fiica lui Elon Eveul [θυγατέρα Αιλων τοῦ Ευαίου] [26, 34].

Cetatea Harran [Χαρράν] apare în 27, 43, iar Isav își ia o a treia femeie: pe Melet [Μαελεθ], fiica lui Ismail [28, 9]. Locul unde Iacov are vedenia va fi numit de el *Casa lui Dumnezeu* [Οἶκος Θεοῦ], pentru că mai înainte el se numea *Ulamlus* [Ουλαμλους] [28, 19]. Numele Sfintei Rahil [Ῥαχήλ] apare pentru prima oară în 29, 6. Iar Lia [Λεια] și Rahil erau fetele lui Laban [29, 16].

Slujitoarea Liei se numea *Zelfa* [Ζελφα] [29, 24], iar slujitoarea lui Rahil se numea *Valla* [Βαλλα] [29, 29]. Lui Iacov, Lia i-a născut pe Rubin [Ῥουβήν] [29, 32], pe Simeon [Συμεών] [29, 33], pe Levi [Λευί] [29, 34] și pe Iudas [Ἰούδας] [29, 35]. Cu acceptul lui Rahil, Iacov a intrat către slujitoarea ei, Valla [30, 3-4], și aceasta i-a născut doi fii: pe Dan [Δάν] [30, 6] și pe Neftalim [Νεφθαλίμ] [30, 8]. La fel a făcut și Lia: i-a dat voie lui Iacov să aibă copii cu slujitoarea ei, cu Zelfa [30, 9], și ea i-a născut lui Iacov pe Gad [Γάδ] [30, 11] și pe Asir [Ἀσήρ] [30, 13].

Iacov îi naște cu Lia și pe Issahar [Ἰσσαχάρ] – al cărui nume înseamnă *Plată* [Μισθός] [30, 18] – și pe Zabulon [Ζαβουλών] [30, 20], după care nasc o fiică, pe Dina [Δινα] [30, 21]. Iar Iacov și Rahil îl nasc pe Iosif [Ἰωσήφ] [30, 24].

În 31, 13 apare *Locul lui Dumnezeu* [Τόπῳ Θεοῦ], pe când în 31, 21, pentru prima dată în Scriptură, apare muntele Galaad [τὸ ὄρος Γαλαάδ]. Laban o numește *Movila mărturiei* [Βουνὸς τῆς μαρτυρίας], pe când Iacov o numește *Movila martor* [Βουνὸς μάρτυς] [31, 47]. Același loc se va numi și *Movila mărturisește* [Βουνὸς μαρτυρεῖ] [31, 48], cât și *Vedenie* [ἡ Ὅρασις] [31, 49].

După ce Iacov a avut vedenia Îngerilor lui Dumnezeu, el a înțeles faptul că a văzut *Tabăra lui Dumnezeu* [Παρεμβολὴ Θεοῦ] [32, 3] și de aceea a pus acelui loc numele de *Tabere* [Παρεμβολαί] [32, 3].

Țara Edom [χώραν Εδωμ] apare în 32, 4. Iar Cel cu care Iacov se luptă până în zori îi schimbă numele în Israil [Ἰσραήλ] [32, 29]. Și Israil pune acelui loc numele *Chipul lui Dumnezeu* [Εἶδος Θεοῦ] [32, 31].

Iacov vine și locuiește în locul numit *Corturi* [Σκηναί] [33, 17], pe când cetatea Salim [Σαλήμ] era în Sihem [Συχέμ], în pământul Hanaan [33, 18]. În 33, 18 avem G. pl. Σικιμων [Sichimon] al lui Συχέμ [Sihem].

Emmor [Ἑμμώρ] a fost tatăl lui Sihem [33, 19]. Iar Iacov și-a numit jertfelnicul *Dumnezeul lui Israil* [τὸν Θεὸν Ισραηλ] [33, 20]. Din 34, 2 aflăm că Emmor era Horreos [ὁ Χορραῖος].

Dumnezeu îl trimite pe Iacov să locuiască în Betil [Βαιθηλ] [35, 1], loc care se numea și *Luza* [Λουζα] [35, 6]. Moare Debbora [Δεββωρα], doica Rebeccăi, și au îngropat-o sub un stejar, iar Iacov a numit acel loc *Ghinda jalei* [Βάλανος πένθους] [35, 8]. Iar în 35, 10, pentru a doua oară, Dumnezeu îi schimbă numele lui Iacov în *Israil*.

Turnul Gader [Γαδερ] apare în 35, 16. Și tot aici apar două nume de localități: Havrata [Χαβραθα] și Efrata [Εφραθα]. Rahil moare în timp ce îl naște pe *Fiul durerii mele* [Υἱὸς ὀδύνης μου]. Căruia Iacov i-a pus numele Veniamin [Βενιαμήν] [35, 18]. Sfânta Rahil e îngropată în Bitleem/ Vitleem [Βηθλεεμ] [35, 19], iar aici, la 35, 19, avem prima atestare scripturală a localității Bitleem.

Isav și-a luat soție pe Ada, fiica lui Elon Hetteosul [τὴν Αδα θυγατέρα Αιλων τοῦ Χετταίου] și pe Elivema, fiica lui Ana, [care era] fiul lui Sevegon

Eveosul [τὴν Ελιβεμα θυγατέρα Ανα τοῦ υἱοῦ Σεβεγων τοῦ Ευαίου] [36, 2] și pe Vasemmat, fiica lui Ismail [și] sora lui Naveot [Βασεμμαθ θυγατέρα Ισμαηλ ἀδελφὴν Ναβαιωθ] [36, 3]. Și cu Ada, Isav l-a născut pe Elifas [Ελιφας], cu Vasemmat l-a născut pe Raguil [Ῥαγουήλ] [36, 4], iar cu Elivema i-a născut pe Ieus [Ιεους], pe Ieglom [Ιεγλομ] și pe Core [Κόρε] [36, 5].

Elifas a avut 5 fii: pe Teman [Θαιμαν], pe Omar [Ωμαρ], pe Sofar [Σωφαρ], pe Gotom [Γοθομ] și pe Chenez [Κενεζ] [36, 11]. Iar cu Tamna [Θαμνα], concubina sa, Elifas l-a născut pe Amalic [Αμαληκ] [36, 12]. Raguil, la rândul său, a avut 4 fii: pe Nahot [Ναχοθ], pe Zare [Ζαρε], pe Some [Σομε] și pe Moze [Μοζε] [36, 13].

Ighemonii [ἡγεμόνες] lui Elifas, din pământul Idumea [Ἰδουμαία], sunt Teman, Omar, Sofar, Chenez, Core, Gotom și Amalic [36, 15-16]. Pe când ighemonii lui Raguil sunt Nahot, Zare, Some și Moze [36, 17]. Ighemonii din Elivema sunt Ieus, Ieglom și Core [36, 18].

Fiii lui Siir Horreosul sunt Lotan [Λωταν], Soval [Σωβαλ], Sevegon [Σεβεγων], Ana [Ανα], Dison [Δησων], Asar [Ασαρ] și Rison [Ρισων] [36, 20-21]. Fiii lui Lotan sunt Horri [Χορρι] și Eman [Αιμαν] și el a avut și o fiică, pe Tamna [Θαμνα] [36, 22]. Fiii lui Soval sunt Golon [Γωλων], Manahat [Μαναχαθ], Ghevil [Γαιβηλ], Sof [Σωφ] și Oman [Ωμαν] [36, 23]. Iar fiii lui Sevegon sunt Ee [Αιε] și Onan [Ωναν] [36, 24]. Și Onan l-a aflat pe Iamin [Ιαμιν] în pustie [36, 24].

Ana a avut un fiu: pe Dison [Δησων], și o fiică: pe Elivema [Ελιβεμα] [36, 25]. Fiii lui Dison au fost în număr de 4: Amada [Αμαδα], Asvan [Ασβαν], Ietran [Ιεθραν] și Harran [Χαρραν] [36, 26]. Fiii lui Asar au fost Balaan [Βαλααν], Zucam [Ζουκαμ], Ioicam [Ιωυ-

καμ] și Ucan [Ουκαν] [36, 27]. Rison a avut doi fii: pe Os [Ως] și pe Aram [Ἀράμ] [36, 28].

Ighemonii Horrilor [Χορρι] sunt Lotan, Soval, Sevegon, Ana, Dison, Asar și Rison [36, 29-30], pe când împărații Edomului sunt Balac [Βαλάκ], fiul lui Beor [Βεώρ], a cărui cetate a fost Dennava [Δενναβα], Iobab [Ιωβαβ], fiul lui Zara [Ζάρα] din Vosorra [Βοσορρα], Asom [Ασομ] din Teman [Θαιμαν], Adad [Αδαδ], fiul lui Varad [Βαραδ], cel care l-a tăiat pe Madiam [Μαδιάμ] în câmpul Moabului și a cărui cetate se numea Ghettem [Γεθθαιμ], Samala [Σαμαλα] din Masecca [Μασεκκα], Saul [Σαουλ] din Roovot [Ροωβωθ], Balennon [Βαλαεννων], fiul lui Ahovor [Αχοβωρ] și Arad [Αραδ], fiul lui Varad [Βαραδ], a cărui cetate era Fogor [Φογωρ], iar femeia lui era Meteveil [Μαιτεβεηλ], fiica lui Matret [Ματραιθ], fiul lui Mezoov [Μαιζοοβ] [36, 32-39].

Pentru ca finalul cap. al 36-lea să se ocupe cu ighemonii lui Isav și ai Edomului, care au fost următorii: Tamna [Θαμνα], Gola [Γωλα], Ieret [Ιεθερ], Elivemas [Ελιβεμας], Ilas [Ηλας], Finon [Φινων], Chenez [Κενεζ], Teman [Θαιμαν], Mazar [Μαζαρ], Meghediil [Μεγεδιηλ] și Zafoim [Ζαφωιμ] [36, 40-43].

În 37, 17 apare pentru prima oară localitatea Dotaim [Δωθαϊμ]. Sfântul Iosif e vândut Ismailiteilor [Ισμαηλίταις] sau la Madiinei [Μαδιηναῖοι] pentru 20 [de monede] de aur [εἴκοσι χρυσῶν] [37, 27-28], iar aceștia, la rândul lor, îl vând pe Sfântul Iosif lui Petefris [Πετεφρης], în Egiptos [Αἴγυπτος], eunucului lui Farao [τῷ σπάδοντι Φαραω], întâiului-bucătar/ bucătarului-șef [ἀρχιμαγείρῳ] [37, 36] al lui Farao.

Iras [Ιρας] era Odollamitis [Οδολλαμίτης][38, 1], pe când Sava [Σαυα] era fiica unui Hananeos [38, 2]. Iudas a făcut împreună cu Sava 3 fii: pe Ir [Ἤρ],

pe Avnan [Αυναν] și pe Silom [Σηλωμ], pe toți trei Sava născându-i în localitatea Hasvi [Χασβι] [38, 2-5]. Iudas l-a căsătorit pe Ir cu Tamar [Θαμάρ] [38, 6]. Dar pentru că soțul ei a murit, Tamar s-a împodobit și a stat la porțile Enan [Αιναν], în drum spre Tamna [Θαμνα], și l-a făcut pe socrul ei, Iudas, să se culce cu ea. Căci el nu a cunoscut-o, ci a socotit că este o curvă [38, 14-15]. Și din această relație sexuală cu socrul ei, Tamar a născut doi fii: pe Fares [Φαρές] și pe Zara [Ζάρα] [38, 29-30].

În 39, 17 avem prima apariție în Scriptură a cuvântului Evreos [ὁ Εβραῖος]/ Evreul, pe când în 40, 15 găsim expresia „pământul Evreilor [γῆς Εβραίων]". Farao îl numește pe Iosif *Psontomfanih* [Ψονθομ-φανηχ] și l-a căsătorit cu Asennet [Ασεννεθ], fiica lui Petefris, a preotului cetății Soarelui [θυγατέρα Πετε-φρη ἱερέως Ἡλίου πόλεως] [41, 45]. Înainte de anii de foamete, Iosif a făcut cu Asennet doi copii: pe Manassis [Μανασσῆς] [41, 51] și pe Efrem [Ἐφραίμ] [41, 52].

În 45, 10 se vorbește despre pământul Ghesem al Arabiei [γῇ Γεσεμ Ἀραβίας]. Iar începând cu 46, 8 se vorbește despre cei care au mers în Egiptos: Iacov, Rubin, fiii lui Rubin: Enoh, Fallus [Φαλλους], Asron [Ασρων] și Harmi [Χαρμι], fiii lui Simeon: Iemuil [Ιεμουηλ], Iamin [Ιαμιν], Aod [Αωδ], Iahin [Ιαχιν], Saar [Σααρ] și Saul, fiii lui Levi: Ghirson [Γηρσων], Caat [Κααθ] și Merari [Μεραρι], fiii lui Iudas: Silom, Fares și Zara, fiii lui Fares: Asron și Iemuil, fiii lui Issahar: Tola [Θωλα], Fua [Φουα], Iasub [Ιασουβ] și Zamvram [Ζαμβραμ], fiii lui Zabulon: Sered [Σερεδ], Allon [Αλλων] și Aloil [Αλοηλ], Dina, fiii lui Gad: Safon [Σαφων], Anghis [Αγγις], Savis [Σαυνις], Tasovan [Θασοβαν], Aidis [Αηδις], Aroidis [Αροηδις] și Aroilis [Αροηλις], fiii lui Asir: Iemna [Ιεμνα], Iesua [Ιεσουα], Ieul [Ιεουλ] și Varia [Βαρια] și fiica lui, Sara

[Σαρα], fiii lui Varia: Hovor [Χοβορ] și Melhiil [Μελχιηλ], Iosif și Veniamin, Manassis și Efrem [46, 8-20].

Manassis, cu concubina sa, Sira [Σύρα], l-a născut pe Mahir [Μαχιρ] [46, 20]. Iar Mahir l-a născut pe Galaad, fiii lui Efrem au fost Manassis, Sutalaam [Σουταλααμ] și Taam [Τααμ], iar Sutalaam l-a născut pe Edem [Εδεμ] [46, 20].

Fiii lui Veniamin au fost Vala [Βαλα], Hovor [Χοβωρ] și Asvil [Ασβηλ] [46, 21]. Vala i-a născut pe Ghira [Γηρα], pe Noeman [Νοεμαν], pe Aghis [Αγχις], pe Ros [Ρως], pe Mamfin [Μαμφιν] și pe Ofimin [Οφιμιν], iar Ghira l-a născut pe Arad [Αραδ] [46, 21]. Dan l-a născut pe Asom [Ασομ] [46, 23]. Neftalim a avut 4 fii: pe Asiil [Ασιηλ], pe Goini [Γωυνι], pe Issaar [Ισσααρ] și pe Sillim [Συλλημ] [46, 24].

În 46, 28 întâlnim cetatea Eroilor [Ἡρώων] din pământul Ramessi [Ραμεσση]. Iar aria lui Atad [ἅλωνα Αταδ] – Atad însemnând *Ghimpe* în limba ebraică – era dincolo de Iordanis [Ἰορδάνης] [50, 10]. Și datorită plângerii mari ce s-a făcut aici, în aria lui Atad, aceasta a fost numită *Plângerea Egiptului* [Πένθος Αἰγύπτου] [50, 11]. Acestea sunt toate numele pe care le găsim în cartea Facerea, conform Septuagintei [LXX].

3. Ce a fost mai înainte: oul sau găina?

Potrivit Dumnezeieștii Scripturi, păsările au fost create de Dumnezeu în ziua a 5-a [Fac. 1, 23]. Deodată cu târâtoarele și cu peștii și cu toate ființele din ape. Și la porunca lui Dumnezeu, târâtoarele și păsările au fost produse de către ape.

Acest lucru îl găsim în Fac. 1, 20-21, *cf.* LXX, unde avem următorul text: „Și Dumnezeu a spus: «Să scoată apele [ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα] târâtoare/ reptile cu suflete vii [ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν] și păsări zburătoare peste pământ [πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς], de-a lungul tăriei cerului [κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ]!». Și s-a făcut astfel [καὶ ἐγένετο οὕτως]. Și Dumnezeu a făcut chițiii cei mari [καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα] și tot sufletul celor vii [καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζῴων], al târâtoarelor/ reptilelor pe care le-a[u] scos apele [ἑρπετῶν ἃ ἐξήγαγεν τὰ ὕδατα], după felul lor [κατὰ γένη αὐτῶν], și toată pasărea înaripată după felul [καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος] [ei]. Și a văzut Dumnezeu că [sunt] bune [καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλά]".

Așadar, mai întâi a fost găina și aceasta a făcut și face ouă după felul ei, adică după modul în care a creat-o Dumnezeu. Iar când Dumnezeu vorbește despre păsări, El vorbește despre toate speciile de păsări pe care le-a creat.

4. Ce spun canoanele Bisericii despre căsătorie?

Primul sfânt canon care vorbește despre căsătorie e canonul 5 apostolic, care se referă la soția Episcopului, a Presbiterului și a Diaconului. Și aici se specifică faptul că ea nu trebuie alungată de soțul ei, care e membru al ierarhiei bisericești, pe baza invocării unui motiv de evlavie[10]. De unde înțelegem fap-

[10] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 10/ *Ἀποστολικοὶ Κανόνες*, ed. gr., *cf.*

tul că Preoția, pentru Sfinții Apostoli, nu era văzută ca incompatibilă cu Nunta.

Canonul 17 apostolic oprește hirotonia întru Episcop, Presbiter și Diacon pentru cei care, după ce s-au botezat, au fost căsătoriți de două ori[11]. Ceea ce înseamnă că membrii ierarhiei bisericești pot fi căsătoriți doar o singură dată în viață. Pe când canonul următor, canonul al 18-lea apostolic, specifică faptul că soția viitorului membru al ierarhiei bisericești nu poate fi văduvă, divorțată, însoțitoare [ἑταίραν]/ curvă, roabă sau una care stă în corturi/ actriță[12]. De unde tragem concluzia că ea trebuie să fie o fecioară[13] cu o viață cuvioasă, o femeie liberă și cu o pregătire intelectuală și teologică serioasă.

În canonul al 19-lea apostolic se interzice hirotonia celor care s-au căsătorit cu două surori sau cu nepoata lor[14].

Pe când canonul al 26-lea apostolic interzice căsătoria celor care au intrat în cler neînsurați [ἀγάμων], cu excepția anagnoștilor și a psalților[15]. Canonul al 40-lea apostolic vorbește despre faptul că averea personală a Episcopului căsătorit poate fi moștenită de către soție, copii, rude sau casnici ai lui[16]. Și prin aceasta Sfinții Apostoli au recunoscut faptul că Episcopul poate să aibă o căsătorie validă

---

http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#AC.

[11] Idem, p. 17/ Ibidem.

[12] Idem, p. 18/ Ibidem.

[13] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, op. cit., p. 18.

[14] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, op. cit., p. 19/ *Ἀποστολικοὶ Κανόνες*, ed. gr., *cf.*

http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#AC.

[15] Idem, p. 21/ Ibidem.

[16] Idem, p. 30/ Ibidem.

cu o femeie și să aibă copii cu ea și să aibă o avere de lăsat moștenire.

Canonul 48 apostolic îl condamnă pe laic cu afurisirea, adică cu oprirea de la împărtășire, dacă divorțează de soția sa și dacă trăiește în concubinaj cu o altă femeie sau cu o femeie divorțată[17]. Iar canonul al 51-lea apostolic îl condamnă pe Episcopul, pe Presbiterul și pe Diaconul, dimpreună cu toți cei din catalogul preoțesc, care se scârbesc de nuntă[18]. Căci, se spune tot aici, „toate [sunt] bune foarte [πάντα καλὰ λίαν] și...bărbat și femeie l-a făcut Dumnezeu pe om [καὶ ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον]"[19]. Așadar, canonul 51 apostolic recunoaște faptul că Taina Nunții se face numai pentru un bărbat și o femeie, pentru că Dumnezeu l-a făcut pe om bărbat și femeie.

Canonul 67 apostolic vorbește despre faptul că cel care violează o fecioară trebuie să o ia în căsătorie[20].

Și astfel canonul vorbește despre o nuntă nedorită, pe care niciunul dintre ei sau măcar unul să nu și-o dorească. Pentru că fecioara a fost violată, a fost forțată să aibă o relație sexuală cu un bărbat, pe când bărbatul poate să își dorească această femeie de soție sau violul să fi fost o simplă nebunie de moment și să nu dorească nici el căsătoria. Dar, în același timp, această nuntă nedorită e dreaptă, pentru că bărbatul care a violat trebuie să își asume consecințele faptei sale. Însă canonul presupune că bărbatul e totuși un tânăr necăsătorit. Pentru că, dacă ar fi fost însurat, nu ar fi vorbit despre o luare

---

17 Idem, p. 33/ Ibidem.
18 Idem, p. 34/ Ibidem.
19 Ibidem/ Ibidem.
20 Idem, p. 41/ Ibidem.

în căsătorie a fecioarei violate. Pentru că Biserica nu admite poligamia.

Canonul al 3-lea de la Sinodul I Ecumenic interzice membrilor ierarhiei bisericești de a avea concubine în casele lor.

Singurele femei exceptate sunt mamele, surorile și mătușile lor, care nu sunt bănuite a avea relații sexuale cu ei. Doar acelea pot locui dimpreună cu ei[21].

Canonul al 14-lea de la Sinodul IV Ecumenic interzice anagnoștilor și psalților să se căsătorească cu o femeie eterodoxă [ἑτερόδοξον γυναῖκα][22]. Și cuvântul *eterodox*, potrivit acestui canon, e corelativul lui *eretic*[23].

Dar dacă un ortodox are o nevastă eretică și a făcut copii cu ea, acest sfânt canon ne spune că copiii trebuie botezați ortodox. După care, în același canon găsim faptul că acești copii, rezultați din relația dintre un ortodox și un eretic, când cresc mari, nu se pot căsători cu vreun eretic, iudeu sau ellin[24].

Pentru că un ortodox nu se poate căsători decât cu un ortodox. De aceea, ereticul sau păgânul, care vor să se căsătorească cu un ortodox, trebuie să făgăduiască că va deveni ortodox[25].

Adică Botezul ortodox e primul pas spre Căsătoria ortodoxă.

---

[21] Idem, p. 52/ *Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Α΄ Συνόδου, cf.*

http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS1

[22] Idem, p. 86/ *Κανόνες τῆς ἐν Χαλκηδόνι Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Δ΄ Συνόδου, cf.*

http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS
4.

[23] Ibidem/ Ibidem.

[24] Ibidem/ Ibidem.

[25] Ibidem/ Ibidem.

În canonul al 15-lea de la Sinodul IV Ecumenic se interzice căsătoria Diaconițelor[26]. Căci prin acest gest al lor de a se căsători, ca unele care sunt hirotesite pentru slujirea Bisericii, ele batjocoresc harul lui Dumnezeu[27]. În canonul al 16-lea al aceluiași Sfânt Sinod se interzice căsătoria pentru fecioarele închinate Domnului și pentru monahii[28]. Pentru că și fecioarele și monahiile și-au asumat viața în feciorie. Iar canonul al 27-lea al Sinodului al IV-lea Ecumenic interzice răpirea femeilor pentru căsătorie[29]. Deoarece căsătoria este un act liber consimțit.

În canonul al 3-lea al Sinodului din Trullos sau al Sinodului V-VI Ecumenic se reafirmă faptul că un cleric nu se poate recăsători[30], iar în canonul al 5-lea al aceluiași Sinod se reafirmă faptul că clericii nu pot avea o slujitoare în casă[31]. Canonul al 6-lea al Sinodului din Trullos interzice căsătoria după hirotonie[32]. Pentru că hirotonia înseamnă dedicare lui Dumnezeu, iar cel care s-a dăruit pe sine lui Dumnezeu nu se mai poate uni cu femeie.

Însă în canonul al 12-lea al Sinodului V-VI Ecumenic se interzice Episcopului să mai viețuiască împreună cu soția sa, după ce el a fost hirotonit Episcop[33]. Și se motivează faptul că această hotărâre canonică nu se dorește o anulare [ἀθετήσει] sau o

---

[26] Ibidem/ Ibidem.

[27] Ibidem/ Ibidem.

[28] Idem, p. 87/ Ibidem.

[29] Idem, p. 92/ Ibidem.

[30] Idem, p. 103/ *Κανόνες τῆς ἐν Τρούλλῳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Πενθέκτης Συνόδου, cf.*

http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS5-6.

[31] Idem, p. 105/ Ibidem.

[32] Ibidem/ Ibidem.

[33] Idem, p. 110/ Ibidem.

răsturnare [ἀνατροπῇ] a canonului apostolic, ci a fost luată pentru mântuirea oamenilor și pentru propășirea spre mai bine a popoarelor și pentru ca starea preoțească să nu fie necinstită[34]. Însă, în fapt, prin acest canon s-a hotărât ca Episcopii să fie necăsătoriți, lucru evident până azi, abrogând astfel canoanele 5 și 40 apostolice.

Canonul următor, al 13-lea, al aceluiași Sinod, neagă celibatul Diaconilor și al Preoților din Biserica romanilor, adică din Patriarhia Romei, și stabilește ca Ipodiaconii, Diaconii și Presbiterii să fie căsătoriți[35]. Deși se putea stabili la fel de ușor, ca în cazul Episcopilor, că niciun cleric nu poate fi căsătorit, pentru ca nu cumva soția și copiii clericului să aducă prejudicii Bisericii prin viața lor. Însă prin aceste două canoane, al 12-lea și al 13-lea de la Sinodul V-VI Ecumenic, s-a statornicit situația maritală sau non-maritală a ierarhiei Bisericii până azi, Episcopii având statut non-marital. Dar în textul canonului al 12-lea nu se specifică faptul că Episcopul trebuie să vină din rândul monahilor, ci că el nu poate fi căsătorit.

Tot în canonul al 13-lea citat anterior se mărturisește Nunta ca instituție legiuită [νομοθετηθέντα] și binecuvântată [εὐλογηθέντα] de Dumnezeu[36]. După care Sfinții Părinți sinodali au fost de acord cu ceea ce s-a stabilit la Cartaghenis și anume ca Ipodiaconii, Diaconii și Presbiterii, cei care au soții, trebuie „a fi înfrânați în[tru] toate [ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πᾶσιν]", atunci când vin să slujească Domnului[37]. Și prin înfrânarea care li se cere se înțelege, întâi de

---

[34] Ibidem/ Ibidem.

[35] Idem, p. 111/ Ibidem.

[36] Idem, p. 112/ Ibidem.

[37] Ibidem/ Ibidem.

toate, înfrânarea de la relațiile sexuale cu soțiile lor, dar, în același timp, și de la mâncare și băutură.

Pentru ca, în finalul canonului al 13-lea, sinodalii să reafirme valabilitatea parțială a canonului 5 apostolic, care interzicea Episcopului, Presbiterului și Diaconului alungarea soției pe motive de evlavie. Căci, dacă în canonul al 12-lea s-a stabilit statutul non-marital al Episcopului, în canonul de față, al 13-lea, doar Presbiterul și Diaconul mai intră în categoria celor care nu trebuie să își părăsească soția pe motive de evlavie[38].

În canonul al 24-lea al aceluiași Sinod, se interzice clericului, care a fost invitat la nuntă, să fie de față atunci când nuntașii încep să joace[39]. De unde rezultă faptul că jocurile și dansurile nu au ce căuta la o nuntă ortodoxă. Că ele sunt improprii nunții ortodoxe.

În canonul al 26-lea din Trullos se specifică faptul că Presbiterul care din neștiință [τὸν κατὰ ἄγνοιαν] a ajuns să fie căsătorit printr-o căsătorie nelegiuită [ἀθέσμῳ γάμῳ], rămâne cu calitatea de Presbiter, dar e oprit de la slujire și trebuie să divorțeze de soția sa[40]. Canonul nu ne explică ce înseamnă *căsătorie nelegiuită*. Însă, cel mai probabil, se referă la o căsătorie cu cineva din familie sau din rudele Presbiterului, fără ca să știe că persoana cu care s-a căsătorit este rudă a lui, iar, după căsătorie și hirotonie, el află că aceea îi este rudă.

Canonul al 30-lea al aceluiași Sfânt Sinod îngăduie, în mod iconomic, Preoților din Bisericile barbarilor [ταῖς βαρβαρικαῖς Ἐκκλησίαις Ἱερέας] să

---

[38] Ibidem/ Ibidem.

[39] Idem, p. 419/ Ibidem.

[40] Idem, p. 120/ Ibidem.

fie celibi[41]. Motivul? Pentru micimea de suflet a gândirii lor și pentru nestatornicia lor[42].

Canonul al 44-lea de la Trullos interzice Monahului să se căsătorească[43]. Iar al 48-lea precizează faptul că candidatul la episcopat, care e căsătorit, trebuie să divorțeze, de comun acord cu soția sa, iar, după ce devine Episcop, fosta soție a Episcopului să devină Monahie într-o Mănăstire aflată la depărtare de reședința sa episcopală, dar să fie îngrijită de el, iar dacă e vrednică, să fie făcută Diaconiță[44].

Al 53-lea canon al aceluiași Sinod interzice căsătoria între nașul de Botez și mama finului său[45]. Pentru că rudenia duhovnicească [τὸ πνεῦμα οἰκειότης] este mai mare decât cea trupească, decât rudenia de sânge[46]. Iar în canonul următor, al 54-lea, sunt interzise căsătoriile nelegiuite [τοὺς παρανόμους γάμους] și anume: a unui bărbat cu verișoara sa, a unui tată și a unui fiu cu o mamă și o fiică, a tatălui și a fiului cu două surori, a mamei și a fiicei cu doi frați sau a doi frați cu două surori[47].

Canonul al 72-lea al Sinodului V-VI Ecumenic resubliniază faptul că ortodocșii nu se pot căsători cu ereticii, iar cei care s-au căsătorit trebuie să se despartă[48]. Dar nu trebuie să se despartă bărbatul credincios de femeia necredincioasă, cu care el s-a căsătorit înainte ca să se convertească la dreapta credință. Sau invers, femeia credincioasă nu trebuie

---

[41] Idem, p. 122/ Ibidem.
[42] Ibidem/ Ibidem.
[43] Idem, p. 133/ Ibidem.
[44] Idem, p. 134-135/ Ibidem.
[45] Idem, p. 137/ Ibidem.
[46] Ibidem/ Ibidem.
[47] Idem, p. 138/ Ibidem.
[48] Idem, p. 146/ Ibidem.

să se despartă de bărbatul necredincios, dacă s-a căsătorit cu el înainte ca ea să devină creștină[49]. Pentru că Sfinții Părinți sinodali considerau la vremea aceea erezia ca fiind mai periculoasă decât păgânismul. În canonul al 87-lea al aceluiași Sinod se stabilește cine e *femeia adulteră* [μοιχαλίς]: cea care își lasă bărbatul, cu care s-a căsătorit, și se duce cu un altul[50]. Adică cea care trăiește în concubinaj cu un alt bărbat sau care se căsătorește cu altul. La fel și bărbatul, care își lasă soția și își ia altă femeie, este *un bărbat adulter*[51]. Pe când în canonul al 92-lea al aceluiași Sinod se reiterează ideea că femeile nu pot fi răpite pentru căsătorie[52]. În canonul următor, al 93-lea, se precizează faptul că a doua căsătorie nu se poate face decât după moartea unuia dintre soți[53], pe când în canonul al 98-lea se interzice căsătoria cu logodnica altui bărbat[54].

În canonul al 22-lea de la Sinodul al VII-lea Ecumenic se subliniază faptul că cei căsătoriți trebuie să mănânce împreună cu copiii lor, pentru că pot mânca împreună bărbații și femeile, dar ei trebuie să se ferească de desfrânare[55]. În canonul al 10-lea de la Sinodul de la Anghira [Ἄγκυρα][56], din 314, este interzisă căsătoria pentru Diaconul celib[57].

---

49 Ibidem/ Ibidem.

50 Idem, p. 152/ Ibidem.

51 Idem, p. 153/ Ibidem.

52 Idem, p. 155/ Ibidem.

53 Idem, p. 156/ Ibidem.

54 Idem, p. 159/ Ibidem.

55 Idem, p. 178/ *Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Ζ΄ Συνόδου*, cf. http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS7

56 A se vedea: https://el.wikipedia.org/wiki/Ἄγκυρα.

57 Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită,

Pe când în al 11-lea canon al aceluiași Sinod se interzice răpirea logodnicelor[58].

Canonul al 20-lea de la Sinodul de la Anghira pedepsește adulterul[59], iar canonul al 25-lea și ultimul al acestui Sinod interzice relația sexuală dintre logodnic și sora logodnicei[60].

Sinodul de la Neochesaria [Νεοκαισαρεία], din 315, în primul lui canon, interzice căsătoria Presbiterului[61]. În al 2-lea canon este interzisă căsătoria unei femei cu doi frați[62], pe când în al 3-lea canon sunt oprite nunțile multiple[63].

În canonul al 7-lea de la Sinodul de la Neochesaria, Presbiterul este oprit să mănânce la nunțile celor care se căsătoresc pentru a doua oară[64]. Iar motivul e aceasta: pentru că a doua nuntă e însoțită de pocăință[65].

În canonul al 8-lea al aceluiași Sinod ni se spun două lucruri: 1. că laicul, a cărui soție va fi vădită ca adulteră, nu va putea să fie hirotonit și 2. că clericul, a cărui soție devine adulteră, e dator să se despartă de ea, dacă vrea să mai poată sluji, sau poate să trăiască în continuare cu ea, dar fără să mai poată sluji[66].

[fără editură], [fără oraș], 1992, p. 183 și 189/ *ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ*, ed. lui G. A. Ralli și M. Potli, vol. al 3-lea, Ed. Tis Tipografias G. Hartofilacos, Atena, 1853, p. 40.

[58] Idem, p. 189/ Idem, p. 41.

[59] Idem, p. 192/ Idem, p. 62.

[60] Idem, p. 194/ Idem, p. 68.

[61] Ibidem/ Idem, p. 70.

[62] Ibidem/ Idem, p. 71.

[63] Idem, p. 195/ Idem, p. 74.

[64] Idem, p. 196/ Idem, p. 80.

[65] Ibidem/ Ibidem.

[66] Ibidem/ Idem, p. 82.

Sinodul de la Gangra [Γάγγρα], din 340, în primul său canon, condamnă cu anatema [ἀνάθεμα] pe cei care defaimă Nunta și pe femeia care se culcă cu bărbatul ei, cu care s-a cununat, și care spun faptul că din cauza Nunții nu poate să intre în Împărăția lui Dumnezeu[67]. Pe când în al 5-lea canon al aceluiași Sinod este anatematizat cel care spune că nu vrea să fie împărtășit de un Presbiter, pe motivul că acela e căsătorit[68].

În canonul al 9-lea al Sinodului din Gangra este anatematizat cel care trăiește în feciorie și în înfrânare pentru că se scârbește de nuntă[69]. Pe când în al 10-lea canon al aceluiași Sinod este anatematizat cel care trăiește în feciorie pentru Domnul, dar își bate joc de cei căsătoriți[70].

În canonul al 14-lea de la Sinodul din Gangra este anatematizată femeia care, scârbindu-se de căsătorie, își părăsește soțul[71]. Iar ultimul canon al acestui sinod, al 21-lea, cinstește legătura cea cinstită a Nunții[72].

La Sinodul din Laodichia [Λαοδίκεια], din 343, în canonul întâi, se admite nunta a doua și se specifică faptul că soții se vor putea împărtăși, după ce trăiesc o perioadă de timp în rugăciune și în post[73]. Pe când în al 10-lea canon[74] și în al 31-lea al acestui Sinod e interzisă căsătoria unui ortodox cu un eretic[75].

---

[67] Idem, p. 199/ Idem, p. 100.
[68] Idem, p. 200/ Idem, p. 103.
[69] Idem, p. 201/ Idem, p. 106.
[70] Ibidem/ Ibidem.
[71] Idem, p. 202/ Idem, p. 110.
[72] Idem, p. 204/ Idem, p. 118.
[73] Idem, p. 216/ Idem, p. 171.
[74] Idem, p. 218/ Idem, p. 180.
[75] Idem, p. 224/ Idem, p. 198.

Canonul al 53-lea de la Sinodul din Laodichia se ocupă de petrecerea de după nuntă. Și ne spune că creștinii nu trebuie să joace sau să sară la nuntă, ci să mănânce cuviincios. Adică interzice muzica, jocul și dansul la nuntă, dar nu și masa de nuntă[76]. Pe când al 54-lea canon interzice clericilor să participe la spectacolele de la nunți[77].

În canoanele 3, 4[78], 25[79] și 70 de la Sinodul din Cartagheni [Καρθαγένη], din 419, se stabilește înfrânarea clericilor înainte de a sluji cele sfinte[80]. Înfrânarea de la relațiile sexuale cu soțiile lor.

Iar în canonul al 21-lea al aceluiași Sinod se stabilește ca să nu se căsătorească copiii clericilor cu păgâni și eretici[81]. Pe când canonul al 102-lea de la același Sinod stabilește faptul că despărțirea soților nu e divorț, pentru că ei pot să se împace[82].

Canonul al 3-lea al Sfântului Dionisios, Patriarhul Alexandriei, stabilește că soții, de comun acord, trebuie să se înfrâneze sexual pentru ca să stăruie în rugăciune[83].

Pe când canonul 1 al Sfântului Atanasios al Alexandriei vorbește despre Nuntă ca despre prima cale a vieții, care e moderată și proprie vieții[84].

Sfântul Vasilios cel Mare, în canonul al 4-lea al său, consideră a 3-a căsătorie *poligamie* [πολυγαμίαν]

---

[76] Idem, p. 229/ Idem, p. 219.

[77] Ibidem/ Idem, p. 220.

[78] Idem, p. 244/ Idem, p. 301-302.

[79] Idem, p. 253/ Idem, p. 369-370.

[80] Idem, p. 274/ Idem, p. 482.

[81] Idem, p. 251/ Idem, p. 364.

[82] Idem, p. 288/ Idem, p. 548.

[83] Idem, p. 320/ *ΟΙ ΘΕΙΟΙ ΚΑΙ ΙΕΡΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ, Η ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ*, vol. al 4-lea, Ed. Tis Tipografias G. Hartofilacos, Atena, 1854, p. 9.

[84] Idem, p. 334/ Idem, p. 69.

și *curvie* [πορνείαν][85], pe când în canonul al 6-lea consideră că curvia canonicilor nu este nuntă[86].

În canonul al 9-lea, Sfântul Vasilios subliniază faptul că despărțirea soților, care e urmată de o relație sexuală a ambelor părți, îi face pe amândoi soții să fie *adulteri*[87]. Pe când în canonul al 12-lea, el stabilește că nu mai pot sluji clericii care s-au căsătorit de două ori[88].

În canonul al 21-lea al Sfântului Vasilios cel Mare se indică faptul că soția trebuie să îl primească pe bărbatul ei, dacă a desfrânat cu o femeie necăsătorită, dar că soțul se va despărți de femeia lui, dacă ea are o relație sexuală cu un alt bărbat[89].

În canonul următor, al 22-lea, Sfântul Vasilios îl consideră *curvar* pe cel care și-a răpit soția[90]. În canonul al 23-lea, el vorbește despre căsătoriile nelegiuite: cei căsătoriți cu două surori sau cele care s-au căsătorit cu 2 frați și căsătoria cu cumnata[91]. Pe când în canonul al 24-lea, Sfântul Vasilios o oprește pe văduva de 60 de ani, care se recăsătorește, de la împărtășire[92]. Pentru că în acest canon se subliniază faptul că bătrânețea e vremea cuviinței și nu a relațiilor sexuale.

În canonul al 25-lea al Sfântului Vasilios cel Mare se vorbește despre bărbatul căsătorit cu cea pe care a violat-o[93]. Pe când în canonul al 26-lea, Sfântul Vasilios precizează faptul că curvia nu e *nuntă*. Și el

---

[85] Idem, p. 343/ Idem, p. 102.
[86] Idem, p. 346/ Idem, p. 108.
[87] Idem, p. 349/ Idem, p. 120-121.
[88] Idem, p. 353/ Idem, p. 131.
[89] Idem, p. 359/ Idem, p. 149.
[90] Idem, p. 360/ Idem, p. 151.
[91] Idem, p. 361/ Idem, p. 154.
[92] Idem, p. 362/ Idem, p. 155.
[93] Ibidem/ Idem, p. 157-158.

sfătuiește ca cei care trăiesc în curvie să se despartă, dar dacă vor rămâne împreună, ei vor fi canonisiți pentru curvia lor[94].

În canonul al 27-lea, Sfântul Vasilios îl oprește de la slujire pe Presbiterul căsătorit cu nuntă nelegiuită[95]. Pe când în canonul al 30-lea, el îl pedepsește pe cel care își răpește soția[96]. În canonul următor, al 31-lea, Sfântul Vasilios stabilește că femeia e *adulteră*, dacă se recăsătorește înainte de moartea soțului ei[97].

În canonul al 35-lea, Sfântul Vasilios spune că femeia care își părăsește bărbatul fără motiv greșește[98]. Pe când în canonul al 36-lea, Sfântul Vasilios e îngăduitor cu căsătoriile femeilor cărora le-a plecat soții pe front[99].

În canonul al 37-lea, el vorbește despre bărbatul care s-a căsătorit, după ce a trăit un anumit timp în concubinaj cu o altă femeie[100]. Pe când în canonul al 38-lea, Sfântul Vasilios cel Mare o canonisește cu 3 ani de neîmpărtășire pe fecioara care s-a căsătorit fără voia părinților ei[101].

În canonul al 39-lea, același Sfânt Părinte al Bisericii stabilește faptul că femeia care trăiește cu un bărbat adulter e *o adulteră*[102], iar în canonul al 40-lea, el stabilește că femeia roabă se poate căsători numai cu voia stăpânului ei[103]. În canonul al 41-lea, Sfântul Vasilios acceptă recăsătorirea văduvelor,

---

[94] Ibidem/ Idem, p. 159.

[95] Idem, p. 364/ Idem, p. 161.

[96] Idem, p. 366/ Idem, p. 169.

[97] Idem, p. 367/ Idem, p. 173.

[98] Idem, p. 368/ Idem, p. 179.

[99] Idem, p. 369/ Idem, p. 180.

[100] Ibidem/ Idem, p. 181.

[101] Ibidem/ Idem, p. 182.

[102] Idem, p. 370/ Idem, p. 184.

[103] Ibidem/ Idem, p. 185.

conform I Cor. 7, 39[104]. Iar în canonul al 42-lea, el consideră *curvie* căsătoria celor care nu au primit voie de la stăpânii lor[105].

În canonul al 46-lea al Sfântului Vasilios cel Mare se vorbește despre femeia care s-a căsătorit din neștiință cu un bărbat nedivorțat, după care el s-a întors la soția lui. Sfântul Vasilios spune despre această femeie că nu trebuie oprită de la nuntă, dar el o sfătuiește că mai bine este să rămână nemăritată[106].

În canonul al 48-lea, Sfântul Vasilios reafirmă același lucru: soția părăsită să nu se mai recăsătorească[107]. Pe când în canonul al 49-lea, el o consideră *nevinovată* pe cea violată, fie că e femeie liberă, fie că e roabă[108]. În canonul al 50-lea, Sfântul Vasilios cel Mare consideră a 3-a nuntă ca *nelegală*[109]. Și el spune că a treia nuntă o vede ca pe niște *pângăriri* [ῥυπάσματα] ale Bisericii. Dar, în finalul canonului, Sfântul Vasilios cel Mare spune că această căsătorie a 3-a este *mai bună* decât trăirea în curvie[110].

În canonul al 53-lea, Sfântul Vasilios acceptă nunta a doua pentru văduva sclavă care a fost răpită[111]. În canonul al 58-lea, el îl oprește 15 ani de la împărtășire pe bărbatul adulter[112], pe când în canonul al 62-lea e pedepsit ca și adulterul bărbatul care a arătat nerușinare în cele bărbătești[113]. Adică cel care

---

[104] Idem, p. 371/ Idem, p. 188.
[105] Ibidem/ Idem, p. 189.
[106] Idem, p. 373/ Idem, p. 195.
[107] Idem, p. 375/ Idem, p. 199.
[108] Ibidem/ Idem, p. 202.
[109] Ibidem/ Idem, p. 203.
[110] Ibidem/ Ibidem.
[111] Idem, p. 377/ Idem, p. 209.
[112] Idem, p. 378/ Idem, p. 216.
[113] Idem, p. 379/ Idem, p. 220.

a avut relații homosexuale. În canonul al 63-lea, Sfântul Vasilios canonisește tot cu 15 ani de oprire de la împărtășire pe cel care a căzut în păcatul zoofiliei, adică al sexului cu animalele[114].

În canonul al 68-lea, Sfântul Vasilios îi pedepsește ca pe adulteri pe cei care se căsătoresc cu rudele lor[115]. Pe când în canonul al 69-lea, Sfântul Vasilios cel Mare îl oprește un an de la împărtășire pe anagnostul care s-a culcat cu logodnica lui înainte de nuntă. Iar dacă are relații sexuale cu o femeie fără a fi logodit cu ea, îl oprește de la slujire. Aceeași pedeapsă îi dă și slujitorului bisericesc, care ar păcătui în acest fel[116].

În canonul al 70-lea, Sfântul Vasilios pedepsește cu caterisirea pe Diaconul și pe Presbiterul care cad în păcatul curviei[117]. Pe când în canonul al 76-lea, el canonisește cu 20 de ani oprire de la împărtășire pentru căsătoria între cumnați[118]. În al 77-lea canon al Sfântului Vasilios se pedepsește adulterul[119], în al 78-lea e pedepsit cel căsătorit cu două surori (care a fost căsătorit cu una dintre surori, apoi se căsătorește cu a doua)[120], în al 79-lea cei care au relații sexuale cu mamele lor vitrege[121].

În canonul al 80-lea, Sfântul Vasilios pedepsește poligamia, pe care o caracterizează ca fiind o faptă dobitocească [κτηνώδη] și cu totul străină neamului oamenilor [καί παντελῶς ἀλλοτρίαν τοῦ γέ-

---

[114] Idem, p. 380/ Ibidem.
[115] Idem, p. 381/ Idem, p. 222.
[116] Ibidem/ Idem, p. 225.
[117] Idem, p. 382/ Idem, p. 228.
[118] Idem, p. 384/ Idem, p. 239.
[119] Ibidem/ Idem, p. 239-240.
[120] Ibidem/ Idem, p. 240.
[121] Idem, p. 385/ Idem, p. 241.

νους τῶν ἀνθρώπων][122]. Iar în canonul al 87-lea, el oprește căsătoria cu două surori[123], căsătoria dintre ginere și soacră, dintre tată și fiică, dintre fiu și mamă, dintre cumnați, dintre frați[124], dintre soție și rudele bărbatului ei[125].

În canonul al 88-lea, Sfântul Vasilios interzice clericilor să aibă concubine[126].

Iar Sfântul Grigorios al Nissisului, în canonul al 4-lea, osândește adulterul [preacurvia], curvia[127], zoofilia și homosexualitatea[128].

Sfântul Timoteos, Patriarhul Alexandriei, stabilește în canonul al 5-lea înfrânarea soților de la relații sexuale înainte de împărtășirea cu Domnul, potrivit I Cor. 7, 5[129].

Iar în canonul al 11-lea, el interzice căsătoria dintre nepot și mătușă și căsătoria cu cumnata, după ce moare sora ei[130].

În canonul al 13-lea, Sfântul Timoteos stabilește faptul că soții nu pot avea relații sexuale sâmbăta și duminica pentru că în acele zile se slujește Dumnezeiasca Liturghie[131].

Pe când în canonul al 15-lea, el stabilește faptul că demonizarea unuia dintre soți nu e motiv de divorț[132]. Același Sfânt Părinte al Bisericii, în canonul

---

[122] Ibidem/ Idem, p. 242.
[123] Idem, p. 388/ Idem, p. 261.
[124] Idem, p. 389-390/ Idem, p. 263.
[125] Idem, p. 390/ Ibidem.
[126] Idem, p. 391/ Idem, p. 269.
[127] Idem, p. 408/ Idem, p. 308.
[128] Idem, p. 409/ Idem, p. 309.
[129] Idem, p. 399/ Idem, p. 334.
[130] Idem, p. 401/ Idem, p. 337.
[131] Ibidem/ Idem, p. 339.
[132] Idem, p. 402/ Idem, p. 340.

al 16-lea, stabilește că trebuie să postim înainte de împărtășire[133].

Sfântul Teofilos al Alexandriei, în canonul al 3-lea, osândește adulterul Presbiterului[134], pe când, în al 5-lea, pe clericul care e căsătorit cu nepoata sa de frate[135]. În canonul al 9-lea, Sfântul Teofilos osândește pe cleric pentru curvie[136], iar în canonul al 13-lea, el desparte pe cei căsătoriți nelegiuit[137].

Sfântul Ioannis Postitorul, în canonul al 15-lea, vorbește despre bărbatul căsătorit care cade în curvie[138], pe când în canonul al 18-lea despre clericul căzut în curvie[139]. În canonul al 19-lea, Sfântul Ioannis Postitorul stabilește epitimiile pentru căsătoria a 2-a și a 3-a și acceptă căsătoria a 3-a, dacă soții nu au copii din căsătoriile anterioare[140]. Cu alte cuvinte, acceptă căsătoria a 3-a în special pentru nașterea de copii.

În canonul următor, al 20-lea, același Sfânt Părinte osândește adulterul[141], pe când în canonul al 21-lea, el interzice intrarea în Preoție a celui care are soție adulteră. Iar dacă a făcut adulter după hirotonia soțului, clericul trebuie să se despartă de soția adulteră, pentru ca să mai poată sluji[142]. În canonul al 22-lea al Sfântului Ioannis Postitorul se stabilește că este *adulter* căsătoria cu logodnica altuia[143].

---

[133] Ibidem/ Idem, p. 341.
[134] Idem, p. 415/ Idem, p. 344.
[135] Idem, p. 416/ Idem, p. 345.
[136] Idem, p. 418/ Idem, p. 349.
[137] Idem, p. 420/ Idem, p. 352.
[138] Idem, p. 438/ Idem, p. 437.
[139] Idem, p. 439/ Idem, p. 438.
[140] Ibidem/ Ibidem.
[141] Ibidem/ Ibidem.
[142] Idem, p. 440/ Idem, p. 439.
[143] Ibidem/ Ibidem.

În canonul al 23-lea al aceluiași, se oprește căsătoria ortodocșilor cu ereticii[144], în canonul al 25-lea se osândește desfrâul cu logodnica[145], pe când în canonul al 26-lea e osândit cel care are relații sexuale cu soacra sa, în timp ce nu e despărțit de soția sa[146].

În canonul al 49-lea, Sfântul Ioannis Postitorul canonisește relația sexuală cu mama vitregă[147], pe când în canonul al 50-lea relațiile sexuale ale unui bărbat cu mama și cu fiica ei[148].

În canonul al 52-lea, Sfântul Ioannis Postitorul canonisește relația homosexuală dintre socru și ginere[149], în canonul al 55-lea relația sexuală dintre tată și fiică[150], în canonul al 56-lea relația sexuală dintre fiu și mamă[151], în canonul al 57-lea relația sexuală dintre nașul de Botez și fina sa[152], în canonul al 58-lea relația sexuală dintre fin și nașa sa[153], pe când în canonul al 59-lea, el îi pedepsește pe soții care fac sex cu animale[154].

În canonul al 61-lea, Sfântul Ioannis Postitorul canonisește pe soții care curvesc cu păgâni și eretici[155], iar în canonul al 62-lea, el vorbește despre despărțirea Presbiterului sau a Diaconului de soția sa care a devenit adulteră[156]. Pentru ca în ultimul canon

---

[144] Ibidem/ Ibidem.
[145] Ibidem/ Ibidem.
[146] Idem, p. 441/ Idem, p. 440.
[147] Idem, p. 447/ Idem, p. 445, n. 2.
[148] Ibidem/ Ibidem.
[149] Idem, p. 448/ Ibidem.
[150] Ibidem/ Ibidem.
[151] Ibidem/ Idem, p. 446, n. 2.
[152] Ibidem/ Ibidem.
[153] Ibidem/ Ibidem.
[154] Idem, p. 449/ Ibidem.
[155] Ibidem/ Ibidem.
[156] Ibidem/ Ibidem.

al său, în canonul al 65-lea, Sfântul Ioannis Postitorul să îl canonisească pe soțul care face sex anal cu soția sa.

Sfântul Nichiforos Mărturisitorul, Patriarhul Constantinopolului, în canonul al 2-lea, îi canonisește pe cei care se căsătoresc a doua și a 3-a oară[157], iar în canonul al 7-lea îl oprește de la hirotonie pe cel care a trăit în depravare [ἐν ἀσωτείᾳ][158]. Însă, în canonul al 8-lea, Sfântul Nichiforos spune că copiii născuți din concubinaj și din a 2-a și a 3-a căsătorie pot fi hirotoniți, dacă dovedesc că sunt vrednici[159].

În canonul al 29-lea, Sfântul Nichiforos îi pune pe adulteri în rândul zoofililor și al ucigașilor[160], pe când în canonul al 34-lea, el interzice primirea de daruri pentru Biserică de la cei care trăiesc în concubinaj[161]. În canonul al 35-lea, Sfântul Nichiforos dă anatemei pe monahul care se leapădă de monahism și se căsătorește[162], pe când în canonul al 36-lea îl oprește de la hirotonie pe cel care a curvit[163]. În canonul al 37-lea, același Sfânt Părinte interzice credincioșilor să mănânce cu cel curvar și recunoscut de toți ca fiind curvar[164].

Și din toată pledoaria dogmatică a Bisericii referitoare la căsătorie rezultă că Nunta se face între un bărbat și o femeie, care nu sunt în grade de rudenie de sânge și duhovnicească, și că ei trebuie să fie ortodocși și să trăiască în curăție și sfințenie,

---

[157] Idem, p. 450/ Idem, p. 427.
[158] Idem, p. 453/ Ibidem.
[159] Ibidem/ Ibidem.
[160] Idem, p. 459/ Idem, p. 430.
[161] Idem, p. 460/ Ibidem.
[162] Ibidem/ Ibidem.
[163] Idem, p. 461/ Ibidem.
[164] Ibidem/ Idem, p. 430-431.

potrivit învățăturii de credință a Bisericii. Toate păcatele care vizează căsătoria au fost canonisite aspru, pentru că ele distrug relația de intimitate duhovnicească dintre soț și soție. A doua și a treia căsătorie au fost acceptate de către Biserică, dar fiind însoțite de pocăință, pentru că doar prima căsătorie este adevărata Nuntă a soților ortodocși.

5. Când a apărut ideea de *Sinod Ecumenic* în canoanele Bisericii?

Sinodul I Ecumenic de la Nicea, din 325, s-a considerat pe sine, în canonul al 3-lea al Sinodului, *Mare Sinod* [ἡ Μεγάλη Σύνοδος][165], pe când în al 8-lea canon s-a numit pe sine *Sfânt și Mare Sinod*, în expresia: „părutu-s-a Sfântului și Marelui Sinod [ἔδοξε τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Συνόδῳ]”[166]. Expresia ultimă citată reapare în canonul al 14-lea[167] și al 18-lea[168] al aceluiași Sinod.

Sinodul al II-lea Ecumenic, de la Constantinupoleos, din 381, în canonul al 6-lea al Sinodului, se numește pe sine *Sfânt Sinod*, în expresia: „plăcutu-s-a Sfântului Sinod al episcopilor întruniți în Constantinupoleos [ἤρεσε τῇ Ἁγίᾳ Συνόδῳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδραμόντων ἐπισκόπων]”[169].

---

[165] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 52/ *Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Α΄ Συνόδου, cf.*

http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS1

[166] Idem, p. 56/ Ibidem.

[167] Idem, p. 60/ Ibidem.

[168] Idem, p. 62/ Ibidem.

[169] Idem, p. 68/ *Κανόνες τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Β΄ Συνόδου, cf.*

http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS2

Însă Sinodul al III-lea Ecumenic de la Efesos, din 431, în canonul al 8-lea, a fost primul Sinod care s-a considerat pe sine *Sinod Ecumenic*, folosind expresia: „părutu-s-a Sfântului și Ecumenicului Sinod [ἔδοξε τῇ Ἁγίᾳ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ]”[170].

6. Care canon bisericesc atestă pentru prima oară Taina Sfintei Mirungeri?

Canonul al 7-lea de la Sinodul al II-lea Ecumenic. În care aflăm cele 4 cuvinte care formează textul Tainei Mirungerii: Σφραγὶς δωρεὰς Πνεύματος Ἁγίου [Pecetea darului Duhului Sfânt][171]. Și tot aici ni se spune că cei credincioși sunt unși cu Sfântul Mir [τῷ Ἁγίῳ Μύρῳ] la frunte, ochi, nări, gură și urechi[172].

7. Diaconița trebuie hirotesită sau hirotonită?

Potrivit canonului al 15-lea de la Sinodul al IV-lea Ecumenic, Diaconița trebuie hirotesită. Cuvântul hirotesia [χειροθεσία], la Ac. sg., apare în acest canon și el desemnează modul în care o femeie, nu mai

---

[170] Idem, p. 76/ *Κανόνες τῆς ἐν Ἐφέσῳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Γ΄ Συνόδου, cf.*
http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS3

[171] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 70/ *Κανόνες τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Β΄ Συνόδου, cf.* http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS2.

[172] Ibidem/ Ibidem.

înainte de vârsta de 40 de ani, ajunge Diaconiță a Bisericii[173].

8. Ce spun canoanele Bisericii despre superstiții?

Biserica nu acceptă superstițiile, ci le condamnă. Pentru că în canonul al 61-lea de la Sinodul V-VI Ecumenic se interzice mergerea la ghicitori, mergerea cu ursul sau cu alte animale spre distrarea oamenilor, mergerea la cei care ghicesc norocul, mergerea la cei care gonesc norii, mergerea la vrăjitori și prezicători, purtarea talismanelor. Pentru că acestea sunt lucruri ellinești, păgâne[174].

În canonul al 65-lea al aceluiași Sinod se interzice aprinderea de focuri la lună nouă și sărirea peste foc[175]. Pe când în canonul al 24-lea de la Sinodul de la Anghira sunt pedepsiți prezicătorii și fermecătorii și cei care urmează obiceiurile neamurilor[176], adică ale păgânilor.

În canonul al 36-lea de la Sinodul din Laodichia, din 343, sunt osândiți magii, descântătorii, matima-

---

[173] Idem, p. 86/ *Κανόνες τῆς ἐν Χαλκηδόνι Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Δ΄ Συνόδου, cf.* http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS 4.

[174] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 140/ *Κανόνες τῆς ἐν Τρούλλῳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Πενθέκτης Συνόδου, cf.* http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS5-6.

[175] Idem, p. 143/ Ibidem.

[176] Idem, p. 193/ *ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ*, ed. lui G. A. Ralli și M. Potli, vol. al 3-lea, Ed. Tis Tipografias G. Hartofilacos, Atena, 1853, p. 66.

ticii, astrologii și cei care poartă filacterii[177]/ talismane. În canonul al 65-lea al Sfântului Vasilios cel Mare, vrăjitorii și fermecătorii sunt canonisiți ca niște ucigași[178]. Pe când în canonul al 72-lea al Sfântului Vasilios e socotit ca un ucigaș cel care merge la vrăjitori[179]. Pentru că își omoară sufletul său.

Și în canonul al 83-lea Sfântul Vasilios îi osândește pe cei cărora li se fac vrăji și urmează obiceiurilor păgâne sau care cheamă la ei în casă pe fermecători[180].

În canonul al 3-lea al Sfântului Grigorios al Nissisului [τοῦ Νύσσης] sunt certați cei care se duc la descântători, la vrăjitori și la cei care slujesc demonilor[181]. Pe când în canonul al 2-lea al Sfântului Ioannis Postitorul se osândesc vrăjitorii și fermecătorii[182].

În canonul al 27-lea, Sfântul Ioannis Postitorul îi pune pe vrăjitori alături de adulteri și ucigași[183].

9. Ce spun canoanele Bisericii despre travestire și purtarea de măști?

Biserica le condamnă pe amândouă în canonul al 62-lea de la Sinodul V-VI Ecumenic[184]. Unde,

---

[177] Idem, p. 225/ Idem, p. 203.

[178] Idem, p. 380/ *ΟΙ ΘΕΙΟΙ ΚΑΙ ΙΕΡΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ, Η ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ*, vol. al 4-lea, Ed. Tis Tipografias G. Hartofilacos, Atena, 1854, p. 221.

[179] Idem, p. 382/ Idem, p. 232.

[180] Idem, p. 386/ Idem, p. 250.

[181] Idem, p. 408/ Idem, p. 306.

[182] Idem, p. 434/ Idem, p. 434.

[183] Idem, p. 442/ Idem, p. 441.

[184] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără

despre prima problemă, cea a travestirii, ni se spune că „niciun bărbat să [nu] se îmbrace [în] veșmânt femeiesc sau femeia [în] cel potrivit bărbaților [μηδένα ἄνδρα γυναικείαν στολὴν ἐνδιδύσκεσθαι, ἢ γυναῖκα τὴν ἀνδράσιν ἁρμόδιον]”[185], iar despre purtarea de măști ni se spune că nu trebuie să purtăm pe față „înfățișări comice sau satirice sau tragice [προσωπεῖα κωμικά, ἢ σατυρικά, ἢ τραγικὰ]”[186].

Pe când în canonul al 71-lea al aceluiași Dumnezeiesc Sinod ni se spune că nu trebuie să îmbrăcăm haine care sunt în afara folosului comun[187]. Adică nu putem purta haine extravagante, dar nici haine care nu ne reprezintă vocația sau demnitatea. Pentru că nu poți purta reverendă dacă nu ești cleric, după cum nu poți îmbrăca uniforma militară, dacă nu ești militar.

10. Ne putem duce la mare, ca să facem baie în comun?

Potrivit canonului al 77-lea de la Sinodul V-VI Ecumenic, clericii și asceții și laicii nu trebuie să se spele în baie împreună cu femeile [οὐ δεῖ...ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι][188]. Canonul se

---

editură], [fără oraș], 1992, p. 141/ *Κανόνες τῆς ἐν Τρούλλῳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Πενθέκτης Συνόδου, cf.*
http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS5-6.

185 Ibidem/ Ibidem.

186 Ibidem/ Ibidem.

187 Idem, p. 146/ Ibidem.

188 Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 148-149/ Κανόνες τῆς ἐν Τρούλλῳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Πενθέκτης Συνόδου, cf. http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS5-6.

referă la băile publice și la faptul că bărbații nu pot face baie împreună cu femeile. Iar dacă la o baie publică nu putem să ne spălăm împreună bărbați și femei, e de la sine înțeles că nu ne putem spăla împreună nici la mare, unde copii, tineri, bărbați și femei, maturi și bătrâni se spală împreună și stau pe plajă împreună mai mult sau mai puțin goi.

Pentru că acest dumnezeiesc canon are în vedere moralitatea creștinilor și faptul de a nu fi învinuiți de păgâni[189] de o viață desfrânată. Acum, cei care ne acuză de o viață desfrânată sunt mai degrabă ereticii decât păgânii, care sunt foarte atenți la viața noastră.

11. Cum a născut Maica lui Dumnezeu potrivit canoanelor Bisericii?

În canonul al 79-lea de la Sinodul V-VI Ecumenic se spune că dumnezeiasca naștere cea din Fecioară a fost *fără lehuzie* [ἀλόχευτον] și *fără de sământă* [ἀσπόρως][190].

Pentru că Domnul S-a născut din Născătoarea de Dumnezeu mai presus de fire, nestricând fecioria ei. *Fără de sământă* înseamnă fără de sământă bărbătească, fără împreunare sexuală. Iar nașterea ei nu i-a produs lehuzie, pentru că nu i-a stricat fecioria ei. Lehuzie au doar femeile, nu și fecioarele.

---

[189] Idem, p. 149/ Ibidem.

[190] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 149/ Κανόνες τῆς ἐν Τρούλλῳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Πενθέκτης Συνόδου, *cf.* http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS5-6.

12. În ce canon ni se vorbește despre primele 6 Sinoade Ecumenice?

În primul canon de la Sinodul al VII-lea Ecumenic, din anul 787. În acest canon se folosește expresia: „6 Sfinte Sinoade Ecumenice [ἕξ Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων]”[191].

13. În ce canon este atestată realitatea istorică și veridicitatea teologică a Sfântului Sfințit Mucenic Dionisios Areopagitul?

În canonul al 2-lea al Sinodului VII Ecumenic. Unde se citează un fragment din *Despre Ierarhia bisericească* și unde el este numit *Marele Dionisios* [ὁ Μέγας Διονύσιος][192].

14. Când se primește Taina Sfintei Mirungeri?

Potrivit canonului al 48-lea de la Sinodul de la Laodichia, din anul 343, Taina Sfintei Mirungeri se primește după Taina Sfântului Botez și ea este *ungere cerească* și *împărtășire* de Împărăția lui Hristos[193].

---

[191] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 162/ *Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Ζ´ Συνόδου, cf.*
http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS7

[192] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 163/ *Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Ζ´ Συνόδου, cf.*
http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS7

[193] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 228/ *ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ*

15. Are de-a face cu învățătura Bisericii proverbul „cine sapă groapa altuia, cade singur în ea"?

Da, are de-a face! Pentru că e un verset scriptural. E vorba despre Parimiele lui Salomon 26, 27, unde, în LXX, avem următorul text: „Cel care sapă groapa aproapelui, va cădea întru ea [ὁ ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν]". Și el are înțelesul următor: cel care dorește să îl ducă în ispită pe aproapele său, acestuia Dumnezeu îi va îngădui ca să cadă și el întru aceeași ispită. Pentru ca să vadă răul pe care l-a făcut altuia.

16. Ce înseamnă faptul că Domnul „este apărătorul mântuirilor unsului Său" [Ps. 27, 8, LXX]?

În întrebare avem partea finală a versetului. Pentru că întregul verset e acesta: „Domnul [este] tăria poporului Său [Κύριος κραταίωμα τοῦ λαοῦ Αὐτοῦ] și este apărătorul mântuirilor unsului Său [καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν σωτηρίων τοῦ χριστοῦ Αὐτοῦ ἐστιν]".

Și, în acest loc, Sfântul Profet David a vorbit despre relația Tatălui cu Fiul în mântuirea noastră. Pentru că, prin cuvântul *Domnul*, aici trebuie să Îl înțelegem pe *Dumnezeu Tatăl*, iar *Unsul Său* este *Fiul Său întrupat*, Hristosul Său. Și Tatăl este *apărătorul* nostru, al celor care ne mântuim. Căci de aceea avem aici pe *mântuire* la G. pl. [τῶν σωτηρίων]. Căci Tatăl apără, dimpreună cu Duhul Sfânt, *mântuirile* lui Hristos, adică pe cei care se mântuie în Hristos. Care se mântuie în Hristos pentru că cred în El.

ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ, ed. lui G. A. Ralli și M. Potli, vol. al 3-lea, Ed. Tis Tipografias G. Hartofilacos, Atena, 1853, p. 215.

Și, din acest loc profetic, înțelegem că fiecare dintre cei credincioși are o relație soteriologică cu Hristos și cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, cu Dumnezeul nostru treimic, și că Dumnezeu e Cel care ne întărește în viața noastră duhovnicească și ne apără mântuirea noastră. Adică ne ajută să ne mântuim în fiecare clipă.

17. Cum trebuie să înțelegem cuvântul: „Glasul Domnului întărind cerbii" [Ps. 28, 9, LXX]?

E începutul versetului citat. În limba greacă avem: φωνὴ Κυρίου καταρτιζομένου ἐλάφους. Iar cerbii lui Dumnezeu sunt nevoitorii isihaști, care aleg să trăiască, aidoma cerbilor, „în zonele cu păduri întinse, care cuprind porțiuni de poieni sau luminișuri cu izvoare"[194] și să se roage neîncetat Domnului. Și, tot ca cerbii, isihaștii lui Dumnezeu mănâncă din hrana ascetică a pădurii. Căci cerbii mănâncă, printre altele, lujeri de plante și muguri[195]. Și la fel mănâncă și nevoitorii pustiei: fructe și plante ale pădurii. Căci Dumnezeu îi întărește ca să se nevoiască pentru mântuirea lor.

Dar cerb poate fi și orice credincios al Bisericii, care privește mântuirea ca pe o înălțime pe care trebuie să o urce. Care privește mântuirea ca pe o greutate ascetică, aidoma urcării unui munte.

Iar glasul Domnului, adică cuvintele Lui, sunt cele care ne întăresc pe noi în nevoința și pocăința noastră.

18. De ce Domnul „va descoperi dumbrăvile" [Ps. 28, 9, LXX]?

---

[194] *Cf.* https://ro.wikipedia.org/wiki/Cerb.
[195] Ibidem.

Pentru că dumbrăvile sunt Sfinții Lui. Căci aidoma dumbrăvilor, care sunt „păduri tinere”[196], și Sfinții sunt adesea descoperiți/ arătați de El oamenilor încă de la începutul vieții lor duhovnicești. Pentru ca oamenii credincioși să știe cine sunt cei pe care El îi luminează și să le urmeze exemplul de viețuire și cuvintele lor.

19. Ce a vrut să spună Sfântul David prin expresia: „Domnul va locui potopul” [Ps. 28, 10, LXX]?

„Domnul va locui potopul [Κύριος τὸν κατακλυσμὸν κατοικιεῖ]” a fost un loc profetic, care s-a împlinit prin întemeierea Bisericii. Căci de când Tatăl, prin Fiul, întru Duhul Sfânt, a trimis slava Lor la Cincizecime celor credincioși și s-a întemeiat Biserica, de atunci Dumnezeul nostru treimic locuiește în potopul de slavă care inundă Biserica.

Fiindcă, în timpul Sfântului Noe, potopul a fost cel care a șters păcatul de pe fața pământului, dar i-a păstrat în viață pe cei din chivot, pe cei credincioși, pentru că așa a binevoit Dumnezeu mântuirea lor, tot la fel de la Cincizecime încoace, Dumnezeu locuiește în Biserica Lui și Biserica Lui e plină de har și ea îl mântuie pe tot cel credincios de potopul păcatului.

20. Care este zidul celor care iubesc legea Domnului [Par. lui Sal. 28, 4]?

Cu referire la ultima parte a versetului citat: „dar cei care iubesc legea pun zid împrejurul lor [οἱ δὲ ἀγαπῶντες τὸν νόμον περιβάλλουσιν ἑαυτοῖς τεῖ-

---

[196] *Cf.* DEX 2009.

χος]”. Iar zidul la care se referă aici Sfântul Împărat și Profet Salomon e zidul evlaviei. Căci evlavia e cea cu care se înconjoară cei care iubesc legea Domnului, pentru că, în primul rând, Îl iubesc pe Domnul, pe Dătătorul legii. Și cine se îmbracă în evlavie, se îmbracă în toată cinstirea și slujirea lui Dumnezeu. Pentru că omul credincios este un om al evlaviei, un om al continuei smeriri în fața lui Dumnezeu și care dorește ca El să fie lăudat și ascultat de către toți.

21. De cine sunt prinși oamenii în Par. lui Sal. 28, 12?

De demoni. Căci atunci când oamenii credincioși merg „în locurile celor neevlavioși [ἐν τόποις ἀσεβῶν]”, în locurile unde se păcătuiește, sunt ispitiți de către demoni cu păcatele care se săvârșesc acolo. Și a fi prins de către demoni, înseamnă mai întâi de toate a fi ispitit cu păcatul, apoi, îndulcindu-te cu el în sufletul tău, ești tras de ei spre a păcătui. Și astfel, oamenii credincioși sunt trași spre păcat de către demoni, pentru că au consimțit interior păcatului. Și aceasta, pentru că au trecut prin locuri care îți oferă prilejuri de păcătuire.

22. Ce înseamnă „să nu fii exeget [ἐξηγητὴς] neamului celui fărădelege” [Par. lui Sal. 29, 18, LXX]?

Înseamnă să nu îi ajutăm prin traducerile și comentariile noastre, prin sfaturile noastre, prin știința noastră, pe cei care păcătuiesc cu înțelegere, în mod premeditat. Să nu ne facem părtași, prin înțelepciunea noastră, celor care săvârșesc cele rele. Pentru că astfel și noi lucrăm cele rele, ajutându-i pe cei care plănuiesc fărădelegi.

Asta în relație cu oamenii. Însă, în relație cu demonii, noi nu trebuie să le explicăm viața noastră, intențiile noastre, ceea ce ne dorim. Pentru că nu cu demonii trebuie să vorbim noi, ci numai lui Dumnezeu trebuie să ne mărturisim tot gândul și toată intenția și toată dorința inimii noaste.

23. Ce înseamnă: „dar ieșirea lui nu a spălat-o" [Par. lui Sal. 30, 12]?

Ieșirea omului din această viață e moartea. Și pentru ieșirea din această lume trebuie să ne spălăm sufletul prin lacrimi și prin pocăință și prin mărturisirea păcatelor noastre în fața Duhovnicului nostru. De aceea, cuvântul Dumnezeiescului Salomon: „dar ieșirea lui nu a spălat-o [τὴν δὲ ἔξοδον αὐτοῦ οὐκ ἀπένιψεν]" înseamnă: omul nu s-a pregătit creștinește pentru moarte. Și dacă nu ne pregătim pentru moarte așa după cum ne învață Biserica, ieșim nespălați, murdari, păcătoși din această viață.

24. Cum trebuie să înțelegem duhovnicește locul de la Par. lui Sal. 30, 17?

În LXX versetul arată astfel: Ochiul râzând de tatăl și necinstind bătrânețea maicii [ὀφθαλμὸν καταγελῶντα πατρὸς καὶ ἀτιμάζοντα γῆρας μητρός], să-l taie pe el corbii din văi și să-l mănânce pe el puii vulturilor [ἐκκόψαισαν αὐτὸν κόρακες ἐκ τῶν φαράγγων καὶ καταφάγοισαν αὐτὸν νεοσσοὶ ἀετῶν].

Cine este ochiul care râde și necinstește? Sufletul omului păcătos. Și sufletul păcătosului râde de Tatăl său, de Dumnezeu, dar el necinstește și bătrânețea Maicii sale, adică a Bisericii. Căci Biserica e bătrână după anii ei, tot la fel de bătrână ca și

Dumnezeu, ca Cel care e capul ei. Și cel care râde de Dumnezeu și necinstește Biserica, adică pe Mama care l-a născut și l-a crescut, acela e dat spre mâncare corbilor din văi și puilor de vulturi, adică demonilor. Căci mâncarea păsărilor e chinul Iadului.

25. Ce înseamnă: „Mulge lapte și va fi unt!” [Par. lui Sal. 30, 33]?

Laptele, după cum spunea Dumnezeiescul Pavlos, este hrana pruncilor în Hristos, este hrana celor trupești la minte [I Cor. 3, 1-2]. De aceea, și aici, Dumnezeu ne vorbește despre ce trebuie să facă pruncii în Hristos, adică cei care sunt la începutul viețuirii creștine. Și ei trebuie să învețe continuu teologia Bisericii și să își însușească modul de viețuire ortodoxă.

Căci ei trebuie să mulgă sau să sugă sânii mamei, adică sânii plini de teologie și de experiență dumnezeiască ai Bisericii, pentru ca să aibă unt în ei. Și ca să ajungi să ai unt în tine, trebuie să agiți laptele[197] învățăturii sfinte pe care o primești și o înțelegi. Căci învățătura dumnezeiască este cea care aprinde dorul sufletului nostru spre nevoință și ne face cu totul râvnitori ai vieții celei sfinte. Și pentru ca laptele să ajungă unsoare în noi, înseamnă ca multele adevăruri învățate de noi din viața și Tradiția Bisericii să se unifice în noi și să devină una cu viața noastră.

Iar viața sfântă devine o ungere interioară, un unt duhovnicesc pentru noi, numai când noi înțele-

---

[197] Căci „untul este un produs lactat făcut prin agitarea smântânei [smântânii] sau [a] laptelui proaspăt sau fermentat”, *cf.*

https://ro.wikipedia.org/wiki/Unt.

gem, prin luminarea lui Dumnezeu, că trebuie să ne supunem lui Dumnezeu întru toate și să ne umplem de slava Lui. Însă nu putem să ajungem la untul interior, până nu ne nevoim să citim tot ceea ce putem și înțelegem din Tradiția Bisericii și până nu ne curățim de patimi pe măsura puterii noastre. Căci trebuie să bem mult lapte, pentru ca să ajungem să se unifice laptele în noi și să devină unt, care să ne ungă și pe noi interior și pe alții. Pentru că untul de care ne vorbește aici Dumnezeu este experiența duhovnicească.

26. Ce s-a petrecut cu Sfintele Moaște ale Sfântului Profet Elisseos și ale Sfântului Profet Ioannis Botezătorul în timpul lui Iulianos Apostatul?

În *Mucenicia Sfântului [și] Marelui Mucenic Artemios* [ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟ-ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΑΡΤΕΜΙΟΥ], scrisă de Sfântul Simeon Metafrastul și inclusă în PG 115, col. 1159-1212, în cap. al 36-lea, ni se vorbește despre ce a făcut Iulianos cu Sfintele Moaște ale celor doi Sfinți Profeți ai Bisericii. Și ce a făcut? El a cerut, pe când se afla în cetatea Sevastia, oasele Sfântului Profet Elisseos și ale Sfântului Profet Ioannis Botezătorul din sicriele lor și le-a amestecat cu oasele celor necurați și le-a dat foc, iar cenușa lor a fost aruncată în vânt[198].

Acest amănunt se regăsește și în Viața românească a Sfântului Mare Mucenic Artemios, unde ni se spune, în plus, că au scăpat doar capul și mâna dreaptă ale Sfântului Ioannis Botezătorul. Pentru că capul său era în alt loc, iar mâna sa cea dreaptă a fost

---

[198] PG 115, col. 1201-1202.

dusă de Sfântul Apostol Lucas în Antiohia, lucru pomenit în ziua de 7 ianuarie[199].

27. Ce a spus Sfântul Mare Mucenic Artemios despre dumnezeii păgâni, Sibile și Virgilius?

Din aceeași scriere a Sfântului Simeon Metafrastul, *Mucenicia Sfântului [și] Marelui Mucenic Artemios*, aflăm că Sfântul Mare Mucenic Artemios a afirmat faptul că dumnezeii păgâni, Sibilele și poetul Virgilius în *Bucolicele* au profețit despre Hristos[200]. Lucru confirmat și de ediția românească[201].

28. De ce se veselește inima în osteneală [Eccl. 2, 10]?

Acest fragment scriptural, în LXX, arată astfel: „inima mea s-a veselit în toată osteneala mea [καρδία μου εὐφράνθη ἐν παντὶ μόχθῳ μου]". Și osteneala e asceza curățirii de patimi. Pentru că veselia cea adevărată a inimii e atunci când ne simțim împliniți în asceză, în nevoință, în rezultatele duhovnicești ale sfințirii personale.

Și osteneala ortodoxă e diversă, dar împlinitoare. Pentru că osteneală e și slujirea și munca și postul și privegherea și metaniile și închinăciunile și pelerinajul și citirea și studiul și munca de cercetare și de scriere a unei cărți teologice. Toată această osteneală

---

[199] *Viețile Sfinților pe luna octombrie*, retipărite și adăugite cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române după ediția din 1901-1911, ed. a 2-a, ed. îngrijită de Arhim. Ioanichie Bălan, Editura Episcopiei Romanului, Mănăstirea Sihăstria, 1999, p. 242.

[200] PG 115, col. 1193-1194.

[201] *Viețile Sfinților pe luna octombrie*, ed. cit., p. 247.

sfântă veselește inima noastră, pentru că o veselește duhovnicește. Pentru că, atâta timp cât în noi coboară slava lui Dumnezeu în fiecare lucru pe care îl facem pentru Dumnezeu și pentru oameni, noi ne simțim veseli duhovnicește și împliniți interior. Fiindcă numai viața plină de osteneală duhovnicească îl împlinește pe om.

29. Ce înseamnă a vedea binele în toată osteneala noastră [Eccl. 3, 13]?

În LXX, fragmentul citat e acesta: „și [omul] are să vadă binele în toată osteneala lui [καὶ ἴδῃ ἀγαθὸν ἐν παντὶ μόχθῳ αὐτοῦ]”. Și osteneala omului e asceza lui continuă. Iar binele care rezultă din toată osteneala lui sunt virtuțile dumnezeiești, care sunt înrădăcinate profund în viața cu Dumnezeu și în simțirea slavei Sale. Astfel, a vedea binele în toată osteneala noastră înseamnă a vedea roadele virtuților dumnezeiești în toată lucrarea noastră ascetică.

Căci postul nu e pentru a posti și rugăciunea nu e pentru a ne ruga, ci ambele sunt pentru ca să ne curățim de patimi. Și roadele ascezei, adică ale postului, ale rugăciunii, ale răbdării, ale ascultării sunt curăția, pacea, îngăduința, delicatețea, smerenia, iubirea, frumusețea duhovnicească, sfințenia dumnezeiască. Căci binele ostenelii e interior, e duhovnicesc.

30. Care sunt numele Sfinților Apostoli conform Matteos 10?

În Mat. 10, 2-4, ed. BYZ, numele Sfinților Apostoli ai Domnului sunt acestea: 1. Simon [Σίμων], cel numit și *Petros* [Πέτρος], 2. Andreas [Ἀνδρέας],

fratele lui Petros, 3. Iacovos [Ἰάκωβος] al lui Zebedeos și 4. Ioannis [Ἰωάννης], fratele lui, 5. Filippos [Φίλιππος] și 6. Bartolomeos [Βαρθολομαῖος], 7. Tomas [Θωμᾶς] și 8. Matteos [Ματθαῖος] vameșul, 9. Iacovos [Ἰάκωβος] al lui Alfeos și 10. Levveos [Λεββαῖος], cel numit și Taddeos [Θαδδαῖος], iar ultimul, al 11-lea, este Simon Cananitis [Σίμων ὁ Κανανίτης]. Căci Iudas Iscariotis [Ἰούδας Ἰσκαριώτης], cel de al 12-lea Apostol, a fost cel care L-a vândut pe Domnul.

31. Care este textul rugăciunii *Tatăl nostru* în Mat. 6, 9-13?

Conform BYZ, textul *Rugăciunii domnești* e acesta: „Tatăl nostru, Care [ești] în ceruri, sfințească-se numele Tău! Să vină Împărăția Ta! Să se facă voia Ta, precum în cer, [așa] și pe pământ! Pâinea noastră cea de azi, dă-ne nouă astăzi! Și ne iartă nouă datoriile/ păcatele noastre, precum și noi iertăm datornicilor/ greșiților noștri! Și să nu ne duci pe noi întru ispită, ci ne izbăvește pe noi de cel rău! Că a Ta este Împărăția și puterea și slava întru veci. Amin".

Iar acesta e textul pe care l-am tradus:

„Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά Σου. Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία Σου. Γενηθήτω τὸ θέλημά Σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι Σοῦ ἐστιν ἡ Βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν".

32. Care este textul rugăciunii *Tatăl nostru* în Lc. 11, 2-4?

Tot conform BYZ, textul rugăciunii e acesta: „Tatăl nostru, Care [ești] în ceruri, sfințească-se numele Tău! Să vină Împărăția Ta! Să se facă voia Ta, precum în cer, [așa] și pe pământ! Pâinea noastră cea de azi, dă-ne nouă în toată ziua! Și ne iartă nouă păcatele noastre, căci și [noi] le iertăm lor, [la] tot datornicul/ greșitul nostru! Și să nu ne duci pe noi întru ispită, ci ne izbăvește pe noi de cel rău!”.

Iar acesta e textul pe care l-am tradus: „Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά Σου. Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία Σου. Γενηθήτω τὸ θέλημά Σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ᾽ ἡμέραν. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ”.

33. Cum se poate înțelege textul de la Eccl. 4, 12?

În LXX, acest verset arată astfel: „Și dacă are să se întărească cel singur [καὶ ἐὰν ἐπικραταιωθῇ ὁ εἷς], doi vor sta împotriva lui [οἱ δύο στήσονται κατέναντι αὐτοῦ] și funia cea întreită nu se va rupe repede [καὶ τὸ σπαρτίον τὸ ἔντριτον οὐ ταχέως ἀπορραγήσεται].

Cine este cel singur? Cel care se nevoiește duhovnicește și care și-a simplificat și însingurat viața lui pentru Domnul, ca să Îi slujească Lui întru toate. Și el e întărit de Dumnezeu, cu harul Său, căci numai El ne întărește întru toate nevoințele vieții noastre. Și funia cea întreită este viața noastră duhovnicească, care e plină de harul Dumnezeului nostru treimic. Și ea nu se va rupe repede, pentru că nevoitorul ortodox, cel plin de smerenie și de fapte bune,

nu dorește să se despartă vreodată de Dumne- zeul inimii sale. Căci el se luptă mereu cu doi duș- mani, care îi stau împotrivă: diavolul și lumea. Și îi biruiește cu harul lui Dumnezeu, înțelegând pe fiecare zi că în Dumnezeu e tăria, pacea și împlinirea lui.

34. Care este profeția hristologică din Eccl. 4?

Prin luminarea lui Dumnezeu, când am tradus capitolul al 4-lea din Ecclisiastis, mi-am dat seama că Eccl. 4, 14 este o profeție hristologică. Lucru pe care nu l-am mai citit nicăieri altundeva.

Textul e următorul: „Că[ci] din casa celor legați/ închiși va ieși [ca] să împărățească [ὅτι ἐξ οἴκου τῶν δεσμίων ἐξελεύσεται τοῦ βασιλεῦσαι], că[ci] încă și în[tru] împărăția lui s-a născut sărac [ὅτι καί γε ἐν βασιλείᾳ αὐτοῦ ἐγεννήθη πένης]”.

Care este casa celor legați sau închiși? Este lumea noastră. Căci noi eram închiși sub păcatele noastre și eram robi demonilor înainte de a ne răscumpăra Domnul și a ne curăți de ele. Și El S-a născut din casa oamenilor, fiind Dumnezeu și om, pentru ca să împărățească peste oameni. Și El S-a născut pe pământ ca un Împărat sărac, pentru ca să ne conducă spre mântuire întru marea Lui chenoză.

Dar, totodată, murind pe Cruce pentru păcatele noastre, El neavând păcat, S-a coborât în Iad și, din Iad, din casa celor legați, a ieșit să împărățească și împărățește peste întreaga Lui creație.

35. Ce înseamnă: „și a născut fiu și nimic nu este în mâna lui” [Eccl. 5, 13]?

Dacă păcatul este fiul pe care noi îl naștem din cauza obișnuinței păcătoase, a patimii, el se naște cu mâna goală. Pentru că păcatul nu ne aduce niciun bine interior.

36. Ce înseamnă tulburarea de la Eccl. 5, 19?

În LXX, partea finală a versetului arată astfel: „că[ci] Dumnezeu îl tulbură pe el în veselia inimii lui [ὅτι ὁ Θεὸς περισπᾷ αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ καρδίας αὐτοῦ]”. Pe omul credincios Dumnezeu îl tulbură prin vedenie dumnezeiască, prin extaz. Pentru că vederea dumnezeiască e aceea care se trăiește în veselia cea duhovnicească a inimii, adică în aceea adusă de slava lui Dumnezeu în noi.

Iar tulburarea pe care o produce Dumnezeu în cel plin de slava Lui este extatică, este dumnezeiască și îndumnezeitoare pentru cel care o trăiește. Pentru că El îl umple de vederi și înțelegeri dumnezeiești pe cel care Îl iubește pe El, fapt pentru care el este prea vesel, prea bucuros și prea recunoscător față de bunătatea cea mare a lui Dumnezeu, pentru că i-a arătat aceste preasfinte taine ale Lui.

Așadar, tulburarea de aici e una foarte pozitivă, este o experiență sfântă și curată a omului duhovnicesc, pentru că e consecința lucrării luminătoare și îndumnezeitoare a lui Dumnezeu în noi.

37. De ce nu este Dumnezeu întru nebunia noastră [Ps. 21, 3, LXX]?

Pentru că nebunia [ἄνοιαν] de care vorbește aici Sfântul David, Profetul, este păcătuirea noastră.

Orice păcat este o nebunie, pentru că el nu e conform cu rațiunea, cu binele, cu dreptatea, cu sfințenia lui Dumnezeu. Și de aceea Dumnezeu nu este în nebunia/ în păcătuirea noastră: pentru că păcatul nu se face cu ajutorul lui Dumnezeu, ci împotrivindu-ne voii Lui și ajutorului Său. Iar orice păcat trebuie spovedit în Taina Mărturisirii și pentru fiecare în parte trebuie să ne pocăim.

38. Cine este „cel mândru [cu] ochiul și nesățios [cu] inima" [Ps. 100, 5, LXX]?

Omul păcătos. Căci „cel mândru [cu] ochiul [ὑπερηφάνῳ ὀφθαλμῷ]" este cel care privește de sus, la modul disprețuitor ceea ce vede. El disprețuiește oamenii și ceea ce ei fac și au, pentru că se consideră „superior" lor, fără ca să le fie, de fapt, „superior".

Dar, cu toată „distanțarea" sa aparentă față de oameni, omul mândru este în același timp și un „nesățios [cu] inima [ἀπλήστῳ καρδίᾳ]". Pentru că el dorește tot ceea ce au bun alții. Dorește să acapareze totul. Iar cel mândru e și lacom, pentru că pretinsa „superioritate" e mereu în expansiune. Pentru a se „compara" cu alții are nevoie de tot mai mult. Și tocmai de aceea, cel mândru are nevoie de posesiuni tot mai multe pentru ca să se laude în neștire.

39. Cum se înțelege duhovnicește Ps. 100, 8?

În LXX, acest verset arată astfel: „Întru dimineți ucideam pe toți cei păcătoși ai pământului [εἰς τὰς πρωίας ἀπέκτεννον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς], [ca] să nimicesc din cetatea Domnului [τοῦ ἐξο-

λεθρεῦσαι ἐκ πόλεως Κυρίου] pe toți cei care lucrează fărădelegea [πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν]”. Iar acest verset scris de Sfântul Profet David vorbește despre viața noastră duhovnicească și despre lupta noastră ascetică zilnică.

Căci noi ucidem întru dimineți, adică de când gândurile rele apar în noi, pe toți cei păcătoși ai pământului, adică toate păcatele la care ne îndeamnă demonii. Căci în pământul inimii apar păcătoșii, adică gândurile rele, și pe ele trebuie să le omorâm de dimineață, din fașă, de când apar, pentru ca să nu devină consistente în noi.

Și continua noastră atenție față de gândurile care ne străbat ne face să detectăm problemele continue care apar, ne dă să vedem gândurile păcătoase și de aceea putem să le ucidem în noi. Și gândurile rele le ucidem în noi prin faptul că nu le dăm curs și prin aceea că ne rugăm Domnului să ne scape de ispita păcătoasă. Nepăcătuirea și rugăciunea, alături de post și de priveghere, sunt cele care omoară în noi ispitele păcătoase.

Cine e cetatea Domnului? Sufletul nostru. Din sufletul nostru trebuie să îi nimicim pe toți cei care lucrează fărădelegea. Și cine lucrează în noi fărădelegea? Patimile noastre. Adică obișnuința noastră cu păcatul, cu încălcarea voii lui Dumnezeu.

Iar aici Sfântul David, Profetul Domnului, ne învață că trebuie să luptăm cu păcatul, cu orice păcat, de când se înfiripă în noi, dar, în același timp, să luptăm în noi și cu toată patima, adică, cu toată obișnuința păcătoasă. Adică să-i omorâm pe păcătoșii pământului, păcatele, dar și pe cei care lucrează fărădelegea, adică patimile.

40. Unde se află capul Sfântului Apostol Filippos?

Se află în Mănăstirea *Sfânta Cruce* din Omodos [Ὄμοδος], din insula Cipru[202]. Și se păstrează astfel[203]:

41. Este vreun sens mistic în referirea la pâine și vin din Eccl. 9, 7?

---

[202] *Cf.* http://leipsanothiki.blogspot.ro/2013/10/148.html.

[203] Am preluat imaginea de aici: http://2.bp.blogspot.com/-goWNioCovJQ/UlBoRAFVh1I/AAAAAAAAOlQ/zusdBOyrnxs/s640/1.jpg.

Da, există un sens mistic aici, pentru că avem de-a face cu un loc profetic! Pentru că aici ni se vorbește în mod tainic despre Dumnezeiasca Euharistie, dar și despre starea interioară, duhovnicească, pe care o trăim, atunci când ne împărtășim cu Domnul.

În LXX, textul scriptural e următorul: „Vino [și] mănâncă în[tru] veselie pâinea ta [δεῦρο φάγε ἐν εὐφροσύνῃ ἄρτον σου] și bea în[tru] inimă bună vinul tău [καὶ πίε ἐν καρδίᾳ ἀγαθῇ οἶνόν σου]! Că[ci] acum a binevoit Dumnezeu [întru] lucrurile tale [ὅτι ἤδη εὐδόκησεν ὁ Θεὸς τὰ ποιήματά σου]".

Iar adevărata noastră pâine și adevăratul nostru vin, al tuturor celor credincioși, sunt Trupul și Sângele Domnului. Și de aceea noi venim întru veselie duhovnicească și întru inimă bună, spovedită, împăcată cu Dumnezeu și cu oamenii, pentru ca să ne împărtășim cu Domnul și să trăim împreună cu El în noi. Și când ne împărtășim cu El, atunci El binevoiește în toate ale noastre, pentru că ne lăsăm povățuiți de El, din noi înșine, din intimitatea cu El, spre tot lucrul bun.

Tocmai de aceea e nevoie să ne împărtășim continuu cu Domnul: pentru ca să ne lăsăm, pe fiecare zi, povățuiți de către El și să nu mai trăim după voia noastră, ci după voia Lui și după delicatețea Lui și după sfințenia Lui.

Însă, dacă nu ne împărtășim cu Domnul decât de două-trei ori pe an, cum să simțim cum e El și ce vrea El de la noi? Cum să simțim veselia dumnezeiască a unirii cu El, dacă noi stăm departe de El, și cum să ne sfințească și să ne vindece interior Domnul, dacă noi nu ne atingem de El? Dar dacă ne atingem de El și Îl primim în noi, El ne învață toate ale Sale. Pe fiecare zi El ne învață întreaga Lui

bunătate și milostivire, cunoaștere și sfințenie. Și astfel, în mod mistic, noi suntem învățați de către Domnul și schimbați și modelați și sfințiți și transfigurați de către El, pentru că El e în noi sfințenia și tăria noastră.

42. Ce sunt veșmintele și uleiul de la Eccl. 9, 8?

În LXX, acest verset e astfel: „Să fie albe în toată vremea veșmintele tale [ἐν παντὶ καιρῷ ἔστωσαν ἱμάτιά σου λευκά] și să nu lipsească uleiul pe capul tău [καὶ ἔλαιον ἐπὶ κεφαλήν σου μὴ ὑστερησάτω]!”. E o poruncă duhovnicească pentru viața noastră mistică.

Pentru că veșmintele noastre sunt sufletul și trupul nostru și ele trebuie să fie albe, curate, sfinte, în toată vremea vieții noastre. Dar pentru a trăi cu veșmintele curate tot timpul, pentru a trăi în sfințenie, trebuie să nu lipsească niciodată uleiul harului din noi. Căci aici, când se vorbește despre uleiul curs pe cap, se vorbește despre modul cum erau unși arhiereii și împărații în Vechiul Testament.

Dar prin ungerea aceasta liturgică, ei primeau slava lui Dumnezeu în ei înșiși, harul Lui, lumina Lui cea veșnică. De aceea, referindu-se la cap, Sfântul Salomon a vorbit despre suflet. Pentru că sufletul, când se umple de harul lui Dumnezeu, umple și trupul de bogăția cea veșnică a slavei dumnezeiești a Preasfintei Treimi. Și numai astfel, cu slava lui Dumnezeu în noi, putem să avem ambele veșminte, adică și sufletul și trupul nostru, curate și albe, bineplăcute lui Dumnezeu.

43. Care e vremea pe care omul n-o cunoaște [Eccl. 9, 12]?

Acea vreme e vremea morții! Căci aici, la Eccl. 9, 12, avem următorul text în LXX: „Că[ci] încă nu și-a cunoscut omul vremea lui [ὅτι καί γε οὐκ ἔγνω ὁ ἄνθρωπος τὸν καιρὸν αὐτοῦ], [ci] ca peștii care sunt vânați în plasă rea [ὡς οἱ ἰχθύες οἱ θηρευόμενοι ἐν ἀμφιβλήστρῳ κακῷ] și ca păsările care sunt vânate în cursă [καὶ ὡς ὄρνεα τὰ θηρευόμενα ἐν παγίδι], ca aceștia sunt prinși în cursă fiii omului întru vremea cea rea [ὡς αὐτὰ παγιδεύονται οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου εἰς καιρὸν πονηρόν], când are să cadă peste ei fără de veste [ὅταν ἐπιπέσῃ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἄφνω]".

Pentru că omul nu își cunoaște vremea morții, ci pe ea o poate afla doar de la Dumnezeu. De aceea, moartea, pentru cel neduhovnicesc și care nu își aflã de la Dumnezeu sfârșitul vieții lui pământești, vine peste el după cum vine moartea peste pești și peste păsări. Căci, peste cel păcătos, moartea cade fără de veste și fără ca el să fie pregătit pentru moarte. Dar celui duhovnicesc, Dumnezeu îi vestește moartea lui cu mai multe zile înainte de adormirea sa, tocmai pentru ca el să se pregătească pentru ea. Ca el să adoarmă creștinește, în pace, spovedit și împărtășit și împăcat cu toți.

44. Despre ce se profețește la Eccl. 9, 14?

Despre Biserică. Pentru că textul e acesta: „o cetate mică [πόλις μικρὰ] și puțini oameni în ea [καὶ ἄνδρες ἐν αὐτῇ ὀλίγοι] și are să vină peste ea împărat mare [καὶ ἔλθῃ ἐπ᾽ αὐτὴν βασιλεὺς μέγας] și o va

încercui pe ea și are să zidească pentru ea garduri mari [καὶ κυκλώσῃ αὐτὴν καὶ οἰκοδομήσῃ ἐπ᾽ αὐτὴν χάρακας μεγάλους]”.

Pentru că Biserica a început odată cu Sfinții Apostoli ai Domnului și cu Sfintele Femei Mironosițe și cu cei care crezuseră în Domnul și de aceea a fost mică la început. O cetate mică, dar păzită de Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu este Împăratul cel mare, Care este Capul Bisericii. Și El a cuprins-o și i-a zidit garduri mari, adică pe Sfinții Lui, dar El Însuși este Cel care o susține și o întărește prin slava Lui.

45. Cine este bărbatul despre care se vorbește în Eccl. 9, 15?

Este Domnul nostru Iisus Hristos. Pentru că și Eccl. 9, 15 e o profeție hristologică. Textul e acesta în LXX: „Și are să afle în ea bărbat sărac [și] înțelept [καὶ εὕρῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρα πένητα σοφόν] și va mântui cetatea lui în[tru] înțelepciunea sa [καὶ διασώσει αὐτὸς τὴν πόλιν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ]. Și omul nu a fost pomenit împreună cu bărbatul acela sărac [καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἐμνήσθη σὺν τοῦ ἀνδρὸς τοῦ πένητος ἐκείνου]”.

De ce a fost Domnul un Bărbat sărac și înțelept? Pentru că S-a smerit pe Sine, făcându-Se om ca noi, afară de păcat. Și El, prin înțelepciunea Sa cea dumnezeiască, și-a mântuit cetatea Lui, adică întreaga umanitate, prin Cruce. Pentru că El a murit pentru toți oamenii, ca toți să aibă acces la viața veșnică, în Biserica Lui. Tocmai de aceea oamenii nu sunt pomeniți împreună cu Domnul, cu Bărbatul cel sărac, cu Cel care a sărăcit pentru noi de bunăvoie, pentru

că El nu era un simplu om, ci Dumnezeu și om. Ci toți oamenii sunt robii Lui, ai Acestuia care a venit la noi ca un om sărac.

46. Unde se află capul Sfântului Apostol Matteos?

Partea de sus a capului Sfântului Apostol Matteos, Evanghelistul, se află într-o Biserică din Hamzawy, un district al orașului Cairo din Egipt[204]. Sfintele Moaște au fost primite de Patriarhia Alexandriei în urmă cu 500 de ani de la Patriarhia Ierusalimului[205]. Iar fragmentul din capul Sfântului Matteos, existent în Cairo, se păstrează astfel[206]:

---

[204] *Cf.* http://english.alarabiya.net/articles/2012/11/09/248534.html.

[205] Ibidem.

[206] Imaginea am preluat-o de aici: http://4.bp.blogspot.com/-3adW4zOroBA/VGpk3NEoe3I/AAAAAAAArWA/E3bcGF-8z-g/s1600/matthew%2Bskull.jpg.

47. Care este actul sinodal prin care s-a declarat schisma de la 1054?

E actul întocmit sinodal sub conducerea Patriarhului Mihail I Chirularios [Μιχαήλ Α΄ Κηρουλάριος][207], care a fost Patriarh al Constantinopolului între 1043-1058[208] și care a murit în exil pe 21 ianuarie 1059[209]. Textul ortodox al hotărârii sinodale a fost editat de către romano-catolici în *Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio*, ed. Joannes Dominicus Mansi, col. 811-822, sub titlul: *Pseudo Synodus Constantinopolitana sub Michaele Cerulario*.

Însă Sinodul de la Constantinopol, din 1054, nu a fost un „fals" Sinod, ci aceasta este perspectiva romano-catolică asupra Sinodului. Pentru că ei nu îl acceptă ca pe un Sinod valid.

Textul ediției Mansi a fost preluat în PG 120, col. 735-748, și, mai întâi de toate, din el aflăm componența Sinodului care a hotărât schisma dintre Răsărit și Apus: ÎPS Teofanis al Cizicului, ÎPS Nichita al Calcedonului, ÎPS Lavrentios al Dirrahiului, ÎPS Antimos de Sidis, ÎPS Nicolaos de Pisinuntos, ÎPS Leontos de Miron, ÎPS Leontos al Trapezuntului, ÎPS Ioannis al Smirnei, ÎPS Evsevios al Adrianopolului, ÎPS Constantinos de Mitilinis, ÎPS Nicolaos de Honon, ÎPS Ipatios de Idruntos (toți aceștia fiind Mitropoliți), ÎPS Leontos de Caravizis și ÎPS Grigo-

---

[207] A se vedea: https://el.wikipedia.org/wiki/Μιχαήλ_Α΄_Κηρουλάριος.

[208] Idem: https://ro.wikipedia.org/wiki/Mihail_I_Cerularie.

[209] Ibidem.

rios de Mesimvria (ultimii doi fiind Arhiepiscopi), președintele Sinodului fiind Patriarhul Mihail I Chirularios al Constantinopolui[210].

Și prima erezie pe care o osândește acest Sinod în hotărârea sa teologică este Filioque, ca una prin care s-au stricat Simbolul de credință al Bisericii și hotărârile dogmatice ecumenice anterioare[211].

După care a arătat faptul că celibatul preoților, care se practica în partea de apus a Bisericii, este necanonic[212], dovedind ca învățături nonscripturale atât Filioque, cât și celibatul preoților[213].

Iar dacă Filioque a fost caracterizat drept *o blasfemie*[214], Sinodul constantinopolitan de la 1054 a anatematizat jertfa liturgică romană, considerând-o Προζυμίτης/ *pro-azimită* și un nou Antihristos [νέος Ἀντίχριστος]/ *antihristică*[215].

După care se arată alte erori ale Bisericii Romei: simonia, castrarea clericilor și a episcopilor, rebotezarea celor botezați valid, faptul că se declară în afara Bisericii grecești, adică a Bisericii lui Hristos, și a adevăratei jertfe liturgice și a Botezului, clericii au relații trupești înainte de slujirea liturgică, vorbesc de rău legea Sfântului Moisis, sunt pnevmatomahi [πνευματομάχοι] sau teomahi [θεομάχοι] – adică luptători împotriva Duhului Sfânt – prin erezia lui Filioque, respectă curăția iudaică trupească și oprește botezarea copiilor înainte de 8 zile de la nașterea lor, chiar dacă sunt în pericol de moarte, și le oprește pe femei de la Botez dacă sunt la menstru-

---

[210] PG 120, col. 736-737.
[211] PG 120, col. 737.
[212] PG 120, col. 739.
[213] Ibidem.
[214] PG 120, col. 740.
[215] PG 120, col. 741.

ație, iar clericii își tund părul capului și își rad barba[216].

După care se amintește de faptul că Roma a anatematizat Biserica lui Hristos[217]. Și, în cele din urmă, Patriarhul Mihail anatematizează pe latinii care păcătuiesc în acest fel cu simoniacii, valesiinii, arienii, donatiștii, nicolaiții, sevirianii și maniheii, dimpreună cu toți ereticii și cu toți demonii[218].

Conform acestei surse[219], Sinodul constantinopolitan la care am făcut aici referire a avut loc pe data de 20 iulie 1054 și a fost urmat de un al doilea, pe 24 iulie 1054, la care au participat 16 Mitropoliți și 5 Arhiepiscopi. Pentru că delegația romană „anatematizase" Biserica pe data de 16 aprilie 1054, într-o zi de sâmbătă, la ceasul Vecerniei[220].

48. Ce înseamnă că „vindecarea va opri mari păcate" [Eccl. 10, 4]?

Vindecarea [ἴαμα] de aici e o profețire a răscumpărării noastre din robia diavolului de către Domnul. Și când El ne-a vindecat prin moartea Lui pe Cruce de păcatele noastre, când El a biruit toate păcatele noastre în umanitatea Lui transfigurată și ne-a dat și nouă, prin Botez, puterea să ne curățim de păcate și să luptăm cu tot păcatul în noi înșine, atunci El ne-a dat puterea să nu mai facem mari și grele păcate.

Și timpul de acum, cel al mântuirii noastre în Biserică, este timpul în care noi, cei credincioși, nu

---

216 PG 120, col. 744.

217 Ibidem.

218 PG 120, col. 745-746.

219 *Cf.* https://el.wikipedia.org/wiki/Σχίσμα_του_1054.

220 Ibidem.

mai facem mari și grele păcate, pentru că avem în noi puterea lui Hristos de a birui păcatele. O avem în noi și conlucrăm cu ea, și de aceea, prin harul Lui, și noi ne arătăm biruitori asupra păcatelor și a patimilor din noi înșine.

49. Ce înseamnă gardul și șarpele de la Eccl. 10, 8?

E vorba de finalul versetului pomenit: „și pe cel care dărâmă gardul [καὶ καθαιροῦντα φραγμόν], șarpele îl va mușca pe el [δήξεται αὐτὸν ὄφις]”, *cf.* LXX. Astfel, gardul care nu trebuie dărâmat din noi e porunca lui Dumnezeu. Pentru că poruncile lui Dumnezeu sunt cele care ne feresc de păcat. Dar dacă noi fărâmăm în noi gardul Lui, dacă nesocotim una dintre poruncile Lui și nu o lucrăm, atunci șarpele păcatului ne va mușca cu cruzime. Pentru că ne va găsi fără apărare, fără împrejmuire dumnezeiască în noi înșine.

50. Despre ce lucru tainic ne vorbește Eccl. 10, 15?

Este o profeție despre prezentul nostru. Despre zilele Bisericii. Textul, în LXX, e următorul: „Osteneala celor nebuni îi va obosi pe ei [μόχθος τῶν ἀφρόνων κοπώσει αὐτούς], care nu au cunoscut să meargă întru cetate [ὃς οὐκ ἔγνω τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν]”. Centrul de greutate al profeției sunt ei, care nu intră în cetate. Cetatea e Biserica, iar ei sunt oamenii de azi, care sunt obosiți de tot felul de excese nebunești ale lumii postmoderne, dar, cu toate acestea, nu aleg să fie oameni credincioși, oameni ai Bisericii, ci rămân în afara ei. Adică vor normalitatea,

vor ca oamenii să fie oameni și nu nebuni, dar, în același timp, caută „adevărații” oameni în afara Bisericii și nu în Biserică. Și aceștia se vor extenua continuu văzând nebunia lumii noastre, dar nu vor putea să se vindece de ea interior, pentru că nu aleg cetatea, adică Biserica lui Dumnezeu, care ne face și pe noi cetăți împrejmuite cu adevărul și cu sfințenia Lui.

51. Cine se va ridica întru glasul vrabiei [Eccl. 12, 4]?

Domnul Se va ridica din morți, va învia dis-de-dimineață, întru glasul vrabiei. Pentru că Învierea Lui cea de a treia zi va fi vestită de vrăbiile raționale care L-au iubit pe El, adică de Sfintele Femei Mironosițe. Pentru că aici avem o profeție hristologică. Căci sfârșitul versetului e acesta: „Și se va ridica întru glasul vrabiei [καὶ ἀναστήσεται εἰς φωνὴν τοῦ στρουθίου] și se vor smeri toate fiicele cântării [καὶ ταπεινωθήσονται πᾶσαι αἱ θυγατέρες τοῦ ᾄσματος]”. Pentru că atunci când El a înviat, s-au smerit toți cei care cântau „de bucurie” că au scăpat de El.

52. Ce înseamnă „și încă dintru înălțime vor vedea și [vor fi] uimiri în cale” [Eccl. 12, 5]?

Aici avem de-a face cu o profeție despre viața Bisericii. Pentru că Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți ai Bisericii au văzut adesea pe Sfinții Îngeri ai lui Dumnezeu venind dintru înălțimea slavei lui Dumnezeu. Au văzut vedenii dumnezeiești în care i-au văzut pe Sfinții Îngeri ai lui Dumnezeu și pe Sfinții Lui în slava dumnezeiască. Vedenii care sunt numite

aici drept uimiri dumnezeiești. Pentru că, pe când mergeau pe drum, ei au avut parte de astfel de vedenii. Așa după cum Domnul S-a arătat în drumul spre Emmaus [Ἐμμαούς] celor doi Sfinți ai Lui [Lc. 24, 13-31, BYZ], dar și Sfântului Apostol Pavlos în mod extatic [F. Ap. 9, 3-7].

53. Ce avem în Eccl. 12, 7?

O lecție de antropologie. Pentru că versetul de aici, în LXX, e următorul: „Și are să se întoarcă țărâna în pământ, [după] cum era [καὶ ἐπιστρέψῃ ὁ χοῦς ἐπὶ τὴν γῆν ὡς ἦν], și duhul are să se întoarcă la Dumnezeu, Care l-a dat pe el [καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν Θεόν Ὃς ἔδωκεν αὐτό]".

Pentru că trupul nostru e numit aici țărână [ὁ χοῦς], căci a fost făcut din țărână. Și de aceea țărâna noastră se va întoarce în pământ, odată cu moartea, după cum a fost și mai înainte de crearea omului. Iar duhul sau sufletul nostru se va întoarce la Dumnezeu, la Cel care ni l-a dat, pentru că El ne-a creat fiecăruia câte un suflet.

Așadar, trupul a fost făcut de Dumnezeu din pământ și se întoarce în pământul din care a fost luat, pe când sufletul se întoarce la Dumnezeu, la Cel care ni l-a dat pe el, iar acesta e nemuritor.

Iar această teologie antropologică a intrat în Slujba Înmormântării, unde se spune: „sufletul să meargă acolo de unde ființă și-a luat, până la obșteasca înviere, iar trupul să se desfacă în cele dintru care a fost alcătuit"[221].

---

[221] *Molitfelnic*, ed. BOR 2002, p. 234.

54. Unde se află capul și Crucea Sfântului Apostol Andreas?

Fruntea Sfântului Apostol Andreas se află în Schitul *Sfântul Apostol Andreas* din Muntele Athos, care aparține de Mănăstirea Vatoped[222]. Și se păstrează în această formă[223]:

Cealaltă parte a capului Sfântului Apostol Andreas se păstrează în Catedrala *Sfântul Apostol Andreas* din Patra[224] [Πάτρα][225], care este capitala

---

[222] *Cf.* http://www.crestinortodox.ro/religie/capul-sfantului-apostol-andrei-126484.html.

[223] Imaginea e de aici:
http://www.crestinortodox.ro/files/image/diverse - articole/- a - a/capul-sfantul-andrei-athos-1.jpg.

[224] *Cf.* http://www.crestinortodox.ro/religie/capul-sfantului-apostol-andrei-126484.html.

[225] A se vedea: https://el.wikipedia.org/wiki/Πάτρα.

regiunii Ahaia [Αχαΐα][226] și al 3-lea oraș ca mărime din Grecia[227]. Și se păstrează astfel[228]:

Și tot aici, în catedrala din Patra, găsim și Crucea, în formă de X[229], a Sfântului Apostol Andreas[230]:

---

[226] Idem: https://ro.wikipedia.org/wiki/Patras și https://el.wikipedia.org/wiki/Νομός_Αχαΐας.

[227] *Cf.* https://ro.wikipedia.org/wiki/Patras.

[228] Am preluat imaginea de aici: http://www.crestinortodox.ro/files/image/diverse - articole/- a - a/capul-sfantul-andrei-patras-1.jpg.

[229] *Cf.* http://www.doxologia.ro/imagine/catedrala-sfantul-apostol-andrei-din-patras.

[230] Am preluat imaginea Sfintei Cruci de aici: http://www.cuvantul-ortodox.ro/recomandari/wp-content/uploads/2012/11/crucea-sf-andrei-650x1024.jpg.

55. Când a fost introdusă în calendarul românesc pomenirea Sfintei Mucenice Agni?

Sfânta Mucenică Agni [Ἁγνὴ][231], cunoscută la noi ca *Agnia*, a fost introdusă în calendarul românesc în ședința Sfântului Sinod din data de 29 octombrie 2016[232], fiind pomenită pe 21 ianuarie[233].

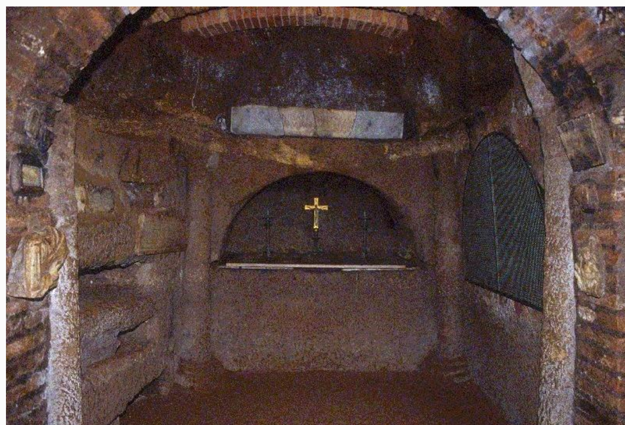
---

[231] A se vedea: http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1830/sxsaintinfo.aspx.

[232] *Cf.* http://basilica.ro/o-noua-mucenita-inscrisa-in-calendarul-bisericii-ortodoxe-romane-sf-agnia/.

[233] Ibidem.

Aceasta este catacomba Sfintei Agni[234]:

Sfântul său cap e păstrat în capela bisericii romano-catolice *Sant'Agnese in Agone*[235] și arată astfel[236]:

---

[234] Am preluat imaginea de aici: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6a/CatacombeSAflm.jpg.

[235] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Agnes_of_Rome și https://en.wikipedia.org/wiki/Sant'Agnese_in_Agone.

[236] Am preluat imaginea de aici: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b6/Skull_Saint_Agnes.JPG.

56. Ce ni se vestește în Is. 66, 7?

Nașterea fără lehuzie a Maicii Domnului. Pentru că versetul, în LXX, arată astfel: „[Mai] înainte [ca] să aibă chinurile nașterii [ca] să nască [πρὶν ἢ τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν], [mai] înainte [ca] să vină osteneala durerilor nașterii [πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων], a fugit departe și a născut bărbat [ἐξέφυγεν καὶ ἔτεκεν ἄρσεν]". Pentru că ea L-a născut pe Domnul în timpul călătoriei și L-a născut fără să aibă chinurile nașterii și lehuzia de după naștere. Căci Domnul S-a născut mai presus de fire din Preacurata Stăpână, nestricând fecioria ei.

57. La ce se referă Is. 66, 11?

Din punct de vedere literal, Is. 66, 11 e în relație cu versetul anterior și se referă la cetatea Ierusalimului, despre care se spune: „Veselește-te, Ierusalime! Și prăznuiți în[tru] acesta toți cei care îl iubiți pe el! Bucurați-vă [cu] bucurie toți câți plângeți în el!", *cf.* LXX. Însă Is. 66, 11 are următorul conținut: „Pentru ca să sugeți și să vă săturați din sânul mângâierii lui [ἵνα θηλάσητε καὶ ἐμπλησθῆτε ἀπὸ μαστοῦ παρακλήσεως αὐτῆς]. Pentru ca, sugând, să vă desfătați din intrarea slavei lui [ἵνα ἐκθηλάσαντες τρυφήσητε ἀπὸ εἰσόδου δόξης αὐτῆς]".

Într-o înțelegere duhovnicească a textului, Is. 66, 11 e un loc profetic și el se referă la propovăduirea Domnului, dar și a Bisericii Sale. Pentru că sânul mângâierii Ierusalimului este Însuși Domnul, Cel care a propovăduit în Ierusalim cele despre mân-

gâierea întregii lumi. Și cine suge învățătura Lui, ca pe un lapte, în Biserică, acela se satură dumnezeiește. Pentru că suge revelația dumnezeiască lăsată de Domnul Bisericii Sale și se desfătează duhovnicește, pentru că slava Lui intră în el.

58. Ce înseamnă „și voi lăsa în ele semne” [Is. 66, 19]?

Voi face minuni între neamuri! Pentru că aici e glasul Domnului, care făgăduiește acest lucru. Iar Sfinții Evangheliști au numit minunile Lui și *semne* [σημεῖα]. A se vedea Mc. 16, 20 și In. 2, 11, BYZ.

59. La ce se referă Domnul când spune: „Iar Eu am dat așteptarea aceasta” [Is. 66, 9]?

În LXX, acesta este începutul versetului: „Ἐγὼ δὲ ἔδωκα τὴν προσδοκίαν ταύτην [Iar Eu am dat așteptarea aceasta]”. Și am fi tentați să credem că e vorba de timpul de până la venirea Domnului sau de așteptarea Lui. Însă, din luminarea lui Dumnezeu, eu am înțeles că prin așteptarea de aici se vorbește în mod tainic despre Domnul. Căci și în Fac. 49, 10, Domnul este numit „așteptarea neamurilor [προσδοκία ἐθνῶν]”.

60. Ce înseamnă că Sfântul Iov „nu a dat nebunie lui Dumnezeu” [Iov 1, 22, LXX]?

El nu a spus cuvânt nebunesc, blasfemiator la adresa lui Dumnezeu. Pentru că în acel loc se spune: „nu a păcătuit Iov înaintea Domnului [οὐδὲν ἥμαρτεν

Ιωβ ἐναντίον τοῦ Κυρίου] și [nici] nu a dat nebunie lui Dumnezeu [καὶ οὐκ ἔδωκεν ἀφροσύνην τῷ Θεῷ]”. Adică el nu a păcătuit nici cu fapta și nici cu cuvântul înaintea lui Dumnezeu.

61. Unde enumeră Sfântul Cuvios Hieronymus cele 7 Laude bisericești?

În Epistola *Ad Demetriadem*, adică în a 130-a epistolă a sa. În 130, 15, conform PL. Și aici el ne spune că Laudele bisericești sunt Hora [Ceasul întâi], Tertia [Ceasul al 3-lea], Sexta [Ceasul al 6-lea], Nona [Ceasul al 9-lea], Vesperum [Vecernia], Media nocte [Miezonoptica] și Mane [Utrenia][237].

62. Câți oameni din poporul lui Israil a hrănit Dumnezeu timp de 40 de ani în pustie?

600.000 de oameni[238]. Acest număr îl găsim în *Viața Sfântului Ioannis Isihastul, Episcopul Coloniei*, pomenit pe 3 decembrie[239]. După ce a renunțat de bună-voie la episcopie, Sfântul Ioannis Episcopul a trăit în mai multe locuri, în sărăcie și liniștire, și la un moment dat a trăit în pustia Ruva, dimpreună cu un frate. Iar acestui frate, înainte de Paști, când nu aveau ce mânca, Sfântul Ioannis i-a spus: „Să ne liniștim, frate, și să credem că Cel care a hrănit șase sute

---

[237] *Cf.* PL 22, col. 1119.

[238] Chiril de Schitopolis, *Viețile pustnicilor Palestinei*/ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΟΥ, *Βίοι Ἁγίων*, ediție bilingvă, trad. din lb. gr. veche, studiu introd. și note de Ierom. Agapie Corbu, Ed. Sfântul Nectarie, Arad, 2013, p. 427.

[239] *Cf.* http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1345/sxsaintinfo.aspx.

de mii [ἑξακοσίας χιλιάδας] în pustie vreme de patruzeci de ani, Acela ne va hrăni și pe noi, nu numai cu cele de trebuință, ci și cu cele prisositoare[!]”[240].

63. Care este profeția de la Iov 3, 8?

E în finalul versetului și are următorul conținut: „cel care va să supună chitul cel mare [ὁ μέλλων τὸ μέγα κῆτος χειρώσασθαι]”. Pentru că Hristos este Cel care va supune/ va birui chitul cel mare, adică pe Satanas, prin moartea Sa pe Cruce și prin pogorârea Sa la Iad.

64. Cine este furnicoleul din Iov 4, 11?

Este Satanas! Și aici avem o profeție hristologică. Pentru că ni se spune: „furnicoleul [μυρμηκολέων] a fost nimicit în apropiere neavând mâncare [ὤλετο παρὰ τὸ μὴ ἔχειν βοράν]”, *cf.* LXX. De cine a fost nimicită puterea lui? De Hristos Domnul! El a fost nimicit în apropiere, pentru că a fost învins în umanitatea asumată de Hristos. Apoi El a coborât până în Iad și a stricat puterea demonilor, ridicându-i pe Sfinții Lui din Iad. Și Satanas a rămas fără mâncare, adică fără oamenii pe care îi robise.

Iar Satanas este o furnică ce pozează în leu în fața noastră pentru ca să ne sperie. Dar el nu are nicio putere asupra noastră, a celor credincioși, pentru că tăria și scăparea noastră este Domnul.

65. Care este profeția din Ps. 37, 21?

---

[240] Chiril de Schitopolis, *Viețile pustnicilor Palestinei*/ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΟΥ, *Βίοι Ἁγίων*, ed. cit., p. 427.

E la finalul versetului și arată astfel: „cel iubit ca cel mort urându-se [τὸν ἀγαπητὸν ὡσεὶ νεκρὸν ἐβδελυγμένον]”. Pentru că Cel iubit e Fiul Tatălui și El a fost urât de oameni până la răstignirea Lui pe Cruce.

66. Ce profeție avem în Ps. 34, 17?

Una hristologică. Pentru că aici găsim următorul text: „Adu înapoi sufletul meu de la fapta lor cea rea, de la lei pe cel unul-născut al meu [ἀπὸ λεόντων τὴν μονογενῆ μου]!”, *cf.* LXX. Și se vorbește despre învierea Domnului, atunci când se spune: „adu înapoi sufletul meu”. Pentru că „fapta lor cea rea” e aceea că L-au răstignit pe Domnul slavei. Leii, aici, sunt demonii și Unul-născut al Tatălui e Fiul Său. Și Domnul zdrobește Iadul și Se ridică din Iad cu Sfinții Săi, adică din mijlocul leilor Iadului.

67. Cine și de ce a stabilit praznicul *Tuturor Sfinților* în prima duminică după Cincizecime?

L-a stabilit Împăratul Leon al VI-lea cel Înțelept sau Filosoful [născut pe 19 septembrie 866 și adormit pe 11 mai 912, la vârsta de 45 de ani[241]] în cinstea Sfintei sale soții, a Sfintei Împărătese Teofano [Θεοφανώ], pomenită pe 16 decembrie[242]. Mai înainte de

---

[241] A se vedea:
https://en.wikipedia.org/wiki/Leo_VI_the_Wise.
[242] Idem:
http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1466/sxsaintinfo.aspx.

Sfânta Împărăteasă Teofano a împărățit între 29 august 886 și 893, adormind în ziua de 10 noiembrie 893 și a

canonizarea ei de către Biserică, Împăratul a dorit să ridice o Biserică cu hramul ei. Și pentru că atât Sfânta Teofano, cât și mai marii Bisericii, s-au împotrivit acestui lucru, Împăratul a zidit Biserica și i-a dat hramul *Tuturor Sfinților*[243]. „Căci, zicea Împăratul, că de va fi Teofano Sfântă, apoi să se prăznuiască [ea] împreună cu toți Sfinții”[244] Bisericii.

68. Ce i-a mărturisit un demon Sfintei Mucenice Iuliani din Nicomidia?

Sfânta Mucenică și Fecioară Iuliani [Ἰουλιανὴ] din Nicomidia [Νικομήδεια], actualul oraș İzmit din Turcia, e pomenită pe 21 decembrie[245]. Ea a fost martirizată în anul 304 d. Hr.[246], la vârsta de 18 ani[247],

---

fost înmormântată în Biserica *Sfinții Apostoli* din Constantinopol, *cf.*
https://en.wikipedia.org/wiki/Theophano_Martiniak e.

[243] *Viețile Sfinților pe luna decembrie*, retipărite și adăugite cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române după ediția din 1901-1911, ed. a 2-a, ed. îngrijită de Arhim. Ioanichie Bălan, Editura Episcopiei Romanului, Mănăstirea Sihăstria, 2000, p. 316.

[244] Ibidem. Lucru confirmat și aici:
https://en.wikipedia.org/wiki/Theophano_Martiniak e.

[245] A se vedea:
http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1502/sxsaintinfo.asp x și https://en.wikipedia.org/wiki/Juliana_of_Nicomedia și https://en.wikipedia.org/wiki/Nicomedia și
https://en.wikipedia.org/wiki/İzmit.

[246] *Cf.*
https://en.wikipedia.org/wiki/Juliana_of_Nicomedia.

[247] *Cf. Viețile Sfinților pe luna decembrie*, ed. a 2-a, ed. cit., p. 422 și PG 114, col. 1452.

și în vechime ea era pomenită pe 16 februarie, așa după cum o pomenesc până azi romano-catolicii[248]. Fapt pentru care, *Viața* sa, la Sfântul Simeon Metafrastul, o găsim pe 16 februarie[249], *Viață* care a fost tradusă și introdusă și în *Viețile Sfinților pe luna decembrie*, ed. BOR 2000, p. 414-422.

Și în viața Sfintei Iuliani avem un pasaj demonologic foarte important, cel la care se referă întrebarea de față. Căci, după ce Sfânta Iuliani a fost chinuită și aruncată în temniță[250], un demon s-a prefăcut a fi „Îngerul lui Dumnezeu" și a îndemnat-o să aducă jertfă idolilor[251]. Iar ea s-a rugat lui Dumnezeu ca să îi arate cine este cel care vrea să o amăgească. Și primind stăpânire și putere asupra demonului de la Dumnezeu, ea l-a întrebat cine este[252].

Și demonul i s-a mărturisit Sfintei Iuliani și i-a spus că el este trimis de Satanas și că e primul dintre demonii lui. După care i-a spus că el este acela care pe strămoașa Eva a sfătuit-o spre păcat, și pe Cain l-a înfuriat ca să îl ucidă pe fratele său Abel, și pe Nabuhodonosor l-a învățat să ridice chipul de aur și pe Irodis să îi omoare pe prunci, și pe Iudas să Îl vândă pe Domnul, apoi să se spânzure, să fie omorât cu pietre Stefanos, pe Petros să îl răstignească, iar lui Pavlos să îi taie capul, pe evrei i-a înșelat să fie idolatri, iar pe Salomon l-a înnebunit și l-a făcut să dorească iubiri nelegiuite[253].

---

[248] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Juliana_of_Nicomedia.

[249] PG 114, col. 1437-1452.

[250] PG 114, col. 1444/ *Viețile Sfinților pe luna decembrie*, ed. a 2-a, ed. cit., p. 418.

[251] PG 114, col. 1444-1445/ Ibidem.

[252] PG 114, col. 1445/ Idem, p. 419.

[253] Ibidem/ Ibidem.

69. Pot avea doi oameni același Înger păzitor?

Sfântul Nifon [Νήφων], Episcopul Constantianisului [Κωνσταντιανὴς], e pomenit pe 23 decembrie[254]. Și în *Viața românească* a Sfântului Nifon ni se spune că acesta avea harisma de a „vedea sufletele oamenilor ieșind din trupuri”[255], atunci când oamenii mureau, dar și pe aceea de a-i vedea pe Îngerii lui Dumnezeu, cât și pe demoni.

Din acest motiv, la un moment dat, i-a văzut pe demoni cum târau un suflet în Iad, pentru că acest suflet era al unui om care se spânzurase[256]. Iar Îngerul păzitor al celui spânzurat mergea plângând, pe când demonii se bucurau de pierderea celui ce se spânzurase[257].

Și tot în mod extatic, după cum văzuse și lucrurile anterioare, Sfântul Nifon a văzut cum „i s-a poruncit de la Dumnezeu Îngerului celui ce plângea, ca să meargă în cetatea Romei și acolo să păzească un prunc de curând născut și [care fusese] botezat în acea vreme”[258].

De unde înțelegem că un Înger păzitor poate păzi și un alt om, dar numai după ce moare cel pe care l-a păzit toată viața. Și că Îngerul păzitor este dăruit de Dumnezeu numai celor botezați ortodox.

---

[254] *Cf.* http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1518/sxsaintinfo.aspx.

[255] *Viețile Sfinților pe luna decembrie*, ed. a 2-a, ed. cit., p. 460.

[256] Idem, p. 461.

[257] Ibidem.

[258] Ibidem.

70. Câte păcate mari există?

Tot în *Viața* Sfântului Nifon al Constantianisului găsim următoarea vedenie: „a văzut un câmp mare[,] deopotrivă de lung și [de] lat, în care stăteau mulțime de diavoli despărțiți în cete, așa că erau toți trei sute șaizeci și cinci de cete, după numărul păcatelor ~~cele~~ celor grele”[259]. Nu ni se explică care sunt. Dar numărul lor este 365.

71. Care este acum puterea demonilor?

Și tot în *Viața românească* a Sfântului Nifon al Constantianisului găsim dialogul lui cu un demon, din care aflăm răspunsul la întrebarea de față. Sfântul Nifon l-a văzut pe un demon, la miezul zilei, intrând în cetatea pe care el o păstorea. Și l-a întrebat de ce a îndrăznit să vină[260]. Iar demonul i-a răspuns: „Am auzit de tine că ești aici și am venit ca să te sfărâm [dimpreună] cu oile tale”[261], adică cu credincioșii pe care el îi păstorea duhovnicește ca Episcop.

Și Sfântul Nifon i-a zis: „Neputinciosule, însuți fiind sfărâmat [de Hristos Domnul], cum voiești a mă sfărâma pe mine? Eu am văzut un nevoitor luptându-se cu voi și treizeci de diavoli au slăbit luptându-se cu el. Deci, cine nu va râde de neputința voastră?”[262]. Și diavolul îi răspunde Sfântului Nifon și ne răspunde

---

[259] *Viețile Sfinților pe luna decembrie*, ed. a 2-a, ed. cit., p. 464.

[260] Idem, p. 466.

[261] Ibidem.

[262] Ibidem.

și nouă la întrebare: „Nu te mira de aceasta, că de-aș fi avut puterea cea dintâi [asupra oamenilor], puțin mi-ar fi lipsit a te sfărâma. Dar de când S-a răstignit Hristos, [eu] sunt neputincios cu adevărat”[263].

Pentru că Domnul le-a luat toată puterea lor asupra noastră și demonii nu mai pot decât să ne ispitească. Numai dacă noi le dăm din nou putere asupra noastră, prin păcatele noastre, ei ne stăpânesc și ne fac rău.

72. Care este profeția hristologică din Ps. 44, 8?

Aceea că Dumnezeu L-a uns pe Iisus Hristos. L-a uns cu uleiul bucuriei, adică cu Duhul Sfânt. Și acest lucru s-a petrecut la Botezul Domnului. Căci acest loc, în LXX, arată astfel: „Pentru aceasta Dumnezeu, Dumnezeul tău, te-a uns pe tine [cu] uleiul bucuriei [διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως], mai mult decât pe cei părtași ai tăi [παρὰ τοὺς μετόχους σου]”.

73. Câți ani a suferit Sfântul Profet Iov?

În *Viața* Sfintei Cuvioase Singlitichi [Συγκλητικὴ], scrisă de Sfântul Atanasios cel Mare[264], ni se spune că Sfântul Iov a suferit timp de 35 de ani [πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος/ quinque et triginta annos][265]. Sfântul Iov e pomenit pe 6 mai[266]. Iar în

---

[263] Ibidem.

[264] Este cuprinsă în PG 28, col. 1485-1558.

[265] *Cf.* PG 28, col. 1551-1552/ *Viețile Sfinților pe luna ianuarie*, ed. BOR 1993, p. 117.

[266] A se vedea:

Sinaxarul grecesc al Sfântului Iov găsim că el a suferit 7 ani, numiți aici „7 ani de răbdare [ἑπταετὴ ὑπομονὴ]”, după care a mai trăit 140 de ani și a adormit la vârsta de 240 de ani, pe la anul 1.650 înainte de Hristos Domnul, adormind în pace[267].

În *Viața românească* a Sfântului Iov ni se spune: „șapte ani și jumătate l-au mâncat viermii de viu pe Iov”[268]. Adică atâția ani a suferit. Și când Dumnezeu l-a vindecat de boală, el era „sănătos ca la 30 de ani și frumos și vesel”[269], după care a mai trăit încă 140 de ani și a adormit la vârsta de 248 de ani[270].

În *Orthodox Wiki* ni se confirmă două din cele 3 date oferite de *Viața românească*: încă 140 de ani de viață după perioada de suferință și a adormit la 248 de ani, spunându-ni-se faptul că suferințele sale au început la vârsta de 79 de ani[271]. Pe cale de consecință, adunând 79 cu 140 rezultă 219 ani. Și dacă scădem 219 din 248 rezultă 29 de ani de suferință.

Și în *Viața americană* a Sfântului Iov găsim cei 140 de ani și că a adormit la vârsta de 248 de ani[272], dar nu ni se vorbește despre perioada de suferință.

74. Câți din psalmii Psaltirii sunt scriși de Sfântul Profet David?

---

http://www.synaxarion.gr/gr/sid/3036/sxsaintinfo.aspx.

[267] Ibidem.

[268] *Viețile Sfinților pe luna mai*, ed. BOR 1996, p. 130.

[269] Idem, p. 131.

[270] Idem, p. 132.

[271] *Cf.* https://orthodoxwiki.org/Job_the_Long-suffering.

[272] *Cf.* http://www.holy-transfiguration.org/library_en/saints_much.html.

În Ps. 71, 20, *cf.* LXX, avem următorul verset: „Sfârșitu-s-au imnurile lui David, fiul lui Iesse [ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι Δαυιδ τοῦ υἱοῦ Ιεσσαι]”. Și răspunsul la întrebare ar fi: primii 71 de psalmi.

Însă, după câțiva psalmi ai Sfântului Asaf și ai Sfinților fii ai lui Core, Ps. 85 este „rugăciunea lui David [προσευχὴ τῷ Δαυιδ]”, *cf.* Ps. 85, 1, iar Ps. 90 este „lauda cântării lui David [αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυιδ]”, *cf.* Ps. 90, 1. Și Ps. 92 este „lauda cântării lui David”, *cf.* Ps. 92, 1, Ps. 93 este „psalmul lui David”, *cf.* Ps. 93, 1, Ps. 94 este „lauda cântării lui David”, *cf.* Ps. 94, 1, iar Ps. 95 este „cântarea lui David”, *cf.* Ps. 95, 1.

Tot ai lui David sunt și Ps. 96, 97, 98, 100, 102, 103, 107, 108, 109, 130, 132, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 151. Și dacă adunăm 71 cu psalmii găsiți după, rezultă că sunt 98 de psalmi ai Sfântului David în Psaltire.

Însă, dintre cei 71 de Psalmi ai lui David, doar unii sunt semnați ca fiind *ai lui David*. Și anume Ps. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 67, 68, 69, 70.

Așadar, din cei 71, doar 58 de psalmi sunt indicați ca fiind *ai lui David*. Și dacă adunăm 58 cu 27 (psalmii lui David dintre 72-151) rezultă că sunt 85 de psalmi *ai lui David* în Psaltire. 85 de psalmi care sunt semnați ca fiind ai lui David.

75. Cum ne adresăm unii altora dacă suntem de confesiuni diferite?

Credincioșii neoprotestanți, fundamentându-se adesea în mod literalist pe Mt. 23, 8-10, neagă titulaturile ierarhice din Biserica Ortodoxă, cât și din

alte confesiuni. Iar în ceea ce ne privește, ei nu sunt de acord cu apelativele de *Părinte*, *Preacucernice Părinte, Preacuvioase Părinte, Preasfințite Părinte, Înaltpreasfințite Părinte, Preafericite Părinte,* considerându-le ca „o încălcare" a poruncii Domnului.

Astăzi, 21 ianuarie 2017, Pastorul adventist și Profesorul de teologie român Florin Lăiu a scris un articol chiar pe această temă[273]. Și m-am bucurat să văd la dumnealui o înțelegere realistă a pasajului evanghelic, care nu are nimic de-a face cu fundamentalismul literalist practicat de alții, și pe care o redau în cele ce urmează: „regulile social-culturale, codul manierelor, protocolul pur și simplu, cere să ne adresăm cu respect, după obicei.

Când folosim aceste forme de adresare, doar ca formule convenționale de respect, sau de prețuire, nu este un păcat. Toți adventiști[i] români vorbesc și acum despre „Taica" Demetrescu, iar în America, expresia Father Miller era cândva în vogă. William Prescott era numit pe scurt „Profesorul", chiar și de familia White. Aceasta, în ciuda faptului că adresarea obișnuită a fost și a rămas aceea de „frate" și „soră" – o adresare simplă, care este cea mai onorabilă dintre toate. Facem parte din familia imperială.

Credința curată însă nu se asigură prin formule mai pădurețe, de tipul: „tataie", „popă" sau „măi de la catedră". Adesea, trebuie să ne adresăm altor conducători religioși, și din lipsă de educație, ne bâlbâim. Unii se sfiesc să spună „frate" unui creștin de altă confesiune (unde se obișnuiește, de asemenea, această adresare!). Altul nu știe cum să se adreseze unui preot. Ne temem să nu călcăm porunca. E mai bine să ne temem, decât să nu ne temem niciodată.

---

[273] Articolul de aici: http://florinlaiu.com/sarut-mana-parinte/.

Dar adevărul este că, pentru a convinge pe clericul ortodox sau catolic de simpatia și prietenia noastră (pentru că numai într-o astfel de atmosferă se poate dialoga folositor spiritual), este nevoie să ne adresăm potrivit protocolului și uzanței populare, cu „părinte" sau „sfinția voastră".

Clericul știe că eu, ca adventist, nu îl voi accepta ca autoritate supremă în domeniu, că nu folosesc aceste titluri cu implicațiile lor mistice tradiționale. Și[,] de obicei[,] nici nu va avea pretenția aceasta. Nu va fi nicio confuzie.

Cât privește expresia „sfinția"/ „preasfinția voastră (a sa)", acestea nu se referă la pretenția de sfințenie a clericului, ci la faptul că a fost sfințit ca preot (hirotonit), sau sfințit ca episcop (treaptă clericală superioară, de aceea se numește preasfințire).

În mod normal, aceste formule în sine nu ar fi vinovate. Preoții evrei[,] de asemenea[,] erau numiți sfinți, iar în creștinism sunt toți credincioșii numiți sfinți. Prin urmare, sfinția voastră nu ar trebui să se teamă de a se adresa omologilor așa cum cere protocolul"[274].

De ce e realistă opinia Pastorului Florin Lăiu? Pentru că în societatea actuală, creștinii, de oricare confesiune ar fi ei, trebuie să fie și să arate că sunt civilizați. Și nu numai că sunt civilizați, ci că sunt oameni religioși. Iar dacă sunt oameni religioși, atunci trebuie să știe să comunice și să se prețuiască în mod reciproc, chiar dacă confesiunile lor îi despart.

Fundamentalismul literalist al neoprotestanților, în chestiunea modului de adresare față de cei de altă confesiune, se întâlnește cu fundamentalismul dogmatic al ortodocșilor. Dacă credinciosul

---

[274] Ibidem.

baptist, adventist sau penticostal se prevalează de textul Scripturii pentru a nu vorbi respectuos față de Preotul ortodox, credinciosul ortodox fundamentalist și cel extremist se prevalează în mod dogmatic de teologia Bisericii pentru a nu fi respectuos.

Ce înseamnă asta? Pe considerentul că Biserica Ortodoxă e singura Biserică a lui Dumnezeu pe pământ și pe faptul că numai noi avem Preoția adevărată și Tainele adevărate și harul mântuirii, pentru că trăim și suntem în Biserica lui Hristos, în Biserica Cincizecimii, lucruri cu totul și cu totul adevărate, fundamentaliștii și extremiștii noștri nu vor să se adreseze respectuos față de clericii altor confesiuni. De ce? Pentru că ei sunt eretici și eterodocși, adică nu fac parte din Biserica lui Hristos.

Da, așa este! Ei, cei din afara Bisericii, pentru noi, ortodocșii, din punct de vedere teologic și eclesial, sunt eretici și eterodocși. Tocmai de aceea și suntem despărțiți unii de alții. Căci dacă a fi ortodox sau a fi baptist ar fi fost „același lucru”, atunci am fi mers unii la alții fără stinghereală, am fi predicat unii la alții, ne-am fi împărtășit când la unii, când la alții, pentru că „nu ar fi fost nicio diferență” între noi.

Însă confesiunile și religiile din România au fiecare statutul lor de funcționare, au fiecare mărturisirea lor de credință, au fiecare personalul lor clerical, biserici și forme de organizare specifice și nu sunt „una”. Și asta înseamnă că noi trăim într-o lume plurală din punct de vedere religios, iar statul român garantează libertatea și manifestarea pașnică a fiecărei confesiuni în parte.

De aceea, noi trăim într-o lume unde nu ne putem prezenta ca creștini, dacă suntem ireverențioși și lipsiți de delicatețe. Pentru că bădărănia și lipsa de iubire și de respect față de oameni nu sunt

„virtuți”, ci vicii, pe care trebuie să le spovedim. Iar dacă îi spunem preotului romano-catolic *Părinte*, iar predicatorului penticostal îi spunem *Frate Pastor*, când stăm cu ei de vorbă sau când le scriem un email, prin asta nu spunem că ei sunt „ca noi” sau că „nu e nicio diferență între ei și noi”, ci ne manifestăm normal, printr-o adresare normală.

Căci în mediul său teologic și religios, comunitatea lui așa se adresează față de el. Iar dacă noi vrem să dialogăm cu alții, de altă confesiune, trebuie să le respectăm statutul ierarhic din biserica lor, chiar dacă noi nu suntem de acord cu biserica și cu teologia lor.

Profesorul Lăiu a subliniat faptul că „simpatia și prietenia noastră” față de cei de altă confesiune se manifestă prin minimul respect față de statutul lor confesional. Iar acest minim respect ni-l arătăm printr-o adresare respectuoasă față de cei de altă confesiune decât noi.

Pentru că trebuie să respectăm, mai întâi de toate, omul din fața noastră, oricine ar fi el și de orice confesiune și religie ar fi el, după aceea ajungem la divergențele de opinie și de credință.

Însă extremismul neoprotestant, ca și cel ortodox, ca și cel al altor confesiuni față de noi și față de alții, pune în prim-plan diferențele, lucrurile care ne despart...și nu mai ajunge să vorbească cu oamenii care au o anumită confesiune și religie. Și de aceea nu ajungem să mai comunicăm, pentru că îi excludem din start pe cei care nu sunt ca noi.

Numai că Biserica lui Dumnezeu, Biserica Ortodoxă, nu trebuie doar să comunice în mod amabil cu cei de altă credință, ci trebuie să le și mărturisească acelora dreapta credință și să-i convingă să se schimbe interior. Însă nu poți să convingi prin

nesimțire, prin indiferența la detalii, prin nelăsarea oamenilor să vorbească, prin neprețuirea oamenilor, prin neiubirea lor.

Și oamenii duhovnicești, prin excelență, sunt oameni ai dialogului și ai păcii, ai conviețuirii pașnice și ai respectului reciproc, cu toate că sunt niște profunzi și tradiționaliști teologi ai Bisericii. Însă profunzimea teologică și duhovnicească nu înseamnă și rigiditate în relații, nu înseamnă și excluderea celorlalți, nu înseamnă și minimalizarea celor care nu sunt ca noi, ci profunzimea reală caută profunzimea din toți oamenii, de orice credință ar fi ei, pentru ca să o aducă în Biserica lui Dumnezeu.

Tocmai de aceea, numai adevărații teologi și trăitori ai Bisericii evanghelizează și schimbă cu adevărat lumea. Pentru că ei comunică cu oamenii în mod real, în mod profund, la nivel de conștiință și de viață intimă.

Pe scurt, a fi politicoși cu cei de altă credință și religie și a-i saluta potrivit statutului lor confesional nu înseamnă a admite că „și ei fac parte" din Biserică, ci a ne comporta normal și civilizat în lumea în care trăim. Pentru că, așa cum, față de un polițist, de un judecător sau față de un profesor ne raportăm protocolar, indiferent de cât de credincioși sau de morali sunt, tot la fel trebuie să ne comportăm protocolar și față de membrii ierarhici ai altor culte, spunându-le așa cum le spun credincioșii lor. Și prin aceasta nu admitem că suntem „de acord" cu credința lor, ci ne manifestăm ca oameni bine educați și respectuoși.

76. Cât timp au fost chinuiți Sfântul Sfințit Mucenic Climis, Episcopul Ancirei, și Sfântul Mucenic Agatanghelos?

Timp de 28 de ani! Acest lucru ni-l spune Sfântul Simeon Metafrastul în ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΕΡΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΓΚΥΡΑΣ [Viața și nevoința Sfântului Sfințit Mucenic Climis al Ancirei][275]: ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἔτη/ viginti et ocno annos[276]. Cei 28 de ani sunt confirmați și de ediția românească a Vieților Sfinților, unde avem tradus textul grecesc[277], cât și de Marele Sinaxar grecesc: εἴκοσι ὀκτὼ[278].

Nichiforos Callistos Xantopulos, în opera sa, *Istoria bisericească*, în cartea a VII-a, ne spune că Sfinții Climis și Agatanghelos i-au întrecut pe toți Sfinții de dinaintea lor în pătimirea lor, pentru că 28 de ani au suferit chinuri pentru Hristos[279].

77. Cine este luminătorul din Ps. 131, 17?

Textul la care mă refer e acesta în LXX: „[căci] am pregătit luminător unsului/ hristosului Meu [ἡτοίμασα λύχνον τῷ χριστῷ Μου]”. Iar luminătorul pregătit de Tatăl pentru Fiul Său întrupat, pentru Hristos, este Sfântul Ioannis Botezătorul, cel care a luminat calea lui Hristos, care a arătat-o, care a făcut-o explicită pentru oameni.

---

[275] Cuprinsă în PG 114, col. 815-894.

[276] PG 114, col. 869-870 și 893-894.

[277] *Viețile Sfinților pe luna ianuarie*, ed. BOR 1993, p. 494.

[278] *Cf.* http://www.synaxarion.gr/gr/sid/1851/sxsaintinfo.aspx.

[279] PG 145, col. 1233-1234/ *Viețile Sfinților pe luna ianuarie*, ed. BOR 1993, p. 499.

78. Ce înseamnă luna din Ps. 71, 7?

În LXX, acest verset arată astfel: „Va răsări în zilele lui dreptatea și mulțimea păcii [ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πλῆθος εἰρήνης] până ce are să se ridice luna [ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη]”. Și aici avem de-a face cu o profeție hristologică. Pentru că se vorbește în mod tainic despre Hristos Domnul, în ale Cărui zile va răsări dreptatea pe pământ și se va înmulți pacea în oameni. Iar luna, aici, înseamnă legea și perioada vechitestamentară. Căci atunci când a venit Domnul, Soarele dreptății, luna a apus, lăsându-L pe El să strălucească tuturor.

79. Ce ne spune Ps. 72, 4 despre moartea celor păcătoși?

În LXX avem: „Că nu este suferință a morții lor [ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάνευσις τῷ θανάτῳ αὐτῶν] și tărie în[tru] chinul lor [καὶ στερέωμα ἐν τῇ μάστιγι αὐτῶν]”. Adică cei păcătoși, adesea, mor fără suferințe trupești prea mari, acasă, cu toți ai lor și par că mor „fericiți”. Însă asta nu înseamnă că ei mor împăcați și că nu coboară în Iad. Ci, dimpotrivă, moartea lor, aparent „liniștită”, ascunde drama lor, chinul lor veșnic.

80. Pot sluji Sfinții Îngeri cele preoțești pentru oameni?

Din Viața Sfântului Mucenic Conon Isavros [Κόνων ὁ Ἴσαυρος]/ Isaurul, care a trăit în secolul 1 după Hristos, aflăm că el a fost învățat dreapta cre-

dință, a fost botezat și împărtășit cu Sfintele Taine de Sfântul Arhanghel Mihail[280]. De unde înțelegem că și Sfinții Îngeri pot sluji cele preoțești pentru oameni, dacă sunt trimiși de Dumnezeu ca să facă acest lucru mult prea folositor pentru noi.

81. Cum înțelege Sfântul Andreas al Chesariei Cappadociei numărul 666 de la Apoc. 13, 18?

Comentariul său la Apocalipsis e publicat în PG 106, col. 215-458. Iar pasajul la care mă refer este în col. 340. Și aici Sfântul Andreas ne spune că acest număr înseamnă „povățuitorul cel rău, pizmașul cel vechi, făcătorul de rău cel adevărat, mielul cel nedrept"[281]. Adică Antihristul e un om foarte păcătos, pentru că face toate faptele Satanei.

82. Este Dumnezeu pragmatic?

El este singurul cu adevărat pragmatic, atâta timp cât a creat toate câte există [Fac. 1, 1]. Și nu numai că le-a creat bune/ frumoase foarte [καλὰ λίαν] [Fac. 1, 31], dar le și susține în existență și poartă de grijă întregii Sale creații [Deut. 11, 12] prin slava Sa. Iar noi avem puterea de a gândi și de a lucra și de a fi pragmatici de la El, de la Cel care Se ocupă de toate cele necesare vieții noastre [In. 5, 17].

---

[280] AS 7, p. 358/ *Sinaxarul grec pe 5 martie, cf.* http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2341/sxsaintinfo.aspx/ *Viețile Sfinților pe luna martie*, ed. BOR 1995, p. 89.

[281] PG 106, col. 340.

83. Cum este caracterizată viața noastră în Iov 8, 9?

Textul de acolo, în LXX, este următorul: „Căci umbră este viața noastră pe pământ [σκιὰ γάρ ἐστιν ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ βίος]”. Și viața noastră este o umbră [σκιὰ] pentru că trece foarte repede. Dacă o privim în derulare rapidă, viața noastră e ca o umbră pe care o vedem cu coada ochiului în viteza mașinii.

84. Trebuie sau nu trebuie să dezlegăm picioarele mortului?

Nu trebuie să le dezlegăm! Pentru că panglica sau sfoara cu care sunt legate picioarele mortului are rolul de a păstra picioarele în mod cuviincios, ca să nu stea inestetic în sicriu. Superstiția dezlegării picioarelor, care e foarte răspândită în Biserica noastră, nu are nimic de-a face cu rugăciunile de dezlegare de păcate[282], cele 3, pe care le rostesc Episcopii și Preoții.

Pentru că cei care consideră că acea sfoară sau panglică trebuie „neapărat” dezlegată, cred în mod fals faptul că, dacă ei nu o vor dezlega la Biserică, în timpul Înmormântării, mortul „va merge împiedicat” pe lumea cealaltă. Numai că atunci cel adormit, prin harul lui Dumnezeu și rugăciunea ierarhiei Bisericii,

---

[282] Pr. Lect. Dr. Radu Petre Mureșan: „În timpul Slujbei din Biserică, atmosfera de reculegere și de rugăciune este tulburată de alte obiceiuri. Când Preotul citește rugăciunea de dezlegare, unii credincioși se reped să dezlege panglica de la picioarele și mâinile mortului. Preotul are datoria să explice că rugăciunea nu se referă la legătura de la picioare, ci la iertarea (dezlegarea) păcatelor”, *cf.*

http://ziarullumina.ro/slujba-inmormantarii-intre-traditie-si-inovatie-41402.html.

e dezlegat de păcatele lui sufletești și trupești, e iertat de ele, de tot ce a făcut rău în viața lui. Căci pentru acest lucru facem întreaga slujbă a Înmormântării: pentru iertarea celui adormit.

Dar dacă minimalizăm harisma iertării de păcate a Preoției la Înmormântare și considerăm că sfoara aceea „rezolvă" viața după moarte a celui adormit, atunci nu credem deloc în rugăciunile Bisericii pentru cel adormit și desființăm cu totul Biserica. Iar orice superstiție, orice credință rea pe care mulți o consideră „bună", face același mare rău în viața noastră: neagă adevărul și experiența sfântă a Bisericii, pentru ca să pună în locul lor niște pseudo-explicații și obiceiuri lamentabile.

85. Care sunt Bisericile amintite în Apoc. 1, 11?

Sunt în număr de 7 și sunt Bisericile din Efesos, Smirna, Pergamos, Tiatira, Sardis, Filadelfia și Laodicia, *cf.* BYZ.

86. Ce nume apar în Evanghelia după Ioannis?

Potrivit ediției BYZ, Fiul lui Dumnezeu e numit *Logosul* [Λόγος] sau *Cuvântul* începând cu 1, 1. Pe când *Dumnezeu* e folosit și pentru Dumnezeu Tatăl și pentru Dumnezeu Fiul și pentru Dumnezeu Sfântul Duh, dar și pentru întreaga Preasfântă Treime.

Ioannis [Ἰωάννης] apare în 1, 6. În 1, 14, *Tatăl* [Πατρός] este Dumnezeu Tatăl, pe când *Unul-născut* [Μονογενής] este Dumnezeu Fiul. În 1, 17 apare Moisis [Μωϋσῆς] la G, adică forma Μωσέως [Mo-

seos], dar și numele Fiului: Iisus Hristos [Ἰησοῦς Χριστός].

În 1, 19 îl avem pe Ierusalim la plural. La G. pl. În 1, 21 apare Ilias [Ηλίας]: numele Sfântului Profet Iliu în Noul Testament. În 1, 23 avem numele Domnul [Κύριος] pentru Fiul.

Bitania și Iordanis apar în 1, 28. *Mielul lui Dumnezeu* este Iisus Hristos, Domnul nostru [1, 29]. Israil apare în 1, 31. *Duhul* este Dumnezeu Duhul Sfânt [1, 32], pe când *Cel care m-a trimis a boteza în apă* e Dumnezeu Tatăl [1, 33].

Andreas și Simon Petros apar în 1, 40. Messias [Μεσσίας] apare în 1, 41 și El este Hristos. Simon Petros e fiul lui Ionas și Chifas [Κηφᾶς] înseamnă Petros [1, 42]. Domnul l-a găsit în Galilea pe Filippos [1, 43]. Bitsaida [Βηθσαϊδά] apare în 1, 44.

În 1, 45 îl găsim pe Natanail [Ναθαναήλ], care ne spune că Iisus este fiul lui Iosif din Nazaret. Iar sintagma *Fiul omului,* din 1, 51, ni-L indică pe Domnul Iisus Hristos.

Cana este în Galilea și Domnul merge cu Maica Sa la nuntă [2, 1], cu Preacurata Fecioară Maria. Capernaum [Καπερναούμ] apare în 2, 12. În 2, 13 avem Paștiul [Πάσχα], sărbătoarea iudeilor. Scriptura din 2, 22 este Dumnezeiasca Scriptură a Bisericii, care e tâlcuită și înțeleasă în mod evlavios numai în Biserică.

Nicodimos [Νικόδημος] apare în 3, 1. Ioannis boteza în Enon [Αἰνών], care e aproape de Salim [Σαλήμ] [3, 23]. Iudea [Ἰουδαία] apare în 4, 3, iar Samaria [Σαμάρεια] în 4, 4. Cetatea Sihar e în Samaria [4, 5], și în același verset apare și Iacov.

Vitesda [Βηθεσδά] apare în 5, 2 și Tiberias, la G., în 6. 1. În 6, 71 apare numele lui Iudas, care era fiul lui Simon Iscariotis. *Sărbătoarea Corturilor* [ἡ Σκη-

νοπηγία] apare în 7, 2. În 7, 42 apar David și Bitleem/ Vitleem [Βηθλέεμ].

Muntele Măslinilor apare în 8, 1, Avraam în 8, 33, Siloam [Σιλωάμ] în 9, 7, Solomon în 10, 23. Lazaros, Maria și Marta apar în 11, 1. Tomas, cel numit Didimos/ Geamănul [Δίδυμος], apare în 11, 16. Arhiereul Caiafas [Καϊάφας] apare în 11, 49, iar cetatea Efraim [Ἐφραῒμ] apare în 11, 54.

În 12, 15 apare Sion [Σιών], în 12, 39 Isaias [Ἠσαΐας], Iudas apare în 14, 22 și îl desemnează pe Sfântul Apostol Iudas, *Mângâietorul* [Παράκλητος] este Dumnezeu Duhul Sfânt [16, 7], pârâul Cedrilor apare în 18, 1. Sintagma *Iisus Nazoreosul* apare în 18, 5, Malhos [Μάλχος] în 18, 10, Annas în 18, 13, Pilatos [Πιλᾶτος] în 18, 29.

Pe tâlharul Barabbas [Βαραββᾶς] îl găsim în 18, 40, pe Chesar în 19, 12, locul *Pardosit cu pietre* [Λιθόστρωτον] sau Gavvata [Γαββαθᾶ] în 19, 13. În 19, 17 apare Locul Căpățânii [Κρανίου Τόπον] sau Golgota [Γολγοθᾶ], Maria lui Clopas și Maria Magdalini apar în 19, 25, Iosif din Arimatea apare în 19, 38, Marea Tiberias apare în 21, 1, iar Zevedeos apare în 21, 2.

87. Cum se numește planta care l-a umbrit pe Sfântul Ionas?

Potrivit LXX e vorba de κολόκυνθα [colochinta] [Ionas 4, 6], care, în limba engleză, îl are ca și corelativ pe *gourd*, care înseamnă *tărtăcuță* sau *tigvă de dovleac*. VUL vorbește despre *hedera*, adică despre iederă, pe când WTT vorbește despre קִיקָיוֹן [kikaion], adică despre un fel de castravete.

88. Când se termină perioada patristică în Biserică?

Niciodată nu se va termina! Pentru că în fiecare secol avem și vom avea, cu harul lui Dumnezeu, Sfinți Părinți ai Bisericii, iar ei sunt veșnic vii în Împărăția lui Dumnezeu. Dacă limităm temporal perioada patristică, atunci înseamnă că îi negăm pe Sfinții care au trăit și trăiesc în afara ei. Pentru că Sfinții se nasc continuu în Biserică, în relație vie cu Dumnezeu. De aceea nu există o perioadă patristică limitată, pentru că toată istoria Bisericii este istoria Sfinților lui Dumnezeu.

89. Ce înseamnă sintagma „mântuirea neamului"?

Ea exprimă dorința și rugăciunea noastră profundă înaintea lui Dumnezeu ca tot neamul nostru să se mântuie. Asta cu referire la neamul românesc, dar și la toate neamurile lumii care au intrat în Biserică, pentru că ea nu este o sintagmă exclusivistă.

Pentru că atunci când punem cuvântul *mântuire* lângă *un neam* sau lângă *neamuri* ne referim la neamurile care au intrat în Biserică prin Botez. La neamurile ortodoxe. La acele neamuri despre care Domnul le poruncește Sfinților Săi Apostoli: „Mergând, învățați toate neamurile [Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη], botezându-le pe ele întru numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh [βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος]!" [Mt. 28, 19, BYZ].

Și când noi ne rugăm pentru mântuirea neamului nostru sau pentru mântuirea tuturor neamurilor ortodoxe, noi ne rugăm pentru mântuirea tutu-

ror creștinilor ortodocși, dar Îi cerem lui Dumnezeu, în același timp, ca cei care nu sunt ortodocși, să se convertească și să vină la dreapta credință a Bisericii una a lui Hristos, pentru ca toți românii să fie ortodocși, adică membri ai Bisericii Lui.

Când sintagma de față a fost auxiliată Catedralei Naționale, aflată acum în construcție, și a apărut titulatura *Catedrala mântuirii neamului*, s-a avut în vedere exprimarea faptului că această Catedrală este expresia unității noastre religioase și naționale. Că ea reprezintă conștientizarea permanentă a dimensiunii apostolice a Bisericii Ortodoxe Române, aceea de a evangheliza și sfinți continuu poporul român, care este ortodox de două milenii.

Nicidecum nu s-a avut în vedere să se spună, că doar aici, în această Catedrală, „se mântuie" neamul nostru. Pentru că în orice Biserică ortodoxă românească noi ne rugăm pentru mântuirea tuturor oamenilor, pentru că toți trebuie să intre în Biserică.

Dar când subliniem faptul că această Catedrală este *a mântuirii neamului* nostru, spunem de fapt că Biserica Ortodoxă Română face parte din Biserica lui Hristos, în care se poate mântui orice om, dar și că neamul românesc e unitar și își păstrează unitatea lui mai întâi de toate prin credința lui ortodoxă. Iar mântuirea, deși este personală și profund ascetică și mistică și liturgică, se trăiește în comuniunea Bisericii și nu în mod izolat. De aceea, dacă nu vrem ca toți să se mântuie, nu vrem să ne mântuim nici noi. Iar dacă nu ne rugăm pentru mântuirea tuturor fraților noștri în Hristos, adică pentru mântuirea tuturor membrilor Bisericii, înseamnă că nu trăim în ambianța de rugăciune și de iubire sfântă a Bisericii.

90. De ce Biserica nu acceptă avortul?

Pentru că fătul este o persoană umană vie din prima clipă a zămislirii sale. Și oricând atentăm la viața lui intrauterină, noi săvârșim o crimă.

91. De unde era Goliat și ce înălțime avea?

Goliat [Γολιαθ] era din Ghet [Γεθ] și avea o înălțime de 4 coți și-o palmă [τεσσάρων πήχεων καὶ σπιθαμῆς], *cf.* I Sam. 17, 4, LXX.

Cotul e unitatea de măsură de 46, 2 cm, *cf.* *Gingrich Greek Lexicon*, iar palma e măsura de 23 de cm, *cf.* *BDAG Greek Lexicon*. De unde rezultă că Goliat avea 46,2 x 4 + 23 cm, adică 207, 8 cm, care înseamnă 2, 078 metri.

92. Cum se numea soția lui Ahaab? (106)

Soția împăratului Ahaab [Αχααβ] se numea Iezabel [Ἰεζάβελ], *cf.* I Împ. 19, 1, LXX.

93. De către cine și unde a fost botezat Sfântul Apostol Pavlos? (106)

Sfântul Apostol Pavlos a fost botezat de Sfântul Ananias [Ἀνανίας] în cetatea Damascos, *cf.* F. Ap. 9, 17-19, BYZ. Pentru că el era Episcopul Damascosului, dar și unul din cei 70 de Sfinți Apostoli ai Domnului și e pomenit pe 1 octombrie[283].

94. Ce profeție avem la Iov 36, 16?

O profeție despre Dumnezeiasca Euharistie a Bisericii. Pentru că în LXX ni se spune: „și s-a coborât

---

[283] *Cf.* https://ro.orthodoxwiki.org/Apostolul_Anania.

masa Ta plină de grăsime [καὶ κατέβη τράπεζά Σου πλήρης πιότητος]”. Căci Dumnezeiasca Euharistie e masa sfântă pe care Domnul ne-o coboară nouă din cer, prin sfințirea Cinstitelor Daruri.

95. Cine a propus canonizarea Sfinților Mucenici Brâncoveni?

ÎPS Gherasim Cristea al Râmnicului în anul 1991. Și ei au fost canonizați de Biserica noastră în *Duminica Tuturor Sfinților*, pe 20 iunie 1992[284].

96. Când a fost proclamat tomosul sinodal prin care s-a înscris în calendarul nostru pomenirea Sfântului Atanasios al III-lea, Patriarhul Constantinopolului?

În ziua de 3 mai 2009, o zi de duminică, în Catedrala din Galați[285].

97. Unde se spune în cartea Iov că Duhul nu are să treacă de El, de Fiul?

---

[284] *Cf.* Pr. [Lect. Dr.] Vasile Crețu, *Domnitorul Constantin Brâncoveanu, de la prințul aurului la Martirul lui Hristos*, în rev. *Ortodoxia*, seria a II-a, anul VII, nr. 1, ianuarie-martie, 2015, București, p. 39. Studiul citat e publicat între p. 24-41 și, inițial, a fost o comunicare științifică intitulată *Receptarea vieții și a muceniciei Sfinților Brâncoveni azi, în plan social, religios și moral*, susținută în cadrul simpozionului *Cinstire Sfinților Martiri Brâncoveni*, Buzău, 19 septembrie 2014, *cf.* Idem, p. 24, n. *.

[285] *Cf.* Pr. Gelu Aron, *Proclamarea cinstirii Sfântului Atanasie al III-lea, Patriarhul Constantinopolului, în Biserica Ortodoxă Română*, în rev. *Glasul Bisericii*, anul LXVIII (2009), nr. 1-6 (ianuarie-iunie), București, p. 452.

În Iov 41, 8, conform LXX: „Πνεῦμα δὲ οὐ μὴ διέλθῃ Αὐτόν [Iar Duhul nu are să treacă de El]". Pentru că în Iov. 41, 4-26 avem o amplă profeție hristologică. Iar Duhul nu are să treacă de Fiul, pentru că Duhul Sfânt, Care purcede din Tatăl, Se odihnește în Fiul.

98. Care este profeția hristologică din cap. al 2-lea al cărții Înțelepciunea lui Salomon?

E cuprinsă între versetele 12-20:

„12. Să-L pândim pe cel Drept, că neplăcut ne este nouă și Se împotrivește lucrurilor noastre și ne reproșează nouă păcatele legii și ne prevestește nouă păcatele învățăturii noastre.

13. Făgăduiește a avea înțelepciunea lui Dumnezeu și «slujitorul Domnului» pe Sine Se numește.

14. S-a făcut nouă întru dovada gândurilor noastre [ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν]. Greu ne este nouă și văzându-se [acest lucru].

15. Că neasemănătoare [cu] a altora este viața Sa [ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος Αὐτοῦ] și schimbate cu totul [sunt] cărările Sale [καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι Αὐτοῦ].

16. Întru stricare ne-am socotit Lui [εἰς κίβδηλον ἐλογίσθημεν Αὐτῷ] și Se depărtează de căile noastre ca de necurății [καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν]. Fericește pe cele din urmă ale Drepților [μακαρίζει ἔσχατα Δικαίων] și Se laudă [a avea] Tată pe Dumnezeu [καὶ ἀλαζονεύεται Πατέρα Θεόν].

17. Să vedem dacă cuvintele Sale [sunt] adevărate [ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι Αὐτοῦ ἀληθεῖς] și să ispitim cele [care sunt] în[tru] sfârșitul Său [καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει Αὐτοῦ].

18. Căci dacă Cel drept este *Fiul lui Dumnezeu*, Îl va ajuta pe El [εἰ γάρ ἐστιν ὁ Δίκαιος *Υἱὸς Θεοῦ* ἀντιλήμψεται Αὐτοῦ] și Îl va izbăvi pe El din mâna celor care I s-au împotrivit [καὶ ῥύσεται Αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων].

19. [Cu] ocară și [cu] chin să-L încercăm pe El [ὕβρει καὶ βασάνῳ ἐτάσωμεν Αὐτόν], ca să cunoaștem blândețea Sa și să dovedim răbdarea Sa [ἵνα γνῶμεν τὴν ἐπιείκειαν Αὐτοῦ καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν Αὐτοῦ].

20. [Cu] moarte necuviincioasă să-L condamnăm pe El [θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν Αὐτόν], căci va fi cercetarea Sa din cuvintele Sale [ἔσται γὰρ Αὐτοῦ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων Αὐτοῦ]".

99. Ce spune Înț. lui Sal. despre zidirea omului în 2, 23?

În LXX, versetul e următorul: „Că[ci] Dumnezeu l-a zidit pe om în[tru] nestricăciune [ὅτι ὁ Θεὸς ἔκτισεν τὸν ἄνθρωπον ἐπ᾿ ἀφθαρσίᾳ] și chip al veșniciei Sale l-a făcut pe el [καὶ εἰκόνα τῆς Ἰδίας ἀϊδιότητος ἐποίησεν αὐτόν]". Dumnezeu l-a făcut pe om după chipul Său, întru nestricăciune și pentru ca să trăiască veșnic. Pentru că moartea nu e creația lui Dumnezeu, ci ea este consecința păcatului. Consecință pe care Dumnezeu i-a profețit-o omului în Fac. 2, 17: „[cu] moarte veți muri [θανάτῳ ἀποθανεῖσθε]".

100. Cum este numită moartea în capitolul al 3-lea din Înțelepciunea lui Salomon?

În 3, 2, moartea este numită *ieșire*, pe când în 3, 3 ea e numită *călătorie*. Călătoria noastră de aici, de

pe pământ, la Dumnezeu. Și ambele denumiri sunt legate de adormirea celor Drepți. Dar în 3, 19, moartea este numită *sfârșit*, un sfârșit greu, pentru că se referă la cea a păcătoșilor.

101. Care e profeția hristologică din cap. al 5-lea al cărții Înțelepciunea lui Salomon?

E cuprinsă în 5, 4-5 și e aceasta, conform LXX:

„4. „Acesta era pe care [noi] Îl aveam cândva întru râs [Οὗτος ἦν ὃν ἔσχομέν ποτε εἰς γέλωτα] și întru parabolă de ocară [καὶ εἰς παραβολὴν ὀνειδισμοῦ]. [Noi,] cei nebuni, am socotit viața Lui nebunie [οἱ ἄφρονες τὸν βίον Αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν] și sfârșitul Lui necinstit [καὶ τὴν τελευτὴν Αὐτοῦ ἄτιμον].

5. Cum [însă] s-a socotit [El] în[tre] fiii lui Dumnezeu și în[tre] Sfinți este sorțul său?[!]”.

102. Când au fost canonizați Sfântul Ierarh Iosif Naniescu și Sfântul Gheorghe Lazăr?

Sfântul Sinod al Bisericii noastre i-a canonizat pe amândoi în ședința din 5-6 octombrie 2017. Sfântul Ierarh Iosif Naniescu, Mitropolitul Moldovei, este numit *cel Milostiv* și e pomenit pe 26 ianuarie, iar Sfântul Gheorghe Lazăr e numit *Pelerinul* și e pomenit pe 17 august. Sfântul Iosif Naniescu a adormit pe 26 ianuarie 1902, iar Sfântul Gheorghe Lazăr în 1916[286].

---

[286] *Cf.* http://basilica.ro/sfinti-romani-contemporani-un-mitropolit-si-un-ascet-mirean-din-sec-20-au-fost-canonizati-de-sfantul-sinod/.

103. Care sunt fiii lui Israil, care au intrat în Egiptos împreună cu Iacov, tatăl lor?

Potrivit Ieș. 1, 2-4, LXX, aceștia au fost Rubin [Ῥουβήν], Simeon [Συμεών], Levi [Λευί], Iudas [Ἰούδας], Issahar [Ἰσσαχάρ], Zabulon [Ζαβουλών], Veniamin [Βενιαμίν], Dan [Δάν], Neftali [Νεφθαλι], Gad [Γάδ] și Asir [Ἀσήρ].

104. Cum se numeau moașele evreice, care nu au omorât pe pruncii de parte bărbătească?

Se numeau Sepfora [Σεπφωρα] și Fua [Φουα], potrivit Ieș. 1, 15, LXX. În WTT, în același loc, numele lor sunt Șifrah [שִׁפְרָ֫ה] și Fuah [פּוּעָה].

105. Cum se numea socrul Sfântului Moisis și unde era el preot?

Socrul său se numea Iotor [Ιοθορ] și era preot în Madiam [Μαδιάμ] [Ieș. 3, 1, LXX].

106. Unde a avut Sfântul Profet Moisis vedenia rugului aprins?

A avut-o în muntele Horib [Χωρήβ] [Ieș. 3, 1-2, LXX].

107. Câte ecfonise avem în Liturghia Sfântului Ioannis Hrisostomos?

În *Evhologhionul* cuprins în manuscrisul *Barberini Gr. 336*, datat a fi din sec. al 8-lea[287], Liturghia

---

[287] *L'Eucologio Barberini Gr. 336*, edizione a cura di Stefano Parenti ad Elena Velkovska, in col. *Bibliotheca*

Sfântului Ioannis Hrisostomos e în forma ei primă, nedezvoltată[288]. Și aici avem 16 ecfonise[289], niciunul dintre ele nefiind redat în mod complet.

În *Ieraticonul* actual, Liturghia Sfântului Ioannis[290] are 17 ecfonise[291]. În *Liturghierul* românesc[292] ea are 18 ecfonise[293].

108. Care este apolisul Tainei Nunții?

În *Evhologhionul* actual apolisul Nunții e acesta: „Cel [care] prin venirea în Cana a arătat nunta cinstită [Ὁ διὰ τῆς ἐν Κανᾷ ἐπιδημίας τίμιον ἀναδείξας τὸν γάμον], Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru [Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν], [pentru] mijlocirile atotcuratei Maicii Sale [ταῖς πρεσβείαις τῆς παναχράντου Αὐτοῦ Μητρός], ale Sfinților, slăviților și atotlăudaților Apostoli [τῶν Ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων], ale Sfinților, de Dumnezeu încunaților Împărați și întocmai cu Apostolii Constantinos și Eleni [τῶν Ἁγίων θεοστέπτων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης][294],

---

„Ephemerides Liturgicae Subsidia”, Ed. C.L.V.-Edizioni Liturgiche, Roma, 1995, p. XXXIII.

[288] Idem, p. 24-43.

[289] Idem, p. 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 38, 39, 40, 41, 42, 43.

[290] *IEPATIKON*, Ed. ADEE, Atena, 2009, p. 111-147.

[291] Idem, p. 113, 114, 115, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 125, 129, 135, 137, 138, 145.

[292] *Liturghier*, Ed. IBMBOR, București, 2012, p. 135-200.

[293] Idem, p. 138, 139, 140, 141, 144, 148, 152, 153, 155, 157, 158, 160, 168, 180-181, 183, 184, 197, 198.

[294] Pomeniți pe 21 mai:

ale Sfântului Marelui Mucenic Procopios[295] și [pentru] ale tuturor Sfinților [τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Προκοπίου, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων], să ne miluiască și să ne mântuie pe noi ca un Dumnezeu bun și iubitor de oameni și milostiv [ἐλεήσαι καὶ σώσαι ἡμᾶς ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος καὶ ἐλεήμων Θεός]!

Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri [Δι' εὐχῶν τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν], Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru [Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεός ἡμῶν], miluiește-ne și ne mântuie pe noi [ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς]"[296].

109. Care este rugăciunea de iertare a păcatelor a Tainei Mărturisirii?

În *Evhologhionul* de la Râmnic, din 1706 și în *Evhologhionul* de la București, din 1722 nu avem Taina Sfintei Mărturisiri, ci doar o învățătură pentru Spovedanie.

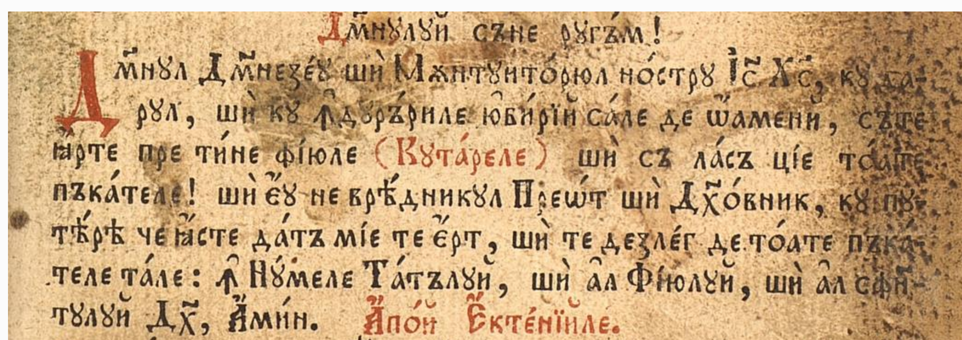
În *Evhologhionul* de la Brașov, din 1811, textul rugăciunii e acesta: „Domnul Dumnezeu și Mântuitoriul nostru I[i]s[us] H[ri]s[tos], cu darul, și cu îndurările iubirii sale de oameni, săte iarte pre tine fiiule (Cutarele) și să lasă ție toate păcatele! și eu nevreadnicul Preot și Duhovnic, cu putearea ce iaste dată mie te iert, și te dezleg de toate păcatele tale: în

http://www.synaxarion.gr/gr/sid/3295/sxsaintinfo.aspx.

[295] Pomenit pe 8 iulie: http://www.synaxarion.gr/gr/sid/69/sxsaintinfo.aspx.

[296] *ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ Η ΑΓΙΑΣΜΑΤΑΡΙΟΝ*, Ed. ADEE, Atena, 2012, p. 123.

Numele Tatălui, și al Fiiului, și al Sfântului Duh, A-min”, *cf.* BAR, CRV 794, p. 61.

Дмнулуй съне ругъм!
Дмнул Дмнезеу ши Мжнтуиторюл нострꙋ Іс Хс, ку да-
рул, ши ку ꙟдурърилє юбирїй сале де ѡамени, съте
ꙗрте пре тине фїюле (Кутареле) ши съ ласъ цїе тоате
пъкателе! ши еу невредникул Преѡт ши Дховник, ку пу-
тѣрѣ че ꙗсте датъ мїе те ерт, ши те дезлег де тоате пъка-
теле тале: ꙟ Нумеле Татълуй, ши ал Фиюлуй, ши ал сфн-
тулуй Дх, Амин. Апой Ектенїиле.

În *Molitfelnicul* de azi, rugăciunea iertării de păcate e aceeași, într-o formă actualizată: „Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cu harul și cu îndurările iubirii Sale de oameni, să te ierte pe tine fiule (N), și să-ți lase ție toate păcatele. Iar eu, nevrednicul preot și duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert și te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin”[297].

În *Evhologionul* actual însă avem această rugăciune: „Doamne, Dumnezeul nostru [Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν], Care lui Petros și desfrânatei, pentru lacrimi, le-ai dăruit iertarea păcatelor [Ὁ τῷ Πέτρῳ καὶ τῇ πόρνῃ διὰ δακρύων ἄφεσιν ἁμαρτιῶν δωρησάμενος], și vameșul cunoscându-și greșelile sale s-a îndreptat [καὶ τὸν τελώνην τὰ ἴδια ἐπιγνόντα πταίσματα δικαιώσας], primește mărturisirea robului Tău (numele) [πρόσδεξαι τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ δούλου Σου (τοῦ δεῖνος)] și câte păcate a săvârșit cu voie sau fără de voie [καὶ εἴτι ἐπλημμέλησεν ἑκούσιον ἢ ἀκούσιον ἁμάρτημα], în cuvânt sau cu mintea, ca un Dumnezeu bun și iubitor de oameni, iartă-l [ἐν λόγῳ ἢ κατά διάνοιαν, ὡς ἀγαθὸς και φιλάνθρωπος Θεός

---

[297] *Molitfelnic*, Ed. IBMBOR, București, 2002, p. 75.

συγχώρησον]! Căci Tu singur ești care ai puterea a ierta păcatele [Σὺ γὰρ εἶ ὁ μόνος ἐξουσίαν ἔχων ἀφιέναι ἁμαρτίας] și Ție slavă Îți înălțăm [καὶ Σοί τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν], împreună [cu] Cel fără de început al Tău Părinte [σὺν τῷ ἀνάρχῳ Σου Πατρὶ] și cu atotsfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh [καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ και ζωοποιῷ Σου Πνεύματι], acum și pururea și întru vecii vecilor. Amin [νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν]”[298].

110. Câți demoni a scos Domnul din Sfânta Maria Magdalini?

A scos 7 demoni [δαιμόνια ἑπτὰ], conform Lc. 8, 2, BYZ.

111. Câți Ucenici a trimis Domnul a doua oară?

Potrivit Lc. 10, 1, BYZ, El a arătat și alți 70 [ἑβδομήκοντα] de Ucenici și i-a trimis pe ei câte doi, în toate cetățile și locurile unde El avea să vină.

112. La ce vârstă a murit Sfântul Iisus al lui Navi și unde a fost îngropat? (115)

Sfântul Iisus, fiul lui Navi [’Ιησοῦς υἱὸς Ναυη], robul Domnului [δοῦλος Κυρίου], a murit la vârsta de 110 ani [ἑκατὸν δέκα ἐτῶν] [Iis. 24, 30, LXX] și a fost îngropat „către hotarele sorțului său [πρὸς τοῖς ὁρίοις τοῦ κλήρου αὐτοῦ], în Tamnatasahara [ἐν Θαμναθασαχαρα], în muntele lui Efrem [ἐν τῷ ὄρει

---

[298] *ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ Η ΑΓΙΑΣΜΑΤΑΡΙΟΝ*, Ed. ADEE, Atena, 2012, p. 157.

τῷ Εφραιμ], dinspre nordul/ miazănoaptea muntelui Gaas [ἀπὸ βορρᾶ τοῦ ὄρους Γαας]” [Iis. 24, 31, LXX]”.

Avem Timnat-Serah [תִּמְנַת־סֶרַח] în WTT, la 24, 30, în loc de Tamnatasahara.

113. Unde au fost îngropate Sfintele Moaște ale Sfântului Iosif, când au fost aduse din Egiptos?

Au fost îngropate „în ale Sihemurilor [ἐν Σικιμοις], în partea pământului pe care a dobândit-o Iacov [ἐν τῇ μερίδι τοῦ ἀγροῦ οὗ ἐκτήσατο Ιακωβ] de la amorreii care locuiesc în ale Sihemurilor [παρὰ τῶν Αμορραίων τῶν κατοικούντων ἐν Σικιμοις]” [Iis. 24, 32, LXX].

114. Pentru ce l-a dat Domnul pe poporul lui Israil întru mâinile lui Eglom, împăratul Moabului?

L-a dat în robie pentru 18 ani de zile, pentru că fiii lui Israil s-au închinat zeiței feniciene Astarti [Ἀστάρτη] și lui Astarot [Ασταρωθ] „și dumnezeilor neamurilor din jurul lor [καὶ τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ αὐτῶν]” [Iis. 24, 33, LXX și LSJM Lexicon, 65.317, în BW 10].

115. Unde se află o parte din capul Sfintei Mucenice și Fecioare Paraschevi?

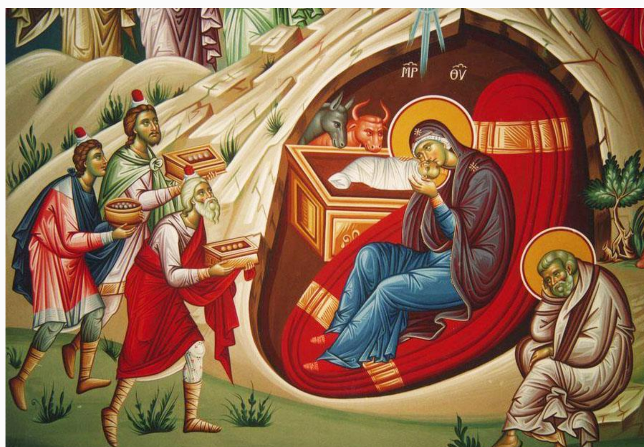
Fragmentul din capul său, păstrat în această formă,

se află în Mănăstirea *Puterilor celor netrupești* din Atena și din el izvorăște mir[299]. Sfânta Mucenică Paraschevi din Roma e pomenită pe 26 iulie și a fost martirizată prin tăierea capului în anul 140 d. Hr.[300].

116. Ce animale apar în Is. 1, 3, LXX?

Apar două animale: boul și măgarul. Textul e acesta: „A cunoscut boul pe cel care l-a câștigat [ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον] și măgarul ieslea domnului său [καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ]". Și acest text de la Sfântul Isaias a fost inclus în *Icoana Nașterii Domnului*, unde vedem un bou și un măgar lângă Pruncul Iisus[301].

[299] *Cf.* http://full-of-grace-and-truth.blogspot.ro/2009/07/st-paraskevi-great-martyr-of-rome.html. Fotografia am preluat-o de aici: http://3.bp.blogspot.com/-apA171-NfJc/Tig3AmG3l2I/AAAAAAAAEFI/jh_i_GnmH10/s400/Holy+Skull+of+St.+Paraskevi%252C+Moni+Petraki.jpg.

[300] *Cf.* http://www.johnsanidopoulos.com/2009/07/saint-paraskeve-virgin-martyr-according.html.

[301] Fragmentul iconic l-am preluat de aici: https://padovaortodoxa.files.wordpress.com/2015/01/nasterea-domnului.jpg.

117. Cum S-a numit Fiul Fecioarei potrivit Is. 7, 14?

S-a numit Emmanuil [Εμμανουηλ], *cf.* LXX. Textul profeției hristologice e acesta în LXX: „Iată, Fecioara în pântece va lua [ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει] și va naște Fiu [καὶ τέξεται Υἱόν] și vei chema numele Lui: *Emmanuil* [καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα Αὐτοῦ *Εμμανουηλ*]!”. În WTT avem Immanu-El [עִמָּנוּ אֵל].

118. De ce pântecele e dumnezeul unora, conform Filip. 3, 19?

Pentru că ei pun în prim-plan câștigurile lor materiale și desfătarea la mese fastuoase. Căci ei nu-și doresc altceva decât o viață „bună”, una în care să-și satisfacă toate poftelor lor trupești. Textul scriptural, *cf.* BYZ, e acesta: „al căror dumnezeu [este] pântecele [ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία] și slava [este] în[tru] rușinea lor [καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν], [căci] cele pământești gândesc [οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες]”. Iar *slava* despre care vorbește Sfântul Pavlos aici e *slava deșartă*. Pentru că de aceea ei se vor rușina veșnic: căci numai pe ea au căutat-o. Au căutat laudele lumii și nu vor avea nicio laudă de la Dumnezeu. De aceea se vor chinui și rușina veșnic.

119. Cum se numește Sfântul Pavlos pe sine în I Tim. 2, 7?

Se numește, *cf.* BYZ, *propovăduitor* [κῆρυξ], *Apostol* [Ἀπόστολος] și *învățător al neamurilor în credință și [în] adevăr* [διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ].

120. De ce a pătimit Sfântul Pavlos „ca un făcător de rău” [II Tim. 2, 9]?

Sfântul Apostol Pavlos a fost pus în lanțuri, pentru că, potrivit romanilor, el era „un făcător de rău [κακοῦργος]”. Însă el nu a pătimit pentru că a făcut rele, ci a fost socotit „ca un făcător de rău [ὡς κακοῦργος]”, fapt pentru care a fost întemnițat și înlănțuit. Pentru că el a fost întemnițat pentru propovăduirea Evangheliei și nu pentru fapte de rușine.

121. Care sunt cele două cereri pentru domnul țării, din ectenia mare, prezente în ediția Sfântului Antim Ivireanul a Liturghierului din 1713?

În Liturghia Sfântului Ioannis Hrisostomos, cele două cereri despre domnul țării sunt următoarele:

Пєнтрꙋ крєдинчоcꙋль, ши ювиторюл дє Хс Дмнꙋл
нострꙋ (Кꙋтарєлє) ши пєнтрꙋ тоатъ кꙋртѣ,
ши ѡстáшїи лꙋи, Дмнꙋлꙋи сєнєрꙋгъмь.
Пєнтрꙋ ка съи ажꙋтє ши съи сꙋпꙋє сꙋпт пичоарєлє
лꙋи прє тот връжмашꙋл, ши ꙟпротивникꙋл, Дмнꙋ-
лꙋи сънєрꙋгъмь.

„1. Pentru credinciosul, și iubitoriul de H[ri]s[tos] D[o]mnul nostru (Cutarele) și pentru toată curtea, și ostașii lui, Domnului sănerugăm.

2. Pentru ca săi ajute și săi supue supt picioarele lui pre tot vrăjmașul, și înprotivnicul, Domnului sănerugăm”, *cf.* BAR CRV 164, p. 67.

122. Ce înseamnă că „oasele lui va [vor] îngrășa cunoașterea ei” [Înț. lui Sir. 26, 13, LXX]?

Din punct de vedere literal e vorba de relația dintre soț și soție. Însă sensul literal nu poate să ne explice modul cum oasele lui, ale bărbatului, vor îngrășa cunoașterea ei, a soției sale. Dar, înțelegând în mod duhovnicește acest verset, aflăm că oasele lui [τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ], ale bărbatului, sunt cunoașterea lui teologică.

Cunoașterea lui teologică dobândită prin experiență directă și prin citire sfântă. Și soțul e dator să îngrașe continuu cunoașterea teologică a soției sale, adică să îi destăinuie continuu experiențele sale duhovnicești și teologice. Pentru că amândoi trebuie să crească în mod armonios în credința și în cunoașterea lor teologică.

123. Ce înseamnă că „picioarele cele frumoase [sunt] la sânii celui liniștit" [Înț. lui Sir. 26, 18, LXX]?

Nici aici nu putem să fim literaliști! Textul, în greacă, e acesta: πόδες ὡραῖοι ἐπὶ στέρνοις εὐσταθοῦς. Și înțelegerea lui duhovnicească pornește de la sânii celui liniștit, ai celui care se liniștește. Pentru că sânii lui indică inima sa isihastă, inimă care se odihnește în rugăciune și în ascultarea de Dumnezeu. Și când inima e isihastă, atunci picioarele omului credincios sunt frumoase, pentru că ele merg pe calea lui Dumnezeu. Căci aici picioarele indică latura lucrătoare, practică a vieții creștine. Și noi învățăm să facem voia lui Dumnezeu din rugăciunea către El și din liniștirea interioară pe care o primim de la slava Lui.

124. Cum trebuie să înțelegem: „și în cuvintele tale va da poticnire" [Înț. lui Sir. 27, 23, LXX]?

Întregul verset arată astfel: „Dinaintea ochilor tăi se va îndulci gura lui și în cuvintele tale se va minuna. Apoi își va întoarce gura sa și în cuvintele tale va da poticnire [καὶ ἐν τοῖς λόγοις σου δώσει σκάνδαλον]”. Și aici se vorbește despre omul care te ascultă, care se minunează de înțelepciunea ta, dar care, mai apoi, găsește motiv de poticnire, de sminteală în cuvintele tale. Căci el „va da poticnire”, va inventa un motiv de poticnire în cuvintele tale. Și aceasta din invidie sau din răutate. Pentru că atunci când te-a audiat, el nu a găsit nimic greșit în cuvintele tale, atâta timp cât s-a îndulcit și s-a minunat de cuvintele pe care i le-ai spus.

125. Cum a adormit Sfântul Patrick, Apostolul Irlandei, și câți ani a trăit el?

Fiind sfătuit de Sfântul său Înger păzitor, Sfântul Patrick s-a întărit cu Dumnezeiasca Euharistie, fiind împărtășit de ucenicul său, de Sfântul Ierarh Thasach. Și atunci, ridicându-și ochii săi, el a văzut cerurile deschise și pe Domnul nostru stând întru mulțimea Îngerilor Săi. Și, ridicându-și mâinile sale, el i-a binecuvântat pe cei de față și a adus mulțumiri lui Dumnezeu, și astfel a trecut întru Împărăția Sa[302].

El a adormit într-o zi de 17 martie, la vârsta de 123 de ani[303].

A fost răpit de pirați la vârsta de 16 ani și dus în Hibernia (numele vechi, latin, al Irlandei)[304], 6 ani a

---

[302] Jocelin, *The Life and Acts of Saint Patrick*, p. 210, *cf.* https://play.google.com/books/reader?id=5rAsNlSmNyYC&pg=GBS.PA1.

[303] Idem, p. 211.

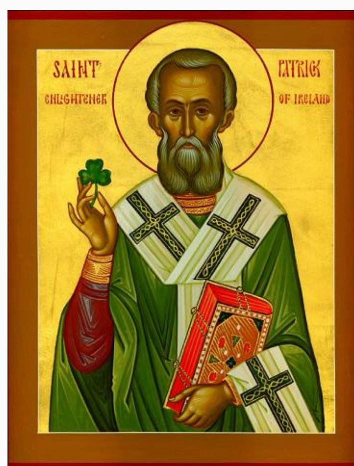
[304] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Hibernia.

fost obligat să păzească porcii, 4 ani le-a predicat celor pe care i-a întors de la idolatrie, iar 18 ani a fost ucenicul Sfântului Germanus, Episcop de Auxerres[305]|[306]. La vârsta de 53 de ani, Sfântul Patrick a fost hirotonit Episcop, se întoarce în Hibernia, și, timp de 35 de ani, el a convertit toată Hibernia și multe alte insule. După care, următorii 33 de ani din viața sa Sfântul Patrick și-i trăiește într-o viață de contemplare, nevoindu-se în Saballum și în Mănăstirea întemeiată de el în Ardmachia[307].

126. În ce a fost înfășurat trupul Sfântului Patrick al Irlandei, atunci când a fost înmormântat?

Trupul său a fost înfășurat în pânza de in, pe care o pregătise Sfânta Cuvioasă Brigida a Irlandei[308].

127. Ce înseamnă trifoiul din mâna Sfântului Patrick, Luminătorul Irlandei?

---

[305] Jocelin, *The Life and Acts of Saint Patrick*, p. 211-212.
[306] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Germanus_of_Auxerre.
[307] Jocelin, *The Life and Acts of Saint Patrick*, p. 212.
[308] *Cf.* http://www.gutenberg.org/files/18482/18482-h/18482-h.htm#chap6192 și https://en.wikipedia.org/wiki/Brigid_of_Kildare.

Sfânta sa Icoană am preluat-o de aici[309].

Iar trifoiul alb[310] [numit shamrock[311] în limba engleză] din mâna sa, el l-a folosit la un moment dat pentru ca să explice dogma Dumnezeului treimic[312]. De aceea, trifoiul alb din mâna sa ne vorbește în chip analogic despre Dumnezeul Cel întreit în persoane, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh Dumnezeu, Dumnezeul mântuirii noastre.

128. Cine a scris *Viața* Sfântului Ierarh Augustinus de Hippo?

Viața Sfântului Ierarh Augustinus de Hippo[313] a fost scrisă de un prieten al său, de Sfântul Ierarh Possidius, Episcop de Calama, în provincia romană a Numidiei[314]. Calama străveche se numește acum Guelma și se află în nord-estul Algeriei, la 60 de km de coasta Mării Mediterane[315]. Reședința episcopală a Sfântului Augustinus, și anume Hippo Regius, era tot în Algeria. Hippo Regius se numește acum Annaba[316], fiind situată în partea nord-estică a Algeriei[317]. Și de ce a scris-o tocmai Sfântul Possidius? Pentru că,

---

[309] A se vedea: http://images.oca.org/icons/lg/march/0317patrick-ireland.jpg.

[310] Idem: https://www.revista-ferma.ro/articole/tehnologii-agricole/trifoiul-alb-trifolium-repens.

[311] Idem: https://en.wikipedia.org/wiki/Shamrock.

[312] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Patrick.

[313] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Augustine_of_Hippo.

[314] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Possidius.

[315] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Guelma.

[316] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Hippo_Regius.

[317] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Annaba.

potrivit cap. al 31-lea din *Viața Sfântului Augustinus*, ei au fost prieteni timp de 40 de ani de zile[318]. Și Sfântul Possidius scrie despre sine la persoana a 3-a, dându-ne doar amănuntul că era unul din clericii Mănăstirii Sfântului Augustinus[319]. El a fost de față la adormirea Sfântului Augustinus[320], care a adormit pe 28 august 430, la vârsta de 75 de ani[321]. Iar Sfântul Possidius a scris *Viața* Sfântului Augustinus înainte de anul 439, când a fost capturat Carhidonul [Καρχηδών]/ Carthāgō de către vandali[322].

Viața Sfântului Augustinus, scrisă de Sfântul Possidius în latină, o găsim în PL 32, col. 33-66 și are 31 de capitole. În engleză o găsim online într-o ediție din 1919, în ediția lui Herbert T. Weiskotten, care este teza sa doctorală în Filosofie[323].

129. Când a fost proclamată în mod solemn canonizarea Sfântului Ierarh Iosif cel Milostiv, Mitropolitul Moldovei, și a Sfântului Gheorghe Pelerinul?

A fost proclamată pe 25 martie 2018, la *Bunavestire*, în Duminica a 5-a din Postul Mare, la Iași[324].

---

[318] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Possidius.

[319] Ibidem.

[320] Ibidem.

[321] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Augustine_of_Hippo.

[322] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Possidius și https://en.wikipedia.org/wiki/Carthage.

[323] Aici: https://archive.org/details/sanctiaugustinivoopossrich.

[324] *Cf.* http://basilica.ro/psaltirea-sfantului-gheorghe-pelerinul-se-afla-la-manastirea-varatec/.

130. Cine i-a schimbat numele Cuvioasei Maria, pomenită pe 12 februarie, în Marinos?

Propriul ei tată, Evghenios. La sfatul ei. Pentru că Sfânta Maria l-a sfătuit pe tatăl ei să îi tundă părul capului, să o îmbrace în bărbat și să o ia cu el în Mănăstire. Și tatăl său a făcut acest lucru: i-a schimbat numele în Marinos și a luat-o cu el în Mănăstirea unde el s-a închinoviat, și astfel Sfânta Maria a trăit printre Monahi[325], fiind socotită a fi eunuc[326].

131. Din câte cărți e compusă cartea *De doctrina christiana* [Despre învățătura creștină] a Sfântului Augustinus de Hippo?

E compusă din 4 cărți și o găsim în PL 34, col. 15-122. Prima carte e formată din 40 de capitole (col. 19-36), a 2-a carte e formată din 42 de capitole (col. 35-66), a 3-a carte e formată din 37 de capitole (col. 65-90), a 4-a carte e formată din 31 de capitole (col. 89-122). Și înainte de cele 4 cărți avem o introducere a Sfântului Augustinus, între col. 15-20. În PL 34 data scrierii cărții e aproximată între 397-426[327]. În FC 2 se vorbește despre o primă parte a cărții, care ar fi fost scrisă în 396 sau 397[328].

---

[325] Nicholas Constas, *The Life of St. Mary/ Marinos. Introduction & Translation*, published in *Holy Women of Byzantium*, in *Dumbarton Oaks*, 1998, în format PDF, p. 7. Am preluat articolul citat de aici:

https://www.academia.edu/10373905/The_Life_of_St._Mary_Marinos_Introduction_and_Translation_from_Holy_Women_of_Byzantium_Dumbarton_Oaks_1998_.

[326] Idem, p. 8.

[327] *Cf.* PL 34, n. a, col. 15-16.

[328] *The Fathers of the Church*. A New Translation, vol. 2, Pub. Fathers of the Chruch, Inc., New York, 1950, p. 5.

132. Unde găsim *Viața* Sfântului Ierarh Hilarius de Pictaviensis?

În PL 88, col. 439-454 și e formată din două cărți. Și ea a fost scrisă de slujitorul său, Presbiterul Fortunatus, care mai apoi a fost Episcop[329].

133. Cine a scris *Viața* Sfântului Aemilianus Presbiterul, Mărturisitorul, din Spania? (126)

A scris-o Sfântul Ierarh Braulionis de Caesar-augustani, actualul oraș Zaragoza din Spania[330], și este editată în PL 80, col. 699-714. Ea e formată din 31 de capitole și fost dedicată Presbiterului Fronimianus[331].

134. Unde se află Sfintele Moaște ale Sfântului Ierarh Augustinus de Hippo?

Se află în basilica romano-catolică *San Pietro in Ciel d'Oro* [Sfântul Petros în cerul de aur] din orașul Pavia, în nordul Italiei, la 35 de kilometri sud de Milano[332]. E o basilică augustiniană, iar mormântul sau arca Sfântului Augustinus[333], în care se păstrează Sfintele sale Moaște, arată astfel:

---

[329] *Cf.* PL 88, n. a, col. 439.

[330] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Zaragoza.

[331] *Cf.* PL 80, col. 699-700.

[332] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Augustine_of_Hippo, https://en.wikipedia.org/wiki/San_Pietro_in_Ciel_d'Oro și https://en.wikipedia.org/wiki/Pavia.

[333] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/San_Pietro_in_Ciel_d'Oro.

Imaginea am preluat-o de aici[334]. Și o altă imagine, una mai largă[335]:

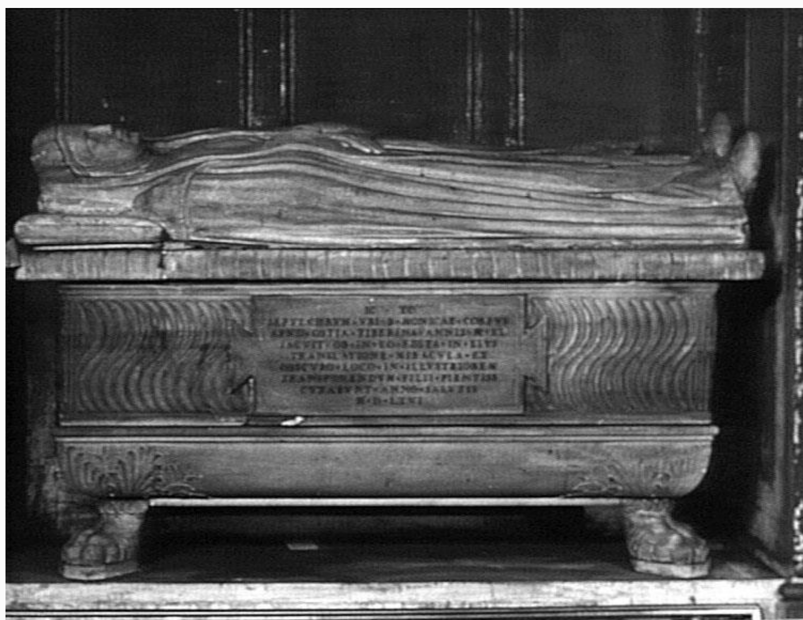
[334] *Cf.* https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/68/Pavia_San_Pietro_Arca_Sant'Agostino.JPG.

[335] De aici: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ab/Lombardia_Pavia1_tango7174.jpg.

Arca Sfântului Augustinus este o sculptură gotică din 1362 foarte elaborată, făcută în marmură albă de Carrara. Nu se mai știe cine a sculptat-o[336]. Și, pe lângă alte multe chipuri de Sfinți și de Îngeri, există și 10 scene din viața Sfântului Augustinus. În care el apare în momente importante ale vieții sale, dar și făcând anumite minuni[337].

135. Unde se află Sfintele Moaște ale Sfintei Monica, mama Sfântului Augustinus de Hippo?

Se află în mormântul ei din basilica romano-catolică *Sant'Agostino* din Roma[338], care arată astfel[339]:

---

[336] *Cf.* https://it.wikipedia.org/wiki/Arca_di_sant'Agostino.

[337] Ibidem.

[338] *Cf.* https://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Monica și https://en.wikipedia.org/wiki/Basilica_of_Sant'Agostino,_Rome.

[339] Am preluat imaginea de aici: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/54/MonicaSAgostino.jpg.

136. Ce înseamnă cuvântul *hram*?

Cuvântul храм [hram] e un cuvânt slavon și înseamnă *templu*[340]. De aici, hramul Bisericii este ziua Bisericii, ziua în care îl prăznuim pe Sfântul ocrotitor al Bisericii.

137. Ce înseamnă cuvântul *praznic*?

Cuvântul *praznic* din română vine din slavonescul праздник [prazdnic] și înseamnă *sărbătoare*[341]. Iar noi îl folosim azi, cu precădere, pentru ca să desemnăm marile sărbători ale anului bisericesc.

138. Cine l-a convertit la dreapta credință pe Sfântul Cyprianus Carthaginensis?

Potrivit *Vita Caecilii Cypriani*, 4, numele său e Caecilianus, Presbiterul[342]. Potrivit *De viris Illustribus*, cap. LXVII, a Sfântului Hieronymus, numele său este Caecilius, Presbiterul[343]. Iar la puțin timp după convertire a fost hirotonit Preot, apoi Episcop[344]. Bardenhewer consideră că Sfântul Cyprianus s-a

---

340 *Cf.* https://ru.wikipedia.org/wiki/Храм.

341 *Cf.* https://ru.wikipedia.org/wiki/Праздник.

342 *Cf. Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, vol. 3, pars I, Apud C. Geroldi Filium Bibliopolam Academiae, Vindobonae, MDCCCLXVIII [1868], p. XCIV.

343 Hieronymus und Gennadius, *De viris inlustribus*, herausgegeben von Carl Albrecht Bernoulli, Akademische Verlagsbuchhandlung von J. C. B. Mohr, Freiburg i. B. und Leipzig, 1895, p. 39.

344 Ibidem.

convertit pe la anul 246, a intrat repede în clerul bisericesc, iar la sfârșitul lui 248 sau începutul lui 249 el a fost hirotonit Episcop[345].

139. Ce sunt ferestrele de la Ier. 9, 20, LXX, pentru Sfântul Nicodimos Aghioritul?

Sunt simțurile noastre[346], despre care Sfântul Nicodimos spune că sunt sufletești și trupești și că sunt câte 5 fiecare dintre ele[347]. Iar textul Sfântului Ieremias e acesta: „că[ci] s-a suit moartea prin ferestrele voastre [ὅτι ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν]”. Căci „prin simțuri urcă în suflet[,] ca prin niște ferestre[,] moartea”[348], adică păcatul care ne aduce moartea sufletească.

140. Când a fost trecută în calendarul românesc Sfânta Cuvioasă Matrona din Moscova și când a fost cinstită pentru prima oară în București?

Hotărârea sinodală de a fi trecută în calendarul românesc s-a luat în ziua de 15 februarie 2018[349] și a

---

[345] Otto Bardenhewer, *Patrology. The Lives and Works of the Fathers of the Church*, translated from the second edition by Thomas J. Shahan, Pub. to the Holy Apostolic See, Berlin, Karlsruhe, Munich, Strassburg, Vienna, 1908, p. 190-191.

[346] *Cf.* Sfântul Nicodim Aghioritul, *Tâlcuire la canonul „Ziua Învierii” al Sfântului Ioan Damaschin*, trad. din lb. gr. veche de Protopresbiter Dr. Gabriel Mândrilă și Dr. Laura Mândrilă, col. *Musica & Hymnographica*, Ed. Sophia & Metafraze, f. oraș, f. an de publicare, p. 20.

[347] Idem, p. 19.

[348] Idem, p. 20.

[349] *Cf.* http://basilica.ro/noi-hotarari-ale-sfantului-sinod-al-bisericii-ortodoxe-romane-10/.

fost cinstită pentru prima oară la București pe 2 mai 2018, într-o zi de miercuri, în Biserica *Sfântul Nicolae*-Tabacu, aceasta fiind Biserica comunității ruse[350].

141. Unde sunt Sfintele Moaște ale Sfântului Cuvios Mucenic Efrem cel Nou (5 mai) și cum arată ele?

Sunt în Mănăstirea *Sfântul Efrem* [Μονή *Αγίου Εφραίμ*] din Nea Macri [Νέα Μάκρη], în Maratona [Μαραθώνα], în nord-estul Atticei [της βορειοανατολικής Αττικής][351], în Grecia. Din Sfintele sale Moaște s-au adus și în România, o parte dintre ele păstrându-se în Paraclisului istoric *Sfântul Mare Mucenic Gheorghe* al Reședinței patriarhale, în Mănăstirea Radu Vodă și în Mănăstirea Chiajna[352].

---

[350] *Cf.* http://basilica.ro/sfanta-matrona-i-a-adunat-pe-bucuresteni-in-rugaciune-la-prima-ei-sarbatoare-in-romania/.

[351] *Cf.* http://agios-efraim.blogspot.ro/search/label/MONH%20 ΑΓΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ și https://el.wikipedia.org/wiki/Νέα_Μάκρη.

[352] *Cf.* http://basilica.ro/vecernie-moastele-sf-efrem-cel-nou-au-fost-aduse-in-catedrala-patriarhala/.

Racla de deasupra păstrează fragmentul existent în Paraclisul patriarhal[353]. Dar Sfintele sale Moaște[354], la Mănăstirea sa din Grecia, arată astfel:

142. De câte ori s-a sfințit Sfântul și Marele Mir în Biserica Ortodoxă Română?

Între 1882 și 2010 Sfântul și Marele Mir a fost sfințit de 21 de ori în Biserica Ortodoxă Română[355].

Prima oară a fost sfințit la 25 martie 1882 în timpul Mitropolitului Primat Calinic Miclescu. Când

---

[353] Fotografie făcută de Preoteasa Gianina Maria-Cristina Picioruș în dimineața zilei de 5 mai 2018, în Catedrala Patriarhală din București.

[354] Am preluat imaginea de aici: http://www.istorikoiperipatoi.gr/wp-content/uploads/2016/09/SfntulMareMucenicEfremcelNou.jpg.

[355] *Cf.* http://basilica.ro/sfantul-si-marele-mir-va-fi-sfintit-pentru-a-xx-a-oara/ și http://basilica.ro/sfantul-si-marele-mir-a-fost-sfintit-in-catedrala-patriarhala/.

Biserica noastră a devenit Patriarhie în 1925, Sfântul și Marele Mir a fost sfințit pentru prima oară la 1 aprilie 1926, în timpul PFP Miron Cristea. Anii în care s-a sfințit Sfântul și Marele Mir sunt următorii: 1882, 1894, 1906, 1921, 1926, 1934, 1942, 1950, 1955, 1958, 1965, 1968, 1973, 1978, 1983, 1988, 1993, 1996, 2002, 2007[356], 2010[357].

Pe 5 aprilie 2007, în timpul PFP Teoctist Arăpașu, Sfântul și Marele Mir a fost sfințit în Biserica *Sfântul Spiridon Nou* din București. A fost a 4-a sfințire și ultima a Sfântului și Marelui Mir săvârșită de Patriarhul Teoctist[358].

La 1 aprilie 2010, în Catedrala Patriarhală, Sfântul și Marele Mir a fost sfințit pentru prima dată de către PFP Daniel Ciobotea. An în care s-au sfințit 300 de litri de Sfânt și Mare Mir. Vinul pentru Sfântul și Marele Mir a fost oferit de Arhiepiscopia Tomisului. Arhim. Cais Sadic, viitor Episcop, a adus aromate de mare preț din Siria și Iordania pentru săvârșirea Mirului, iar Arhim. Ieronim Crețu, viitor Episcop și el, de la Ierusalim, a adus mirul de nard care s-a folosit atunci[359].

Potrivit actului sinodal întocmit la această ultimă sfințire[360], Sfântul și Marele Mir a fost sfințit în 2010 pentru „a sublinia și comemora printr-un

---

[356] *Cf.* http://basilica.ro/sfantul-si-marele-mir-va-fi-sfintit-pentru-a-xx-a-oara/.

[357] *Cf.* http://basilica.ro/sfantul-si-marele-mir-a-fost-sfintit-in-catedrala-patriarhala/.

[358] *Cf.* http://basilica.ro/sfantul-si-marele-mir-va-fi-sfintit-pentru-a-xx-a-oara/.

[359] *Cf.* http://basilica.ro/sfantul-si-marele-mir-a-fost-sfintit-in-catedrala-patriarhala/.

[360] *Cf.* http://patriarhia.ro/images/documente/1270127273358478521.pdf.

moment sacramental solemn și expresiv împlinirea...a 125 de ani de la dobândirea Autocefaliei Bisericii noastre și 85 de ani de la proclamarea Patriarhatului”[361].

143. Cât timp a trăit la Galați Sfântul Patriarh Atanasios al III-lea Patellarios, Patriarhul Constantinopolului?

Sfântul Atanasios al III-lea, Patellarios [Ἀθανάσιος Γ’, ὁ Πατελλάριος], Patriarhul Constantinopolului[362], a trăit la Galați timp de 11 ani de zile. Între anii 1642-1653[363]. Sfântul Atanasios a fost Patriarh al Constantinopolului pentru 40 de zile în 1634 și pentru 15 zile în 1651[364].

144. Care este textul apolisului mic în limba greacă?

Este acesta: „Δι' ευχών των Αγίων Πατέρων ημών, Κύριε Ιησού Χριστέ ο Θεός ημών, ελέησον ημάς”[365]. În traducere: „Pentru rugăciunile Sfinților

---

[361] *Cf.* Ibidem. Act în format PDF, p. 1.

[362] *Cf.* http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2862/sxsaintinfo.aspx.

[363] Sorin Ionițe, *Patriarhul Constantinopolului care a trăit 11 ani în Galați: Sf. Atanasie Patelarie serbat la Dunărea de Jos*, publicat pe *Basilica* pe 04 mai 2018, *cf.* http://basilica.ro/patriarhul-constantinopolului-care-a-trait-11-ani-in-galati-sf-atanasie-patelarie-serbat-la-dunarea-de-jos/.

[364] *Cf.* http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2862/sxsaintinfo.aspx.

[365] *Cf.*

Părinților noștri, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi!”.

145. Cum arată rugăciunile dimineții în Orologhionul cel Mare?

În ediția din 1974, rugăciunile dimineții formează două pagini de carte[366]. Pentru că rugăciunile dimineții, în ediția grecească citată, sunt formate din rugăciunile începătoare[367], cele 3 tropare existente și în Ceaslovul românesc, *Doamne miluiește* (de 12 ori) și cele două rugăciuni existente în Ceaslovul nostru, de până în psalmul 50[368]. Cine însă a alăturat celelalte rugăciuni în Ceaslovul românesc, de s-a ajuns la forma existentă astăzi?

146. Cum arată rugăciunile dimineții în Ceaslovul de la 1715?

E vorba de Ceaslovul de la Târgoviște, din 1715, tradus de Sfântul Antim Ivireanul. Înregistrat ca CRV 170 în Biblioteca Academiei Române. Rugăciunile dimineții încep în p. 1 cu rugăciunile începătoare[369], cele trei tropare din greacă, care se termină cu toatele în forma: „Pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi”[370], după cum e în greacă, *Doam-*

---

http://users.otenet.gr/~abpriest/apodeipno.htm.

[366] *ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ*, ed. a 6-a, Ed. ΑΔΕΕ, ΑΘΗΝΑΙ, 1974, p. 1-2.

[367] Idem, p. 1.

[368] Idem, p. 2.

[369] CRV 170, p. 1-2.

[370] Idem, p. 2.

ne miluiește-ne (fără să se indice de câte ori)[371], după care urmează cele două rugăciuni din greacă[372]. Pentru că Sfântul Antim a tradus ediția grecească a Orologhionului și aceasta e rânduiala rugăciunilor dimineții, până azi, în Biserica Ortodoxă Greacă.

147. Ce profeție avem la Sirah 36, 18?

În LXX, textul e acesta: „Toată mâncarea va mânca pântecele [πᾶν βρῶμα φάγεται κοιλία], dar este mâncarea [și] mai bună de mâncare [ἔστιν δὲ βρῶμα βρώματος κάλλιον]". Și nu avem o profeție, ci două. Pentru că în prima parte a versetului ni se spune că vom mânca toată mâncarea, nemaifiind împărțită mâncarea în curată și necurată, pe când, în a doua parte a lui, ni se spune că există o mâncare și mai bună de mâncare, și aceea este Dumnezeiasca Euharistie. „Că[ci] toată făptura lui Dumnezeu [este] bună, și nimic [nu este în ea] de lepădat, luându-se [toate] cu mulțumire; căci [tot ceea ce noi mâncăm] se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și [prin] rugăciune" [I Tim. 4, 4-5, BYZ]. Iar Domnul ne-a spus: „Cel care mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică și Eu îl voi învia pe el [în] ziua cea de apoi. Căci trupul Meu este cu adevărat mâncare și sângele Meu este cu adevărat băutură. Cel care mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu, [acela] rămâne în Mine și Eu în el" [In. 6, 54-56, BYZ].

148. Ce profeție avem la Sirah 36, 21?

Avem una mariologică. Pentru că Născătoarea de Dumnezeu este fiica cea mai bună a pământe-

---

[371] Ibidem.
[372] Idem, p. 2-3.

nilor. Textul profetic e acesta: „dar este fiica [și] mai bună de fiică [ἔστιν δὲ θυγάτηρ θυγατρὸς κρείσσων]”.

149. De ce Domnul nu Și-a scris El Însuși Evanghelia?

Răspunsul la această întrebare l-am găsit într-un studiu recent al Părintelui Constantin Coman. Unde acesta a spus: „Îndrăznesc să cred că…[motivul] pentru care Mântuitorul Hristos nu a scris El Însuși propria Evanghelie a stat…[în] riscul [real]… [al] absolutizării Scripturilor și [al] înlocuirii lui Dumnezeu Însuși cu Scripturile Sale și [al] înlocuirii dialogului față către față dintre om și Dumnezeu cu invocarea continuă și suficientă a Scripturilor Dumnezeiești. Așa cum s-a întâmplat cu Vechiul Israel, care L-a înlocuit pe Dumnezeu cu Legea, idolatrizând [în mod] ipocrit Legea”[373]. Pentru că Domnul a vrut ca să ne raportăm la El în mod real, în mod viu, și nu ca la un text. Căci numai în relația cu El noi putem să înțelegem și textele sfinte despre El.

150. Cum trebuie să înțelegem cuvintele: „Să fie mijloacele voastre încinse și luminătorii voștri aprinși!” [Lc. 12, 35, BYZ][374]?

Mijloacele noastre care trebuie încinse cu ascultarea de Dumnezeu sunt sufletele noastre. Căci

---

[373] Pr. Constantin Coman, *Experiența niptică – reper ermineutic*, în rev. *Studii teologice*, seria a III-a, anul XIII, nr. 3, iulie-septembrie, București, 2017, p. 29.

[374] Întrebare primită pe TPA pe 26 mai 2018. Am preluat răspunsul meu de acolo, *cf.*

https://www.teologiepentruazi.ro/2018/05/26/lucas-cap-12-33-40-cf-byz/.

dacă sufletul ascultă, atunci și trupul nostru se supune sufletului. Pe când luminătorii noștri sunt virtuțile dumnezeiești pe care trebuie să ni le agonisim, pentru ca să ne călăuzească aidoma unor faruri pe marea acestei vieți.

151. În LXX găsim: „eu sunt pământ și cenușă” sau: „eu sunt pulbere și cenușă”?

E vorba de Fac. 18, 27, LXX. De cuvintele Sfântului Avraam către Domnul. Unde el Îi spune: „eu...sunt pământ și cenușă [ἐγὼ...εἰμι γῆ καὶ σποδός]”. Aceleași cuvinte folosește și Sfântul Sirah, în Înț. lui Sirah 10, 9, LXX, când întreabă: „De ce se trufește [se trufesc] pământul și cenușa [τί ὑπερηφανεύεται γῆ καὶ σποδός]?”. Adică de ce se trufește omul, care e pământ și cenușă? Dar și în 17, 32, LXX, unde Sfântul Sirah spune: „și toți oamenii [sunt] pământ și cenușă [καὶ ἄνθρωποι πάντες γῆ καὶ σποδός]”.

Așadar, în LXX se folosește sintagma: „eu sunt pământ și cenușă”. Pe care o regăsim și în Slujba Înmormântării, Sfântul Avraam fiind numit acolo *Profet*[375].

152. În Fac. 1, 1, LXX avem *cerul* sau *cerurile*?

Avem *cerul* [τὸν οὐρανὸν], care este la Ac. sg. Pentru că textul e acesta: „În[tru] început a făcut

---

[375] „Ἐμνήσθην τοῦ Προφήτου βοῶντος· Ἐγώ εἰμι γῆ καὶ σποδός”, *cf.* http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/prayers/funeral_translation.htm.

Dumnezeu cerul și pământul [ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν]”.

153. Ce spun Preotul și Diaconul, de trei ori, în timpul imnului *Heruvic*, conform Liturghierului grecesc?

Preotul spune: „Care pe Heruvimi în mod tainic închipuind [Οἱ τὰ Χερουβεὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες] și făcătoarei-de-viață Treimi [καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι] imn întreit-sfânt înainte-aducând [τὸν τρισάγιον ὕμνον προσᾴδοντες], acum toată grija vieții să o lepădăm [πᾶσαν νῦν τὴν βιοτικὴν ἀποθώμεθα μέριμναν]”.

Iar Diaconul răspunde: „Ca pe Împăratul tuturor să-L primim [Ὡς τὸν Βασιλέα τῶν ὅλων ὑποδεξόμενοι], pe Cel însoțit în mod nevăzut de cetele cele îngerești [ταῖς ἀγγελικαῖς ἀοράτως δορυφορούμενον τάξεσιν]. Alliluia, Alliluia, Alliluia [Ἀλληλούϊα, Ἀλληλούϊα, Ἀλληλούϊα]!”[376].

154. Care este dialogul liturgic dintre Preot și Diacon, de după vohodul mare, în Liturghierul grecesc?

El este început de Preot, care își pleacă capul, zicând către Diacon: „Pomenește-mă, frate și împreună-slujitorule [ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ]!”. Iar Diaconul zice către Preot: „Să pomenească Domnul Dumnezeu preoția ta în[tru] Împărăția Sa totdeauna, acum și pururea și întru vecii vecilor! Amin”. După care Diaconul zice către Preot: „Roagă-te pentru mine, sfinte stăpâne [δέσποτα ἅγιε]!”. La care Preotul

---

[376] *Cf. IEPATIKON*, Ed. ADEE, Atena, 2009, p. 125. Îndreptat la final cu textul de aici:
http://glt.goarch.org/texts/Oro/Sun_Liturgy.html.

îi răspunde: „Duhul Sfânt să vină peste tine și puterea Celui Preaînalt să îți umbrească ție!”. Iar Diaconul îi spune Preotului: „Același Duh împreună să liturghisească [cu] noi [συλλειτουργήσει ἡμῖν] [în] toate zilele vieții noastre!”. Și Diaconul, plecându-și capul către Preot, zice: „Pomenește-mă, sfinte stăpâne!”. Iar Preotul zice către el: „Să te pomenească Domnul Dumnezeu în[tru] Împărăția Sa totdeauna, acum și pururea și întru vecii vecilor!”. La care Diaconul răspunde cu „Amin!”, sărutând mâna dreaptă a Preotului și ieșind din altar pentru ectenie[377].

155. În ectenia mare avem cuvântul *mânie* sau cuvântul *urgie*?

Avem cuvântul *urgie*, la G. sg. Pentru că cererea avută în discuție e aceasta: „Pentru [ca] să ne izbăvim noi de tot [Ὑπέρ τοῦ ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης] necazul, urgia, primejdia și nevoia, [milei] Domnului să ne rugăm [θλίψεως, ὀργῆς, κινδύνου καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν]!”[378].

156. Ectenia mare începe cu: „În pace, Domnului să ne rugăm!” sau cu: „În pacea Domnului să ne rugăm!”?

Începe cu: „În[tru] pacea Domnului să ne rugăm [Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν]!”[379]. Pacea este a Domnului, pentru că τοῦ Κυρίου este la G. sg. Și când spunem că vrem să ne rugăm „în pacea Domnului”, spunem că vrem să ne rugăm în pacea duhovnicească din noi înșine, având în noi slava lui

[377] *Cf. IEPATIKON*, Ed. ADEE, Atena, 2009, p. 127-128.
[378] Idem, p. 112, 128.
[379] Idem, p. 111.

Dumnezeu, care ne-a umplut de pacea Sa. Pe când prima variantă, care se regăsește în Liturghierul românesc[380], vrea să acrediteze ideea că noi trebuie să ne rugăm într-o atitudine de pace, care poate fi și una pur exterioară. Căci putem să ne rugăm unii lângă alții în pace, fără disensiuni între noi, dar prin aceasta să nu ne rugăm nicidecum întru pacea Domnului, adică întru slava Sa. Însă Dumnezeiasca Liturghie ne cheamă la rugăciunea duhovnicească, la rugăciunea întru slava lui Dumnezeu, la rugăciunea plină de simțirea lui Dumnezeu în noi și nu la o rugăciune pașnică, făcută într-o liniște aparentă.

157. Cum este Îngerul cerut de noi în ectenia cererilor?

Este un „Înger de pace [Ἄγγελον εἰρήνης], credincios povățuitor [πιστὸν ὁδηγόν], păzitor al sufletelor și al trupurilor noastre [φύλακα τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων ἡμῶν]” [381]. Și pe el, noi Îl cerem de la mila Domnului. Pentru că în textul grecesc se spune: „de la a Domnului [παρά τοῦ Κυρίου]”. Și, se subînțelege, că e vorba de mila Lui.

158. În ectenia cererilor ne rugăm pentru „pace lumii” sau pentru „pacea lumii”?

Ne rugăm pentru „pacea lumii”. Pentru că textul e acesta: „Cele bune și de folos sufletelor noastre [Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν] și pacea lumii [καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ] de la [mila] Domnului să cerem [παρά τοῦ Κυρίου αἰτησώ-

---

[380] *Cf. Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 136.
[381] *Cf. IEPATIKON*, Ed. ADEE, Atena, 2009, p. 136.

μεθα]!”[382]. Căci nu cerem o oarecare pace, una parțială, ci pacea deplină a întregii lumi. Adică pe aceea pe care o vom primi în mod desăvârșit întru Împărăția Sa.

159. Avem „înfricoșătoarea judecată a lui Hristos” în ectenia cererilor sau „înfricoșătorul scaun de judecată al lui Hristos”?

Avem „înfricoșătorul scaun de judecată al lui Hristos [τὴν...τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ]”[383]. Pentru că βῆμα, βήματος, în mod specializat teologic, înseamnă „scaunul de judecată al lui Hristos”[384].

160. Ce spune Preotul, atunci când taie Sfântul Trup al Domnului în 4 părți?

Spune aceste cuvinte: „Se taie[385] și Se împarte Mielul lui Dumnezeu [Μελίζεται καὶ διαμερίζεται ὁ Ἀμνός τοῦ Θεοῦ], Cel care Se taie și nu Se împarte [ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος], Cel care totdeauna Se mănâncă și niciodată [nu] Se sfârșește [ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος], ci pe cei care se împărtășesc [din El] sfințindu-i [ἀλλά τοὺς μετέχοντας ἁγιάζων]”[386].

---

[382] Idem, p. 137.
[383] Ibidem.
[384] *Cf. Trayer Greek Lexicon*, 1.030, apud BW 10.
[385] Verbul μελίζω [melizo], folosit aici, are înțelesul de *a tăia în bucăți*, *cf.* http://morphological_el.enacademic.com/243744.
[386] *Cf. IEPATIKON*, Ed. ADEE, Atena, 2009, p. 139.

161. Ce spune Preotul atunci când îi împărtășește pe cei credincioși la Dumnezeiasca Liturghie?

Spune: „Trupul și Sângele lui Hristos [Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ] întru iertarea păcatelor și întru viața cea veșnică [εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον]”[387]. În Liturghierul românesc, deși ar fi trebuit să avem textul din limba greacă, îl avem pe următorul: „Se împărtășește robul lui Dumnezeu (N), cu Cinstitul Trup și Sfântul Sânge al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Amin”[388].

162. Pentru cine se cere a se dărui pacea lui Dumnezeu în *Rugăciunea din spatele amvonului* [Εὐχή οπισθάμβωνος][389]?

Textul e acesta: „Pacea [Ta] să o dăruiești lumii Tale [Εἰρήνην τῷ κόσμῳ Σου δώρησαι], Bisericilor Tale [ταῖς Ἐκκλησίαις Σου], preoților [τοῖς ἱερεῦσι], stăpânitorilor noștri [τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν], armatei și [la] tot poporul Tău [τῷ στρατῷ καὶ παντὶ τῷ λαῷ Σου]”[390]. În Liturghierul românesc a fost exclusă pomenirea nominală a armatei[391].

163. Cine sunt luminile din sintagma *Părintele luminilor* [Iac. 1, 17, BYZ]?

Sunt Puterile cerești și Sfinții Lui, care sunt lumini personale aprinse din slava Sa.

---

387 Idem, p. 143.
388 *Cf. Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 195.
389 *Cf. IEPATIKON*, Ed. ADEE, Atena, 2009, p. 145.
390 Ibidem.
391 *Cf. Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 198.

164. Ce spune *Mărturisirea* Sfântului Petru Movilă despre păcatul strămoșesc? (143)

Că păcatul strămoșesc este un păcat de moarte[392] și că el este „călcarea legii dumnezeiești care a fost dată, în Rai, stămoșului Adam. [Iar]... „acest păcat strămoșesc a trecut, de la Adam, la întreaga fire omenească, fiindcă toți ne găseam atunci în Adam și astfel prin Adam, singur, păcatul a trecut în noi toți. De aceea ne-am zămislit și ne-am născut cu acest păcat”[393]. Și el este nimicit în noi numai prin harul lui Dumnezeu, în Sfântul Botez, ca o consecință a iconomiei mântuirii lui Hristos Dumnezeu[394].

165. Cum este numită erezia lui Nestorios în hotărârea de credință a Sinodului al IV-lea Ecumenic?

E numită cu un singur cuvânt: φρενοβλάβεια [nebunie], în sintagma: „τῆς Νεστορίου φρενοβλαβείας [nebuniei lui Nestorios][395]. În latină: „Nestorii vesanias”[396]. Pentru că lupta împotriva adevărului este o nebunie. Și oricine neagă adevărurile Bisericii dă dovadă de nebunie.

---

[392] *Mărturisirea de credință a Bisericii Ortodoxe (1642)*, trad. [din lat.] de Alexandru Elian, Ed. IBMBOR, București, 1981, p. 149.

[393] Idem, p. 149-150.

[394] Idem, p. 150.

[395] Pr. Sorin Șelaru (coord.) Viorel Coman, George Gherga, *Hotărârile dogmatice ale celor șapte Sinoade Ecumenice*, Ed. Basilica, București, 2018, p. 314.

[396] Ibidem.

166. Ce se mărturisește despre persoana Domnului nostru Iisus Hristos în hotărârea de credință a Sinodului al IV-lea Ecumenic?

Urmând Sfinților Părinți de dinainte de ei, Sfinții Părinți sinodali de la Sinodul al IV-lea Ecumenic au mărturisit la unison faptul că Domnul nostru Iisus Hristos este unul și același Fiu al Tatălui[397], „același desăvârșit în dumnezeire și același desăvârșit în umanitate, același Dumnezeu adevărat și om adevărat, din suflet rațional și trup, deoființă [cu] Tatăl după dumnezeire și același deoființă [cu] noi după umanitate, în[tru] toate asemenea nouă, în afară de păcat [χωρὶς ἁμαρτίας][398]". Și El „S-a născut mai înainte de veci din Tatăl după dumnezeire, dar același, în zilele cele din urmă, pentru noi și pentru mântuirea noastră, din Maria Fecioara, Născătoarea de Dumnezeu, [S-a născut] după umanitate"[399]. De aceea, noi mărturisim în persoana Sa „pe unul și același Hristos, pe Fiul, pe Domnul [nostru], pe Unul-născut [al Tatălui], cunoscut în două firi în mod neamestecat [ἀσυγχύτως], neschimbat [ἀτρέπτως], neîmpărțit [ἀδιαιρέτως], nedespărțit [ἀχωρίστως], deosebirea firilor [nefiind] deloc desființată prin unire[a lor], ci, mai degrabă, păstrându-se însușirea fiecărei firi și [ambele firi] concurgând într-o persoană și un ipostas, nu întru două persoane împărțit și despărțit"[400].

Căci astfel noi Îl mărturisim „pe unul și același Fiu și pe Unul-născut Dumnezeu Cuvântul, pe Domnul Iisus Hristos, precum Profeții, dintru început,

---

[397] Idem, p. 316.
[398] Idem, p. 316, 318.
[399] Idem, p. 318.
[400] Ibidem.

[ne-au mărturisit] despre El și Însuși Iisus Hristos ne-a învățat pe noi și simbolul[401] Părinților ne-a predanisit nouă”[402].

167. Cele 7 Sinoade Ecumenice numesc Biserica „sobornicească” sau „catolică”?

O numesc, cu toatele, *catolică*. Pentru că în Crezul de la Nicea, Biserica este mărturisită ca fiind „catolică și apostolică [ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ]”[403]. În Crezul de la Constantinopol, Biserica este „una, sfântă, catolică și apostolică”[404]. La Sinodul al III-lea Ecumenic s-a declarat neschimbabil Crezul de la Niceea[405] și s-a mărturisit că Biserica e catolică și apostolică[406]. Sinodul al IV-lea Ecumenic acceptă Crezul de la Nicea și pe cel de la Constantinopol[407]. Lucru pe care îl face și al V-lea Sinod Ecumenic[408], care mărturisește și el că Biserica e catolică și apostolică[409]. Al VI-lea Sinod Ecumenic mărturisește și el Crezul Bisericii[410], cât și al VII-lea Ecumenic[411], ultimul vorbind despre „Dumnezeiasca Tradiție a Bisericii catolice”[412].

---

401 Simbolul de credință, Crezul Bisericii.

402 Pr. Sorin Șelaru (coord.) Viorel Coman, George Gherga, *Hotărârile dogmatice ale celor șapte Sinoade Ecumenice*, ed. cit., p. 318.

403 Idem, p. 48.

404 Idem, p. 90.

405 Idem, p. 160.

406 Idem, p. 200.

407 Idem, p. 310.

408 Idem, p. 396.

409 Idem, p. 412, 434.

410 Idem, p. 486.

411 Idem, p. 546.

412 Ibidem.

168. Ce este Pannihida?

Pannihida [παννυχίδα] este privegherea de toată noaptea[413] din vechime. Și aici[414] avem, în limba greacă, *Slujba privegherii a primei săptămâni a posturilor*, care începe cu binecuvântarea mare[415] și e formată din psalmi, ectenii, rugăciuni, Evanghelie, antifoane[416]. Ea se săvârșea și în Săptămâna Mare[417].

Mai nou, prin Pannihida se desemnează Slujba de pomenire pentru cei adormiți[418]. Grecescul παννυχίδα a fost transliterat și în slavonă: панниxида[419], pe când în română cuvântul a fost preluat fără un n, ajungând *Panihida*, care desemnează cartea de cult care cuprinde „slujbele înmormântării și alte slujbe pentru cei răposați"[420].

169. Cum sunt îngropați sinucigașii?

În *Panihida*, ed. BOR 2016, *Rânduiala înmormântării sinucigașilor* are două pagini: p. 51-52.

---

[413] *Cf.* https://el.wiktionary.org/wiki/παννυχίδα.

[414] A se vedea:
http://katallagi.web.auth.gr/sites/default/files/keimena/attached/Η Ακολουθία της Παννυχίδος.pdf.

[415] În PDF, p. 61.

[416] Idem, p. 82.

[417] Idem, p. 47.

[418] *Cf.*
http://gleb-simvol-veri.blogspot.com/2010/04/blog-post.html.

[419] *Cf.* https://ro.orthodoxwiki.org/Parastas.

[420] Ultima ediție: *Panihida, adică slujbele înmormântării și alte slujbe pentru cei răposați*, publicată în zilele păstoriei Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Ed. IBMO, București, 2016, 222 p.

Bolnavii cu probleme psihice care s-au sinucis sunt înmormântați cu o Slujbă a Înmormântării redusă. Și ei nu vor fi aduși la Biserică și nici nu se vor trage clopotele pentru ei. Slujba lor de Înmormântare se va face acasă, lângă Biserica din cimitir sau pe marginea mormântului[421].

Sinucigașii care nu au fost bolnavi psihic, care s-au sinucis în cunoștință de cauză, nu au parte de Slujba de Înmormântare. Însă, dacă se ia binecuvântare de la Chiriarh, se va face pentru ei o Slujbă de Înmormântare redusă, în care nu sunt pomeniți nominal. Ei nu vor fi băgați în Biserică, nu se vor trage clopotele pentru ei, iar Slujba lor va fi făcută acasă, lângă Biserica din cimitir sau pe marginea mormântului[422].

170. Ce se pune pe pieptul Diaconilor, al Preoților și al Episcopilor adormiți și puși în sicriu?

Se pune Sfânta Evanghelie[423]. Ca să se arate că ei au fost slujitorii Evangheliei lui Hristos și în toată viața lor eclesială au trăit-o și au propovăduit-o în Biserică.

171. De câte ori se cântă „Veșnica pomenire" la Înmormântarea făcută în Săptămâna Luminată?

De două ori, pentru că a treia oară se cântă troparul Învierii Domnului[424]. Pentru ca să se sublinieze și prin acest lucru, ca prin toate cântările

---

[421] Idem, p. 51.
[422] Idem, p. 51-52.
[423] Idem, p. 69, 138.
[424] Idem, p. 151.

pascale ale Slujbei de Înmormântare, că suntem în praznicul cel prea bucuros al Învierii Domnului.

172. Cum îl cheamă pe Împăratul Babilonului amintit la II Împ. 25, 1, LXX?

Îl cheamă Nabuhodonosor [Ναβουχοδονοσορ] în LXX. În WTT avem Nebucadenețar [נְבֻכַדְנֶאצַּ֥ר], pe când în VUL avem Nabuchodonosor.

173. Care este grafia numelui cetății lui David în I Cron. 11, 18, LXX?

Este *Betleem* [Βαιθλεεμ]. În WTT, în același loc, avem Bet-Lehem [בֵּֽית־לֶ֫חֶם]. În BYZ, spre exemplu la Mt. 2, 1, grafia este *Bitleem* [Βηθλεὲμ].

174. Cum au fost numiți cei 4 în Dan. 1, 7, LXX?

Daniel a fost numit Baltasar [Βαλτασαρ], Anania a fost numit Sedrah [Σεδραχ], Misail a fost numit Misah [Μισαχ], iar Azaria fost numit Abdenago [Αβδεναγω].

175. Ce a spus demonul în F. Ap. 19, 15, BYZ?

A spus: „Pe Iisus Îl cunosc și pe Pavlos îl cunosc [Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι]! Dar voi cine sunteți [ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστε]?”.

176. Despre ce se vorbește în F. Ap. 19, 18, BYZ?

Despre Sfânta Taină a Mărturisirii. În cadrul căreia noi ne recunoaștem păcatele pe care le-am făcut și primim iertarea lui Dumnezeu pentru ele,

prin intermediul Episcopului sau a Preotului Duhovnic care ne ascultă mărturisirea. Căci textul e acesta: „Și mulți [dintre] cei care au crezut au început, mărturisindu-se [Πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο, ἐξομολογούμενοι], și vestind faptele lor [καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν]". Vestind ierarhiei Bisericii faptele lor cele rele, pentru că au început să se pocăiască pentru ele.

177. În ce zi au frânt Pâinea Ucenicii în F. Ap. 20, 7, BYZ?

Au frânt Pâinea, adică au slujit Dumnezeiasca Liturghie și s-au împărtășit cu Pâinea cea cerească, adică cu Hristos euharistic. Iar ediția BYZ, despre ziua frângerii Pâinii, ne spune că a fost „în...cea dintâi a sabaturilor [ἐν...τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων]". Adică în prima după sâmbătă, în zi de duminică, în ziua învierii Domnului.

178. Care e lucrarea Episcopilor în Biserică conform F. Ap. 20, 28, BYZ?

Lucrarea lor e aceea de „a păstori Biserica Domnului și a Dumnezeului [ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ] [nostru]". Căci Duhul Sfânt i-a pus Episcopi în turma rațională a Bisericii, după cum se spune tot în același verset. Iar Episcop înseamnă *păzitor* și *supraveghetor*[425] duhovnicesc al turmei sale.

179. S-a rugat Sfântul Apostol Pavlos în genunchi?

---

[425] *Cf.* BDAG Greek Lexicon 3.025, apud Bible Works 10.

Da, s-a rugat! Ne spune acest lucru F. Ap. 20, 36, BYZ, unde găsim scris: „Și acestea zicând [Καὶ ταῦτα εἰπών] [Pavlos], punându-și genunchii săi [θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ], s-a rugat împreună [cu] toți aceștia [σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο]”. Se subînțelege: punându-și genunchii săi la pământ, s-a rugat astfel lui Dumnezeu împreună cu cei de față, cărora el le vorbise.

180. Ce i-a spus Domnul lui Pavlos, în extaz, în F. Ap. 22, 18, 21, BYZ?

Faptul că Sfântul Pavlos a avut un extaz, pe când se ruga în templul de la Ierusalim, îl mărturisește în F. Ap. 22, 17: „Și mi-a fost mie, întorcându-mă întru Ierusalim [Ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερουσαλήμ], și rugându-mă în[tru] templu [καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ], să fiu eu în extaz [γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει]” [*cf.* BYZ]. Iar în acest extaz dumnezeiesc, Domnul i-a spus: „Grăbește-te și ieși în grabă din Ierusalim [Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ]! Pentru că nu vor primi mărturia ta despre Mine [διότι οὐ παραδέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν περὶ Ἐμοῦ]”. Asta în versetul al 18-lea din ed. BYZ. Pe când, în versetul al 21-lea din aceeași ediție, El i-a spus tot în mod extatic: „Mergi [Πορεύου]! Că Eu întru neamuri, departe, te voi trimite [ὅτι Ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε]”.

181. Ce i-a spus Domnul lui Pavlos în vederea extatică din F. Ap. 23, 11, BYZ?

I-a spus: „Îndrăznește, Pavle [Θάρσει Παῦλε]! Căci precum ai mărturisit cele despre Mine întru Ierusalim [ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ Ἐμοῦ εἰς

Ἱερουσαλήμ], așa trebuie tu și întru Romi [Roma] să mărturisești [οὕτως σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι]”.

182. Cum l-a caracterizat Tertullos pe Sfântul Apostol Pavlos în F. Ap. 24, 5-6, BYZ?

Ritorul Tertullos [Τέρτυλλος], *cf.* F. Ap. 24, 2, BYZ, era împotriva Sfântului Apostol Pavlos. Și el l-a caracterizat în mod negativ pe Sfântul Pavlos în 24, 5, spunând că este o molimă/ o plagă/ o ciumă [λοιμόν], „pornind răzvrătire [la] toți iudeii cei din lume [κινοῦντα στάσιν πᾶσιν τοῖς ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην]”. Pentru că el este: „conducătorul...ereziei nazoreilor [πρωτοστάτην...τῆς τῶν ναζωραίων αἱρέσεως]”, așa cum erau numiți creștinii în batjocură. Pe când în 24, 6, el a spus că Sfântul Pavlos a încercat să pângărească templul din Ierusalim.

183. Cum își numește Sfântul Pavlos extazul convertitor la F. Ap. 26, 19, BYZ?

Îl numește *vedere cerească*. Textul e acesta: „De aceea, Împărate Agrippa, nu m-am făcut neascultător vederii celei cerești [οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ]”.

184. Al cui fiu a fost Sfântul Profet Zaharias?

A fost fiul lui Varahias [Βαραχίας]. Care a fost, la rândul său, fiul lui Addo, Profetul [υἱὸν Αδδω τὸν Προφήτην], *cf.* Zah. 1, 1, LXX.

185. Ce spune Domnul despre Ierusalim în Zah. 2, 9, LXX?

Spune aceste lucruri: „Eu voi fi lui [ἐγὼ ἔσομαι αὐτῇ]…zidul cel de foc dimprejur [τεῖχος πυρὸς κυκλόθεν] și întru slavă voi fi în mijlocul lui [καὶ εἰς δόξαν ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς]”.

186. De cine a fost scrisă *Viața* Sfântului Ambrosius, Episcopul Mediolanului?

A fost scrisă de Paulinus, notarul său, în latină și a fost trimisă Fericitului Augustinus[426]. Și este cuprinsă în PL 17, col. 27-46.

187. Care este în limba greacă textul condacului întâi, al Acatistului Buneivestiri?

Este acesta: „Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, Θεοτόκε· ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον ἵνα κράζω σοι· Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε”[427].

Și textul se traduce astfel: „Apărătoarei [Τῇ ὑπερμάχῳ], conducătoarei de oști [στρατηγῷ], cele biruitoare [τὰ νικητήρια], scriu ție [ἀναγράφω σοι] cele de mulțumire [εὐχαριστήρια], ca izbăvită [din] cele cumplite [ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν], [eu], cetatea ta [ἡ πόλις σου], Născătoare de Dumnezeu [Θεοτόκε]! Ci, ca [una] având putere nebiruită [ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον], din toate felurile de primejdii eliberează-mă [ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον], ca să strig ție [ἵνα κράζω σοι]: Bucură-te [Χαῖρε], Mireasă nenuntită [Νύμφη ἀνύμφευτε]!”.

---

[426] *Cf.* PL 17, col. 27-28.
[427] *Cf.* http://glt.goarch.org/texts/Oro/Akathist5.html.

188. Cum arată în limba greacă textul cântării mariologice de la cântarea a 9-a a Utreniei?

Textul e acesta: „Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ, καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφείμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον, σὲ μεγαλύνομεν"[428].

Care se traduce astfel: „Pe cea mai cinstită [decât] Heruvimii [Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβείμ] și pe cea mai slăvită fără de asemănare [decât] Serafimii [καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφείμ], cea [care] fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul L-ai născut [τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν], cea fiind Născătoare de Dumnezeu [τὴν ὄντως Θεοτόκον], pe tine te mărim [σὲ μεγαλύνομεν]".

189. Câte cântări conține imnul *Pentru vindecătoarea pocăință* al Sfântului Romanos Melodul?

Conține 25 de cântări: proimionul [προοίμιον]/ înainte-cântarea + 24 de cântări[429].

190. Cum este numită casa lui Israil în Iez. 12, 9, LXX?

Este numită „casa care amărăște [οἶκος ὁ παραπικραίνων]". Care Îl amărăște pe Dumnezeu prin păcatele ei.

191. Ce text avem în VUL la Iez. 43, 2?

---

[428] *Cf.* http://glt.goarch.org/texts/Oro/Orthros.html.

[429] Romanos le Mélode, *Hymnes*, tom. I, *Ancien Testament (I-VIII)*, avec préface de Paul Lemerle et introd., texte critique, trad. et notes par José Grosdidier de Matons, en SC 99, Ed. du Cerf, Paris, 1964, p. 70-93.

Acest text: „et ecce gloria Dei Israhel ingrediebatur per viam orientalem et vox erat ei quasi vox aquarum multarum et terra splendebat a maiestate Eius".

Care se traduce astfel: „Și, iată, slava Dumnezeului lui Israhel [et ecce gloria Dei Israhel] venea pe calea cea de răsărit [ingrediebatur per viam orientalem]! Și glasul ei era ca glasul apelor multe [et vox erat ei quasi vox aquarum multarum] și pământul strălucea de slava Lui [et terra splendebat a maiestate Eius]".

192. Ce spune Sfântul Dionisios Areopagitul despre Sfânta Tradiție în *Despre ierarhia bisericească*?

Sfântul Dionisios își începe cartea *Despre ierarhia bisericească* tocmai cu problema Sfintei Tradiții a Bisericii. Pentru că primul capitol al cărții se ocupă cu tradiția ierarhiei bisericești și scopul ei[430].

Și prima afirmație a Sfântului Dionisios este că ierarhia Bisericii este sfințită prin Tainele ierarhice și prin Tradiție[431].

După care folosește sintagma „după sfânta noastră Tradiție"[432], pentru a afirma faptul că toată ierarhia bisericească e tradițională și își are izvorul în Dumnezeul treimic[433]. Sfinții însă, precizează Sfântul Dionisios, ne-au lăsat experiența lor mistică în „sim-

---

[430] PG 3, col. 369/ Sfântul Dionisie Areopagitul, *Opere complete* și *Scoliile* Sfântului Maxim Mărturisitorul, trad., introd. și note de Pr. Dumitru Stăniloae, ed. îngrijită de Constanța Costea, Ed. Paideia, București, 1996, p. 71.

[431] PG 3, col. 372/ Ibidem.

[432] PG 3, col. 373/ Idem, p. 72.

[433] Ibidem/ Ibidem.

boluri sfinte”[434]. Pentru că ne-au predanisit cele dumnezeiești într-un mod omenesc[435]. Și la fel face și el: îl atenționează pe Sfântul Timoteos că cele ale Tradiției Bisericii sunt numai pentru cei Sfinți[436].

Când discută Sfânta Taină a Botezului, Sfântul Dionisios spune că ea este Tradiția [Παράδοσις] sfintei și preadumnezeieștii nașteri din nou a noastră[437]. Pentru ca mai apoi să spună că numai cei îndumnezeiți înțeleg și lucrează cele predanisite nouă de Dumnezeu[438].

După ce ne prezintă toate rânduielile făcute la Sfântul Botez, el ne spune că ele sunt „tradiția simbolică [συμβολικὴ παράδοσις]” a Bisericii[439]. Și prin ea am fost învățați că avem nevoie de curățirea deplină de păcate[440]. Dar folosește și sintagma „tradițiilor celor dumnezeiești”[441], pentru a arăta că Tradiția e primită de la Dumnezeu și nu e o învățătură umană, după care sintagma: „tradiția simbolurilor”[442], pentru a preciza faptul că orice gest liturgic al Sfintelor Taine are un substrat mistic.

În III. 11, Sfântul Dionisios folosește expresia „Tradiția cea ascunsă/ tainică [ἡ κρυφία Παράδοσις]”[443], pe care Biserica o are prin „cuvântul predanisit nouă în mod mistic”[444]. După care ne spune că slujirea simbolică a Bisericii e conformă cu Dum-

---

434 PG 3, col. 376/ Idem, p. 73.
435 Ibidem/ Ibidem.
436 PG 3, col. 377/ Ibidem.
437 PG 3, col. 392/ Ibidem.
438 Ibidem/ Ibidem.
439 PG 3, col. 397/ Idem, p. 75.
440 Ibidem/ Ibidem.
441 PG 3, col. 401/ Idem, p. 76.
442 Ibidem/ Ibidem.
443 PG 3, col. 441/ Idem, p. 83.
444 Ibidem/ Ibidem.

nezeiasca Tradiție[445], pentru că astfel a fost precizată ea în mod tradițional. În IV. 10 avem sintagma „Tradiția sfintelor simboluri”[446], pe când în V. 1 și VII. 10 avem sintagma: „după sfânta noastră Tradiție”[447].

În VII. 6, Sfântul Dionisios ne vorbește despre rugăciunea Ierarhului pentru cei adormți. Și ne spune că ea este o tradiție venită de la Învățătorii noștri cei îndumnezeiți[448]. Și dacă ea face parte din Tradiția Bisericii, atunci este slujită cu evlavie. Pentru că tot ceea ce face parte din Dumnezeiasca Tradiție a Bisericii e păstrat de noi cu multă evlavie.

În VII. 11, Sfântul Sfințit Mucenic Dionisios Areopagitul vorbește despre „Sfintele Tradiții”[449], indicând prin forma de plural toate învățăturile Dumnezeieștii Tradiții a Bisericii.

193. Se botezau pruncii în secolul I al Bisericii?

Sfântul Dionisios Areopagitul ne spune că se botezau. Unde ne spune? În cap. VII. 11 din *Despre ierarhia bisericească*. Unde ni se spune că pruncii, deși nu pot încă să înțeleagă cele dumnezeiești, se fac părtași de sfânta naștere din Dumnezeu[450]. Și tot aici se vorbește despre „povățuitorul [καθηγεμόνα] și nașul cel sfânt [ἀνάδοχον ἱερὸν]”[451] pe care trebuie să îl aibă cel care se botează.

---

445 Ibidem/ Ibidem.
446 PG 3, col. 484/ Idem, p. 88.
447 PG 3, col. 501, 565/ Idem, p. 89, 101.
448 PG 3, col. 561-562/ Idem, p. 99.
449 PG 3, col. 565/ Idem, p. 101.
450 Ibidem/ Ibidem.
451 PG 3, col. 568/ Ibidem.

194. Ce ne spun cuvintele: „Eu sunt Domnul, Cel care îi sfințesc pe ei” [Lev. 21, 23, LXX]? (157)

Textul în greacă e acesta: „Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς”. Și el ne spune că doar Domnul este Cel care ne poate sfinți pe noi, Care ne poate face Sfinți. Și că Lui îi plac Sfinții, pentru că El este Cel Preasfânt. Și că sfințenia este o realitate cotidiană, e o realitate a zilei de azi, e o realitate a tuturor creștinilor, pentru că e o realitate veșnică a lui Dumnezeu, care izvorăște veșnic din El. Și prin *ei*, prin forma de plural, s-a indicat Biserica Lui, cea formată din cei sfințiți de către El și care se sfințesc pe fiecare zi. Pentru că numai trăind în mod sfânt dovedim că Domnul e Dumnezeul nostru și că El e Preasfânt. Și El Își arată stăpânirea asupra noastră tocmai prin aceea că ne schimbă în mod fundamental, făcându-ne din oameni păcătoși niște Sfinți ai Lui. Iar dacă suntem schimbați de către El, dacă El ne domolește, dacă El ne stăpânește, atunci El este cu adevărat Domnul și Stăpânul nostru, pentru că ne stăpânește prin sfințenia, prin iubirea, prin curăția Lui cea desăvârșită.

195. Ce înseamnă expresia „mergând după alt trup” din Iudas 1, 7, BYZ?

Căutând un alt bărbat pentru relații homosexuale. Pentru că e vorba despre pedeapsa primită de cetățile Sodoma, Gomorra și de cele dimprejurul lor, care curveau în mod homosexual. Iar pedeapsa lor, ne spune Sfântul Apostol Iudas, a fost explicită, ei primind „pedeapsa focului celui veșnic [πυρὸς αἰωνίου δίκην]”, adică pedeapsa Iadului.

196. Unde în Scriptură găsim sintagma „stele rătăcitoare”?

O găsim în Iudas 1, 13, BYZ [ἀστέρες πλανῆται] și ea este unică în Noul Testament. Și prin ea au fost desemnați cei păcătoși, care rătăcesc continuu de la adevăr, deși cu toții am fost chemați să fim stele luminoase ale lui Dumnezeu, pline de slava Lui.

197. Ce înseamnă „întunecimea întunericului” din Iudas 1, 13, BYZ?

Prin sintagma „întunecimea întunericului [ὁ ζόφος τοῦ σκότους]” se desemnează Iadul. Și o găsim în finalul versetului: „cărora întunecimea întunericului întru veac a fost păzită [οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται]”.

198. Ce este Apocalipsisul Scripturii?

Ultima carte a Noului Testament se numește *Apocalipsis* [Ἀποκάλυψις] [Apoc. 1, 1, BYZ], adică *Revelația* sau *Descoperirea*. Și în 1, 1 ni se spune că ea este „descoperirea lui Iisus Hristos [ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ]...trimițând-o prin Îngerul Său [ἀποστείλας διὰ τοῦ Ἀγγέλου Αὐτοῦ] robului Său Ioannis [τῷ δούλῳ Αὐτοῦ Ἰωάννῃ]”, adică Sfântului Ioannis Teologul.

199. Câte documente avem de la Fericitul Mihai Viteazul, pe care el le-a semnat ca Domn al celor 3 Țări Românești?

Potrivit col. *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească, vol. XI*, avem 10 documente. 5

sunt semnate la Iași[452], 4 la Alba Iulia[453] și unul la Gura Teleajenului[454]. Primul, de la Iași, e semnat pe 5 iunie 1600[455] și în el spune că este „Din mila lui Dumnezeu, Io Mihail voievod, domn al Țării Ungrovlahiei și al Ardealului și al Țării Moldovei"[456]. Afirmație cu care își începe toate celelalte 9 documente, care au fost semnate pe 7 iunie 1600, pe 3 iulie 1600, pe 6 iulie 1600, pe 15 iulie 1600, pe 27 iulie 1600, pe 29 iulie 1600, pe 8 august 1600, pe 17 august 1600 și pe 26 septembrie 1600[457].

200. Cine a spus că numele Născătoarei de Dumnezeu se tâlcuiește „stella maris"?

Sfântul Cuvios Beda, în Predica *In festo Annuntiationis Beatæ Mariæ* [La praznicul Buneivestiri a Fericitei Maria][458]. Iar *stella maris* înseamnă *steaua mării*.

---

[452] Damaschin Mioc, Ștefan Ștefănescu, Marieta Adam, Constantin Bălan, Maria Bălan, Sașa Caracaș, Ruxandra Cămărășescu, Olimpia Diaconescu, Coralia Fotino, *Domnia lui Mihai Viteazul (1593-1600)*, în col. *Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească*, vol. XI, Ed. Academiei RSR, București, 1975, p. 535, 536, 552, 560, 561.

[453] Idem, p. 553, 559, 564, 565.

[454] Idem, p. 568.

[455] Idem, p. 535.

[456] Idem, p. 536.

[457] Idem, p. 536, 552, 553, 559, 560, 561, 564, 565, 568.

[458] PL 94, col. 11/ Sfântul Beda Venerabilul, *Omilii la Evanghelii I*, trad. din lb. lat. de Fratele Serafim (Thomas Steingasser) de la Mănăstirea Oașa, în col. *Patristica*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2017, p. 37.

Răspunsuri catehetice
(incluse în predicile mele)

1. Ce înseamnă[459] că poporul român e popor creștin de 2.000 de ani?

Un pastor[460] se făcea că „nu înțelege" afirmația: „poporul român e popor creștin de 2.000 de ani". Și, pentru că „nu înțelegea" afirmația, pastorul spunea într-o predică a lui că noi, ortodocșii, susținem că suntem credincioși „prin naștere" și nu „prin facere", deși Sfântul Ioannis Teologul ne spune: „Dar [celor] câți L-au primit pe El, le-a dat puterea de a se face fiii lui Dumnezeu, lor, celor care cred întru numele Lui, care nu din sângiuri, nici din voia trupului, nici din voia bărbatului, ci din Dumnezeu s-au născut" [In. 1, 12-13, BYZ]. Însă pastorul folosea acest loc ioanneic cu gândul ca să nege pedobatismul, adică Botezul copiilor, și pentru ca să insinueze faptul că noi am deveni „creștini" prin aceea că suntem „români" și nu pentru că ne botezăm.

Însă cum stau, de fapt, lucrurile? Lucrurile stau astfel: noi ne facem creștini ortodocși prin Botez și nu suntem „creștini" pentru că ne-am născut din părinți creștini. Ne facem creștini ortodocși prin Botezul sacramental, sfințitor, al Bisericii lui Hristos, și nu prin parodieri ale Botezului, prin acele afundări

---

[459] Primele 10 întrebări și răspunsuri sunt cuprinse în *Predică la Duminica a 18-a după Cincizecime [2016]*:
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/09/22/predica-la-duminica-a-18-a-dupa-cincizecime-2016/.

[460] E vorba de Past. Vladimir Pustan.

în apă neoprotestante, care nu îți aduc nimic sfânt în tine.

Iar pentru noi, Botezul primit în pruncie e *nașterea din Dumnezeu* despre care ne vorbește Sfântul Ioannis, Apostolul, în In. 1, 13. Și această naștere din Dumnezeu ne umple de puterea de a ne face fiii lui Dumnezeu, adică de a spori mereu în sfințenia Lui.

Pentru că Sfântul Ioannis vorbește despre Botez, despre nașterea din Dumnezeu, ca despre un eveniment trecut, pentru că l-am primit cândva, dar despre statutul nostru de fii ai lui Dumnezeu ne vorbește ca despre o realitatea dinamică, continuă, pentru că Botezul ne-a dat puterea de a ne face fiii lui Dumnezeu. Și fiecare zi a vieții noastre e pentru a ne face tot mai mult fiii duhovnicești ai lui Dumnezeu, adică niște Sfinți.

Însă, când noi, românii, spunem că suntem creștini ortodocși de 2.000 de ani, spunem că suntem creștinați de Sfântul Apostol Andreas, că Biserica Ortodoxă Română e Biserică apostolică și că, de 2.000 de ani, poporul român se botează, se cunună, se înmormântează în mod preponderent ortodox și nu în mod preponderent catolic, luteran, baptist sau penticostal. Bineînțeles, fiecare român, ca să devină ortodox, este exorcizat și botezat...lucru pe care îl știa și pastorul. Și el știa că noi botezăm fiecare copil în parte, în apă și în Duh...și nu doar din gură. Dar le place să se prefacă că „nu înțeleg” lucrurile, pentru că doresc să rescrie istoria poporului român. Pentru că încearcă să nege 18 sau 19 secole de istorie, până când...apare și secta/ organizația lor religioasă în istorie.

Dar până atunci...care a fost Biserica lui Dumnezeu? De unde ar fi luat ei Scriptura, dacă nu exista

Biserica? Și cu cine s-ar mai fi luptat ei atât de înverșunat, încât să construiască „alternative” ale Bisericii, dacă Biserica lui Hristos nu ar fi traversat 20 de veacuri până la noi?

Așadar, noi, românii, suntem de 2.000 de ani creștini ortodocși, pentru că fiecare om în parte, prin Botez, devenim mădulare mistice ale Bisericii Dumnezeului nostru treimic. Și pentru ca să creștem în sfințenie, spre statura de desăvârșiți fii duhovnicești ai lui Dumnezeu, trebuie să creștem aici, în Biserica Lui, în toată virtutea și fapta bună.

2. Care este etosul ortodox?

La o emisiune televizată de săptămâna aceasta, în care s-a discutat despre familia tradițională românească, adică ortodoxă, versus parteneriatul civil homosexual, la remarca ortodoxului că, prin Căsătorie, noi înțelegem unirea sfântă și binecuvântată dintre un bărbat și o femeie și că acesta e etosul ortodox, tânărul homosexual din platou, cu studii în străinătate, a întrebat: Ce e acela etos ortodox?

Însă tânărul gay/ homosexual era român…și, fără doar și poate, născut dintr-un bărbat și o femeie, adică în mijlocul unei familii tradiționale. De aceea, chiar dacă nu ai ști ce înseamnă etos ortodox – că el înseamnă trăsăturile definitorii ale vieții creștinilor ortodocși, adică ale vieții Bisericii –, întrebarea era și este inutilă și neavenită. Pentru că cei care trăiesc în țara asta, în România, și sunt minoritari ca nație sau ca grup, știu că românii ortodocși se căsătoresc. Că ei au familii și că familiile ortodoxe se căsătoresc la Biserică, după ce se căsătoresc la primărie.

Însă, e drept, odată cu relaxarea vieții multor ortodocși, unii pot să nu mai înțeleagă ce presupune etosul ortodox în materie de căsătorie și familie. Fapt pentru care răspund aici pe scurt.

Copiii care se nasc în familii ortodoxe sau sunt înfiați de către familii ortodoxe sunt botezați ortodox. Adică prin întreita afundare în apă, unde se nasc duhovnicește, din Dumnezeu, apoi sunt unși cu Sfântul și Marele Mir și împărtășiți, toate cele 3 Sfinte Taine pruncul sau adultul care se botează primindu-le în aceeași zi. Familiile ortodoxe își cresc și își educă copiii în mod ortodox, aducându-i la Biserică, împărtășindu-i des, devenind cu timpul credincioși regulari ai Bisericii. Acești copii ortodocși se pregătesc pentru viață și pentru căsătorie, trăind feciorelnic, și își încep viața sexuală după ce se căsătoresc. Pentru că viața sexuală e pentru cei căsătoriți și nu pentru cei necăsătoriți.

Da, știu, îmi veți spune că mulți ortodocși nu fac asta, că nu trăiesc feciorește până la căsătorie! Da, știu și eu asta. Dar cei care nu fac asta păcătuiesc.

Căci etosul ortodox înseamnă...cum trăiesc ortodocșii responsabili și serioși cu viața lor eclesială! Cum trăiesc adevărații ortodocși pe fața acestui pământ. Pentru că așa trăiesc ortodocșii cu adevărat: văzând relația sexuală ca pe o realitate strict maritală, trăită în relația dintre bărbat și femeie, care au fost căsătoriți civil și religios în fața lui Dumnezeu și a comunității unde ei trăiesc. Tocmai de aceea, căsătoria ortodoxă e relația asumată de soți pentru toată viața pământească și pentru toată veșnicia și nu este o relație „de probă”, „conjuncturală”, „o escapadă” sau „o escrocherie sentimentală”. Și pentru că e asumată, tocmai de aceea căsătoria ortodoxă e serioasă și împlinitoare, pentru că cei doi soți devin una,

o unitate mistică, tainică, dumnezeiască, prin harul lui Dumnezeu, pentru a-și sfiți viața, pentru a munci împreună, pentru a face copii împreună, pentru a-i crește și a-i educa ortodox și pentru a le fi un model de urmat întru toate.

Așadar, etosul vieții ortodoxe înseamnă o viață trăită în feciorie până la căsătorie și apoi o viață maritală plină de curăție și de sfințenie, pentru ca trăirea curată, frumoasă, duhovnicească, pe care am început-o în copilărie și în prima tinerețe, să o continuăm în toată viața noastră.

Iar oricine cade din fecioria lui sau din căsătoria lui printr-o relație sexuală trebuie să se pocăiască pentru păcatul său și să își îndrepte viața. Pocăință care ne face să înțelegem că păcatul nu ne aduce bucurie, ci tristețe, dezamăgire, durere vie.

3. De ce românii au început să fie atât de indiferenți și de închiși în ei înșiși?

Răspunsul e simplu: din cauza traiului bun. Pe timpul comunismului, nu aveau mâncare și nu aveau distracție. Acum, când magazinele sunt pline și când televizorul și computerul îți aduc divertisment cu carul, oamenii stau acasă, mănâncă și se distrează, și nu mai vor să știe despre nimic rău, despre nimic dureros.

Doar când li se întâmplă ceva rău, lor și familiei lor, reacționează. Doar când e vorba de bani, de boală și de distracție oamenii mai reacționează.

De aceea e nevoie de cataclisme dure, de boli, de moarte, de singurătate, de convertire...pentru ca românii să nu mai confunde bunăstarea materială cu cea duhovnicească. Pentru că mâncarea doar ne îngrașă, dar nu ne face fericiți. Nu băutura ne face

înțelepți, ci studiul, rugăciunea, fapta bună! Nu divertismentul sexual sau filmele cu nesfârșite efecte regizorale „ne condimentează” existența, ci condimentele unei vieți bune se găsesc în viața eclesială, da, în mersul la Biserică!

Cunoașterea lui Dumnezeu, experierea vieții Lui la nivel sacramental și extatic, viața de rugăciune și de asceză, comuniunea eclesială, nevoința noastră pentru a-i ajuta și a-i instrui pe oameni în cele bune sunt adevăratele bucurii și împliniri ale vieții noastre. Celelalte trec, sunt periferice, dar acestea sunt durabile.

4. Cum îi ajutăm noi, pe cei adormiți ai noștri, ca să se mântuie?

Prin rugăciunile Bisericii și prin propria noastră sfințire. Pomenirea lor la Dumnezeiasca Liturghie, faptul că noi le facem parastase, faptul că noi dăm milostenie pentru mântuirea lor și ne rugăm pentru ei, înseamnă că cerem mila lui Dumnezeu pentru ei. Și dacă cerem iertarea lor, cerem, implicit, și iertarea noastră. Tocmai de aceea eu mă simt foarte bine interior, eliberat duhovnicește, vesel, când mă rog pentru cei adormiți, pentru că, pe măsură ce mă rog pentru ei și îi iert pe ei și slava lui Dumnezeu îi mângâie pe ei, ea mă îndulcește și pe mine.

Pentru că rugăciunea pentru altul e un bine și pentru tine, după cum milostenia e o dublă miluire: și a noastră față de alții și a lui Dumnezeu față de noi.

5. De ce avem extremiști ortodocși în România?

Pentru că avem oameni cărora le e lene să gândească până la capăt lucrurile, ci gândesc cât vor și cât le convine. Iar în cele două file video de la Piatra Neamț[461] se observă două feluri de extremiști: unii mai citiți, dar care se comportă ca și când „n-ar face parte” din Biserica Ortodoxă Română, alții mai țipători și care n-au nevoie de dialog. Însă ambele culori ale extremismului trăiesc cu conștiința că ...„suntem singuri” pe pământ. Pentru că ei trăiesc într-o lume paralelă cu realitatea, pentru că nu vor să accepte realitatea. Nu vor să accepte că Biserica are relații cotidiene cu eterodocșii, cu oficialitățile, cu oricine, și că a trăi normal în sec. al 21-lea înseamnă a dialoga și nu a exclude pe cei care nu sunt ca tine.

Însă extremismul ortodox născut în Moldova, paradoxal, nu are la baza lui doar considerente teologice, ci și naționale, dar, mai ales, legionare. Pentru că el s-a născut în jurul Părintelui Iustin Pârvu, e de dată recentă, i-a cuprins mai ales pe tineri, mai ușor de manipulat...și a fost exprimat prin crucile vopsite în verde din cimitirul Mănăstirii („verdele” legionar), prin cântece legionare, prin instigare la neprimirea cardurilor de sănătate și la nevaccinarea copiilor, prin denigrarea Sinodului Bisericii, prin pictarea în negru a tot ce înseamnă deschidere a Bisericii spre alții. Pentru că extremismul românesc de expresie pârvuliană dorește o ghetoizare a românilor ortodocși în România... pentru ca „să putem face față” problemelor momentului. Fiindcă ei spun că...ereticii trebuie să vină la pocăință și să intre în Biserică (lucru corect), dar fără

---

[461] A se vedea: https://www.teologiepentruazi.ro/2016/09/20/conferinta-despre-sinodul-din-creta-de-la-piatra-neamt-2016/.

ca noi să îi băgăm în seamă (lucru extremist). Vor o convertire a altora...în care numai Dumnezeu să Își facă treaba, dar nu și noi, oamenii Bisericii, care avem porunca de a merge și de a propovădui și de a face ucenici în toate neamurile și de a boteza toate neamurile în numele Preasfintei Treimi [Mt. 28, 19]. Căci în porunca Domnului nu neamurile, nu ereticii, nu păgânii trebuie să vină la Biserică, ci Biserica trebuie să meargă după ei, prin ierarhia Bisericii, și să îi primească în sânul ei.

Însă extremismul românesc vrea să ne închidem în noi, să nu mai comunicăm în era comunicării, ci doar să ne închipuim că „ne-am făcut toată treaba" și totul e „bine". Numai că nu se poate trăi așa în acest secol! Acum se trăiește vorbind despre tine, despre experiența ta și convingi numai prin sinceritatea și sfințenia vieții tale. Dacă nu convingi prin cine ești și ce faci, tonele de vorbe doar astupă adevărul.

6. Unde locuiește sufletul în om?

În tot trupul omului, pentru că îl susține întru totul, și nu doar în cap sau în inimă. Iar după moarte, când sufletul nostru va purta în el, spre Dumnezeu, tot ceea ce suntem noi în mod fundamental, vom avea adevărata și deplina conștiință a faptului că noi, pe pământ, am fost suflete întrupate. Pe pământ, în viața aceasta, singura posibilitate în care putem avea o evidență clară a sufletului nostru e în vederea extatică. Pentru că atunci, ceea ce vedem în extaz, vedem cu sufletul nostru, deși el nu este despărțit de trup.

7. Când ajung oamenii să fie Sfinți?

Începând cu Botezul lor. Iar toată viața ortodoxă e o creștere în sfințenie. Așa că Sfinții sunt Sfinți începând cu Botezul lor și ei cresc veșnic în sfințenie. Iar noi, când vorbim despre Viețile Sfinților, ne referim la detaliile vieții lor pământești, la ce știm noi despre ei și la ce minuni și vedenii cunoaștem după adormirea lor…dar noi nu putem aproxima de pe acum adevărata sfințenie a lor, din veșnicie. Aceasta e o mare taină, cunoscută de ei și, în mod deplin, de Dumnezeu.

8. De ce trebuie să mergem la Biserică, dacă noi credem în Dumnezeu și ne putem ruga și acasă?

Pentru că mântuirea este eclesială. Am început să scriu deja textul unei conferințe cu acest nume[462]. Mântuirea se învață și se trăiește în Biserică, pentru că aici învățăm deschiderea față de oameni și dialogul, comuniunea și buna cooperare, întrajutorarea. Bineînțeles că ne putem ruga și acasă și trebuie să ne rugăm mult, zilnic și profund! Dar la Biserică noi învățăm să ne rugăm împreună, ne împărtășim împreună, ne corectăm unii pe alții, ne ajutăm unii pe alții. Viața creștină este comunitară și comunională. Singularizarea nu ne face să trăim bucuria și împlinirea vieții Bisericii, pentru că numai împreună simțim această bucurie a împreunei-slujiri a lui Dumnezeu. Iar singularizarea, individualizarea, separarea inte-

---

[462] Am publicat-o pe 19 decembrie 2016: https://www.teologiepentruazi.ro/2016/12/19/mantuirea-este-eclesiala-conferinta-online/.

rioară de ceilalți naște înșelarea demonică, care, la rândul ei, naște extremismul anti-eclesial, în care un credincios neagă întregul din care face parte, chiar dacă se neagă și pe sine.

9. De ce e nevoie de post, rugăciune, metanii, asceză, dacă suntem...„buni la suflet” și „facem numai bine”?

Nu putem nega bunătatea din sufletul omului. Însă această bunătate a omului nedus la Biserică...e palidă în comparație cu bunătatea interioară, duhovnicească, pe care harul lui Dumnezeu o aduce în om. Virtutea duhovnicească a bunătății se naște din curățirea de patimi și dintr-o viață virtuoasă. Orice virtute duhovnicească este o virtute eclesială. Pe care o avem datorită vieții Bisericii și a slavei lui Dumnezeu coborâtă în noi. De aceea, virtuțile omului duhovnicesc sunt virtuțile care îl mântuie pe om. Păruta noastră „bunătate”, până când nu ne curățim de patimi și nu trăim duhovnicește, e amestecată cu multă părere de sine, cu invidie, cu orgoliu, cu îndreptățire de sine, cu dorința de a fi lăudat, cu dorința de a ieși în evidență, cu multă infatuare. Iar, pe de altă parte, chiar faptul de a afirma că suntem „buni la suflet” și că „facem numai bine” e o falsă părere despre noi înșine. Căci, în fapt, binele pe care noi îl facem e minor și sporadic și nu zilnic.

10. De ce slujbele sunt repetitive și de ce predicile sunt lipsite de noutate?

E o falsă impresie faptul că slujbele sunt *repetitive*...pentru că nici cei care slujesc și nici cei care le

ascultă nu sunt, de fiecare dată, aceiași. Ei sunt mereu alții...Slujbele Bisericii, pe fiecare zi, au și lucruri repetitive și lucruri nerepetitive. Alternarea glasurilor (a liniei melodice) pe care se cântă, cântările fiecărui Sfânt în parte din Minei, Viețile Sfinților din fiecare zi, din Sinaxar, alături de starea noastră interioară mereu nouă, mereu altfel, sunt noutatea fiecărei zile liturgice.

Căci, acasă, deși mâncăm de mai multe ori pe zi, mâncăm de fiecare dată altfel. Și când mergem în oraș, la cumpărături, deși vedem aceleași străzi, aceleași magazine...întâlnim și oameni noi, lucruri noi. Tocmai de aceea nu seamănă niciodată o zi cu alta...iar starea noastră interioară diferă. Iar dacă am asculta predicile cu atenție, chiar și ale unui Preot fără prea multă teologie și retorică, am afla mereu lucruri noi, în comparație cu zilele trecute. Așa că nu putem să acuzăm Biserica de repetitivitate, pentru că viața liturgică nu e repetitivă, cum nu e repetitivă nici viața noastră. Ci pe fiecare zi trăim altceva, altcumva, pentru că suntem alții.

Însă, pe de altă parte, cultul Bisericii are o fixitate mobilă, pentru că Slujbele Bisericii sunt cuprinse textual, de la un capăt la altul, cu indicații liturgice precise, în cărțile de cult. Noi avem Slujba în carte...dar ea trebuie slujită și trăită într-o Biserică anume sau într-o casă anume sau în câmp deschis.

Slujim Dumnezeiasca Liturghie în Biserică, dar o putem sluji, în anumite condiții, și afară. După cum putem sfinți Icoane în Biserică, dar și acasă, la un credincios, iar Slujba se face în condițiile vieții omului. După cum putem merge să sfințim fântâna sau să sfințim via, grâul sau pomii și atunci facem Slujba în condițiile date.

De aceea, slujbele Bisericii sunt fixe la nivel textual, pentru că sunt aceleași pentru întreaga Biserică. Dar, în același timp, modul cum sunt slujite le face de fiecare dată unice și noi, pentru că sunt slujite la modul personal de către Preot dimpreună cu parohia sa. Și din acest motiv și Slujbele și predicile sunt noi, sunt mereu altele, dacă și noi suntem mereu alții.

Pentru că viața Bisericii nu înseamnă doar o continuă noutate, ci și o continuă aprofundare a învățăturii Bisericii. Căci chiar dacă Slujbele Bisericii au texte fixe, teologia lor nu e la îndemâna oricui, ci, pentru ea, e nevoie de studiu, de curățire de patimi, de creștere în sfințenie pentru a o înțelege întrucâtva.

Din acest motiv, într-un fel înțelegem textele sfinte după un an de mers la Biserică și altfel le înțelegem după 30 de ani de slujire a Bisericii. Și, în timp, înțelegem ceva absolut important: că teologia Dumnezeieștilor Slujbe ale Bisericii e o sinteză uluitor de profundă și care necesită mii de predici pentru explicarea ei, pentru că e sinteza teologică a Dumnezeieștilor Părinți care au scris-o.

În cultul Bisericii avem o teologie concentrată, o teologie transformată în imn, aidoma cu aceea pe care o găsim în cărțile teologice ale Sfinților Părinți. Pentru că ei au pus, în cântările Bisericii, pe scurt, ceea ce în cărțile lor au vorbit pe larg. Și în imnografia ortodoxă găsim dogmele Bisericii, etosul ortodox, fragmente din Dumnezeiasca Scriptură, fragmente de predică patristică, fragmente din Viețile Sfinților, fragmente din istoria sfântă a Bisericii. Dar pentru ca să știm de unde e fragmentul cutare din cântarea cutare...trebuie să avem o bogată cunoaștere a Scripturii și a Părinților și a istoriei

Bisericii. Pentru că într-o singură cântare se pot combina mai multe surse teologice și e nevoie de o viață de specializare teologică pentru a înțelege de unde e fiecare fragment imnologic în parte.

Așa că disprețuim bogăția cultului Bisericii numai dacă nu înțelegem ce ocean de cunoaștere este. Dar dacă ne apropiem cu smerenie de acest ocean de teologie sfântă, care e cultul Bisericii, atunci, pe fiecare zi, avem surprize enorme în materie de teologie.

11. De ce[463] unii oameni se declară atei?

Pentru că au libertatea, dată lor de Dumnezeu, ca să spună ceea ce vor și să aleagă ceea ce vor pentru viața lor. Dar când cineva se declară ateu, el mărturisește în mod implicit că Dumnezeu există, dar că el nu Îl cinstește și nu Îl vrea în viața lui. Pentru că ateu înseamnă fără Dumnezeu, a alege să trăiești...fără să te raportezi la Dumnezeu, dar nu că nu există Dumnezeu. Căci Dumnezeu există și dacă vrem și dacă nu vrem noi, atâta timp cât El este Făcătorul nostru. Iar negarea Lui e tot la fel de puerilă ca și negarea părinților noștri. Ca și când noi am fi putut să venim pe lume fără să avem părinți.

12. Ce înseamnă ca un credincios să fie fundamentalist?

Deși credința Bisericii are fundamente, pentru că ea se întemeiază pe învățături revelate de Dum-

---

[463] Următoarele 10 întrebări și răspunsuri sunt din *Predică la Duminica a 19-a după Cincizecime [2016]*:

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/09/30/predica-la-duminica-a-19-a-dupa-cincizecime-2016/.

nezeu și pe o viață trăită în relație cu Dumnezeu, a fi fundamentalist...înseamnă a te folosi în mod unilateral de anumite învățături fundamentale ale Bisericii pentru a-ți explica extremismul tău religios.

Iar dacă iei Dumnezeiasca Scriptură în mână și, pe baza ei, tu stabilești că „sfârșitul lumii" e în 2.020 sau că Scriptura spune că noi „nu trebuie" să avem carduri bancare pentru că cipul „are de-a face" cu 666 sau că Sinodul din Creta este „eretic", pentru că ție nu ți-a plăcut nu știu ce fragment dintr-un text care s-a stabilit acolo, tu te prevalezi de faptul de a fi credincios ortodox, dar, în fapt, tu ești un fundamentalist extremist, pentru că, pe fundamente reale sau imaginar „ortodoxe", tu susții niște lucruri pe care Biserica nu le susține.

Căci credinciosul real al Bisericii nu face dintr-o învățătură a Bisericii sau din mai multe...o platformă program proprie pentru a ieși în decor pe seama ei. Însă fundamentalistul extremist face următoarea treabă: el își explică în mod subiectiv anumite învățături ale Bisericii, le leagă pe ele de înșelările demonice din capul lui...și rezultă o sumă de idei extremiste, pentru care el militează. Și, din acest motiv, el nu mai slujește adevărul și binele Bisericii, ci „adevărul" lui și modul lui de „a vedea" lucrurile.

Așadar, după cum fundamentalistul musulman, care e un extremist, omoară oameni pentru că „așa spune" în Coran, tot la fel și extremistul ortodox, care e un fundamentalist, țipă, neagă, contestă, se ia la bătaie cu tine „pe baza" Scripturii, pentru că el citește în felul lui Scriptura sau pe Sfinți. Și singurul lui scop e acela de a te face și pe tine să crezi ceea ce crede el. Însă, dacă nu ești de acord cu el, nu poți avea nicio relație cu el, pentru că el trăiește pe

premisa...excluderii celor care nu trăiesc același fanatism care îl animă pe el.

13. Are legătură credința cu inteligența?

Răspunsul e evident pentru mulți: un om nu poate crede, dacă nu este inteligent. Căci DEX 2009 ne spune că inteligența este „capacitatea [omului] de a înțelege ușor și bine, de a sesiza ceea ce este esențial, de a rezolva situații sau probleme noi pe baza experienței acumulate anterior" și că ea e totuna cu deșteptăciunea. Căci nu poți crede credința Bisericii, dacă nu înțelegi ceea ce mărturisește Biserica.

14. Credința și inteligența se reduc una pe alta la tăcere sau un om poate să fie și foarte inteligent, dar să și creadă în Dumnezeu?

Răspunsul viu, dezarmant, care nu poate fi negat de nimeni sunt persoanele și operele marilor Sfinți teologi și savanți ai Bisericii.

Pentru că ei au înțeles inteligența/ deșteptăciunea/ rațiunea ca fiind un dar al lui Dumnezeu, pentru a-L cunoaște pe El și au arătat, în tot ce au vorbit și au scris, cât de sublim e omul credincios și erudit. Căci scopul Bisericii e tocmai acesta: de a-l face pe om un Sfânt erudit, plin de înțelepciune și de curăție, de bunătate și de cunoaștere plurală, diversă.

Iar Biserica a fost, este și va fi plină de oameni credincioși și cu diverse specializări, cu studii aprofundate în diverse domenii, pentru că credința e compatibilă cu rațiunea omului și cu cele mai profunde aspirații umane.

De fapt, adevărata deșteptăciune, inteligență, rațiune o ai numai dacă ești om credincios, și, cu ajutorul lui Dumnezeu, poți să înțelegi pe fiecare zi lucruri noi și tot mai profunde. Pentru că luminarea minții e darul lui Dumnezeu, iar lupta împotriva lui Dumnezeu îngustează tot mai mult înțelegerea de sine și a lumii în care trăim.

15. Cât de vechi e pământul?

În canonul al 3-lea de la *Sinodul din Trullos* [Τρούλλος][464] sau *5-6 Ecumenic*, din anul 691, apare anul 6.199 [ἑξακισχιλιοστοῦ ἑκατοστοῦ ἐννάτου][465], ca an în care avea loc Sinodul și în care se lua o hotărâre referitoare la clericii care se recăsătoriseră[466].

Dacă scădem din 6. 199 (care sunt anii de la facerea lumii până la Sinodul din Trullos) anii de la nașterea lui Hristos până la Sinodul din Trullos, adică 691 de ani, aflăm că Domnul s-a născut în anul 5. 508 de la facerea lumii. Iar dacă adunăm 5. 508 cu 2018, rezultă că pământul, potrivit cronologiei ortodoxe, are 7. 526 de ani și nu are o vechime de

---

[464] *Cf.* http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS5-6.

[465] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 103/ *Κανόνες τῆς ἐν Τρούλλῳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Πενθέκτης Συνόδου, cf.* http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS5-6.

[466] Ibidem/ Ibidem.

milioane de ani, după cum presupun unii oameni de știință.

16. Despre ce ne vorbesc candelele și lumânările din Biserică?

Ne vorbesc despre nevoia neapărată de a primi și de a ține aprinsă în noi slava lui Dumnezeu. Căci noi primim slava lui Dumnezeu în noi înșine la Sfântul Botez, dar nu toți o păstrăm aprinsă în noi prin faptele sfințeniei ortodoxe.

Iar Sfântul Apostol Pavlos asta ne cere la I Tes. 5, 19, când ne spune: „Duhul [să] nu-l stingeți [Τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε]!”, *cf.* BYZ. Și, cu toate că Sfântul Pavlos spune Πνεῦμα, Duh, nu se referă la persoana Duhului Sfânt, ci la slava Preasfintei Treimi, pe care o primim de la Tatăl, prin Fiul, întru Duhul Sfânt. De aceea, el ne spune să nu stingem slava Lui în noi, adică să nu o acoperim sau să nu îndepărtăm slava lui Dumnezeu de la noi, prin păcate mari și de care nu ne pocăim, ci, dimpotrivă, să fim mereu râvnitori spre fapte bune și să trăim cu evlavie și cu multă bucurie ca robi ai lui Dumnezeu, slujind lui Dumnezeu și oamenilor.

Și ați văzut cu toții ce înseamnă o lumânare în...mijlocul beznei: o speranță, o bucurie, o mângâiere. Acasă, cu candela aprinsă, ne putem ruga cu evlavie, pentru că această candelă a noastră, cu focul ei mic, dulce, ne îndeamnă să fim și noi smeriți, mici, duioși în rugăciunea către Dumnezeu. Candela ne îndeamnă să nu avem o mare părere despre noi înșine, ci să ne coborâm mereu în smerenie și în pocăință, pentru că suntem oameni păcătoși.

Iar mica noastră candelă e pusă în fața Sfintelor Icoane, pentru ca să ne spună că și noi trebuie să

ardem ca ea, fiind plini de dragoste de Dumnezeu și de oameni, alături de Sfinții Lui, aici, pe pământ, dar și în Împărăția Lui.

Când moare cineva din familia noastră ce facem? Aprindem lumânări. Le ținem în mână, ca semn că noi credem, ca și cel care stă să moară, în Hristos, Lumina lumii [τὸ Φῶς τοῦ κόσμου] [In. 8, 12, BYZ]. Și mărturisim prin lumânare că avem în noi slava lui Dumnezeu, a cărei icoană palidă, ștearsă e lumânarea.

Așa că lumânările și candelele noastre vorbesc despre slava lui Dumnezeu, despre harul Lui, despre lumina Lui cea veșnică și necreată, care e viața noastră. Pentru că adevărata noastră viață e viața lui Dumnezeu, adică slava Lui, și datorită slavei Lui în noi viața noastră e duhovnicească și nu trupească, nu telurică.

17. Ce se împarte la Înmormântare?

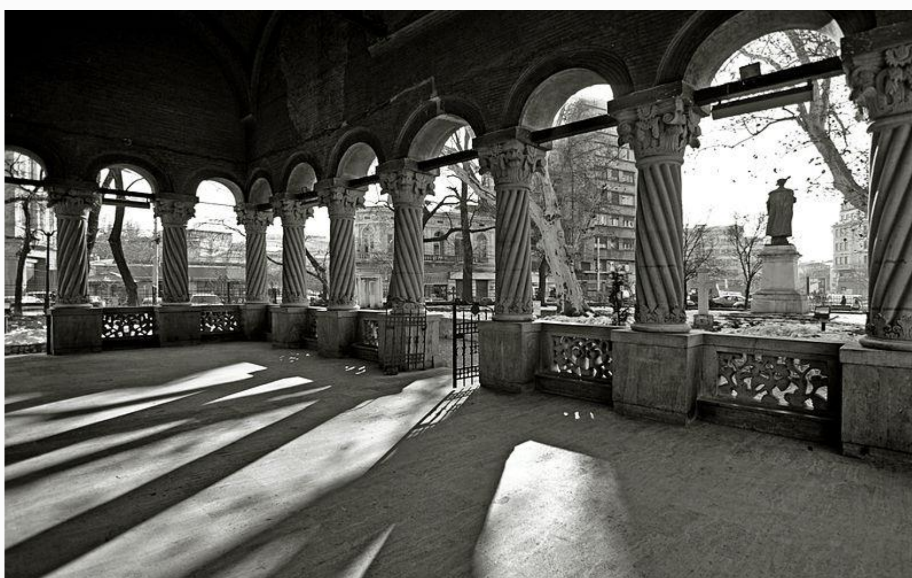
În Molitfelnicul românesc, ed. BOR 2002, pe care o am la îndemână acum, nu avem nicio mențiune despre acest lucru. Singurele mențiuni, alături de textul Slujbei, sunt acestea: că Preotul se duce la casa răposatului, după ce află că a adormit, își pune epitrahilul de gât, aprinde tămâie în cădelniță și începe Slujba[467]. Textul Slujbei din prima zi cuprinde rugăciunile începătoare, 4 tropare, ectenia morților, stâlpii sau Evangheliile Învierii și apolisul[468]. Iar a 3-a zi, când cel adormit e îngropat, Slujba începe în Biserică[469].

---

[467] *Molitfelnic*, ed. BOR 2002, p. 203.
[468] Idem, p. 203-206.
[469] Idem, p. 206.

Însă, deși noi așezăm sicriul în mijlocul naosului, acolo unde și facem Botezurile și Nunțile, Molitfelnicul ne spune că cei credincioși „pun sicriul cu trupul în pridvor”[470]. În pridvorul Bisericii.

Numai că sunt rare Bisericile cu pridvoare. Un exemplu de astfel de Biserică e Biserica Sfântul Gheorghe Nou din București și pridvorul e acesta[471], din fața ușii de la intrare în Biserică, cu coloane, și care e un spațiu deschis:

Și aici, potrivit Molitfelnicului nostru, ar trebui să facem Înmormântările. Adică în ușa Bisericii.

Însă n-am văzut nicio Înmormântare în ușa Bisericii, ci numai în Biserică, în naos. Iar ceea ce se împarte la Înmormântare, cum spuneam și la discuția despre căpețel[472], sunt tradiții țărănești, apă-

---

[470] Ibidem.

[471] Preluată de aici:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Biserica_Sfântul_Gheorghe_Nou_(2).jpg#file.

[472] A se vedea:

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/09/27/cati-colaci-cuprinde-un-capetel-si-ce-semnifica-ei/.

rute de-a lungul timpului și care variază de la localitate la localitate.

Până vine Preotul să îl ducă la groapă pe cel adormit, familia împarte prosoape, basmale și batiste celor de față. Iar când vine Preotul cu Cântărețul ca să îl slujească pe cel mort, familia împarte Preotului un prosop mai lung, cu lumânare aprinsă, care să iasă în evidență, sau un ștergar aparte, și Cântărețului unul mai mic, ca pentru „rangul" lui.

Într-un sat, spre exemplu, se trece pe sub sicriu o pasăre vie sau o oaie, după care e împărțită cuiva. Asta înainte ca mortul să plece din curtea lui. La fel, tot înainte ca mortul să iasă din curte, se pune într-o farfurie vin și peste farfurie o pâine sau un colac, farfurie care se pune pe capacul tronului. Și după ectenia morților rostită în curte de către Preot, acea pâine se înmoaie în vin și e împărțită la cei prezenți.

Unii sparg vasul cu care au tămâiat pe cel mort timp de 3 zile, când iese mortul din casă, alții aruncă bani, la răspântii de drumuri, când duc mortul la Biserică, pe când alții vor ca alaiul mortuar să treacă prin tot satul, ca toți să știe cum și cine a fost la Înmormântare.

Toate acestea, pe lângă pomana de după Înmormântare, țin de ceea ce vor oamenii să împartă pentru cel adormit al lor. Iar dacă vor să facă milostenie multă pentru cel adormit, bine fac, pentru că îl ajută pe el, dar se ajută și pe ei, prin dăruirea lor.

Însă cartea de slujbă a Preotului nu ne indică nimic despre milosteniile de la Înmormântare.

18. Ce înseamnă a posti?

Înseamnă a ne smeri și umili sufletul, a pune păcatele noastre înaintea noastră și a ne obosi trupul,

pentru ca să simțim câtă nevoie avem de mila lui Dumnezeu și de iertarea Lui.

Pentru că postul e vremea când noi împuținăm desfătarea trupească...pentru ca să înțelegem cât de săraci și de flămânzi duhovnicește suntem. Căci dacă trupul mănâncă și bea toată ziua și e înfloritor, dacă el are o sănătate bună, sufletul are nevoie de multă rugăciune, de multă pocăință, de multe fapte bune, de multă citire teologică și duhovnicească pentru ca să se simtă bine. Pentru că trupul se satură imediat cu o jumătate de kilogram de mâncare sau cu un kilogram sau cu ceva mai mult, dacă ești foarte gras, însă sufletul nostru are nevoie de multe ore de rugăciune și de citire și de pocăință, de multă milostenie și fapte bune, pentru ca să se simtă cât de cât împlinit.

Tocmai de aceea Slujbele noastre sunt lungi, sunt pline de teologie și cer răbdare, asceză: pentru că sufletul are nevoie de ele pentru ca să se simtă bine. Pentru că sufletul vrea să cunoască, vrea să experimenteze, vrea să iubească, vrea să se dăruie, vrea să fie în comuniune, vrea să se jertfească pentru Dumnezeu și pentru oameni, în timp ce trupul nostru e neputincios în comparație cu el. Iar postul, adică abținerea de la lucrurile care ne fac bine, care ne țin în viață, merge mână în mână cu pocăința, pentru că e reținere pentru...a înțelege starea ta, pentru a te ruga, pentru a contempla, pentru a te lăsa îndrumat de Dumnezeu.

Așadar, postul e o mare binecuvântare în viața noastră, ca și rugăciunea, citirea sau răbdarea, pentru că ne educă teologic. El ne învață cum să stăm în fața lui Dumnezeu, cum să așteptăm voia Lui, cum să ne schimbăm continuu pentru El.

19. Ne putem boteza de două ori?

Dacă avem un Botez valid, adică făcut în Biserica noastră, nu ne mai putem boteza încă o dată. Acest lucru e precizat în canonul 47 apostolic[473] și în canonul al 48-lea de la Sinodul din Cartagina[474]. Iar în canonul ultim citat, se spune că la „Sinodul din Capua" s-a hotărât faptul că „nu se permite a se face botezări din nou, sau hirotoniri din nou, sau transferări de episcop [dintr-o eparhie în alta]"[475]. Astfel am aflat că nici Botezul și nici Hirotonia, care sunt valide, nu se pot repeta.

20. Care e rolul Duhovnicului la Spovedanie?

Potrivit aceleiași ediții a Molitfelnicului românesc, ed. 2002, rolul Duhovnicului la Spovedanie e acela de „martor"[476]. El e de față la mărturia/ la spovedania noastră și el ascultă spovedania noastră, pentru ca să mărturisească înaintea lui Dumnezeu toate păcatele pe care noi le spovedim[477].

Și, pe lângă calitatea sa de martor, Duhovnicul e și doctor sufletesc[478]. Și ca doctor sufletesc, ca doctor care vrea să ne vindece sufletul, Duhovnicul

---

[473] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 33.

[474] Idem, p. 261.

[475] Ibidem.

[476] *Molitfelnic*, ed. BOR 2002, p. 65.

[477] Ibidem.

[478] Ibidem.

ne întreabă la Spovedanie, mai întâi, despre teologia Bisericii (pentru că ne întreabă despre poruncile lui Dumnezeu și despre credința Bisericii)[479], după care ne întreabă despre păcatele pe care le-am săvârșit de la ultima spovedire a păcatelor[480]. După spovedirea păcatelor, avem o mică cateheză în p. 73, unde Sfânta Spovedanie e numită botezare cu al doilea Botez. De ce e numită al doilea Botez? Pentru că la Botez ni se iartă păcatele ca și aici, la Spovedanie. Și de aceea Spovedania e o reactualizare continuă a Botezului nostru, pentru că ea este Dumnezeiasca Taină a Bisericii în care Hristos Dumnezeu ne iartă păcatele noastre și ne umple din nou de slava Lui. Căci Hristos Domnul e Cel care îl iartă, prin intermediul Preotului Duhovnic, pe cel care se spovedește.

Iar în această mică cateheză, pe care Duhovnicul trebuie să o rostească în fața credinciosului care se spovedește, îi spune că „păcatele niciun folos nu aduc creștinilor, ci [numai] neputință, boală, sărăcie și multe feluri de necazuri în această lume, iar pentru cealaltă, arvunesc osânda veșnică și chinul Iadului”[481]. Rugăciunea de dezlegare de păcate indică acțiunile conjugate, concomitente, ale lui Hristos și ale Duhovnicului în iertarea celui care s-a spovedit: „Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cu harul și cu îndurările iubirii Sale de oameni, să te ierte pe tine fiule (N), și să-ți lase ție toate păcatele! Iar eu, nevrednicul preot și duhovnic, cu puterea ce-mi este dată [de la Hristos, prin hirotonie], te iert și te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh! Amin”[482].

---

[479] Idem, p. 66-67.
[480] Idem, p. 67-73.
[481] Idem, p. 73.
[482] Idem, p. 75.

După care urmează ca Duhovnicul să dea un canon[483], adică o anumită nevoință celui care s-a spovedit sau să îl oprească de la împărtășire pentru o anumită perioadă de timp, pentru ca el să se pocăiască și să se îndrepte. Însă canonul îl dă spre vindecarea credinciosului, pe baza statutului său de Doctor duhovnicesc, după ce l-a iertat de păcatele spovedite. Și precizez acest lucru, care este evident în Molitfelnic, dar se pare că nu pentru toți, pentru că am auzit că există Duhovnici care nu dau dezlegare de păcatele spovedite, decât după ce credincioșii împlinesc canonul. Însă Duhovnicii care fac acest lucru greșesc profund, pentru că Taina Spovedaniei se termină prin dezlegarea de păcate a celui care s-a spovedit, iar canonul ține de modul în care Duhovnicul se îngrijește de viața sa sufletească.

Adică canonul și sfătuirea duhovnicească fac parte din ceea ce se petrece după terminarea Tainei Sfintei Spovedanii, în intimitatea dintre Duhovnic și credincios, iar Duhovnicul nu trebuie să facă păcatul acesta mare, de a nu-l ierta de păcate pe credincios după ce s-a spovedit. E ca și cum ar veni credinciosul să se împărtășească și, în loc de Sfânta Euharistie, tu să îi pui apă și vin și cu ele să îl împărtășești. Tot la fel e și aici: Spovedania înseamnă spovedirea păcatelor și iertarea lor și nu presupune o condiționare a iertării lor după ce omul își face canonul. Pentru că, astfel, o Spovedanie ar începe în 2016, iar dacă canonul durează 3 ani, s-ar termina în 2019. Așa ceva nu se face!

Însă, de obicei, Duhovnicii nu le mai citesc toate întrebările din Molitfelnic credincioșilor, ci doar pe unele. Adică îi întreabă doar anumite păcate. Iar ei le spun pe cele care îi dor.

---

[483] Ibidem.

Eu recomand însă altceva: ca oamenii care nu știu să scrie și să citească să fie întrebați de către Duhovnic și să își spună și ei păcatele, dar cei care sunt școlarizați, aceia trebuie să își scrie păcatele pe o foaie, fără detalii ajutătoare, și cu ea să vină la Duhovnic și să le citească de pe foaie la Spovedanie.

Și foaia de Spovedanie trebuie să arate astfel: „am mințit, am drăcuit, m-am enervat, am vorbit de rău și judecat, n-am fost milostiv, am privit imagini desfrânate, mi-a curs sămânța în somn, am lovit pe cineva, am promis mincinos" etc. Fără detalii, fără persoane, fără divagații. Pentru că noi ne spovedim lui Dumnezeu...care știe toate împrejurările în care noi am păcătuit.

Pentru că la Duhovnic venim doar cu păcatele noastre și cu pocăința pentru ele și nu venim ca să spunem basme. De aceea, cu foaia de Spovedanie la noi, spovedirea păcatelor durează 2-3 minute...și nu ore. Pentru că noi am venit să ne spovedim păcatele și nu să întrebăm tot felul de lucruri pe Duhovnic.

Da, după Spovedanie, dacă e timp și Duhovnicul vrea să te povățuiască, te poate întreba de anumite păcate ale tale, îți poate cere detalii despre viața ta, te poate întreba ce citești, ce faci, cum trăiești, pentru ca să știe cine ești, ce faci, de ce ai nevoie. Dar acestea nu fac parte din Spovedanie, pentru că la Spovedanie noi ascultăm și iertăm păcate și nu scriem romane.

Întrebările și răspunsurile teologice se pot face online, se pot trimite prin email sau SMS, se pot da după slujbă, se pot da în întâlniri catehetice, se pot da pe stradă, în alte contexte.

Dar la Spovedanie rămânem în acest cadru: credinciosul se spovedește, Duhovnicul îl ajută să se

spovedească, apoi îl iartă întru numele Domnului de păcatele sale, pe care le-a spovedit.

21. Ce ne[484] învață clopotul Bisericii?

Că rugăciunea în Biserică, împreună, e mai importantă decât somnul, decât munca în exces sau decât relaxarea păcătoasă. El ne adună la Biserică, ne anunță că cineva a murit, ne anunță mari evenimente din comunitate, dar, mai întâi de toate, el ne învață să ne pocăim.

Clopotul Bisericii e glasul pocăinței, e plânsul care ne învață să plângem, e tânguirea de care avem nevoie. De la el trebuie să învățăm să fim sobri în vorbire și în viața noastră, atenți în tot ceea ce facem, pentru că viața și cuvintele noastre se aud până departe, dacă sunt duhovnicești.

Însă clopotul este povățuitorul continuu al ierarhiei bisericești, atunci când propovăduiește și decide lucruri importante pentru Biserică. Pentru că trebuie să propovăduim cu putere duhovnicească în Biserică, cu tărie de caracter, fiind una cu ceea ce spunem, pentru că deciziile și propovăduirea Bisericii au un ecou tot la fel de mare și de puternic ca și al bătăilor de clopot.

22. De ce avem *Bunavestire* iconizată pe ușile împărătești?

---

[484] Următoarele 10 întrebări și răspunsuri sunt din *Predică la Duminica a 20-a după Cincizecime [2016]*:

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/07/predica-la-duminica-a-20-a-dupa-cincizecime-2016/.

Pentru că, așa după cum spune și troparul praznicului Buneivestiri: „astăzi [este] capul/ începutul mântuirii noastre [ἥμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον] și arătarea tainei celei din veac [καὶ τοῦ ἀπ' αἰῶνος μυστηρίου ἡ φανέρωσις]”[485].

Motiv pentru care și Sfântul Lucas își începe Evanghelia cu Bunavestire [Lc. 1, 26-38], pentru că Bunavestire e momentul zămislirii Domnului în pântecul Născătoarei de Dumnezeu. Iar când „Fiul lui Dumnezeu, fiu al Fecioarei Se face [ὁ Υἷός του Θεοῦ, υἱὸς τῆς Παρθένου γίνεται]”[486], când El Se întrupează în uterul ei, când Se zămislește în uterul ei, atunci El Își începe iconomia Lui mântuitoare pentru noi. Iar iconomia/ lucrarea Lui mântuitoare pentru noi este taina cea din veac ascunsă în Dumnezeul treimic, Care a dorit mântuirea și sfințirea noastră prin întruparea Fiului.

Iar noi, iconizând Bunavestire pe ușile împărătești, arătăm că zămislirea Lui în pântecele Fecioarei ne-a deschis nouă Raiul, pentru că altarul Bisericii vorbește despre Raiul Sfinților Lui. Și cine intră pe ușile împărătești, pe ușile Împăratului ceresc, ca să slujească Lui, e sfințit de El în Taina Hirotoniei, pentru că crede în toată iconomia mântuirii Fiului întrupat și o propovăduiește spre mântuirea tuturor. De aceea și când predicăm, noi predicăm de aici, din fața ușilor împărătești, pentru că aici e începutul mântuirii noastre. Pentru că iconomia mântuirii noastre a început cu întruparea Fiului din Fecioara Maria și s-a încheiat cu înălțarea Lui la cer, întru slavă, de-a dreapta Tatălui, pentru ca la Cincizecime,

---

[485] *Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 404/ http://www.synaxarion.gr/gr/sid/2441/sxsaintinfo.aspx.

[486] Ibidem/ Ibidem.

Tatăl prin Fiul întru Duhul Sfânt să ne umple de slava Lui și să avem în noi slava Treimii Celei deoființă și nedespărțite.

23. De ce îi miruim pe credincioși după Dumnezeiasca Liturghie?

Pentru ca să le aducem aminte de Taina Sfintei Mirungeri, pe care au primit-o la Botez, în care au primit slava lui Dumnezeu în ei înșiși, și pentru ca să punem Crucea Domnului, arma mântuirii noastre, pe frunțile tuturor celor care au venit la Biserică și pentru ca toți să primească binecuvântarea lui Dumnezeu prin mâna Preotului care îi miruiește și care, în acest context, poate să aibă o scurtă întrevedere cu fiecare în parte.

Miruirea e luarea pulsului parohiei după Liturghie și predică, pentru că, față în față cu Preotul, fiecare credincios vine cu starea pe care și-a câștigat-o stând la slujbă. Și acum, când miruie, Preotul își continuă predica de după predică, întrebând, binecuvântând, explicând, felicitând, îndemnând, încurajând, bucurând pe cei pe care îi miruie.

Însă, în ed. BOR 2012, pe care o folosesc, se spune: Preotul „vine apoi la iconostas, unde împarte anafura sau, dacă este obiceiul, [îi] miruiește pe [cei] credincioși, zicând: *Ajutor de la Domnul, Cel ce a făcut cerul și pământul* (Psalm 120, 2)”[487].

De unde înțelegem că miruitul credincioșilor după Dumnezeiasca Liturghie e un obicei care nu se practică peste tot în România, și, în loc de miruire, Preotul împarte anafura celor credincioși. Adică sunt două obiceiuri încetățenite în țara noastră: împărțirea anafurei sau miruirea credincioșilor. Însă, în

---

[487] *Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 200.

amândouă cazurile, se spune același verset psalmic. Iar Ps. 120, 2, LXX, e acesta: „Ajutorul meu de la Domnul, Cel care a făcut cerul și pământul [ἡ βοήθειά μου παρὰ Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν]". Dar dacă îl scoatem pe „al meu" din ecuație și impersonalizăm zicerea psalmică, atunci ar fi trebuit să avem: „Ajutorul de la Domnul, Cel care a făcut cerul și pământul".

De unde înțelegem că anafura sau miruirea sunt văzute ca ajutor haric de la Dumnezeu pentru viața noastră.

24. Cine este podoaba Bisericii?

Ideea acestei întrebări mi-a venit...având deschis lângă mine un Catehism editat în 1952, în timpul Patriarhului Justinian Marina. Și una dintre întrebări suna astfel: „Care este cea mai frumoasă podoabă a unei Biserici?"[488], având următorul răs- puns: „cea mai aleasă și mai mișcătoare podoabă a unei Biserici este pictura"[489] ei.

Însă adevărata podoabă a Bisericii nu e nici pictura, nici înălțimea ei, nici mărimea ei, nici Icoanele, nici vasele și veșmintele din ea, ci...credincioșii Bisericii. Podoaba duhovnicească vie și rațională a Bisericii sunt credincioșii ei, fără de care zidurile nu pot sta în picioare. Pentru că oamenii zidesc zidurile și ei le pot zidi și rezidi în scurt timp, dacă ei sunt

---

[488] *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, tipărită cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și cu binecuvântarea și purtarea de grijă a Înalt Prea Sfințitului Justinian, Patriarhul României, Ed. IBMO, București, 1952, p. 285.

[489] Ibidem.

oameni duhovnicești, dacă ei sunt conștiințe vii, dacă ei sunt credincioși autentici.

Da, când privim Biserica de zid, autentica pictură bizantină, bisericească, e podoaba care ne îmbrățișează și ne bucură de la un capăt la altul al Bisericii! Dar când întrebăm, la propriu, care e cea mai frumoasă podoabă a Bisericii, răspunsul e unul singur: credincioșii Bisericii sunt cea mai frumoasă podoabă a Bisericii.

Pentru că putem sta și fără pictură în Biserică, putem sluji Liturghia în diverse clădiri, putem sluji și fără Biserică de zid, dacă un incendiu, un cutremur sau o inundație ne-a omorât Biserica, dar nu putem sluji fără credincioși și nu putem fi o Biserică decât împreună: ierarhia cu credincioșii.

Tocmai de aceea, tot efortul nostru predicatorial e pentru ca cei credincioși să fie oameni ai lui Dumnezeu, oameni frumoși, oameni ascetici, oameni plini de rugăciune și de fapte bune, adică vii duhovnicește. Iar frumusețea reală a Bisericii, podoaba ei duhovnicească, este formată din curăția și sfințenia oamenilor credincioși.

Pentru că pictura Bisericii ne învață teologia ei, care ne face frumoși duhovnicește. Însă numai dacă noi învățăm teologia Bisericii din pictura, din viața și din teologia ei, ajungem frumoși în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

25. Ce înseamnă să ne plecăm capetele lui Dumnezeu?

Asta cu referire la îndemnul liturgic: „Capetele noastre, Domnului să le plecăm [Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν]!”[490].

---

[490] *Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 184/

Înțelesul prim, literal, fără doar și poate, e acela de a ne pleca capetele înaintea Domnului, căci Trupul și Sângele Lui sunt pe Sfânta Masă, înaintea noastră, a celor care suntem în Biserică.

Însă înțelesul duhovnicesc e acesta: că prin plecarea capetelor noastre, adică prin încovoierea trupului și plecarea capetelor noastre, noi ne plecăm întreaga noastră ființă în fața Domnului slavei. Pentru că îndemnul liturgic nu ne cere o aplecare liturgică formală în fața Domnului, ci una duhovnicească, în care ne supunem întreaga noastră viață lui Dumnezeu. Căci prin plecarea înaintea Lui, noi Îl recunoaștem pe El ca singurul nostru Stăpân și recunoaștem faptul că doar înaintea Lui trebuie să ne plecăm. Pentru că nu trebuie să ne plecăm trupului și sângelui, așa după cum spune Preotul în rugăciunea de după, ci înfricoșătorului Dumnezeu [τῷ φοβερῷ Θεῷ][491].

Iar dacă ne plecăm în fața Lui și doar pe El Îl recunoaștem ca Domn, Stăpân, Răscumpărător, Mântuitor și Judecător al nostru, atunci ne apropiem de El cu evlavie și ne împărtășim cu El întru/ spre iertarea păcatelor [εἰς ἄφεσίν ἁμαρτιῶν] și întru/ spre viața de veci [καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον][492].

26. Ce înseamnă ca Dumnezeu să strălucească în inimile noastre lumina cea curată a cunoașterii Sale celei dumnezeiești?

Întrebarea se referă la textul rugăciunii Preotului de dinainte de citirea Dumnezeieștii Evanghelii de la Dumnezeiasca Liturghie. La rugăciunea

---

http://glt.goarch.org/texts/Oro/Daily_Liturgy.html.
[491] Ibidem/ Ibidem.
[492] Idem, p. 188/ Ibidem.

prin care Preotul se roagă ca întreaga Biserică să se umple de slava lui Dumnezeu și de luminare dumnezeiască, pentru a înțelege Evanghelia zilei, dar și predica la Evanghelia zilei.

Rugăciune care, în ed. BOR 2012 a Liturghierului, începe astfel: „Strălucește în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoașterii Dumnezeirii Tale”[493]. În limba greacă însă, de unde s-a tradus Liturghierul românesc, textul e următorul: „Strălucește în inimile noastre, Stăpâne, Iubitorule de oameni, lumina cea curată a cunoașterii Tale celei dumnezeiești [Ἔλλαμψον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, Φιλάνθρωπε Δέσποτα, τὸ τῆς Σῆς θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς]”[494].

Iar între „cunoașterea Ta cea dumnezeiască”, pe care ne-o propune textul original, și „cunoașterea Dumnezeirii Tale”, pe care ne-o propune ediția sinodală a Liturghierului, e o adevărată prăpastie.

De ce? Pentru că ediția sinodală românească vorbește despre o cunoaștere a ființei lui Dumnezeu și nu a slavei lui Dumnezeu. Căci de aceea a tradus Dumnezeire și nu dumnezeire. Dacă ar fi fost cu literă mică și nu cu literă mare cuvântul dumnezeire, atunci s-ar fi referit la slava lui Hristos. Însă textul se referă la cunoașterea dumnezeirii lui Hristos, adică a ființei Lui. Însă noi nu putem și nici nu vom putea cunoaște vreodată, aici și în veșnicie, dumnezeirea lui Hristos sau a Treimii. Iar traducerea sinodală e greșită în acest punct, pentru că cuvântul tradus e θεογνωσία [teognosia], care înseamnă cunoașterea lui Dumnezeu sau cunoaștere dumnezeiască și nu „cunoașterea Dumnezeirii” Lui.

---

[493] *Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 147.

[494] *Cf.* http://glt.goarch.org/texts/Oro/Daily_Liturgy.html.

Însă, când ești credincios limbii grecești, când traduci corect textul liturgic și ajungi să ai următorul text: „Strălucește în inimile noastre, Stăpâne, Iubitorule de oameni, lumina cea curată a cunoașterii Tale celei dumnezeiești”, lucrurile sunt clare. Pentru că textul liturgic spune următoarele: Hristoase, Stăpâne, Iubitorule de oameni, strălucește în inimile noastre lumina Ta cea curată, slava Ta cea veșnică și necreată, coboară în noi slava Ta, pentru ca să cunoaștem în mod dumnezeiesc, prin luminarea Ta, ceea ce Tu ne spui în Evanghelia Ta!

Pentru că Preotul se roagă aici pentru o cunoaștere duhovnicească, prin luminare dumnezeiască, a lui Dumnezeu și a voii Lui cu noi, și nu pentru o înțelegere literalistă sau filosofică a textului evanghelic.

Iar dacă textul liturgic al rugăciunii e acesta, atunci autorul său a presupus că în Biserică se află doar oameni duhovnicești. Pentru că toți trebuie să fim duhovnicești, plini de har și de sfințenie, și nu neînțelegători ai rugăciunilor Bisericii.

27. Ce înseamnă „și deschide ochii minții noastre întru înțelegerea evanghelicelor Tale propovăduiri [καί τοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν ὀφθαλμοὺς διάνοιξον εἰς τὴν τῶν εὐαγγελικῶν Σου κηρυγμάτων κατανόησιν]”[495]?

E vorba de continuarea rugăciunii începută anterior. Și în întrebarea a 27-a eu am tradus textul din limba greacă. Singura diferență majoră dintre textul sinodal și traducerea mea se leagă de cuvântul διανοία [diania]. Căci în textul sinodal avem G. sg.

[495] Ibidem.

τῆς διανοίας [tis dianias] tradus prin *gândului*[496], pe când eu l-am tradus cu sensul de bază: *minte* și a rezultat *minții*. Da, al doilea sens al lui διανοία este *gândire*, *gând*, *idee*.

Numai că aici nu putem spune „și deschide ochii gândului nostru" ca în ediția sinodală, ci trebuie să folosim sensul prim, de bază, al lui διανοία și să spunem: „și deschide ochii minții noastre". Pentru că gândul e un produs al minții, închis în sine, pe când mintea e cea care se poate deschide mereu, pentru că ea poate produce mereu gânduri.

Și când textul liturgic vorbește despre ochii minții, el se referă nu în primul rând la puterea de înțelegere a minții, ci la puterea de vedere a duhului nostru, care e partea prin care sufletul nostru vede cele dumnezeiești în extaz. Și ceea ce duhul nostru vede extatic sau înțelege prin luminare dumnezeiască, acele cunoașteri devin obiectele de înțelegere și de aprofundare ale minții.

De aceea, propovăduirile evanghelice ale Domnului se pot înțelege cu adevărat numai dacă noi le înțelegem duhovnicește, adică dacă ne deschidem duhul nostru spre slava lui Dumnezeu, ca El să ne învețe, prin slava Lui și prin luminarea slavei Lui, mesajul evanghelic al Domnului.

Iar cunoașterea lui Dumnezeu întru slava Lui, adică cunoașterea extatică, prin vedere dumnezeiască, și cunoașterea Lui prin luminare dumnezeiască, în care înțelegem ceea ce citim și ceea ce vedem în această lume prin luminarea Lui, sunt cele două moduri autentice de a înțelege și de a face teologie și de a propovădui cunoașterea lui Dumnezeu. În afară de ele, simpla cunoaștere teologică prin citire ne poate duce la multe derapaje, la multe

---

[496] *Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 147.

înșelări, dacă nu suntem luminați de Dumnezeu asupra a ceea ce citim și înțelegem.

28. Ce înseamnă să trăim duhovnicește?

Înseamnă să simțim mereu, în sufletul și în trupul nostru, că locuiește slava lui Dumnezeu și că El ne călăuzește, prin slava Lui, în fiecare clipă a vieții noastre, fără ca asta să însemne că El ne privează de faptul de a alege binele sau răul. Tocmai de aceea, noi putem oricând păcătui, chiar dacă suntem plini de slava lui Dumnezeu. Pentru că slava Lui ne îndrumă spre tot lucrul bun, dar pentru a trăi cuvios și în sfințenia lui Dumnezeu, trebuie ca și noi, de fiecare dată, să alegem ceea ce dorește Dumnezeu să alegem. Căci tot ajutorul și toată întărirea noastră e de la Dumnezeu, dar păcatele ne aparțin. Ele sunt alegerea noastră rea, greșită.

29. Ce ne spune reverenda preoțească?

Că cel hirotonit este mort pentru lume și viu pentru Dumnezeu. Negrul ei ne vestește moartea Preotului pentru lumea aceasta, asceza lui, renunțarea lui la patimi pentru a trăi cu și pentru Dumnezeu. Tocmai de aceea, cei care nu suportă asceza, nu suportă nici negrul, pentru că negrul ne vorbește despre pocăință și despre moarte.

30. Ce înseamnă afurisire, caterisire și anatemă?

Sunt trei substantive dureroase, pentru că ele desemnează 3 mari pedepse bisericești la adresa creștinilor.

Afurisirea înseamnă oprirea de la împărtășire. Cel afurisit de către Preot sau Episcop în Taina Sfintei Spovedanii e oprit de la primirea Sfintei Euharistii pentru o anume perioadă de zile, luni sau ani.

Caterisirea înseamnă îndepărtarea din rândul ierarhiei bisericești a unui Episcop, Preot sau Diacon. Unul ca acesta este caterisit.

Anatema [ἀνάθεμα] este pedeapsa bisericească cea mai mare și ea înseamnă scoaterea cuiva din Biserică, adică din rândul celor credincioși. Asupra ereticilor condamnați sinodal s-a dat anatema și ei au fost anatematizați.

Așadar, afurisirea unui credincios, adică oprirea lui de la împărtășire, se face de un Episcop sau de un Preot, caterisirea clericilor se face de un sinod eparhial sau mitropolitan sau de Sfântul Sinod al unei Biserici autocefale sau autonome, iar anatematizarea cuiva se face de către Sfântul Sinod al unei Biserici autocefale sau autonome, de un Sinod panortodox sau de un Sinod Ecumenic. Așadar, toate cele trei pedepse se dau de către ierarhia Bisericii și nu de simplii credincioși.

Însă în DEX lucrurile sunt cu totul confuze în ceea ce privește cei 3 termeni, pentru că autorilor le-a lipsit cunoașterea teologică.

Dacă căutați în DEX 2009 cuvântul *a afurisi*, veți găsi că „înțelesul bisericesc” e acela de „a arunca anatema asupra cuiva, a anatemiza”[497]. Însă a afurisi înseamnă a opri de la împărtășire, pentru că a anatematiza înseamnă a scoate pe cineva cu totul din Biserică, a-l exclude din Biserică datorită ereziei pe

[497] *Cf.* https://dexonline.ro/definitie/afurisire.

care o propovăduiește. Așa că nu putem pune nicidecum semnul de egalitate între *afurisire* și *anatemă*.

În același DEX 2009, *a caterisi* înseamnă a *răspopi*[498]. *A răspopi* e un cuvânt arhaic, care nu e înțeles de oameni. Însă Șăineanu, în Dicționarul său din 1929, e mult mai explicit decât 2009: „a destitui, a depune (vorbind de preoți)”[499]. Adică a destitui, a scoate din preoție.

Anatema, în DEX 2009, înseamnă „excludere din sânul Bisericii sub acuzația de erezie; afurisenie”[500]. Însă afurisirea, după cum spuneam, nu e sinonimă cu anatema.

Mai pe scurt, dacă nu cunoști termenii teologici din cărțile teologice, poți să ai o înțelegere eronată a lor, dacă te iei după dicționarele explicative care nu au de-a face cu viața Bisericii.

31. De ce[501] a spus Sfântul Apostol Pavlos că trebuie să ne rugăm și cu mintea, nu numai cu duhul [I Cor. 14, 15]?

Mai întâi să traducem I Cor. 14, 15, *cf.* BYZ, pentru ca să știm, în mod concret, ce a spus din punct de vedere literal Sfântul Apostol Pavlos! Căci versetul e următorul: „Așadar, ce este [Τί οὖν ἐστίν]? Ruga-mă-voi [cu] duhul [meu], dar ruga-mă-voi și [cu] mintea [Προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι

---

[498] *Cf.* https://dexonline.ro/definitie/caterisire.

[499] Ibidem.

[500] *Cf.* https://dexonline.ro/definitie/anatema.

[501] Următoarele 10 întrebări și răspunsuri au fost incluse în *Predică la Duminica a 21-a după Cincizecime [2016]*: https://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/11/predica-la-duminica-a-21-a-dupa-cincizecime-2016/.

δὲ καὶ τῷ νοΐ]; cânta-voi [cu] duhul, dar cânta-voi și [cu] mintea [ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ]". Și prima înțelegere ar fi aceea că rugăciunea cu duhul e altceva decât rugăciunea cu mintea, după cum și cântarea cu duhul e altceva decât cântarea cu mintea. Și că Sfântul Pavlos le preferă pe amândouă și le recomandă pe amândouă tuturor.

Dacă mergem în versetul anterior, în I Cor. 14, 14, găsim scris: „căci dacă am să mă rog [cu] limba [ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ], duhul meu se roagă [τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται], dar mintea mea este fără rod [ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστιν]". De unde înțelegem că rugăciunea cu limba, adică cu gura, e o rugăciune cu duhul, dar mintea e nelucrătoare atunci, nu gândește înțelegeri teologice, adică e fără de rod duhovnicesc.

Însă care e acea rugăciune cu gura, care să fie în același timp și o rugăciune spusă de duhul nostru, și care să nu însemne gândire și aprofundare teologică? Pentru mine ea este rugăciunea lui Iisus, pe care noi trebuie să o spunem fără gânduri și imagini, și care ne umple duhul nostru de slava lui Dumnezeu, de multă pace și împlinire, în timp ce mintea noastră se bucură fără cuvinte.

Rugăciunea lui Iisus sau una scurtă aidoma ei, nu urmărește reflecția teologică, ci umplerea noastră de har.

Dar când vreau să mă rog și cu mintea mea, înțelegând și aprofundând rugăciunea, atunci mă rog cu rugăciunile cele pline de teologie ale Bisericii. Care, atunci când slujești, te umplu de multă oboseală, pentru că efortul de a le înțelege și de a le aprofunda e mare. Astfel, cel care se roagă cu mintea, iese de la Dumnezeiasca Liturghie obosit, pentru că mintea lui a muncit în continuu să înțeleagă ceea ce

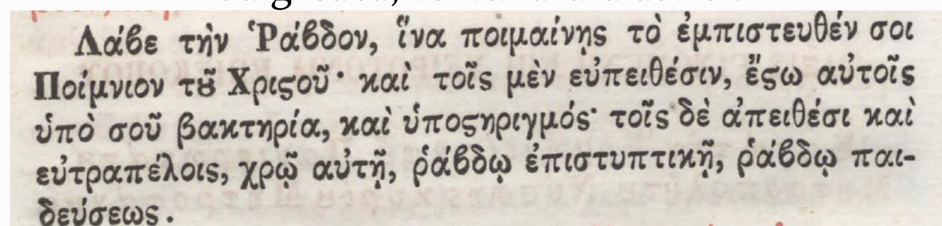
citește și slujește. Sau a îmbinat rugăciunea cu mintea cu rugăciunea cu duhul și tot obosit iese de la Slujbă.

32. Ce înseamnă cârja episcopală?

După ce candidatul la hirotonia întru Episcop sau ipopsifiul[502] [de la ὑποψήφιος[503]| ipopsifios], cum mai este el numit în Arhieraticonul românesc, a fost hirotonit Episcop, Patriarhul sau Mitropolitul care l-a hirotonit îl îmbracă cu mantia episcopală pe noul Episcop, apoi îi dă în mâna dreaptă cârja arhierească[504].

Iar când îi dă cârja noului hirotonit, el îi spune: „Primește toiagul acesta, ca să păstorești turma lui Hristos cea încredințată ție; și celor ascultători să le fie de la tine toiag de reazem și întărire, iar pentru cei neascultători și nestatornici să-l întrebuințezi pe el, ca toiag de deșteptare, toiag de certare”[505].

În limba greacă, textul arată astfel:

Λάβε τὴν Ῥάβδον, ἵνα ποιμαίνῃς τὸ ἐμπιστευθέν σοι Ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ· καὶ τοῖς μὲν εὐπειθέσιν, ἔστω αὐτοῖς ὑπὸ σοῦ βακτηρία, καὶ ὑποστηριγμός· τοῖς δὲ ἀπειθέσι καὶ εὐτραπέλοις, χρῶ αὐτῇ, ῥάβδῳ ἐπιστυπτικῇ, ῥάβδῳ παιδεύσεως.

L-am preluat din ediția 1891 a Marelui Evhologhion[506], și textul, în traducerea mea, e acesta: „Ia

---

[502] Arhieraticon, ed. BOR 1993, p. 85.

[503] *Cf.* https://dexonline.ro/definitie/ipopsifiu.

[504] *Arhieraticon*, ed. BOR 1993, p. 100.

[505] Idem, p. 101.

[506] *ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟ ΜΕΓΑ*, ed. Ierom. Spiridonos Zervos, ed. a 6-a, Ed. to elinicu tipografiu o Finix, Veneția, 1891, p. 175.

Toiagul, ca să păstorești [pe cea] încredințată ție de Păstorul Hristos! Și celor bineascultători, aceia înăuntru [să stea], sub nuiaua ta, și [să le fie lor] de sprijinire; dar celor neascultători și ușor schimbători, să-l folosești pe el [ca] toiag de înțelegere, toiag de certare”.

Și observăm că această cârja episcopală, oricât ar fi ea de împodobită cu metale scumpe, nu e altceva decât corelativul toiagului ciobănesc, cu care ciobanul își mână oile la păscut.

Pentru că Episcopul este Păstorul oilor celor duhovnicești, adică Păstorul celor credincioși, și, în eparhia sa, Episcopul este sprijinul celor ascultători, dar și cel care îi ceartă spre îndreptare pe cei neascultători și schimbători în firea lor.

Însă, în comparație cu ciobanul de la stână, Episcopul nu își ia la bătaie turma cuvântătoare cu cârja. Canonul al 28-lea apostolic pedepsește cu caterisirea pe Episcopul, Presbiterul sau Diaconul care îi bate pe cei credincioși pentru că păcătuiesc sau îi bate pe necredincioșii care săvârșesc vreo nedreptate[507].

Pentru Episcop, cârja e doar semnul demnității sale de Părinte și de Învățător al Bisericii. După care toți îl cunosc că e Episcop, atunci când slujește în Biserică.

33. Ce înseamnă amin, alliluia, ectenie, ecfonis și apolis?

Potrivit *Gingrich Greek Lexicon*, *amin* [ἀμὴν] e un cuvânt sintagmatic, transliterat din ebraică în

---

[507] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 22.

limba greacă, și care se traduce prin: *Așa să fie!* Căci atunci când noi spunem *amin*, spunem de fapt că *suntem de acord* cu cele afirmate liturgic.

Alliluia [ἀλληλουϊά] este un alt cuvânt sintagmatic transliterat în limba greacă din limba ebraică, care înseamnă *Lăudați pe Domnul!* Și el îndeamnă la cântare, la slujbă, la bucurie liturgică împreună cu Dumnezeu.

Ectenie vine de la substantivul grecesc ἐκτενής [ectenis], care, la rândul lui, se naște din verbul ἐκτείνω [ectino][508], care înseamnă: *a întinde*[509]. Adică e o rugăciune mai întinsă a clericilor Bisericii. Și de aceea avem ectenie mică[510], ectenie mare[511], ectenie întreită[512], ectenie a cererilor[513] și ectenie a morților[514]. Și aceste ectenii le auziți mereu, la fiecare slujbă, chiar dacă nu știați că ele se numesc astfel. Și toate ecteniile se termină cu un ecfonis, rostit mai tare de către Preot sau Episcop.

Căci *ecfonis* vine din limba greacă, de la substantivul compus ἐκφώνησις [ecfonisis][515] și înseamnă *cu glas*. Având sensul: *cântat cu voce mai tare*, în comparație cu cererile ecteniei.

---

[508] A se vedea: https://el.wiktionary.org/wiki/εκτενής.
[509] *Cf. Friberg Lexicon*, 8.783, apud BW 9.
[510] A se vedea: https://www.youtube.com/watch?v=zSGfCcPWM4g
[511] Idem: https://www.youtube.com/watch?v=eC3DswUSlvE.
[512] Idem: https://www.youtube.com/watch?v=j5xfSBQIR5o.
[513] Idem: https://www.youtube.com/watch?v=Mlny6ub5X8Y.
[514] Idem: https://www.youtube.com/watch?v=WS2APim54wo
[515] A se vedea: http://greek_russian.academic.ru/εκφωνησις.

Pentru ca, la finalul oricărei Slujbe a Bisericii, să avem *apolisul*[516]. Care vine tot de la un cuvânt grecesc, de la ἀπόλυσις [apolisis][517] și înseamnă *eliberare*, *plecare*, pentru că credincioșii sunt lăsați să plece la caselor lor după terminarea slujbei.

34. Ce înseamnă că ne-am făcut părtași Sfintelor Taine?

Cu referire la prima rugăciune de după împărtășire. Unde, în limba greacă, se spune: „Mulțumesc Ție, Doamne, Dumnezeul meu, că nu m-ai lepădat pe mine, păcătosul [Ευχαριστώ Σοι, Κύριε ο Θεός μου, ότι ουκ απώσω με τον αμαρτωλόν], ci părtaș a fi Sfintelor Tale pe mine m-ai învrednicit [αλλά κοινωνόν με γενέσθαι των Αγιασμάτων Σου κατηξίωσας]"[518].

Traducerea românească e aproape identică, în afară de faptul că a subliniat că Sfintele…sunt *Taine* și a rezultat: „ci părtaș Sfintelor Tale *Taine* m-ai învrednicit a fi"[519].

Însă *părtaș* [κοινωνόν] vine de la verbul κοινωνέω [chinoneo], care înseamnă *a te împărtăși*[520]. Și dacă noi ne împărtășim cu Domnul euharistic, și mâncăm Trupul și Sângele Lui, atunci ne

---

[516] Care e acesta:
https://www.youtube.com/watch?v=w9wtng-xsW8.
[517] *Cf.*
http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/prayers/service_litourgy_translation.htm.
[518] *Cf.*
http://www.christopherklitou.com/prayers_of_thanksgiving_after_communion_greek.htm.
[519] *Liturghier*, ed. BOR 2012, p. 367.
[520] *Cf. Friberg Lexicon*, 16. 319, apud BW 9.

unim interior cu El, ne facem una cu El, pentru că El locuiește în noi și noi suntem uniți, în adâncul ființei noastre, cu El.

Așadar, a fi părtaș Sfintelor lui Dumnezeu sau Trupului și Sângelui Său cele euharistice înseamnă a ne uni cu Domnul și a simți faptul că suntem una cu El, pentru că El ne umple cu slava Lui cea dumnezeiască prin împărtășirea cu El și ne curățește și ne înnoiește și ne sfințește pe noi, iertându-ne nouă păcatele noastre și dându-ne interior arvuna moștenirii Sale. Adică încredințarea de faptul că, dacă vom rămâne, ca acum, după ce ne împărtășim, în slava Lui, vom fi împreună moștenitori cu El ai Împărăției Sale. Căci Domnul ne unește cu El pentru ca să fim veșnic împreună cu El.

35. De ce se închid ușile împărătești și dvera după „Să-I mulțumim Domnului [Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ]![521]”?

Dvera[522] e perdeaua de deasupra ușilor împărătești, adică de deasupra acestor uși centrale ale altarului, care sunt în spatele meu. Și ușile și perdeaua se închid înainte de sfințirea Cinstitelor Daruri, pentru că e adânc de taină ceea ce se petrece atunci. Credincioșii, de dincolo de altar, trebuie să se roage la unison cu Slujitorii altarului, pentru că aceștia din urmă se roagă Domnului pentru ca să preschimbe Pâinea și Vinul nostru în Trupul și în Sângele Lui cele preadumnezeiești.

---

[521] *Cf.* http://www.christopherklitou.com/the_divine_liturgy_greek_english_phonetic_transliteration.htm.

[522] A se vedea: https://ro.wikipedia.org/wiki/Dveră.

Și s-a găsit de cuviință ca întreaga rugăciune pentru sfințirea Darurilor euharistice să fie o taină pentru cei credincioși, un lucru acoperit, pe care doar ierarhia bisericească îl trăiește, pentru ca să nu ne apropiem de Sfânta Euharistie cu îndrăzneală păcătoasă, ci cu smerenie multă și cu umilință duhovnicească.

Și chiar la Paști, când ușile rămân deschise la Liturghie, și apoi în Săptămâna Luminată, Preotul se roagă cu spatele la credincioși și cu fața la Domnul, ca întotdeauna, acoperind astfel taina Dumnezeieștii Euharistii, și arătând totodată că atât credincioșii, cât și Slujitorii altarului, sunt îndreptați către Domnul și nu unii către alții. Căci numai întru El suntem împreună și ne înțelegem ca împreună-slujitori și împreună-părtași la împărtășirea cu El.

Așadar, ele se închid, pentru ca să ne spună tuturor că sunt mari și sfinte acele minute, când așteptăm ca Domnul să vină la noi, pe Sfânta Masă. Și că atunci, altarul devine cerul lui Dumnezeu, pentru că Fiul lui Dumnezeu Se pogoară pe Masa altarului ca Mâncare și Băutură dumnezeiești. Și dacă altarul devine cer și cerul se pogoară pe pământ, cum să fie simplu de înțeles și de văzut o asemenea mare taină?

36. Există oameni fără conștiință?

Cuvântul *conștiință* e un cuvânt scriptural, adică apare în Scriptură. În limba greacă, conștiința e συνείδησις [sinidisis]. Care este un substantiv compus, format din *cu* + *știință/ înțelegere*. Pentru că conștiința e cea care ne înștiințează interior despre ceea ce e bine și ceea ce e rău.

În ediția BYZ a Noului Testament, forma συνείδησις, la N. sg., apare de 3 ori: la I Cor. 8, 7, la I Cor. 8, 10 și la Tit 1, 15. Adică în scrierile Sfântului Apostol Pavlos.

Forma de Ac. sg., συνείδησιν, apare de 16 ori în BYZ: F. Ap. 24, 16; Rom. 13, 5; I Cor. 8, 12, I Cor. 10, 25; I Cor. 10, 27; I Cor. 10, 28; I Cor. 10, 29; II Cor. 4, 2; I Tim. 1, 19; I Tim. 4, 2; Evr. 9, 9; Evr. 9, 14; Evr. 10, 2; Evr. 13, 8; I Petr. 2, 19; I Petr. 3, 16. Adică o dată la Sfântul Lucas, de 13 ori la Sfântul Pavlos și de două ori la Sfântul Petros.

Forma de G. sg., συνειδήσεως, apare de 8 ori în BYZ[523], însă prima apariție noutestamentară a cuvântului e cea din In. 8, 9. Unde se spune: „Iar ei, auzind [aceasta], și [fiind] mustrați de către conștiința [lor], au ieșit unul câte unul, începând de la cei mai bătrâni; și a rămas numai Iisus și femeia fiind în mijloc" [BYZ]. Loc evanghelic din care observăm că toți cei care doreau să o omoare pe femeia adulteră, s-au simțit vinovați, adică păcătoși. De aceea nimeni nu a îndrăznit să o lovească cu pietre.

Însă, mai întâi de toate, Evanghelia atestă conștiința ca realitate duhovnicească în om, atâta timp cât ea detectează adevărul interior al oamenilor.

Vorbind despre conștiință, Sfântul Pavlos ne spune că trebuie să ne supunem legilor statului pentru conștiință [διὰ τὴν συνείδησιν] [Rom. 13, 5]. Pentru conștiința noastră. Pentru ca în I Cor. 8, 12 să pună conștiința în relație cu aproapele nostru și să ne spună că, dacă păcătuim împotriva fraților noștri, le lovim conștiința lor, și ducându-i pe ei în ispită, noi păcătuim împotriva lui Hristos, a Domnului nos-

[523] La In. 8, 9; Rom. 2, 15; Rom. 9, 1; I Cor. 10, 29; II Cor. 1, 12; I Tim. 1, 5; Evr. 10, 22; I Petr. 3, 21.

tru. Iar din aceste 3 locuri scripturale pe care le-am citat, observăm că toți oamenii au conștiință.

Iar Sfântul Pavlos, vorbindu-i Sfântului Timoteos, îi spune că cei care leapădă credința și conștiința cea bună, au naufragiat pe lângă credință [I Tim. 1, 19]. Adică s-au pierdut.

De aceea, uneori, unii pot să pară oameni „fără conștiință". Însă insensibilitatea lor morală nu se datorează faptului că nu ar avea conștiință, ci se datorează multei lor păcătuiri, prin care nu țin cont de ce le spune Dumnezeu prin conștiința lor. Pe scurt: toți oamenii au conștiință, numai că nu toți au conștiință bună. Adică nu toți ascultă de conștiința lor, pentru că au căzut din credință și trăiesc în mod păcătos.

Iar problema conștiinței în Scriptură și la Sfinții Părinți trebuie aprofundată și mai mult, pentru că e o problemă vastă. Se poate face o teză de doctorat pe această porțiune de cercetare. Eu aș recomanda cu multă căldură un astfel de subiect.

37. Cum trebuie să fie nașii ortodocși?

O întrebare cu referire la nașii de la Botez și de la Nuntă.

Și aș pleca în răspunsul meu de la canonul al 2-lea de la Sinodul al VII-lea Ecumenic, unde se vorbește despre statutul de învățător al Episcopului.

Căci în acest canon se cere celui care vrea să fie hirotonit Episcop a cunoaște toată Psaltirea [πάντως τὸν Ψαλτῆρα γινώσκειν], pentru ca, pe baza Psaltirii, să învețe și pe clerul său[524], adică pe Preoții și pe

[524] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită,

Diaconii de sub ascultarea sa. Totodată, viitorul Episcop trebuie să cunoască Sfintele canoane [τούς Ἱεροὺς κανόνας], Sfânta Evanghelie [Ἅγιον Εὐαγγέλιον], Dumnezeiescul Apostol [τοῦ Θείου Ἀποστόλου] și toată Dumnezeiasca Scriptură [καὶ πᾶσαν τὴν Θείαν Γραφήν], trăind după poruncile dumnezeiești și învățând astfel poporul său[525], al eparhiei sale.

De ce am citat acest canon cu referire la vocația Episcopului de Învățător al eparhiei sale? Pentru că relația dintre nașii ortodocși și finii lor e una învățătorească, duhovnicească. Rolul nașilor în viața finilor lor e acela de a fi repere duhovnicești pentru ei.

Nașii sunt niște duhovnici fără hirotonie ai finilor lor, care trebuie să îi învețe teologia și viața Bisericii. Cu ei trebuie să se sfătuiască în toate, pentru că, prin înrudirea spirituală a nășiei, nașii au devenit părinții duhovnicești ai finilor lor. Iar tot ceea ce face Episcopul pentru eparhia lui trebuie să facă nașii pentru finii lor: să fie învățătorii și teologii și îndrumătorii pe calea mântuirii ai finilor lor. Astfel, înțelegem distanța dintre cine sunt nașii de la Botez și de la Nuntă...și cine ar trebui ei să fie. Căci nașii ortodocși ar trebui să fie niște oameni sfinți, copleșitoare repere teologice și morale, profunzi trăitori ai vieții ortodoxe.

38. De ce unii oameni se consideră defecți?

Întrebarea a pornit de la o melodie a Deliei Matache[526]. Unde, în finalul refrenului, ea spune că

[fără editură], [fără oraș], 1992, p. 163/ *Κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἁγίας καὶ Οἰκουμενικῆς Ζ΄ Συνόδου, cf.*

http://www.churchgoc.org/Library/canons.html#OS7

[525] Ibidem/ Ibidem.

[526] De la aceasta:

se simte „defectă”. Și mi-am adus aminte de imensele complexe ale oamenilor pentru felul cum arată, pentru anumite handicapuri genetice pe care le au sau pentru handicapurile pe care le dobândesc în accidente. Și întrebarea e: cine ne naște defecți?

Iar răspunsul e unul teologic. La care ajungem pas cu pas, dacă ne întrebăm despre originea celor două elemente ale ontologiei umane: sufletul și trupul. Cine creează sufletul? Dumnezeu. Și El îl creează fără păcat și fără defect. Cine ne creează trupul? Părinții noștri dimpreună cu Dumnezeu.

Iar sufletul e zidit de Dumnezeu în clipa zămislirii omului, sufletul și trupul fiind unite de Dumnezeu în mod tainic, pentru a fi un om nou, care nu a mai existat pe pământ, și pentru a avea împreună un început și un parcurs existențial comun.

Unde apare defectul, handicapul congenital, dacă sufletul nu are defecte? În trup. Pentru că Dumnezeu conlucrează cu părinții la zidirea noului trup, dar El nu înlocuie aportul lor seminal. Și astfel, dacă în mod genetic avem o boală, am primit-o de la părinți, din trupul lor, și nu de la Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu nu a creat bolile, pentru că ele sunt urmări ale păcatului.

De unde învățăm noi patimile? De la părinți și din mediul în care trăim. Iar patimile sufletești, alături de handicapurile fizice, sunt moștenirea neagră primită de la părinți și de la cei pe lângă care noi trăim. Atunci, de ce ne simțim defecți unii dintre noi? Pentru că păcatele și consecințele lor cele pline de moarte sunt cele care ne fac să nu ne simțim bine.

39. De ce ne plictisim la Biserică?

---

https://www.youtube.com/watch?v=3Kw8OUzVyEU.

Doamna Preoteasă și-a amintit că a auzit două femei vorbind despre Slujba de la Biserică. Și una îi spunea celeilalte: „Ce mult a ținut Slujba la Biserică! A ținut o oră și jumate. Ne plictisisem acolo”. Nu știu despre ce Slujbă era vorba...dar unii oamenii se plictisesc la Biserică, pentru că nu înțeleg ce se petrece aici. Și nu înțeleg ce se petrece, pentru că nu îi interesează Biserica. Căci atunci când vrei să te angajezi undeva, deși nu știi cum e...înăuntru, întrebi încolo și încoace pe cei care deja lucrează în firma respectivă. Iar când vrei să dai examen pentru carnetul de mașină, deși nu îți place să înveți, deși sunt multe semne de învățat, le înveți pentru ca...să fii propriu examenului și să poți să-ți conduci mașina pe care ți-ai luat-o și să nu intri cu ea în primul zid pe care îl întâlnești.

Tot la fel, nu poți să înțelegi ce se face și ce se spune la Biserică, dacă nu vrei să citești nimic despre viața Bisericii. Căci chiar și dacă nu crezi în Dumnezeu, poți veni la Biserică cu ceva citiri la activ, cu lecțiile învățate, pentru ca să înțelegi câte ceva din ce se petrece înăuntrul Bisericii.

Însă când „te plictisește” viața Bisericii, de fapt te depășește cu mult. Pentru că aici, la Biserică, nu există lucruri „plictisitoare”, nu există lucruri „prostești”, nu există lucruri „fără sens”, ci doar lucruri care depășesc mintea noastră și viața noastră mică, lipsită de duhovnicie.

Pentru că viața Bisericii e plină de învățături și de lucruri dumnezeiești, ea e plină de slava lui Dumnezeu, de prezența Lui cu noi, și ea este pentru Sfinți, pentru oameni plini de teologie și de curăție și nu pentru oameni care vin la Biserică...doar pentru ca să plece cât mai repede acasă. De aceea, pentru cei care cred în Dumnezeu și se nevoiesc continuu să își

sfințească viața, Biserica e cea mai mare bucurie și împlinire și desăvârșire a omului și a lumii întregi. Pentru că Biserica e viața lui Dumnezeu cu oamenii, în care El ne ajută să ne sfințim și să ne îndumnezeim și să învățăm cum să fim cu Dumnezeu pentru toți vecii.

Însă când nu vii la Biserică pentru ca să afli, pentru ca să te curățești, pentru ca să te pocăiești, Biserica și Slujbele ei ți se par „o pierdere de timp". Numai că tu ai acest sentiment tocmai pentru că ești un om păcătos. Un om care nu vezi și nici nu admiri lucrurile care te depășesc. Adică ești prea mic pentru minunea imensă a vieții Bisericii. Și pentru ca să o înțelegi, trebuie să te faci mic, să te smerești, pentru ca să vezi măreția fără seamăn a prezenței lui Dumnezeu în Biserica Sa și în întreaga lume.

40. De ce ne închinăm adesea?

Pentru ca să ne umplem mereu de puterea dumnezeiască a Sfintei Cruci. Să ne umplem de harul dumnezeiesc, de care fug și se cutremură demonii, acei demoni a căror robie asupra oamenilor a fost stricată și noi am ieșit din ea, prin moartea Domnului pe Cruce și prin coborârea Lui în Iad.

Căci Sfântul Vasilios cel Mare, în canonul al 91-lea, în care vorbește despre „Tradiția Apostolilor dată nouă în taină [τῶν Ἀποστόλων Παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ]"[527], amintește faptul că

[527] Arhidiacon Prof. Dr. Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a îmbogățită, [fără editură], [fără oraș], 1992, p. 394/ *ΟΙ ΘΕΙΟΙ ΚΑΙ ΙΕΡΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ, Η ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ*, vol. al 4-lea, Ed. Tis Tipografias G. Hartofilacos, Atena, 1854, p. 283.

însemnarea în chipul Crucii, rugăciunea cu fața spre răsărit și cuvintele epiclezei Liturghiei celei Dumnezeiești sunt predate Bisericii de Sfinții Apostoli[528] și că ele fac parte din Tradiția apostolică.

Iar semnul Sfintei Cruci e semnul distinctiv al ortodocșilor din întreaga lume. Și noi ne închinăm adesea pentru că avem nevoie de puterea Crucii Domnului în lupta noastră cu patimile.

Prin însemnarea trupului nostru cu Dumnezeiasca Lui Cruce, noi mărturisim tuturor că mântuirea noastră s-a făcut prin Patimile Lui cele preacurate, dar că Crucea e cea care ne umple de Învierea Lui, de slava Învierii Sale.

Așadar, dacă ne închinăm Lui, ne închinăm pentru că reactualizăm în noi drumul spre moartea și învierea cu Domnul, pentru ca, dimpreună cu El, să ne înălțăm la cele de sus, în Împărăția Sa.

Semnul Sfintei Cruci e o continuă reactualizare a Botezului nostru, adică a morții și a învierii mistice cu Domnul, dar, în același timp, el este o continuă epicleză interioară, în cadrul căreia primim slava Lui, care ne întărește în eforturile noastre ascetice.

41. De ce[529] Biserica este tradițională?

Pentru că Biserica e posesoarea și unificatoarea a două tradiții, din care a rezultat una singură: Sfânta Tradiție a Bisericii. Ea și-a asumat dintru început

---

[528] Ibidem/ Ibidem.

[529] Următoarele 10 întrebări și răspunsuri au fost incluse în *Predică la pomenirea Sfintei Cuvioase Parascheva de la Iași [14 octombrie 2016]*:

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/12/predica-la-pomenirea-sfintei-cuvioase-parascheva-de-la-iasi-14-octombrie-2016/.

tradiția evreiască, adică adevărul păstrat tradițional de până la nașterea Domnului, păstrat de Biserica Vechiului Testament, dimpreună cu Sfânta Scriptură a Vechiului Testament, tradusă din ebraică în limba greacă, adică Septuaginta, după care, de la Domnul și de la Apostolii Săi, Biserica a primit Tradiția apostolică, extinsă și îmbogățită de Sfinții Părinți ai Bisericii până azi, alături de Scriptura Noului Testament, scrisă și păstrată în Biserică.

Așadar, când Biserica vorbește despre *Sfânta Tradiție*, ea se referă la tot adevărul dumnezeiesc de la începutul lumii și până azi, la toată istoria sfântă a lumii lui Dumnezeu, alături de Sfânta și Dumnezeiasca Scriptură, ale cărei cărți au fost recunoscute și mărturisite în mod canonic și sinodal.

Și mai precis spus, Sfânta Tradiție a Bisericii cuprinde toată înțelegerea despre crearea lumii și despre istoria lumii, cine sunt Sfinții Vechiului Testament, viețile lor, cum a arătat Biserica Vechiului Testament și istoria ei, cum au fost înțelese profețiile cele despre Domnul, tot ce ni s-a păstrat despre istoria și mântuirea oamenilor, pentru ca, odată cu Domnul, Sfânta Tradiție a Bisericii să cuprindă cele pe care Apostolii nu le-au scris în Scriptură, ci le-au propovăduit prin viu grai, adică toată rânduiala liturgică a Bisericii, hirotoniile, cum să ne închinăm, cum să zidim Biserici, cum să ne trăim viața, toate datele istorice, geografice, arheologice despre viața Bisericii, orice inscripție și citat din primele secole ale Bisericii, Viețile Sfinților lui Dumnezeu, cărțile Sfinților Părinți, cărțile despre istoria Bisericii, diverse acte oficiale, sfintele canoane și dogme ale Bisericii, toate minunile și exegezele la cultul și la viața Bisericii, adică tot ce înseamnă adevărul și viața Bisericii.

Iar dacă Biserica nu ar fi fost tradițională și dacă nu ar fi păstrat Scriptura și Tradiția și înțelegerea lor luminată de Dumnezeu, noi n-am fi știut nimic până azi despre viața Sfinților lui Dumnezeu. Nu s-ar fi păstrat niciun monument și loc creștin din lume, nici cele de dinainte de Hristos, nu am fi avut nici teologie, nici istorie, nici geografie sfântă, nici manuscrise teologice, n-am fi avut nimic.

Iar dacă Biserica n-ar fi tradițională, ar trebui să fie prezenteistă. Adică să fi fost înființată acum 3 zile...și să se refere doar la prezent, nu și la trecut.

Însă cei care acuză în mod fariseic Biserica pentru că e tradițională, și-au întemeiat existența tocmai pe viața și Tradiția Bisericii.

Pentru că Biserica a stabilit cărțile Scripturii, Biserica a stabilit cultul și viața creștină, Biserica a stabilit era creștină și relația creștinilor cu societatea și locul lor în lume, Biserica a stabilit cum se interpretează Scriptura și cultul Bisericii.

Protestantismul și neoprotestantismul, întemeindu-se pe Tradiția Bisericii, au caricaturizat realitatea Bisericii în cultul lor. Pentru că au scos Scriptura din Biserică și au interpretat-o individualist, au scos Tradiția din Biserică, dar și-au făcut propria lor tradiție, au eliminat cultul Bisericii, dar și-au făcut un cult al lor, au eliminat cultul Maicii Domnului, al Sfinților și al Îngerilor Lui și au introdus o soteriologie falsă, care nu îl schimbă pe om, care nu îl îndumnezeiește, au renunțat la orice împărtășire sacramentală a harului dumnezeiesc, adică la mântuirea reală a oamenilor, iar caricaturizarea aceasta extremă, demonică, a Bisericii secularizează lumea zi de zi.

Pentru că lumea nu mai e văzută în Biserică, nu mai e văzută în perspectiva transfigurării lumii prin

Biserică, ci e văzută ca separată de Biserică. Astfel, „biserica” falsei „reforme” protestante e o desființare a Bisericii, e o mundanizare/ o lumificare/ o secularizare satanică a lumii, pentru că l-a lăsat pe om singur, fără Dumnezeu. Căci omul nu se poate mântui fără Biserică și fără harul lui Dumnezeu. Scriptura, de una singură, smulsă nebunește din Biserică, adică din locul unde s-a născut, și transplantată în fanteziile din mințile „teologilor” protestanți și neoprotestanți, nu mântuie pe nimeni.

Pentru că cuvântul lui Dumnezeu nu e format doar din literalitatea Scripturii, ci, în primul rând, din viața dumnezeiască a Scripturii, care stă dincolo de cuvinte. Fără harul lui Dumnezeu primit prin Tainele și Slujbele Bisericii și fără a trăi sfințenia Bisericii în viața ta, Scriptura e o carte închisă, e o carte neînțeleasă, e o carte care...nu ne duce decât în Iad. Pentru că Scriptura e calea spre Dumnezeu, numai dacă o trăiești în Biserica Lui, în Biserica aceea care a creat-o și a păstrat-o până azi nealterată. Dacă o interpretezi cum vrei tu și după cum îți place, Scriptura te duce în Iad, pentru că ea este un bisturiu pe care trebuie să știi să îl folosești. Dacă nu știi să îl folosești, bisturiul îți sare în ochi și îți scoate ochiul, îți taie degetele, îți intră în stomac, te omoară.

Însă Scriptura, alături de Tradiție, alături de canoanele și dogmele Părinților, alături de Sfinții care le-au înțeles și le-au tălmăcit importanța și adâncul lor, stă bine, stă cuvios, e în Biserică. De aceea Biserica e tradițională și nicidecum altcumva.

42. De ce Biserica este istorică?

Biserica este...și istorică, nu doar istorică. Pentru că Biserica e divino-umană. Biserica e forma-

tă din Dumnezeu, din Îngerii și Sfinții Lui, și din creștinii care au trăit, trăiesc și vor trăi în istorie, în timp. Și pentru că oamenii au fost creați de Dumnezeu în timp și în istorie, și pentru că Domnul S-a întrupat în timpul nostru istoric și S-a făcut propriu nouă, pentru ca să ne mântuie pe noi, iar Biserica e trupul Lui, tocmai de aceea Biserica are istorie, dar ea, prin Capul ei, are și veșnicie. Căci noi trăim în timp, trăim istoric, trăim în lumea noastră, dar în fiecare clipă trăim în slava lui Dumnezeu, coborâtă în Biserica Lui, și nu trăim trupește, ci duhovnicește.

Tocmai de aceea, viața istorică a Bisericii e plină de veșnicia lui Dumnezeu și ne pregătește pentru Împărăția Lui, și viața bisericească nu înseamnă „o cădere în istorie”, ci trăirea deasupra istoriei și, paradoxal, în istorie. Pentru că noi nu ne putem dispensa de trupul nostru, nu putem ieși din timp și din spațiu și din istorie printr-un simplu act volițional, ci viața noastră pământească e o viață istorică, fără ca să fie, în același timp, limitată de istorie, pentru că e umplută de Dumnezeu cu slava Sa cea veșnică.

43. De ce Biserica are un ritual anume și nu inventează slujbe în mod ad-hoc?

Pentru că Biserica a primit ritualul ei de la Sfinții Apostoli, pe care, mai apoi, l-a extins. Și după cum Biserica nu abandonează Scriptura și nici Tradiția ei, pentru „a inventa altele”, tot la fel ea nu-și abandonează nici cultul, care face parte din Tradiția Bisericii și care reprezintă modalitatea eclesială prin care toți credincioșii se împărtășesc de

slava lui Dumnezeu, ca o consecință a operei soteriologice/ mântuitoare a lui Hristos Dumnezeu.

În spațiul românesc, Părintele Arhidiacon Ioan I. Ică jr. a avut o intuiție teologică extraordinară, atunci când a înțeles că e nevoie să le prezinte românilor ortodocși *Canonul apostolic al primelor secole*[530] ale Bisericii. Adică să prezinte în mod detaliat ce a moștenit Biserica de la Sfinții Apostoli. Însă, atunci când și-a început treaba, când a început să scrie primul volum al acestei admirabile intuiții teologice, autorul nostru și-a arătat limitele teologice. Limitele muncii sale de cercetare teologică, lucru care m-a decepționat profund. Pentru că îmi dăduse impresia că îl interesează la modul personal istoria Bisericii și că are un proiect personal de restaurare a adevărului despre ea.

Însă am înțeles atunci că, mai degrabă, are un proiect editorialo-financiar, că îi place să fie văzut „bine" de diverși cercetători eterodocși „la modă", că își asumă o mediocritate academică în materie de cercetare teologică, dar nu îl interesează adevărul despre Biserica primelor veacuri.

Căci prin acest prim volum, Părintele Profesor Ică jr. și-a arătat în mod dureros neputința personală de a gândi ortodox Tradiția Bisericii, pentru că dorește să fie mereu tributar cercetărilor ultime, eterodoxe, despre istoria, teologia și viața Bisericii, fără a gândi cu propria sa conștiință, în interiorul Bisericii, despre Tradiția și istoria Bisericii.

Tocmai de aceea, din primul secol al Bisericii, în mod consternant pentru mine, autorul ne-a prezentat drept părți componente din canonul apostolic

---

530 Mă refer la cartea Diacon Ioan I. Ică jr., *Canonul apostolic al primelor secole*, vol. 1, Ed. Deisis și Stavropoleos, Sibiu, 2008, 1039 p.

doar 1. Scriptura (p. 321-360), neindicând ediția scripturală pe care a tradus-o, 2. scrierile Sfântului Climis Romanul (p. 395-421) și 3. *Didahia Sfinților Apostoli* (565-572). Iar aceste texte de secol 1 nu le-a prezentat în mod profesionist și responsabil una după alta, sub sigla secolului 1, ci intercalate printre texte de secol 2 și 3.

Dar...a negat în masă autenticitatea următoarelor cărți de secol. 1: *Canoanele Sfinților Apostoli prin Climis* (datând-o pe la anul 300[531]) (p. 591-595), 2. *Constituțiile Sfinților Apostoli prin Climis* (datând-o pe la anul 380[532]) (p. 597-784), carte în care avem *Sfintele canoane apostolice*, 3. *Testamentul Domnului față de Apostolii Săi prin Climis Romanul* (a spus că e de secol 5[533]) (p. 785-834). Însă în falsificatorul său „canon apostolic”, Părintele Ică jr. nu a inclus următoarele opere ale secolului 1 al Bisericii: 1. *Scrierile și Viețile Sfinților Apostoli*, 2. întreaga operă a Sfântului Climis Romanul, 3. *Păstorul* Sfântului Ermas, 4. *Epistola către Diognitos*, 5. opera Sfântului Dionisios Areopagitul...alături de multe alte texte, care se pot găsi, dacă faci muncă de cercetare autentică în marile biblioteci ale lumii. Iar cum Părintele Profesor Ică jr. are prieteni pretutindeni în lume, care îl pot ajuta cu cărți, cu informații, care îi pot înlesni voiajuri de studiu, ar fi putut să ne ofere o oglindă fidelă a vieții Bisericii din secolul 1, cu toată teologia care se cunoaște, și primul volum ar fi fost dedicat, în mod exclusiv, secolului 1 al Bisericii.

Căci atunci când vrei să demontezi o întreagă literatură falsificatoare despre istoria Bisericii, prezinți textele în integralitatea lor și în mod minuțios

---

[531] Idem, p. 591.

[532] Idem, p. 597.

[533] Idem, p. 785.

istoric și nu crâmpeie de text, din diverse secole, intercalate.

Așadar, istoria cultului Bisericii există...numai că nu avem cercetători cu conștiință profund eclesială, care să o prezinte ortodox și nu eterodox. Și din cauză că nu avem la îndemână demonstrația acestei realități, nu putem să arătăm, în mod științific și punctual, cum arăta cultul apostolic al Bisericii și cum s-a dezvoltat el.

Însă, din dovezile, întotdeauna puține, pe care le avem, cultul Bisericii a fost format de către Sfinții Apostoli în primul secol al Bisericii și el a fost dăruit Bisericii ca parte fundamentală a existenței ei istorice.

44. Ce înseamnă ca Biserica să fie actuală?

Înseamnă ca ea să vorbească pe înțelesul oamenilor de azi. Pentru că Biserica nu poate fi „actuală”, nu poate fi „de azi”, „inventată azi”, la nivel de istorie și de învățătură, ea fiind istorică și tradițională. Biserica creștină e de 2.000 de ani și tradiția ei e tradiția întregii iconomii a lui Dumnezeu cu umanitatea.

Așa că ea nu poate fi socotită nicicând „o apariție de ultimă oră”, pentru că Biserica are o istorie dumnezeiască în spate. Dar Biserica, prin teologii ei, este și trebuie să fie mereu actuală, trebuie să aibă mereu impact la public, să fie relevantă pentru contemporaneitate, pentru că scopul ei este acela de a-l mântui pe omul de azi. Și ca să-l mântuie trebuie să-i vorbească...pe-nțeles, ca să poată pricepe.

Tocmai de aceea platforma online de față se numește *Teologie pentru azi* și este „o platformă

ortodoxă pentru o reală postmodernitate". Căci postmodernitatea este secvența temporală în care noi trăim azi și în care Biserica slujește oamenilor. La baza postmodernității stau mai multe ideologii și ele au un numitor comun: vor o lume fără Dumnezeu, o lume amorală, o lume a divertismentului, o lume a consumului fără margini, o lume a experimentului.

Biserica trăiește în această lume, trăiește azi... dar nu împărtășește „duhul lumii", adică ideologiile ei. Și pentru acest lucru, teologii Bisericii trebuie să actualizeze teologia și viața Bisericii, să le prelucreze pentru urechea contemporanilor, pentru ca ei să aibă parte de o teologie pentru azi, pentru omul de azi și, în același timp, creștinul să înțeleagă că se poate trăi ortodox și în postmodernitate, pentru că Biserica vede și trăiește în postmodernitate în felul ei divino-uman și nu teluric.

De aceea, platforma teologică și culturală de față dovedește de aproape 10 ani că gândește lucrurile în termenii prezentului, în mod matur și responsabil, și mărturisește tuturor faptul că reala postmodernitate este viața Bisericii. Și că o lume fără Biserică e o lume fără identitate și fără scop, e o lume sinucigașă, e o lume barbară, e o lume necivilizată, e o lume neluminată de Dumnezeu, oricât de tehnologizată și plină de rafinament civilizațional pare a fi.

45. De ce ne închinăm la Sfintele Moaște?

Pentru că sunt pline de slava lui Dumnezeu. Și dacă Dumnezeu dorește să locuiască în ele și să facă minuni prin ele, prin Sfintele trupuri transfigurate ale Sfinților, și noi dorim să fim acolo unde Dumnezeu locuiește. După cum nu dorim să fim acolo unde...demonii locuiesc și unde fac rău oamenilor.

Însă cei care nu au Sfinte Moaște în falsele lor „biserici”, nu au nici Sfinți reali, ci doar „sfinți” închipuiți. Pentru că Sfinții se nasc și cresc și se desăvârșesc numai în Biserică, acolo unde trupul Domnului s-a umplut de slavă și s-a transfigurat prin învierea Sa din morți și prin înălțarea Sa de-a dreapta Tatălui.

Iar pentru ca să fim, după moartea noastră... acolo unde este El, trebuie să ne îndumnezeim aici, să ne umplem aici de slava lui Dumnezeu. Și sufletele noastre merg la El, la Dumnezeul nostru treimic, dar trupurile noastre pline de har rămân aici, ca odoare scumpe ale Bisericii, ca izvoare de har și de vindecare, ca surse vii de teologie și de luminare dumnezeiască, pentru ca să îi ajute pe confrații lor, care merg pe același drum al sfințeniei.

Și aceasta e marea lecție a Bisericii prin Sfintele Moaște ale Sfinților: că Sfinții te învață despre Dumnezeu nu numai prin cărțile lor de teologie, nu numai prin predicile lor și prin lucrurile rămase de la ei, construite de ei, ci și prin trupurile lor cele sfinte. Sfinții te învață teologie, te învață sfințenie, te învață să Îl slăvești pe Dumnezeu prin toate ale lor. Și când faci asta, înțelegi că și tu poți să calci pe urmele lor, că și tu te poți sfinți, pentru că sfințenia e împlinirea tuturor oamenilor.

Iar dacă predicile, cărțile, ce au zidit ei...par „istorie” pentru mulți, Sfintele lor Moaște sunt prezent. Sunt un prezent continuu, pentru că sunt o binecuvântare continuă. Pentru că Dumnezeu, Cel care locuiește în Sfinții Săi prin slava Lui, ne dăruie tuturor slava Lui pe măsura iubirii noastre față de El și de Sfinții Lui. Fiindcă iubirea reală e când îi iubești și pe cei care Îl iubesc pe El. Pentru că în iubirea față de ei, față de Sfinții Lui, se vede iubirea pentru El,

după cum în iubirea și în binele făcut tuturor oamenilor, se vede autenticitatea și profunzimea iubirii noastre pentru Dumnezeu.

46. De ce stăm în genunchi la rugăciune?

Pentru ca să ne coborâm în smerenie. Aproape de pământ, în genunchi sau cu fața plecată la pământ, recunoaștem și înțelegem cât de mici suntem noi...în fața Lui, a Celui care ține toate în palma Sa cea preacurată. Și de acolo, din genunchi, ne spunem cel mai bine durerea, necazurile, ispitele, căderile, așteptările, iubirea pentru Dumnezeu și pentru oameni. Și Dumnezeu ascultă glasul rugăciunii noastre, glasul smereniei noastre, și ne miluiește pe noi. Pentru că postura smereniei, adică statul în genunchi, ne ajută pe noi să ne venim în sine...și nu pe El, ca să ne audă.

El ne vede, ne știe, ne aude, cunoaște toate ale noastre fără ca noi să I le spunem. Dar când I le spunem Lui pe toate...El ne îmbrățișează cu aceeași delicatețe cu care și noi Îl recunoaștem pe El ca Miluitor și Făcător de bine, ca Stăpân și Judecător al nostru, ca Mântuitor și Izbăvitor de toate cele rele. Căci rugăciunea e mereu o punere de acord între Dumnezeu și noi, e găsirea atitudinii reale în relația cu El, e smerenia și bunăvoința de care toți avem nevoie.

47. De ce trebuie să mă deranjez...ca să fac un pelerinaj?

Pentru că deranjul de a face un pelerinaj are multe bucurii tainice și personale, pe care nu le poți trăi decât astfel: închizând computerul, închizând

ușa casei și plecând într-un drum spre Sfinții lui Dumnezeu, pentru ca să ne schimbăm viața. Și mergând și cercetând Biserici, Mănăstiri, peșteri, diverse locuri sfinte, unde au trăit oamenii cei Sfinți ai lui Dumnezeu, vom învăța multe despre ei și despre noi. Despre câtă răbdare avem noi, despre câtă bunătate, despre câtă comoditate există în noi, dar și despre câtă boală. Boală sufletească.

Și pentru a ajunge la locurile unde au trăit ei, Sfinții lui Dumnezeu, putem lua orice mijloc de transport. Putem lua bicicleta, putem lua mașina, ne putem îmbarca pe vapor, putem să urcăm la înălțime cu elicopterul sau cu avionul...doar racheta nu ne duce unde vrem noi. Dar mijloacele de transport, oricare ar fi ele, cele care ne duc în pelerinaj, sunt cele care ne duc...spre acele locații, pe când pelerinajul e drumul nostru interior prin acele locații sfinte. Și tocmai de aceea, schimbările aduse de deranjul de a pleca de acasă...sunt și ele interioare și nu le vede oricine.

48. De ce trebuie să citesc cărți teologice pentru ca să fiu ortodox?

Pentru că a fi ortodox începe prin a ne boteza ortodox, dar devenim ortodocși cu adevărat dacă trăim ortodox. Și ca să trăim ortodox, noi trebuie să cunoaștem credința ortodoxă. Și pentru ca să o cunoaștem, trebuie să o citim. Altfel cum am trăi ortodox, dacă nu știm cum trăiesc și ce gândesc ortodocșii?

Și dacă nu citim teologie ortodoxă...credem că tot ceea ce vedem și auzim noi prin Biserici, la televizor și online, ca fiind „ortodoxe”, și sunt „ortodoxe”. Dar dacă citim teologia Bisericii, vom vedea

că multe lucruri așa-zis „ortodoxe” sunt interpretări greșite ale dreptei credințe, după cum, ceea ce nu băgăm în seamă...sunt, de fapt, adevăratele virtuți ortodoxe.

Să exemplific câte ceva! Spre exemplu, mulți se dau în vânt după câte lumânări să cumpere la Înmormântare, la Cununie sau la Botez, despre cum să pună flori prin Biserică la Cununie și la Botez și despre câte coroane să aducă la Înmormântare. Dar uită să se roage pentru cel adormit, să se roage pentru cel care se cunună sau se botează, să dea milostenie, să citească teologie, să îi învețe și pe alții ceea ce ei citesc și înțeleg.

Mulți se uită la dimensiunea bărbii și cred că omul e „duhovnicesc”, dacă are barba cât mai lungă. După cum, tot la fel, mulți consideră că cuviința femeii „se măsoară” în cât are fusta. Însă duhovnicia și cuviința nu țin, în primul rând, de ceea ce se vede, de cum se poartă omul în exterior, ci de ceea ce este omul în el însuși. Și când îi iei la bani mărunți pe oameni, când îi descoși, când îi întrebi cum trăiesc și ce fac, vezi că le fac pe cele din afară...dar nu îi interesează interiorul, acolo unde privește Dumnezeu. Pentru că ei vor să pară „ortodocși”, dar nu să fie ortodocși.

Și pentru ca să înveți viața interioară a ortodocșilor trebuie să citești multe cărți teologice și pe ele să le transformi în propria ta viață. Căci, fără ele, fără acele cărți, poți sta o mie de ani în Biserică și să nu înveți nimic adevărat din...viața ortodocșilor.

49. De ce trebuie să aduc un prinos și să las un ban pentru Biserică?

Mai întâi ce e prinosul, ca să nu creadă cineva că e vreo bombă...

Prinosul este darul nostru adus la altar, pentru ca să fim pomeniți la Dumnezeiasca Liturghie: adică o pâine, o sticlă de vin, o lumânare, un pomelnic, cu viii și morții pe care ni-i dorim pomeniți la Slujbă.

Pentru că noi facem Euharistia din pâine, din vin și din apă. Și de aceea prinosul pentru Liturghie e format din pâine și vin și din nimic altceva. Pentru că nu folosim lapte, nu folosim miere, nu folosim carne, nu folosim ouă la altar, ci doar pâine, vin și apă.

La Sfântul Maslu, prinosul nostru e format din ulei și din pomelnic, pentru că uleiul e cel ce se sfințește. Iar când facem slujba Acatistului, cu pomeniri nominale, avem nevoie de un pomelnic, pentru ca să vă pomenim nominal.

La orice Slujbă a Bisericii, pe lângă prinos, puteți dărui și bani. De ce bani? Pentru că curățenia Bisericii costă bani, lumina costă bani, încălzirea Bisericii costă bani pe timp de iarnă, cântărețul sau corul trebuie plătit, lumânăreasa trebuie plătită, preoții trebuie plătiți. Pentru că Preoții primesc o parte din salariu de la stat, bani care sunt impozitați ca la orice salariat, dar restul trebuie să îi primească de la credincioșii Bisericii.

Iar dacă credincioșii sunt puțini și ei vin la altar cu un pomelnic și cu 1 leu pe lângă pomelnic... „succesul" financiar al Liturghiei, pentru Preot, e de 30 de lei pe duminică...și cu 30 de lei, cu siguranță, „poți" plăti toate nevoile și îți poți lua și salariu.

În România există parohii bogate, parohii medii la nivel financiar...și parohii muritoare de foame la nivel financiar. Și cele medii și muritoare de foame, care seamănă cu poporul nostru sărăcit și îmbol-

năvit, sunt cele mai multe în România. Pentru că poți avea zeci, sute sau mii de familii într-un sat. Dar dacă din aceste sute și mii de oameni...la Slujbă vin 30, 80, 100 de persoane și ele dăruie la Biserică, cu toatele, 50-60 de lei pe Slujbă, Preoții României, ca și Profesorii României, ca și Medicii de la sat ai României sunt bătaia de joc a înavuțiților din muncă neagră, nefiscalizată.

Așa că, pentru Biserică, banii credincioșilor n-aduc fericirea, vorba cântecului, ci subzistența. Târârea de pe o zi pe alta, cu taxele abia plătite. Și de aceea e nevoie de prezența credincioșilor în Biserică, de aportul lor financiar, de munca lor voluntară în Biserică și pentru răspândirea credinței Bisericii, pentru că Biserica e pentru ei și nu pentru alții din străinătate.

Și, dacă vor să aibă unde să se boteze, unde să se cunune, unde să se înmormânteze, trebuie ca zidurile Bisericii să fie ținute în picioare și ca taxele ei să fie plătite în mod continuu. Așa după cum și credincioșii, pentru propriile lor case, trebuie să plătească impozit, trebuie să plătească utilități, trebuie să le întrețină, dacă nu vor să le piardă.

50. De ce nu pot să-mi fac o religie a mea, în care să mă închin cum vreau eu?

Istoria Bisericii consemnează diverse pseudo-biserici de-a lungul timpului și pseudo-religii, unele care au murit, altele care s-au reinventat și altele care dăinuie până azi. Și toate acestea au avut și au o existență paralelă cu Biserica.

Fie că s-au numit arieni, pavlichieni, montaniști, mesalieni sau bogomili, fie că se numesc romano-catolici, protestanți, neoprotestanți, musul-

mani, hinduși sau ufologi, toate aceste pseudo-biserici și pseudo-religii au rivalizat cu Biserica, s-au desprins din Biserică sau „au reinventat” la modul utopic Biserica lui Dumnezeu.

Și răspunsul la întrebare e acesta: poți să îți faci oricând o religie a ta, formată din ritualuri și precepte desprinse din diverse religii sau una cu un ritual cu totul nou. Însă această creație nebunească a ta...va fi întotdeauna paralelă cu Biserica, adică nu va avea nimic de-a face cu Biserica.

E ca atunci când te crezi președinte, geniu, sfânt...și tu ești un pierde vară. În mintea ta și în cercul tău de prieteni, tu poți fi „crezut” pe cuvânt, dar asta nu înseamnă că noi trebuie să te luăm în serios.

A crea religii, confesiuni, crezuri, evanghelii, scripturi înseamnă a pierde timpul. Pentru că problema vieții e aceasta: cum să ne mântuim și nu cum să pierdem timpul mântuirii.

Iar timpul mântuirii se dobândește în Biserica lui Dumnezeu, în Biserica Ortodoxă, aici, unde s-a sfințit și Sfânta Preacuvioasă Parascheva, ale cărei Sfinte Moaște oamenii le cinstesc cu multă iubire la Iași.

51. Cum citim[534] calendarul Bisericii?

Mai întâi de toate trebuie să știm faptul că calendarul Bisericii este o mărturie teologică despre cultul Bisericii și despre viața ei liturgică. E un

---

[534] Următoarele 10 întrebări și răspunsuri au fost incluse inițial aici: *Predică la Duminica a 23-a după Cincizecime [2016]*:

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/21/predica-la-duminica-a-23-a-dupa-cincizecime-2016/.

instrument teologic complex, pe care îl utilizează atât ierarhia Bisericii, cât și credincioșii, lucru pe care am să vi-l demonstrez în cele ce urmează.

Am în față calendarul mic pe 2016, de buzunar, editat de Arhiepiscopia Bucureștilor, și pe el îl voi discuta acum.

Calendarul începe cu luna ianuarie și se termină cu luna decembrie, și, la fiecare lună, se indică și denumirea populară a lunii. Astfel, pe lângă ianuarie avem și *gerar*, pe lângă februarie avem și denumirea de *făurar*, pe lângă martie și denumirea de *mărțișor* și tot așa la fiecare lună.

Iar când a început luna ianuarie, s-a precizat faptul că luna e de 31 de zile, că ziua are 10 ore și noaptea 14 ore, adică e o lună de iarnă, cu zile scurte și nopți lungi.

De dată mai recentă în calendar e indicarea felului în care vedem luna de pe cer. Și, dacă privim calendarul, vedem că pe 10 ianuarie 2016 a fost lună plină.

Detaliile de până acum au ținut de lingvistică și de astronomie. De aici încolo, pe fiecare zi, avem detaliile teologice ale calendarului. Adică numele Sfinților pomeniți pe fiecare zi, numele praznicelor de peste an, numele duminicilor de peste an. Și pe fiecare zi avem pomeniți Sfinți în calendar, dar Sfinții pomeniți acolo nu sunt toți Sfinții pe care Biserica îi pomenește în acea zi. Sunt numai câțiva dintre ei.

Când e zi de praznic, ca, spre exemplu, *Botezul Domnului*, *Bunavestire*, *Înălțarea Domnului* etc., ni se indică în calendar numai praznicul, fără să mai fie numit vreun Sfânt pomenit în acea zi. Dar noi trebuie să știm că în fiecare zi sunt pomeniți Sfinți ai lui Dumnezeu, chiar dacă în calendar se indică praznicul și nu se mai indică și Sfinții acelei zile. Și ca să

știm ce Sfinți se pomenesc pe fiecare zi trebuie să mergem și să consultăm *Sinaxarele* Bisericii și *Viețile Sfinților*.

Însă, în fiecare zi, noi prăznuim ceva anume. Și la Mănăstire, în afară de zilele aliturgice, se săvârșește pe fiecare zi Dumnezeiasca Liturghie. Ce sunt *zilele aliturgice*? Zilele în care nu se săvârșește Dumnezeiasca Liturghie. Și cea mai cunoscută zi aliturgică este *Vinerea Mare*, vinerea în care a fost răstignit Domnul pe Cruce.

În Bisericile de mir, zilele în care se săvârșește Dumnezeiasca Liturghie sunt zilele scrise *cu roșu* în calendar. Așadar, când vedem roșu în calendar, atunci e sărbătoare pentru noi, zi de mers la Biserică. Și *zilele cu roșu* sunt duminicile, marile praznice, zilele de pomenire ale unor Sfinți.

De ceva vreme, Sfinții români sau cu Sfinte Moaște în România și canonizați de către Biserica noastră au fost trecuți în calendarul ortodox *cu litere albastre*. Albstru închis. Și dacă privim ediția pe 2016 a calendarului, pe fiecare lună sunt pomeniți Sfinți români sau canonizați de către Biserica noastră. Iar acolo unde se găsesc Sfintele Moaște ale Sfinților români se săvârșește Dumnezeiasca Liturghie în ziua pomenirii lor. Sau unde Ierarhul sau Preotul dorește să săvârșească în zilele cu albastru Dumnezeiasca Liturghie, poate să o facă, dimpreună cu comunitatea lui.

Când în calendar, miercurea sau vinerea, apare că e zi de *harți*, în acele zile nu se postește, ci se mănâncă de dulce. Însă, când apare indicația, într-o zi de post, că e *dezlegare la pește*, asta înseamnă că putem mânca pește sau fructe de mare, ca un pogorământ pentru cei mai slabi trupește. Dar dacă nu vrem să mâncăm pește sau nu avem bani sau

de unde să cumpărăm pește, deși e dezlegare la pește, nu e niciun păcat dacă nu mâncăm pește, pentru că pogorământul e pentru cei cu sănătatea firavă sau slăbiți trupește, extenuați și nu e o poruncă.

După *Duminica Înfricoșătoarei Judecăți*, când lăsăm sec la carne (adică nu mai mâncăm carne până în ziua de Paști), în zilele de miercuri și vineri, în calendar, ni se spune: *zi aliturgică* (adică fără Liturghie) și *dezlegare la brânză, lapte, ouă și pește*. Adică în miercurea și vinerea după lăsatul sec de carne putem să mâncăm brânză, lapte, ouă și pește, dar nu și carne.

Pe 9 februarie 2016 a fost *Odovania praznicului Întâmpinării Domnului*. Ce înseamnă *odovania*? Înseamnă sfârșitul praznicului Întâmpinării Domnului, care a început pe 2 februarie 2016. Iar dacă ne întrebă cineva cât ține un praznic, trebuie să calculăm zilele dintre ziua praznicului și ziua odovaniei/ sfârșitului praznicului. Iar în cazul praznicului Întâmpinării Domnului, praznicul durează 8 zile: între 2 și 9 februarie.

Însă *praznicul Învierii Domnului*, în anul 2016, a început în ziua de 1 mai și s-a sfârșit în ziua de 8 iunie. În total: 39 de zile de prăznuire pascală. Pentru că *Înălțarea Domnului* e la 40 de zile de după Înviere, iar Cincizecimea e la 50 de zile după Înviere, după ziua de Paști.

Dacă suntem atenți la calendarul Bisericii aflăm și când începe o perioadă importantă a anului liturgic: *Triodul*. Triodul, în 2016, a început pe 21 februarie, în *Duminica a 33-a după Rusalii* sau *a Vameșului și a Fariseului*. Nu ni se spune când s-a terminat, însă perioada Triodului se termină odată cu Sâmbăta Mare. Pentru că, din ziua de Paști, Biserica schimbă cartea liturgică de la strană, și în loc de

Triod, avem *Penticostarul*. Și se va cânta din Penticostar, la strană, până în *Duminica tuturor Sfinților* inclusiv. După care începe *perioada Octoihului*, Octoihul fiind cartea de slujbă în care sunt cele 8 glasuri ale Bisericii. Pentru că muzica bisericească are 8 modalități de a cânta liturgic la strană.

Ce ne mai spune calendarul Bisericii? Când sunt *înainte-prăznuiri* ale praznicelor. Spre exemplu, pe 13 septembrie 2016, am avut *Înainte-prăzuirea Înălțării Sfintei Cruci*. Pentru că praznicul e a doua zi, pe 14. Dar ne mai spune și când se fac *parastase de obște* sau *pomenirile pentru cei adormiți*: când în calendar apare prescripția *pomenirea morților*. Și, în 2016, s-au făcut parastase de obște pe 19 martie, pe 26 martie, pe 2 aprilie, pe 9 aprilie, pe 16 aprilie, pe 23 aprilie, toate în Postul Mare și toate aceste zile pe care le-am amintit sunt zile de sâmbătă. Pentru că sâmbăta, în mod tradițional, e ziua pentru parastase, adică pentru pomenirea cu colivă a celor adormiți.

Calendarul pe 2016 ne-a precizat și când sunt *deniile* Postului Mare, adică Utreniile speciale, slujite seara (25-28 aprilie), și când Denia a conținut Canonul cel mare al Sfântului Andreas Criteanul (13 aprilie) și când Denia a fost unită cu Acatistul Buneivestiri (15 aprilie).

Însă importanța capitală a calendarului pentru ierarhia Bisericii, din punct de vedere liturgic, constă în precizările din duminici. Duminica, însemnată cu roșu în calendar, are cea mai lungă detaliere din calendar.

Și iau, spre exemplu, o zi din viitor, ziua de 6 noiembrie 2016, o zi de duminică, ca să citim prescripțiile liturgice ale acestei duminici din calendar. Și ce ne spune calendarul? După ce ne prezintă doi dintre Sfinții pomeniți în acea zi de noiembrie,

ne spune că aceasta este *Duminica a 24-a după Rusalii* sau *după Cincizecime*. După care ne spune Apostolul zilei: Efes. 2, 14-22, după care Evanghelia zilei: Lc. 8, 41-56 (Învierea fiicei lui Iair), după care apar două mențiuni pe care mulți nu le înțeleg. Și e normal să nu le înțeleagă, dacă nu au studii teologice. Care sunt acele două mențiuni de la urmă, din această duminică? Sunt *glas 3* și *voscr. 9*.

Voscr. e prescurtarea de la *voscreasnă*. E un cuvânt slavon și indică cântarea liturgică, cântată la strană, care rezumă Evanghelia care a fost citită la Utrenie. Care vorbește pe scurt despre conținutul Evangheliei citite la Utrenie. Și această prescripție: *voscr. 9* e foarte importantă pentru Ierarhul sau Preotul care slujește Utrenia, pentru că astfel el află că trebuie să citească *Evanghelia a 9-a a Învierii*.

De unde o citește pe a 9-a Evanghelie a Învierii? Din Evangheliar. Adică din Evanghelia ferecată, din care citește la slujbă și pe care o aduce în centrul Bisericii, ca să fie sărutată și care reprezintă pe Domnul Însuși.

În Evangheliarul Bisericii, ed. BOR 1983, *Cele 11 Evanghelii ale Învierii* sunt la jumătatea cărții, între p. 278-284 și sunt următoarele: I. Mt. 28, 16-20; II. Mc. 16, 1-8; III. Mc. 16, 9-20; IV. Lc. 24, 1-12; V. Lc. 24, 12-35; VI. Lc. 24, 36-53; VII. In. 20, 1-10; VIII. 20, 11-18; IX. In. 20, 19-31; X. 21, 1-14; XI. 21, 15-25.

Iar dacă o găsim pe *a 9-a Evanghelie a Învierii* și ne punem un semn acolo, ca să știm de unde citim, citim In. 20, 19-31.

Iar faptul de a ști că e *glas 3* în această duminică e o prescripție importantă pentru cei care cântă la strană. Pentru că vor deschide Octoihul la glasul al 3-lea al Învierii și vor cânta slujba pe glasul al 3-lea, adică într-o gamă melodică specială.

Și toate aceste lucruri le aflăm din calendarul Bisericii, dacă îl citim cu ochi teologici.

52. La Spovedanie ni se iartă numai păcatele sau și patimile pe care le avem?

Toată Slujba Mărturisirii sau a Spovedaniei vorbește despre păcatele pe care le-am făcut, de care ne-am pocăit și ne pocăim și pe care venim să le spovedim. Iar în apolisul iertării, rostit cu mâna pe capul celui care s-a spovedit, Duhovnicul vorbește despre iertarea și dezlegarea de toate păcatele[535], se înțelege, spovedite atunci, la acea Slujbă.

Dar nu ne vorbește despre iertarea patimilor noastre. De ce nu ne vorbește? Pentru că patima este consecința păcătuirii multiple, boala noastră cronicizată.

Suferim, spre exemplu, de patima desfrânării, dacă ne aprindem imediat de poftă sexuală când vedem trupuri semigoale sau goale, când e vorba de sex, de plăcere, de libertinaj. Și suferim de patima invidiei, când nu suportăm binele și curăția și sfințenia altora, și le dorim și noi, dar fără asceză, fără transpirație, fără dragoste.

Toate patimile sunt consecințele reale și ontologice ale căderii noastre repetate într-un păcat anume și, de multe ori, ale rămânerii în acel păcat pentru mult timp. Iar noi spovedim păcatele, adică pe cele care ne aduc boala patimilor în noi, și, primind harul iertării lui Dumnezeu, prin iertarea Duhovnicului, ne luptăm cu patimile din noi, adică cu consecințele rele ale păcatelor noastre. Căci lupta cu patimile este lupta curățirii noastre de patimi. Și

[535] *Molitfelnic*, ed. BOR 2002, p. 75.

viața duhovnicească e formată din lupta cu patimile și din lucrarea de virtuți dumnezeiești și din creșterea în sfințenie.

Dacă la Spovedanie ne-ar fi fost iertate și patimile, nu numai păcatele, ar fi trebuit să nu le mai simțim în noi deloc, după ce ne spovedim. Dar noi simțim patimile ca fiind în noi și după spovedire, și după spovediri de-o viață, pentru că rănile păcatului sunt adânci, sunt în adâncul sufletului și al trupului nostru, și trebuie ani întregi sau chiar toată viață ca să te lupți cu patimile, cu ajutorul lui Dumnezeu, pentru ca să te vindeci de ele întrucâtva. Dar vindecarea desăvârșită de patimi ne-o dă Dumnezeu în mod extatic, în timpul vieții noastre de acum, sau, mai ales, după moarte, întru Împărăția Lui.

53. Ce înseamnă cădire și vohod?

Cădirea este tămâierea pe care Preotul, Diaconul și Episcopul o fac în Biserică într-un fel anume și care este stabilită tipiconal. Adică la un anumit moment liturgic și după o anume rânduială, ambele fiind stabilite de către tipicul/ obiceiul liturgic al Bisericii. Și cădirea se face cu cădelnița – românizarea cuvântului slavonesc кадилница [cadilnița][536] – care e vasul de tămâiere al clerului bisericesc și numai în cadrul Slujbelor Bisericii.

Și există *o cădire mare*, când se tămâiază întreaga Biserică, și *o cădire mică*, când se tămâiază doar în altar și în naos sau doar în naos.

Iar *a cădi* vine de la slavonescul кадити [caditi], care înseamnă *a cădelnița, a tămâia*[537].

---

[536] A se vedea: https://ro.orthodoxwiki.org/Cădelniță.

[537] Idem: https://dexonline.ro/definitie/cădire și

Vohod e o altă românizare a unui cuvânt slavon, păstrat în limba rusă sub forma вход [vhod], și înseamnă *intrare*. Intrarea Domnului în lume. Și, la fel, avem *vohod mic* și *mare*.

Iar *vohodul mic*, de la Dumnezeiasca Liturghie, e cel în care Evanghelia e prima și Slujitorii o urmează, și este o retrăire a intrării Domnului în lume și a propovăduirii Sale pentru mântuirea lumii, pe când vohodul mare, tot de la Dumnezeiasca Liturghie, când Slujitorii Liturghiei merg după Cinstitele Daruri, e o retrăire a intrării Ucenicilor în Mormântul Domnului, ca să Îi îngroape preasfântul Său trup. Căci Sfânta Masă, când se aduc Cinstitele Daruri în altar, e atunci Sfântul Mormânt al Domnului de la Ierusalim.

54. Ce înseamnă epitrahil?

Este românizarea unui substantiv compus din limba greacă, și anume a lui επιτραχήλιο [epitrahilio], și înseamnă *pe gât*[538]. Pentru că acest veșmânt preoțesc și arhieresc e purtat pe sau de gât, și e lung până la pământ. Așa arată un epitrahil[539]:

https://en.wiktionary.org/wiki/kaditi.

538 A se vedea:
https://el.wikipedia.org/wiki/Επιτραχήλιο.

539 Idem:
https://ro.orthodoxwiki.org/Fișier:Epitrachelion.jpg.

Fiind cel pe care eu îl port acum la gât, când predic, și care, în popor, se numește *patrafir*. Iar el semnifică jugul cel bun al lui Hristos, adică slujirea aproapelui nostru pe drumul mântuirii. Pentru că Preotul se îngrijește pentru turma sa cea cuvântătoare, pentru care a primit har de la Dumnezeu ca să o slujească și să o învețe și să o conducă spre Împărăția lui Dumnezeu.

55. Ce înseamnă solee și strană?

Solea este partea puțin ridicată din fața altarului, aceasta pe care stau eu acum, unde sunt împărtășiți credincioșii și de unde Diaconul, Preotul sau Episcopul predică poporului din Biserică, pe când *strana* este locul cântărețului și al corului, de aici, din sânul drept al Bisericii.

Solea este românizarea lui σολέας [soleas] din limba greacă și desemna în vechime porțiunea dintre iconostas și amvon, care era separată printr-o balus-

tradă[540], pe când cuvântul *strană* vine de la cuvântul slavon страна [strana] și înseamnă *margine*[541]. Pentru că întotdeauna strana e pe marginea Bisericii, lângă geam, și cei de la strană răspund la rugăciunile ierarhiei bisericești.

56. Ce presupune o prietenie ortodoxă? Dar prietenia cu neortodocșii?

O prietenie ortodoxă este relația binecuvântată de respect, de încredere și de iubire frățească între două persoane, fie de același sex, fie de sex opus, care are drept fundament credința în Dumnezeu și preocupări teologice și culturale comune. Așadar ea presupune ca cei doi să se respecte reciproc, să se ajute reciproc, să se încurajeze și să se sprijine unul pe altul atât în viața de credință, cât și în cariera profesională și în viață.

Iar în relația de prietenie ortodoxă trebuie să primeze adevărul și corectitudinea, confidențialitatea și entuziasmul real pentru viața ortodoxă, împărtășirea reală a acelorași crezuri și trăirea în același ritm de viață a celor doi.

Când cei doi prieteni sunt de sex opus, prietenia ortodoxă poate fi pasul cel mai sigur către căsătorie. Pentru că ei se cunosc ca prieteni și ca oameni cu aceleași scopuri teologice și culturale, mai înainte de a avea o relația de dragoste și de a se pregăti pentru căsătorie. Iar când cei doi prieteni sunt de același sex, prietenia ortodoxă e un stâlp puternic pentru întreaga viață. Pentru că întotdeauna te poți baza pe prietenul loial și statornic.

---

[540] Idem: http://greek_greek.enacademic.com/168773/σωλέα.
[541] Idem: https://ro.wikipedia.org/wiki/Strană.

Dar și dacă cei doi prieteni, de sex opus, nu se căsătoresc unul cu altul, ci se căsătoresc cu alte persoane, ei se pot ajuta tot la fel de profund în viață, după cum o fac și cei de același sex. Asta, bineînțeles, dacă prietenia lor a izvorât din aceeași credință ortodoxă și din viața evlavioasă și din frecventarea aceleiași Biserici.

Prietenia cu neortodocșii, adică cu eretici și cu păgâni, este, de asemenea, una principială. Pentru că ne raportăm la ei ca oameni ai Bisericii. Și, în această relație de prietenie, fără ostentație și fără dorința expresă de a-i converti la credința Bisericii, trebuie să ne prezentăm crezurile și viața în măsura în care ni se răspunde, în mod deschis, cu aceeași sinceritate. Pentru că prietenia cu aceștia nu poate fi una deplină și nici totală, pentru că nu avem aceeași credință și aceeași așteptare și aceeași Biserică. Dar în măsura în care cei de altă credință discută cu noi, ni se confesează, ne ajută în viață, ne cer sfaturi și lămuriri, tot pe atât trebuie să ne deschidem și noi în relația de prietenie cu ei, arătându-le întotdeauna faptul că avem crezuri reale și o viață creștină angajată și că nu suntem ortodocși de fațadă.

57. De la ce vârstă se pot căsători creștinii ortodocși?

Potrivit *Codului civil*, articolul 272, alineat 1, „căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți au împlinit vârsta de 18 ani”[542]. Alineatul următor însă precizează: „pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul

---

[542] *Cf.* http://legeaz.net/noul-cod-civil/art-272-varsta-matrimoniala-conditiile-de-fond-pentru-incheierea-casatoriei-incheierea-casatoriei.

unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul”[543].

Așadar, căsătoria civilă de la primărie se face dacă viitorii soți sunt majori. Dacă au împlinit vârsta de 18 ani. Dar, în anumite împrejurări, și un minor de 16 ani se poate căsători.

Iar cum căsătoria civilă trebuie să se facă înaintea căsătoriei religioase, răspunsul e acesta: creștinii ortodocși din România se pot căsători religios după ce împlinesc vârsta de 18 ani și după ce se căsătoresc civil la primărie.

58. La ce vârstă pot fi primit la Mănăstire?

Potrivit *Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, articolul 78, alineat 2, „vârsta minimă pentru primirea în Mănăstire, ca novice, este de 18 ani. Sub această vârstă, dar nu mai puțin de 16 ani, este necesar acordul scris al părinților sau tutorilor legali”[544]. Așadar, avem aceeași vârstă ca și la căsătoria civilă și religioasă: după împlinirea vârstei de 18 ani, când tânărul devine major. Iar de la 16 ani: numai cu acordul părinților sau al tutorilor legali.

59. Pot să-mi bat copiii când greșesc?

Potrivit *Codului civil*, art. 508, alineat 1: „instanța de tutelă, la cererea autorităților adminis-

---

[543] Ibidem.

[544] *Cf.* http://patriarhia.ro/images/documente/statutul_bor.pdf, p. 57.

trației publice cu atribuții în domeniul protecției copilului, poate pronunța decăderea din exercițiul drepturilor părintești dacă părintele pune în pericol viața, sănătatea sau dezvoltarea copilului prin relele tratamente aplicate acestuia, prin consumul de alcool sau stupefiante, prin purtarea abuzivă, prin neglijența gravă în îndeplinirea obligațiilor părintești ori prin atingerea gravă a interesului superior al copilului”[545].

Iar Scriptura spune: „Să nu te abții a pedepsi pruncul [μὴ ἀπόσχῃ νήπιον παιδεύειν], că dacă ai să-l lovești pe el [cu] toiagul, nu are să moară [ὅτι ἐὰν πατάξῃς αὐτὸν ῥάβδῳ οὐ μὴ ἀποθάνῃ]” [Par. lui Sal. 23, 14]. Și vârsta pruncieі sau a copilăriei e de la naștere și până la adolescență[546]. Și de aceea Sfântul Salomon vorbește despre lovirea cu toiagul a pruncului sau a copilului. Sau: „fiul certat, înțelept va fi [υἱὸς πεπαιδευμένος σοφὸς ἔσται]” [Par. lui Sal. 10, 4]. Pentru că a învățat ce e bine și ce e rău din copilărie.

Însă a certa, a pedepsi și a lovi pedagogic un copil, atunci când el greșește, pentru ca nu cumva să o ia pe căi greșite în viață, e una, – și părinții responsabili știu cum să fie pedagogici: cu iubire și cu grijă față de viitorul copilului lor –, iar a pune în pericol viața, sănătatea și dezvoltarea lui e altceva. Pentru că legea nu pune în discuție relația reală dintre părinți și copii, care include și coerciția copilului pentru a face ce e bine, pentru a merge la școală, pentru a ști cum să se comporte în societate, ci relația nesănătoasă, abuzivă, atinsă de vicii, dintre părinți și copii.

---

[545] A se vedea: http://legeaz.net/noul-cod-civil/art-508-conditii-decaderea-din-exercitiul-drepturilor-parintesti.

[546] *Cf.* https://dexonline.ro/definitie/pruncie.

Mai pe scurt, punerea constantă a copiilor să învețe, certarea lor când greșesc grav sau oprirea accesului lor la bani, la televizor, la telefon sau în online sau urecherea lor sau o palmă la fund sau o nuia peste palmă când sunt neascultători și obraznici, după cum spune Scriptura, nu omoară pe nimeni. Pentru că copilul trebuie să își învețe statutul de copil în relație cu părinții lui, dar și cu cei mai în vârstă decât el. Copilul trebuie să fie învățat locul și rostul lui în familie și în societate.

Însă de aici și până la bătaia cu parul a copiilor, până la ținerea lor în condiții inumane, până la exploatarea lor e cale lungă. Pentru că aici e vorba despre o relație viciată a părinților cu copiii lor, una denaturată.

Și ca să răspund direct la întrebare, răspunsul e acesta: potrivit Dumnezeieștii Scripturi, putem să ne certăm și să ne lovim cu înțelepciune și responsabilitate copiii, atunci când ei greșesc și au nevoie să învețe cât de rău e păcatul, dar nu să-i batem. Pentru că bătaia arată cruzime oarbă față de copii și nu măsură pedagogică de îndreptare a lor.

Însă când părinții își ceartă copiii și îi pedepsesc cumva, ei ceartă și pedepsesc cu inima îndurerată, nu de bucurie, pentru că durerea pe care le-o produc acelora și-o produc mai întâi lor. Pentru că doar ei știu cum i-au crescut, cum s-au chinuit cu ei, cât de fragilă e sănătatea copiilor și cât de ușor poate muri un copil, dacă nu e învățat că e un lucru rău a se juca cu curentul sau cu focul sau cu cine știe ce lucru care te poate răni.

Dar dacă copilul e înțelegător și nu are nevoie să îl atingi cu palma, pentru că el se rușinează și se teme de certarea ta, atunci nu e nevoie de bătaie, ci e nevoie de exemplul personal al părinților, prin care

ei se impun în fața lui. Și dacă părinții ar fi exemple vii pentru copiii lor, nu ar fi nevoie niciodată de palmă sau nuia, pentru că exemplul bun îi convinge pe copii spre tot lucrul bun.

60. Despre ce pot vorbi cu copiii mei în cadrul educației creștine?

Despre orice lucru care îi interesează și despre orice lucru de care tu, ca părinte, știi că ei au nevoie să știe. Pentru că copiii au nevoie de adevăr, au nevoie de o experiență reală, au nevoie de repere în viața lor. Și părinții au datoria să fie reperele lor de cunoaștere și de experiență și de iubire și de sinceritate.

Pentru că copiii se raportează la părinții lor ca la niște oameni cu experiență, care știu lucrurile...și de aceea îi întreabă tot felul de lucruri. Căci ei nu își pun problema că părinții sau bunicii lor, cei care îi cresc, nu știu acele lucruri. Și de aceea îi întreabă, la nesfârșit, tot felul de lucruri. Iar părinții și bunicii trebuie să fie onești cu ei și să le spună ceea ce știu, iar ceea ce nu știu să le spună că nu știu și să nu fantazeze pe seama lor. Pentru că astfel copilul înțelege că unele lucruri sunt cunoscute de părinții și bunicii lui, pe când altele nu. Că unele sunt ușor de înțeles, dar că altele nu. Și prin asta e pregătit pentru cunoașterea lui Dumnezeu, care înseamnă o cunoaștere pe cât a dorit El să ne spună și pe cât ne dăruie, fiecăruia dintre noi, să o trăim, în relație cu El. O cunoaștere a Lui și a lumii Lui, a întregii creații a Sa. Pentru că învață de mic că există și lucruri neștiute,

dar care se pot învăța, dar și altele cu totul neștiute, pentru că țin numai de Dumnezeu.

Și astfel, când îl educăm ortodox pe copil, trebuie să îl învățăm dogmele și învățăturile Bisericii, slujbele și rugăciunile și cântările Bisericii, cum trăiesc ortodocșii, cum postesc, ce e aceea virtute, ce e păcatul, de ce nu facem una și nu facem alta, de ce ne îmbrăcăm în acest fel, de ce mergem la Biserică, faptul că întreaga lume e condusă de Dumnezeu, pentru că El e Făcătorul nostru.

Adică copilul ortodox trebuie învățat Scriptura, cărțile de cult, adevărul lui Dumnezeu, despre marii oameni ai lumii, despre Sfinți, genii, eroi, mari nevoitori ortodocși, despre mari păcătoși, despre realitatea lumii în care trăim și nu basme, nu minciuni, nu fantezii. Căci el e avid de adevăr, de experiență și nu de minciună. Și după ce se întărește în adevăr și cunoaște cine sunt cei din Icoane, cum se scrie, cum se citește, cum se cântă în Biserică, îl putem învăța și marea poezie și literatură a lumii, marile opere de teatru ale umanității, stiluri de muzică și de pictură, stiluri arhitecturale, îl putem duce la bibliotecă, îl putem lăsa să coboare în ceea ce citește de unul singur.

Însă fundamentul vieții unui om e teologia. Și despre viața și teologia Bisericii copilul trebuie să învețe din primul an de viață. Adică atunci când e dus la Biserică la Slujbe și când e împărtășit, când ascultă cultul Bisericii, când vede Icoanele cele Sfinte ale Bisericii, când mănâncă și trăiește în ritmul ascetic al familiei sale. Primii 5-6 ani, de până la școală, sunt anii în care trebuie să îl întărim în viața ortodoxă, pentru ca, odată cu școala, să îl facem să se deschidă în mod enciclopedic spre cunoaștere. Căci, de fapt, tocmai acest lucru face și școala: îl învață pe

copil, pas cu pas, diverse științe, diverse moduri de a vedea și cunoaște lumea, iar părinții trebuie să aibă o bibliotecă bogată și să o îmbogățească continuu și să îi deschidă copilului accesul la diverse biblioteci ale lumii, pentru ca să sporească tot mai mult spațiile de cunoaștere pe care i le deschide școala în sufletul său. Fiindcă la școală, el, copilul, învață într-o zi despre o poezie a unui autor sau despre o nuvelă. Dar dacă acasă, părinții, îi spun că acel autor are multe scrieri și nu numai o poezie sau o nuvelă, și îi mai arată și cărțile acelui autor, atunci mintea lui înțelege că i s-a dat puțin...dintr-un lucru mult mai mare.

Mai pe scurt: copilul înțelege din pântecele mamei sale dacă îl dorim sau nu, dacă îl așteptăm, dacă îi spunem adevărul, dacă îl ocrotim, dacă îi dorim binele. Copilul e apt și avid de cunoaștere și el va înțelege explicațiile noastre pe măsura lui. De aceea e nevoie să îi spunem de fiecare dată adevărul despre lucruri, oameni și lume, pentru ca el să crească în adevăr și nu în minciună și în mințire de sine. Nu trebuie să îl facem pe copil să se creadă mai mult decât e sau mai mult decât poate. Nu trebuie să îl mințim că e performant, dacă nu e, nu trebuie să îl mințim că e frumos, dacă nu e, nu trebuie să îl mințim că e genial, dacă nu e. Ci să îi spunem precis, punctual, ce face bine și ce nu, pentru ca să înceapă să aibă râvna de a cunoaște și de a dovedi că poate să facă un lucru sau altul.

Un copil care nu are curajul să se înțeleagă pe sine și lumea din jurul lui, un copil care nu e curios să cunoască, un copil care nu dorește să fie din ce în ce mai independent, din ce în ce mai mult pe picioarele lui, are o problemă sau mai multe. Tocmai de aceea, față de copii, părinții trebuie să fie parteneri de viață și de cunoaștere, parteneri de explorare,

susținători reali și constanți ai lor, singurii oameni pe care ei se pot baza oricând, dar de care nu trebuie să profite, pe care nu trebuie să îi umilească public sau să îi distrugă fizic, moral și financiar.

Căci copiii trebuie să învețe să fie responsabili față de părinții, frații și casa lor, după cum sunt și părinții lor față de ei. Copiii trebuie să învețe să se îmbrace, să se comporte, să vorbească frumos, să aibă milă față de animale și față de vegetație și să le protejeze, să aibă recunoștință față de cei care îi ajută și au creat lucruri pentru ei, să respecte și să iubească oamenii, să dorească binele tuturor.

Însă niciun copil nu seamănă cu altul, fiecare e unic, și relația cu el e la fel de unică. Dar toți copiii au nevoie de Dumnezeu și de relația cu El, cum au nevoie de relația cu noi și cu cei din jurul lor. Și dacă îi învățăm să se comporte normal, decent, iubitor, îi învățăm să fie oamenii zilei de mâine.

61. Întrebarea[547] întâi: Ce înseamnă a participa la mediul online din perspectivă creștină?

Putem participa din triplă ipostază la mediul online, adică la viața reală de pe internet: 1. de cititor, 2. de colaborator și 3. de creator de conținut de online.

Ca cititor trebuie să te abonezi la spațiile online pe care vrei să le urmărești, să le citești, să le comentezi articolele și să le faci publicitate pe conturile tale sociale. Cititorul nu își poate spune opinia

---

[547] Următoarele 10 întrebări și răspunsuri au fost incluse anterior în *Predică la cei doi Sfinți Dimitrios [26-27 octombrie 2016]*:

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/24/predica-la-cei-doi-sfinti-dimitrios-26-27-octombrie-2016/.

decât la comentarii și în măsura în care creatorul de online dorește să i le accepte. Tocmai de aceea, el este un perpetuu invitat și niciodată o gazdă. Căci statutul de gazdă îl poate avea doar colaboratorul creatorului de conținut de online și creatorul de conținut de online.

Ce înseamnă să fii colaborator pentru o platformă teologică ortodoxă? Să scrii articole și să răspunzi la comentarii pentru o platformă teologică, care nu îți aparține. Tocmai de aceea tu colaborezi cu un spațiu online pe care nu îl manageriezi. Poți fi colaborator plătit sau colaborator fără plată. Însă în ambele situații trebuie să creezi conținut de online care să se integreze în mod firesc în formatul platformei, dovedind competențe teologice, culturale, lingvistice și de tehnoredactare reale.

Cine este creatorul de conținut de online prin excelență? Proprietarul platformei teologice. Cel care a inițiat platforma, cel care o manageriază, cel care stabilește traiectoria ei, cel care răspunde de ea, pentru că și-o asumă zilnic.

Tocmai de aceea, o platformă teologică ortodoxă este un spațiu real și personalizat, actualizat și monitorizat zilnic, unde oamenii vin să citească și să interacționeze cu scriitorii platformei. E un spațiu identitar, un spațiu al mărturisirii, un spațiu scris în termenii prezentului și care presupune o interacțiune reală și imediată cu conținutul ei. Care e format din cărți, din articole, din file video și audio, din fotografii, din comentarii născute în interacțiunea cu cititorii.

Așadar, a participa la mediul online înseamnă a fi un om al prezentului, care își permite să facă acest lucru și care are nevoie de informația din online și de comunicare. Pentru că cititorul de online vine ca să

se informeze, să se edifice, să întâlnească personalități teologice și literare, să învețe de la ele, să aibă o relație directă cu autorii de conținut de online.

Pentru că mediul online nu e un mediu „virtual" sau „potențial", ci real și direct, creat de oameni reali, de oameni care comunică cu cititorii lor, mai întâi de toate, prin conținutul lor zilnic actualizat, iar, în al doilea rând, prin interacțiunea în mod real cu publicul cititor.

Căci internetul e cadrul pentru online, e ștecherul băgat în priză care ne facilitează comunicarea, însă comunicarea și educația la nivel online se fac prin intermediul conținutul de online pe care o platformă ortodoxă îl oferă. Conținut care nu se generează de la sine, ci care e creat de oameni care se dăruiesc unui public cititor.

Astfel, a participa la mediul online ca creator de conținut de online și ca proprietar de platformă teologică online înseamnă a participa la misiunea și la viața Bisericii, la comunicarea eficientă și directă cu credincioșii Bisericii și cu oamenii acestei lumi, la dezvoltarea bibliotecii teologice a Bisericii și a vizibilității ei publice. Pentru că ești un promotor al echilibrului, al dialogului, al muncii de cercetare, al dăruirii convertitoare.

62. Ce reprezintă conturile de socializare pentru un creștin ortodox?

Modurile reale și rapide de comunicare ale vremii noastre. A avea cont pe Twitter, pe Facebook, pe You Tube, pe Flickr etc. și a comunica în mod onest și frumos cu alții înseamnă a te comporta firesc. Căci mediul online, ca și mersul pe stradă, are aceleași reguli. Cum, pe stradă, nu poți vorbi și nu

poți face orice gest care îți trece prin cap, nici în online nu poți să faci acest lucru, dacă îți asumi cine ești și ce faci. Însă, cum mulți nu își asumă identitatea și arată cât de golani sufletește sunt în viața de zi cu zi, tocmai de aceea mediul online și comunicarea online sunt parazitate masiv. Dar pentru cei care vor să ne paraziteze comunicarea online există și soluții practice: eliminarea lor din cercul nostru de comunicare. Și toate spațiile de socializare sunt dotate cu astfel de arme împotriva persoanelor care nu știu sau nu vor să comunice, ci doar să strice viața altora.

Pentru mine însă, comunicarea reală nu începe pe conturile de socializare, ci acolo ea doar se prelungește. Ci comunicarea reală, pentru mine, începe aici, pe platforma mea, *Teologie pentru azi*. Eu aici scriu, aici public, aici editez, aici vorbec cu oamenii, cu diverși oameni, și aici mă prezint tuturor așa cum sunt. Aceasta e cartea mea de vizită și biblioteca mea, munca mea și împlinirea mea teologică, duhovnicească și culturală. Pe rețelele de socializare eu mă publicitez și comunic cu cei care vor și știu să comunice cu mine.

Pentru că eu ajung pe Twitter și pe Facebook ca scriitor și editor de carte teologică, și nu, în primul rând, ca publicitator de texte ale altora. Bineînțeles, atunci când e cazul, promovez persoane și texte ce trebuie cunoscute și de către alții. Însă, în primul rând, pe rețelele de socializare eu ofer materie primă creată de mine și nu pescuită din online.

Dar majoritatea celor care folosesc rețelele de socializare le folosesc nu pentru dialog, din păcate, ci pentru publicitarea de sine și pentru publicitarea de diverse produse. Facebookul, pentru mulți, e un fel de blog pentru cei care nu se omoară cu scrisul,

dar știu să uploadeze fotografii și videouri personale, pentru ca „să se facă cunoscuți”.

Un creștin ortodox însă ar trebuie să socializeze...pe interfețele sociale ale onlineului, adică să vorbească. Să vorbească despre sine, despre credința lui, despre modul cum și-a însușit teologia Bisericii, să comunice onest și rapid, având întotdeauna în minte faptul că el este un reprezentat al Bisericii în comunicare. Excesul de fotografii personale, excesul de publicitări de texte nescrise de tine, excesul de fotografii citaționale nu au de-a face cu comunicarea. Comunicarea nu se face cu emoticoane, nu se face prin intermediul textelor altora, ci prin ceea ce crezi, simți și știi tu.

Din păcate însă, atât raportarea la platformele teologice, cât și cea la mediile de comunicare sunt raportări cel mai adesea neasumate personal, fapt pentru care arătăm că ne e frică să comunicăm, că nu știm să comunicăm, că nu vrem să comunicăm, că nu vedem vreun folos din comunicarea cu alții. Și prin aceasta dovedim și noi, alături de alții, că suntem izolaționiști la nivel online, că ne manifestăm ghetoizant, că nu știm să vorbim cu cei care nu sunt de acord cu noi în multe privințe.

63. Trebuie să preferăm cartea tipărită sau cartea electronică?

Trebuie să le preferăm pe ambele. Dar să fim convinși de faptul că viitorul e al cărții electronice și nu al cărții în foaie, tipărite. Așa cum magnetofonul și casetofonul au rămas în urmă, pentru că am trecut la CD și DVD, tot la fel și cartea în foaie va rămâne o etapă a istoriei tipografice și oamenii vor merge mai departe, spre noi forme de tipărire ale propriilor lor

experiențe. Marile biblioteci ale lumii au înțeles spre ce ne îndreptăm și digitalizează și cărțile vechi și pe cele recente, punându-le la dispoziția cititorilor lor. Adică transformă cartea în foaie în carte electronică, pentru ca să o poți citi pe computer sau pe telefon.

Editurile realiste ale lumii vând cartea în ambele formate: și în foaie și în format electronic. Dacă, în foaie, cartea îmi trebuie trimisă prin curier rapid și mai trec câteva zile, dar eu am nevoie de ea acum, astăzi, pentru că acum trebuie să știu ce scrie în ea, pentru cartea în PDF, Epub sau Kindle nu e nevoie decât de cardul bancar și mi-o downloadez în computer. Asta, bineînțeles, dacă nu cumva găsesc online oameni generoși, care să împartă cu mine, după cum fac și eu cu alții, diverse cărți electronice. Și dacă ai prieteni online care îți pot dărui cărți, acele cărți de care tu ai nevoie, atunci munca ta online va fi și mai prosperă.

Eu pledez pentru cartea electronică, pentru cartea prezentului și a viitorului, adică pentru aceea la care au acces toți utilizatorii de online. A publica o carte în foaie înseamnă a o arunca în niște librării, librării care există doar în anumite orașe și nu la sate, și unde ea poate să zacă ani întregi.

Cumpărătorii ei vor fi puțini, cititorii ei reali vor fi și mai puțini. Însă aici, în online, a publica o carte teologică în mod gratuit înseamnă a o universaliza. Pentru că o poate downloada și cel din România și cel din America și cel din Asia și cel din Australia. În timp ce cartea Părintelui X e în 300 sau 500 de exemplare și ea se află numai în anumite librării și costă 20 sau 40 de lei, cartea mea online a trecut granițele țării din prima zi de publicare. Eu nu trebuie să o car cu mașina sau cu avionul în Rusia sau în Israel, pentru că ea a ajuns acolo din primele clipe

ale publicării ei, dacă cineva îmi urmărește creația în mod zilnic.

Tot la fel, Profesorul Y de teologie sau teologul Z de la Oxford sau din Paris, din Hong Kong sau din New York, îmi pot trimite cărți online în câteva minute, fără ca să aibă nicio adresă a locuinței mele din România. De ce? Pentru că mediul online facilitează imediat transferul de carte de la ei la mine și eu devin posesorul lor aproape instant.

Pe scurt: pentru editorii clasici, cartea e un lux, e pentru cei de la oraș și nu un bun de consum pentru toți cetățenii României, așa cum sunt, și pentru cei de la sat, sucurile sau detergenții. Dacă cartea nu apare la sat și satele nu au librării, înseamnă că țăranii „nu trebuie să citească cărți".

Eu cred însă altceva: că toți cetățenii României, fie că trăiesc la sat, fie că trăiesc la oraș, au drepturi egale în fața cărții și că toți au nevoie de cartea teologică pe care eu o scriu și o public. De aceea, eu o dărui pentru toți cei din România și pentru întreaga umanitate, fiindcă știu că toți avem nevoie de adevăr și de muncă cinstită de cercetare și de duhovnicie. Și prin asta eu pot fi citit oriunde, pe când cei care au cărțile doar în orașe, nu vor mai fi citiți din ce în ce mai mult.

Iar faptul că tot mai mulți cititori *Teologie pentru azi* sunt de la sat, arată faptul că pachetul telefonie-televiziune-internet a ajuns în mod masiv și în satele românești sau prin intermediul telefonului mobil suntem citiți de pretutindeni din țară.

Și câteodată stau și privesc localitățile de unde sunt cititorii noștri, de unde sunt cei care accesează platforma noastră și îmi dau seama că despre unele nici nu știam că există. Și apoi le caut online și văd că localitatea are câteva sute sau o mie-două de

locuitori. Dar de acolo, din acea localitate, eu am un cititor! La care nu mă puteam duce personal, cu desaga de cărți în spate, pentru ca să i le dărui...dar, datorită internetului, care ne facilitează comunicarea, el poate downloada într-o zi toate cele 141[548] de cărți editate de către mine, în format PDF, și le poate avea în computerul lui. Și toate cărțile publicate de mine nici nu cântăresc...un giga de informație. Așa că 141 de cărți ale mele le pune pe un stick, alături de alte câteva mii, și are ce citi oriunde se duce.

Dar are ce citi de la mine, pentru că eu m-am nevoit să le scriu și să le editez și i le-am dat gratuit. Nu a fugit după cărțile mele prin librării, prin biblioteci, ci le-a descărcat la pachet. Iar cum tinerii, dar nici adulții nu mai „au timp" și „chef" de biblioteci, unde credeți că e singurul loc unde mai caută creștinii ortodocși (și nu numai), teologii ortodocși și ierarhia ortodoxă informație teologică? Online! Adică aici. Și le vor găsi pe ale mele în primul rând, dar nu și pe ale teologului sau ale Părintelui sau ale Ierarhului cutare, care nu își au cărțile decât în foaie.

64. Cum trebuie să se raporteze un creștin ortodox față de partidele politice și față de legile statului în care trăiește?

Partid înseamnă facțiune și nu un întreg. Iar partidele sunt ideologice, pentru că se fundamentează ideologic. Iar ideologia unui partid, modul lui de a vedea guvernarea unei țări e subiectiv. Tocmai de aceea, într-o campanie electorală lupta se dă între

---

[548] Atâtea publicasem atunci, când eu am scris predica. Pe când cartea de față este, cu harul lui Dumnezeu, a 162-a carte TPA la nivel online.

perspectivele subiective, de grup, ale partidelor. Unii trag spre dreapta, alții spre stânga, unii merg spre centru-dreapta, alții spre centru-stânga. Unii sunt nostalgici, alții sunt tradiționaliști, unii vor modernizarea în forță a țării, alții vor alinierea la standarde improprii țării lor.

Spectrul politic al unei țări împarte țara după interesele de partid. Faliile sunt cu atât mai mari între cetățeni cu cât partidele importante sunt 3-4 sau minim două. Pentru că unii vor spre stânga, iar alții vor spre dreapta...căci niciun partid nu e pentru toți cetățenii unui stat. Și așa stând lucrurile, ori că ajunge stânga la putere, ori că ajunge dreapta, nicio guvernare partidică nu va mulțumi pe toți cetățenii. Iar dacă cei de la guvernare încearcă să escamoteze acest adevăr simplu, să-l bage sub preș, adică faptul că nu toți cetățenii sunt de acord cu ea, apar derapajele democratice grave.

În comparație cu partidele, Biserica e a tuturor și pentru toți. Iar cei care simpatizează cu un partid sau cu altul, trebuie să nu își strice relațiile eclesiale cu cei care sunt de altă părere. Adică viața eclesială ar trebui să fie deasupra partizanatelor de tot felul, pentru că scopul nostru e să ne mântuim. De aceea, opțiunile politice ar fi bine să ni le manifestăm doar în cabina de vot și să evităm orice extremism politic.

Eu mi-am exprimat de fiecare dată dreptul la vot, pentru că e un drept democratic și necesar societății noastre care e tânără în democrație, și singurele mele discuții politice le am cu soția mea. Pentru că nu îmi plac agitatorii politici, nici fanaticii politici, după cum nu îmi plac nici cei religioși. Iar cum discut, în mod relaxat, despre fotbal sau despre un film sau despre o mâncare, tot la fel discut relaxat și despre politică. Pentru că eu nu fac politică, dar

înțeleg politica și adesea sunt dezamăgit de ceea ce se petrece în mediul politic. Și sunt dezamăgit nu pentru politică în sine, ci pentru cei care suferă de pe urma politicii, adică pentru poporul meu. Căci politicile proaste, deciziile politice proaste, îi afectează pe cetățeni, dintre care cei mai mulți sunt membri ai Bisericii.

De aceea, deși nu fac politică, nu pot să accept interior derapajele oamenilor politici, pe care au ajuns să le facă, tocmai pentru că au fost votați democratic.

Pe de altă parte, politica se face cu politicieni, iar legile statului se fac tot de către ei. Raportarea noastră la instituțiile și legile statului trebuie să fie una de acceptare a lor, chiar dacă putem avea nuanțe critice la adresa unora. Tocmai de aceea, extremismul politic e la fel de dăunător ca și extremismul anti-statal sau cel religios. Și pe mine mă dezgustă toate 3. Pentru că una e să nu fii de acord cu o lege, cu mai multe sau cu anumite persoane, aflate pasager într-o funcție, și alta e să nu fii de acord cu statul român și cu faptul că noi suntem în UE și NATO.

A pleda pentru un stat fără instituții e ca și cum ai pleda pentru o casă fără pereți. Și a nu dori NATO înseamnă a nu dori să ai garanții de securitate pentru națiunea română. Iar a nu dori în UE înseamnă a nu dori să călătorești, să muncești și să înveți în Europa, a nu dori să fii european și să te manifești ca atare, a nu dori ca România să se dezvolte împreună și în relație cu celelalte state europene, ci în mod izolat, refractar momentului. Și dacă nu dorești să fii european înseamnă că ți-e frică cu cine ești, că ți-e rușine că ești român, că te consideri inferior europenilor.

Însă un român nu are de ce să se simtă inferior nici față de Europa, nici față de America și nici față de altcineva. Pentru că el este ceea ce este. Românul trăiește în modul lui unic și irepetabil, pentru că are o credință, o cultură, o istorie, o anume experiență, o anume localizare pe fața pământului. Fiecare vine cu ceea ce este el în dialogul popoarelor lumii. Niciodată românul nu va fi american și nici germanul nu va fi rus, dar toți 4 pot să dialogheze și să își prezinte experiența proprie.

Mai pe scurt: ne raportăm cu moderație și în mod critic față de partidele politice, considerându-le instrumentele prin care se desfășoară exercițiul democratic al guvernării și nimic mai mult, și respectăm instituțiile și legile statului și ne supunem lor, chiar dacă avem reticențele și obiecțiile noastre față de anumite legi sau persoane aflate în fruntea lor.

65. Cum fac diferența între sensul literal și cel duhovnicesc în Scriptură și la Sfinții Părinți?

Sensul literal e cel istoric. Ceea ce citești, aceea și înțelegi. Sensul duhovnicesc al Scripturii e dincolo de literă și la el ajungi printr-o înțelegere duhovnicească a textelor sfinte. Pasajele scripturale care nu se pot citi ca relatări istorice intră în categoria celor care se înțeleg duhovnicește. Și aici mă refer la profeții, la nume, numere, exprimări metaforice, parabole. Însă orice relatare istorică a Scripturii poate fi citită și înțeleasă și duhovnicește, fără ca înțelegerea duhovnicească „să desființeze" sensul literal, istoric al textului.

Dacă veți citi cărți patristice, veți vedea că Sfinții Părinți utilizează ambele citiri: și pe cea istorică și pe cea duhovnicească la un text anume. Și ei ne atenționează când e vorba de o înțelegere și când e vorba de cealaltă. Și Scriptura ne atenționează uneori asupra acestui fapt. Ca, spre exemplu, atunci când Domnul ne-a tâlcuit parabolele Sale. Parabolele Sale sunt niște decupaje din realitate, pe care noi, majoritatea, le-am fi citit doar literalist. Dar când El ne-a spus că cuvintele Sale înseamnă...altceva decât ele desemnează în mod firesc, atunci am înțeles cu toții că Scriptura e, dincolo de literele ei, un abis de cunoaștere.

Iar Sfântul Pavlos spune la I Cor. 10, 4 că „stânca era Hristos [ἡ πέτρα ἦν ὁ Χριστός]”, *cf.* BYZ. Care stâncă? Din care băuseră evreii în pustiu. Însă nicăieri în Vechiul Testament nu ni se spune că stânca aceea era...o prefigurare a lui Mașiah, a lui Hristos. Dar Sfântul Pavlos, citind duhovnicește acea expunere istorică a Scripturii, a spus un lucru...care nu are nimic de-a face cu literalitatea Scripturii, dar are de-a face cu abisul de teologie al Scripturii, care locuiește dincolo de literele ei.

Și există Sfinți Părinți ai Bisericii care au comentat duhovnicește mare parte sau aproape integral Vechiul Testament și au înțeles că acolo, în cărțile cele vechi, se află ascunsă toată cunoașterea duhovnicească a Noului Testament, după cum în Noul Testament stă ascunsă toată viața veșnică a Împărăției lui Dumnezeu. Dar pentru această cunoaștere sfântă, pe care numai slava lui Dumnezeu ne-o învață, e nevoie de curăție și de sfințenie.

Mai pe scurt: literal, noi putem citi întreaga Scriptură. Și, pentru mulți, la asta se rezumă „cunoașterea” Scripturii: la literalitate. Duhovnicește, o

putem citi în măsura în care noi suntem duhovnicești. La fel stă treaba și cu Sfinții Părinți: oricine îi poate citi, dar nu toți îi pot înțelege în profunzimile lor teologice și duhovnicești. Pentru că teologia, cu adevărat, e pentru oameni Sfinți.

66. Cum se citește o carte și cum se iau notițe în timpul lecturii?

Pentru acest lucru am creat o categorie specială pe TPA, intitulată: Fișe de lectură[549], care, acum, cuprinde 786 de articole. De aici puteți învăța cum se iau notițe de lectură și cum putem dialoga sau ne putem certa cu cartea pe care o citim. Căci, pe lângă citările punctuale din carte, pe care le putem folosi în studiile și cărțile noastre viitoare, putem să scriem diverse observații, constatări, dezamăgiri vizavi de carte.

Pentru că o carte fără notițe e o carte fără memorie. Noi uităm ceea ce am citit, uităm până și faptul că am citit acea carte, dar dacă avem notițele noastre la carte, ceea ce ne-a plăcut și ce am aflat nou datorită ei, avem ceva esențial din carte.

Așa că, citiți cu stiloul sau cu pixul în mână și notați-vă pe carte și pe foaie diverse lucruri care vă plac din cartea pe care o citiți! Sau, dacă vreți să fiți mai practici (și eu pentru asta pledez), scrieți direct în computer ceea ce citiți și vreți să rețineți! Pentru că tot în computer vă veți scrie și articolul, referatul sau cartea și acolo trebuie să aveți toată informația. Apoi o clonați pe CD sau DVD ori o țineți pe stick

---

[549] A se vedea: https://www.teologiepentruazi.ro/category/fise-de-lectura/.

sau într-un hard extern ori o țineți în baze de date online.

Iar dacă ați citit și citat corect, dacă ați tradus corect, informația e acolo, pentru a fi utilizată oricând. Dacă nu faceți serios, odată pentru totdeauna, citirea, traducerea și luarea notițelor, nu veți avea ce să citați în lucrările viitoare.

Pentru că, pentru a citi o carte, trebuie să îți faci timp, să ai mintea trează, clară, pătrunzătoare, să citești cu atenție și nu pe sărite, să citezi și să traduci cu atenție pasajul de care ai nevoie și pe el să îl stochezi în biblioteca ta, în baza ta de date.

Cititul de carte teologică trebuie să fie plin de rugăciune, de post, de priveghere, de curăție, de smerenie. Citim cărți teologice nu pentru ca „să ne certăm cu alții" pe tema lor, ci pentru ca să învățăm să ne curățim de patimi. Citim pentru ca să ne mântuim. Citim pentru ca să ne bucurăm duhovnicește. Pentru ca să ne educăm pentru Împărăția lui Dumnezeu. De aceea, nu putem să citim fără atenție și indolent.

67. Ce are și ce nu are o carte vorbită, înregistrată audio, video sau audio-video?

Cartea vorbită nu are note de subsol, nu are indici, nu are bibliografie, adică nu are zona muncii de cercetare, ci este o poveste pentru cei care ascultă. Pentru că în înregistrarea cărții se caută acapararea celor care o ascultă sau vederea celui care o citește și nu arătarea elementelor de veridicitate ale cărții. În cartea tipărită clasic sau în cea electronică apar toate acele elemente care lipsesc povestirii și care ne arată dacă avem de-a face cu o scriere onestă sau cu un plagiat în formă continuată.

Eu respect conceptul, îl consider util și pledez pentru cartea vorbită, pentru că ea reține vocea sau fața autorului sau a artistului care o citește. Ea e un document de viață, care conține mai mult decât e cartea, pentru că ea conține și vocea și ritmul interior al celui care o vorbește. Însă cartea vorbită are marginile ei, pentru că ea nu are pagini, nu are note de sobsol, ci e numai o povestire captivantă. Ea transformă cartea într-un discurs, dar cartea adevărată, în primul rând, e un document de corectitudine și apoi un discurs. Pentru că cititorul avizat caută mai întâi în ce măsură cartea este o oglindă a vieții și a crezurilor autorului și numai după aceea declamă creația autorului.

68. Care e diferența dintre a avea o avere anume și a ți se lipi inima de averea ta?

Diferența e majoră: oricare dintre noi avem o avere, oricât de mică e ea, dar nu toți suntem lipiți cu sufletul de averea noastră. Nu toți considerăm avuția un idol. Și averea noastră primă e formată din sufletul și trupul nostru, din viața și sănătatea noastră, din ceea ce suntem și știm să facem. După aceea urmează hainele, cărțile, banii, casele, pământurile, mașinile, conturile bancare etc.

Și, așa cum nu toți sunt împătimiți de trupul și calitățile lor și nu se laudă cu ele tot timpul, tot astfel și raportarea lor față de avere e una ca față de ceva temporar. Pentru că o consideră o utilitate, dar nu sunt în stare să moară pentru ea. Fapt pentru care mulți își cheltuie averea, nu pun bază pe ea, ci pe ceea ce fac cu ea. Și creștinii, prin milosteniile și faptele lor bune, arată că nu sunt lipiți de averile lor,

ci le văd ca lucruri prin care îi bucură și îi folosesc pe alții, dar și pe ei înșiși.

69. Ce înseamnă a mânca și a bea ortodox?

Înseamnă a mânca și a bea mulțumindu-I lui Dumnezeu pentru ce mâncăm și bem. A mânca și a bea rugându-ne Lui și binecuvântând ceea ce avem pe masă.

Și mâncarea și băutura noastră trebuie să fie sănătoase și în cantități ponderate. Și e bine să mâncăm mai multe mese pe zi decât una mare și lungă și care să ne cadă greu la stomac.

Nu avem voie să mâncăm sânge și carne în sânge, nici carne din animal mort, nici carne crudă. Trebuie să căutăm cât mai mult să mâncăm produse naturale, fructe și legume, iar la fructe și legume să respectăm sezonul lor, căci atunci sunt autentice. Anul bisericesc alternează mâncărurile de dulce cu cele de post și asta ne ajută într-o dezvoltare bună, armonioasă, a persoanei noastre. Așadar, mâncarea și băutura ortodoxe presupun rugăciunea, binecuvântarea, mâncarea când ți-e foame, rezumarea la strictul necesar și postul. Pentru că ele ajută trupul să fie activ și trupul e biserica sufletului și a harului dumnezeiesc.

70. Cum știu că într-o zi am dat tot ce am putut din mine pentru a sluji lui Dumnezeu și oamenilor?

Prin aceea că, la sfârșitul zilei, cazi lat de oboseală în pat și adormi imediat, dar, în același timp, ești mulțumit de tot lucrul bun pe care l-ai făcut în acea zi.

71. A slujit[550] ierarhia bisericească, cu veșminte preoțești, în secolul I al Bisericii?

Penticostalul Pavel Riviș Tipei susține că cel care „a inventat” veșmintele preoțești a fost Ciprian al Romei, în anul 250 (min. 23)[551], reintroducând în cult „vestimentația vechitestamentară”, și că tocmai în sec. al 6-lea veșmintele preoțești au devenit „o obligație cultică” (min. 24)[552].

Însă în lista Patriarhilor Romei[553], la anul 250, îl găsim pe Sfântul Sfințit Mucenic Fabianus, care a fost martirizat pe 20 ianuarie 250[554].

Următorul Patriarh al Romei a fost Sfântul Sfințit Mucenic Cornelius, el păstorind între 6 sau 13 mai 251 și până în iunie 253, când a fost martirizat[555].

Așa că nu există un Papă Ciprianus la anul 250. Ba, mai mult, nu există niciun Papă al Romei cu numele *Ciprianus* în cei 2.000 de ani de existență a scaunului Romei.

În II Tim. 4, 13, ed. BYZ, Sfântul Pavlos cere felonisul [τὸν φελόνην] pe care l-a lăsat în Troas, la Sfântul Carpos. Adică un veșmânt preoțesc.

---

[550] Următoarele 5 răspunsuri au fost introduse mai întâi în predica de aici:

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/11/18/predica-la-duminica-a-26-a-dupa-cincizecime-2016/.

[551] A se vedea:

https://www.youtube.com/watch?v=xWZsbopGRSw.

[552] Ibidem.

[553] A se vedea:

https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_papilor.

[554] Idem:

https://en.wikipedia.org/wiki/Pope_Fabian.

[555] Idem:

https://en.wikipedia.org/wiki/Pope_Cornelius.

În text avem forma de Ac., iar eu am transliterat forma de N., care e aceasta: φελόνης [felonis].

Astăzi, în limba română, noi îi spunem *felon*, și felonul preoțesc este ultimul veșmânt pe care îl îmbracă Preotul atunci când slujește Dumnezeiasca Liturghie.

Și el arată astfel:

E veșmântul acesta ca o pelerină, care se îmbracă pe gât și atârnă, pe spate, până jos[556].

Însă, dacă Sfântul Pavlos vorbește despre un veșmânt preoțesc, care s-a păstrat până azi între veșmintele preoțești, asta înseamnă că ierarhia bisericească a primului secol, ca și azi, slujea în veșminte preoțești, speciale, și nu în haine comune.

---

[556] Imaginea am preluat-o de aici: http://www.atelierbroderie.manastirealipnita.ro/images/stories/virtuemart/product/vesmantcatifeagreceasca.jpg.

Pentru o aprofundare a acestei teme trebuie să apelăm la Tradiția Bisericii, care ne poate furniza mult mai multe detalii.

72. Cunosc demonii gândurile noastre?

Le cunosc în măsura în care noi le facem explicite. Le cunosc din mișcările sufletului și ale trupului nostru. Tocmai de aceea se și opun nouă, cu înverșunare, atunci când facem un lucru bun: pentru că înțeleg că acela va fi un bine, o sporire pentru noi.

Însă, în profunzimea lor, demonii nu înțeleg ce gânduri și ce intenții avem cu adevărat. Căci ei minimalizează și ridiculizează orice gând bun al nostru. Pentru că își bat joc în continuu de bunele noastre intenții, de sentimentele și de crezurile noastre, punându-ne piedici, ispitindu-ne și aducându-ne hule și îndoieli.

Numai că pe noi nu trebuie să ne intereseze ce cred, ce fac, ce vor demonii, ci ce vrea Dumnezeu să facem și să trăim. Noi trebuie să ne lipim cu totul de Dumnezeul nostru și de la El să așteptăm tot ajutorul. Pentru că demonii nu pot să facă nimic împotriva noastră, decât ceea ce le îngăduie Dumnezeu să facă. De aceea nu trebuie să ne temem de ei, ci doar de Dumnezeu, de Creatorul tuturor.

73. Ne putem imagina Raiul și Iadul?

Ne putem imagina orice...Însă una e ce ne imaginăm noi și alta e realitatea. Sau dacă ne imaginăm, dacă fantazăm despre Rai și Iad, ce câștigăm în plus? Căci, la urma urmei, dacă nu am avut o vedenie despre Rai sau despre Iad, nu știm

nimic despre aceste două locuri ale veșniciei, ci știm doar ceea ce putem citi în cărțile sfinte ale Bisericii.

Dar, în viața noastră ascetică, noi putem cugeta la Rai sau la Iad. Ne putem vedea în Iad, suferind veșnic...și ne putem crede nevrednici de Rai, datorită păcatelor noastre. Acest lucru ne ajută în prihănirea de sine a pocăinței, în înjosirea de sine a umilinței, când ne certăm pe noi înșine și ne punem păcatele înaintea conștiinței noastre. Dar nu cred că ne folosește la nimic să fantazăm excesiv despre Iad. Pentru că, dimpotrivă, noi trebuie să ne ținem în frâu imaginația în viața de zi cu zi și chiar să o facem inactivă, atunci când ne rugăm. Căci rugăciunea nu are nimic de-a face cu imaginația, ci rugăciunea e lipsită de imaginație, pentru că e o coborâre în smerenie.

74. De ce tristețea ne îndeamnă la păcătuire?

Pentru că ne face să nu mai vedem binele lui Dumnezeu și bucuria Lui în viața noastră. Tocmai de aceea, Sfântul Apostol Ermas[557] ne spune că „tristețea este mai rea decât toate patimile și cea mai cumplită [în viața] robilor lui Dumnezeu”[558]. Pentru că tristețea păcătoasă alungă veselia duhovnicească din noi, încrederea în Dumnezeu, dragostea de oameni, pacea interioară. Și când tristețea intră în noi ca un ulei drăcesc, atunci ne umple de lene, de

---

[557] A se vedea: https://en.wikipedia.org/wiki/Hermes_of_Philippopolis

[558] PG 2, col. 940/ PSB 1, ed. 1979, p. 258-259.

urât interior, de indiferență, de plăcere păcătoasă. Și în această stare suntem ispitiți cu păcătuirea.

75. De ce credincioșii sunt împărtășiți cu lingurița?

Pentru că este un lucru igienic și expeditiv. Introducem în gură Dumnezeiasca Euharistie, pentru ca ea să fie înghițită imediat și împărtășirea se face rapid. Putem astfel să împărtășim mulți oameni, într-un timp scurt, pentru că nu avem de făcut altceva, decât să introducem Dumnezeiasca Euharistie, cu ajutorul linguriței, în gura celor care se împărtășesc.

76. Putem să blestemăm pe cineva?[559]

Nu! Și voi arăta și o dovadă patristică elocventă în acest sens. Într-o carte despre Sfinții Părinți ai Italiei, Sfântul Gregorius cel Mare, Papă al Romei, ne vorbește despre Sfântul Cuvios Florentius din Nursia[560]. Acesta a cerut de la Dumnezeu o mângâiere și Dumnezeu i-a trimis un urs. Și ursul i-a

---

[559] Următoarele 5 răspunsuri au fost incluse inițial în *Predică la pomenirea Sfântului Nicolaos al Mirelor Lichiei [6 decembrie 2016]*:

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/12/05/predica-la-pomenirea-sfantului-nicolaos-al-mirelor-lichiei-6-decembrie-2016/.

[560] Sfântul Grigorie cel Mare, *Despre minunile Părinților italieni* (cărțile 1 și 3), trad. din lb. lat. de Elena Sima, ed. îngrijită, introd. și note de Florin Crîșmăreanu, Ed. Doxologia, Iași, 2016, p. 133-134.

slujit Sfântului Florentius[561]. Căci ursul era cel care ducea oile la păscut[562]. Însă 4 Monahi au omorât ursul, iar el i-a blestemat[563], zicând: „Nădăjduiesc în Atotputernicul Dumnezeu ca în această viață, în fața ochilor tuturor, să-și primească pedeapsa pentru răutatea lor cei care au ucis ursul meu[,] care nu le făcea niciun rău"[564]. Și după blestemul Sfântului, cei 4 Monahi s-au umplut de lepră, le-au putrezit mădularele și au murit[565].

Însă „omul lui Dumnezeu, Florentius, s-a înfricoșat foarte tare de faptul petrecut și s-a temut pentru că a blestemat astfel frații. Tot restul vieții sale plângea pentru că fusese ascultat [de Dumnezeu] și striga că a fost crud, că a fost ucigaș în privința morții acestora. [Dar] noi credem că Atotputernicul Dumnezeu a făcut aceasta pentru acest motiv: ca nu cumva un om de o simplitate minunată [ca aceasta], oricât ar fi fost [de] mânios din pricina durerii, să mai îndrăznească să arunce lancea blestemului"[566]. După care Sfântul Gregorius ne amintește că Sfântul Pavlos a spus că cei care blestemă nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu [I Cor. 6, 10][567].

În BYZ, cuvântul la care cred că se referă Sfântul Gregorius este λοίδοροι [lidori], care se traduce prin *defăimători*. În VUL, corelativul său este *maledici*, care înseamnă *vorbitori de rău*.

77. Cum scăpăm de blesteme?

---

[561] Idem, p. 134.
[562] Idem, p. 134-135.
[563] Idem, p. 135-136.
[564] Idem, p. 136.
[565] Ibidem.
[566] Ibidem.
[567] Idem, p. 136-137.

Iertarea blestemelor cu care noi ne-am blestemat sau alții ne-au blestemat pe noi o primim în Taina Sfintei Mărturisiri. Pentru că în Slujba Mărturisirii se spune: „sau cuvântul preotului a călcat, sau sub blestem preoțesc este, sau sub blestemul său a căzut, sau cu jurământ pe numele lui Dumnezeu s-a jurat și l-a călcat [pe el], Însuți ca un bun Stăpân, Care nu ții minte răul, binevoiește să se dezlege robul Tău acesta (numele celui care se spovedește) prin cuvânt, iertându-i lui și blestemul și jurământul după mare mila Ta”[568].

Și observăm aici că, pe de o parte, e vorba de blestemul preoțesc asupra noastră, deci de blestemul altora asupra noastră, dar, pe de altă parte, și de blestemul cu care noi ne-am blestemat înaintea altora. Iar dacă blestemul preoțesc asupra noastră ni se iartă când noi ne spovedim cu părere de rău și cu durere, este evident că toate celelalte blesteme la adresa noastră, îndreptățite sau nu, dacă ne spovedim cu pocăință, ni se iartă în Taina Sfintei Mărturisiri. După cum ni se iartă și blestemul necugetat cu care noi ne-am blestemat sau am fost forțați să ne blestemăm înaintea altora.

Așa că, dacă ne spovedim păcatele noastre și mărturisim cu durere motivul pentru care ne-am blestemat sau am fost blestemați, primim iertarea lui Dumnezeu în Taina Mărturisirii sau a Spovedaniei.

78. Ce rugăciune trebuie să citim ca să scăpăm de farmece și de vrăji?

În cartea de Slujbe a Preotului, care se numește *Molitfelnic*, există *trei Rânduieli*, adică 3 Slujbe, pen-

---

[568] *Molitfelnic*, ed. BOR 2002, p. 64-65.

tru cei care sunt supărați de demoni, de farmece și de descântece. Și aceste rugăciuni nu se pot citi de către mireni, ci de către Preoți. Fapt pentru care trebuie chemați Preoții Bisericii acasă la dumneavoastră, ca să vă slujească aceste Slujbe împotriva supărărilor venite de la demoni.

Prima dintre ele se numește *Rugăciune pentru casa ce este supărată de duhuri rele*[569], și rugăciunea se rostește după ce se face sfințirea mică a apei și după ce e sfințită casa și sunt binecuvântați, cu apă sfințită, cei din casă.

În această dumnezeiască rugăciune a Bisericii, rostită către Domnul nostru Iisus Hristos, Îl rugăm pe El așa: „depărtează, izgonește și împrăștie toată lucrarea diavolească, toată năvălirea Satanei, toată bântuiala puterii celei potrivnice de la casa aceasta și de la cei ce locuiesc în ea"[570]. După care Îi cerem Lui: „Însuți, Stăpâne, păzește pe toți care sunt în casa aceasta de toată vătămarea și ispita, izbăvindu-i de frica de noapte, de săgeata ce zboară ziua, de lucrul ce umblă în întuneric, de întâlnirea cu demonul de amiază"[571].

A doua rânduială liturgică, a doua Slujbă, se numește *Rânduiala ce se face pentru cei ce sunt tulburați și supărați de duhuri necurate*[572]. Și aceasta este o Utrenie pe scurt. Pentru că avem un canon de rugăciune, după care Preotul unge cu ulei din candelă pe cel bolnav și spune o rugăciune, după care îi citește Rugăciunile de exorcizare ale Sfântului Vasilios cel Mare. Pentru că aici e vorba despre o Slujbă pentru cei care sunt demonizați.

---

[569] Idem, p. 394-396.
[570] Idem, p. 395.
[571] Ibidem.
[572] Idem, p. 396-406.

Și în rugăciunea de aici, care e una către Dumnezeu Tatăl, Îi cerem Lui: „tămăduiește și pe robul Tău acesta (numele celui bolnav) de neputința trupească și sufletească ce l-a cuprins, și-l fă să vieze cu harul Hristosului Tău”[573].

Iar *demonizarea* e numită aici *neputință sufletească și trupească*, pentru că omul e afectat de demoni și la nivelul sufletului, dar și al trupului său. Iar „fă să vieze cu harul Hristosului Tău” înseamnă: Umple-l pe el de harul Tău și-l fă viu duhovnicește și sănătos!

A treia Slujbă se numește *Rânduiala care se face la casa sau la locul ce sunt supărate de farmece sau de descântece*[574].

Și aici ni se spune ce trebuie să facă credincioșii, care cer această slujbă, înainte de Slujba propriu-zisă: „cine va voi să i se citească [de către Preot], în casă, aceste rugăciuni, trebuie să postească în ziua aceea și să facă milostenie după cum îi va fi puterea, și cu râvnă să se roage lui Dumnezeu, dar mai întâi [de toate] să se mărturisească”[575]. Și această dumnezeiască rânduială liturgică se face într-o anume casă, după ce la Biserică am slujit Dumnezeiasca Liturghie[576].

Adică Preotul o slujește după ce slujește Dumnezeiasca Liturghie, iar credincioșii, care solicită Slujba, trebuie să postească, să facă milostenie, să se roage intens și să își spovedească păcatele. Adică, înainte de Slujba aceasta, trebuie să se facă Taina Sfintei Mărturisiri, pentru cei care au fost la Dum-

---

[573] Idem, p. 406.

[574] Idem, p. 407-410.

[575] Idem, p. 407.

[576] Ibidem.

nezeiasca Liturghie, au postit, s-au rugat și au făcut milostenie.

Și Slujba aceasta, a treia, e formată din rugăciunile începătoare, din troparele de umilință, din psalmul 69 și două rugăciuni ale Preotului, după care, cu Sfântă Aghiasmă Mare, Preotul „stropește casa și locul casei pe dinafară”[577], după care rostește un tropar și face o rugăciune de final. Prima rugăciune e către Domnul Iisus Hristos, în care Preotul Îi cere: „caută cu milostivire spre casa aceasta și spre robii Tăi (numele lor, ale celor care locuiesc în acea casă), și de supărările cele rele ale oamenilor celor vicleni, ale otrăvitorilor și descântătorilor, ale fermecătorilor sau fermecătoarelor și ale diavolilor celor vicleni, izbăvește pe acești bântuiți și înviforați, pentru că Ție toate Îți sunt cu putință”[578].

Pe când a doua rugăciune este un blestem la adresa demonilor, pe care Preotul îl rostește. Și Preotul îi blestemă pe demoni în numele Preasfintei Treimi, a Dumnezeului nostru, și le poruncește acestea: „cu tărie [vă] poruncesc vouă, viclenelor duhuri, degrab[ă] să fugiți de la casa aceasta și de la cei ce locuiesc în ea și împrejurul ei, cu toate descântecele și otrăvurile și farmecele voastre; iar de acum niciodată să nu vă mai întoarceți la ea ca să o supărați și nicidecum să nu mai zăboviți, o blestemaților și lepădaților, ci să vă depărtați de aici cu toate facerile voastre de rău și să dați loc puterii lui Dumnezeu și nemăsuratei Lui milostiviri și harului Lui care zdrobește toate facerile voastre de rău”[579].

Așa că Biserica are rugăciuni pentru cei care sunt chinuiți de demoni sau sunt supărați în chip și

---

[577] Idem, p. 410.
[578] Idem, p. 408.
[579] Idem, p. 409.

fel de ei, pentru că se îngrijește de toate nevoile reale ale oamenilor. Iar cei credincioși trebuie să trăiască creștinește, să se spovedească și să se împărtășească în mod regulat, pentru că astfel se umplu de slava lui Dumnezeu.

79. Care sunt lucrurile pe care le putem da ca milostenie?

Orice lucru folositor oamenilor poate fi dat ca milostenie. Putem dărui bani, cărți, Sfinte Icoane, haine, mâncare, putem găzdui pe cineva în mod gratuit, putem dărui un drum, o excursie, un pelerinaj, ne putem ruga pentru oameni, pentru că și rugăciunea e milostenie, îi putem povățui ce să facă în viață, pentru că și povățuirea e milostenie. Putem munci în locul cuiva, putem face menajul cuiva care e bătrân și neputincios, putem vizita pe cineva la spital, la pușcărie sau pe patul de boală, acasă, și îl putem bucura cu diverse lucruri. Putem da lecții gratuite cuiva sau putem plăti lecții pentru cineva. Putem înfia pe cineva. Putem susține diverse proiecte benefice unei comunități. Pentru că banii și lucrurile și timpul nostru și darurile noastre duhovnicești, intelectuale și trupești le putem pune la îndemâna tuturor. Și tot ceea ce facem pentru alții și în favoarea lor, în mod gratuit și bucuros, se numește *milostenie*.

80. Are Biserica o perspectivă ecologică asupra mediului înconjurător?

Da! Are cea mai luminoasă și profundă perspectivă ecologică asupra întregii creații. Pentru că Dumnezeu e Cel care l-a pus pe om, care este făptura

mâinilor Sale, în relație cu întreaga Sa creație. Căci atunci când i-a creat pe Sfinții Protopărinți Adam și Eva, Dumnezeu i-a pus să umple pământul prin urmașii lor și să-l stăpânească pe el [Fac. 1, 28]. Iar atunci când stăpânești ceva, atunci ai și grijă de moștenirea ta. Iar în *Viețile Sfinților*, în persoanele Sfinților care aveau darul de a îmblânzi animalele sălbatice și de a trăi împreună cu ele, vedem cel mai bine ce înseamnă stăpânirea omului peste întreaga creație. Pentru că Dumnezeu l-a lăsat pe om să stăpânească duhovnicește peste întreaga creație. L-a lăsat să fie un părinte și un ocrotitor al creației și nu un dictator.

Iar Sfântul Simeon Noul Teolog ne spune că Dumnezeu, pe Sfântul Adam, „l-a așezat domn și împărat al întregii creații văzute”[580] și „lumea toată a fost dăruită...lui Adam ca o singură țară și un singur ogor”[581].

Dar când omul a păcătuit și a fost izgonit din Rai, atunci întreaga creație „n-a mai vrut să se supună celui ce călcase porunca: soarele n-a mai voit să strălucească, luna n-a mai suportat să lumineze, astrele n-au mai putut fi văzute de el, izvoarele nu mai voiau să țâșnească, râurile nu mai voiau să curgă. Aerul voia să se contracte și să nu mai dea răsuflare celui răzvrătit, fiarele și toate animalele pământului, văzându-l gol de slava dinainte și disprețuindu-l, s-au înfuriat toate de îndată împotriva lui”[582].

---

[580] Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice. Scrieri I*, cu studiu introd. și trad. de Diac. Ioan I. Ică jr., și studiu de Ierom. Alexander Golitzin, Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 112.

[581] Idem, p. 114.

[582] Idem, p. 118-119.

Însă Dumnezeu a oprit pornirea tuturor făpturilor și le-a supus pe toate omului ca și mai înainte[583].

Și de aici înțelegem că întreaga creație nu suportă păcatele și patimile noastre. Dar că sfințenia din noi înșine sfințește toate din jurul nostru, iar plantele, insectele, păsările, animalele, pământul și cerul știu când cineva e om Sfânt. De aceea i se supun lui, pentru că văd în el slava lui Dumnezeu. Așadar, întreaga creație dorește ce vrea și Biserica: transfigurarea prin slava lui Dumnezeu. Și din acest motiv noi, oamenii Bisericii, suntem atenți și responsabili față de întreaga creație. Iar faptul că ne îngrijim de păduri, de câmpii, de ape, de sănătatea aerului și a oamenilor, asta arată că noi gândim întreaga creație ca pe casa noastră, pe care Dumnezeu o va umple de slavă împreună cu noi.

Iar dacă Biserica se împotrivește atât poluării sufletești, cât și celei trupești, dacă ea se împotrivește atât păcatului, cât și poluării mediului înconjurător, atunci pledează pentru o ecologie holistică, totală, în care și omul și creația sunt văzute în harul lui Dumnezeu și care se îndreaptă spre transfigurarea dumnezeiască a întregii umanități și a întregii creații.

81. Ce înseamnă a avea viață în noi înșine?[584]

A avea slava lui Dumnezeu în noi înșine.

---

[583] Idem, p. 119.

[584] Răspunsurile 81 și 82 au fost incluse în *Predică la Duminica a 6-a după Cincizecime [2017], cf.*

https://www.teologiepentruazi.ro/2017/07/14/predica-la-duminica-a-6-a-dupa-cincizecime-2017/.

82. Putem să avem slava lui Dumnezeu în noi înșine în afara Bisericii Lui și în indiferență față de ea?

Nu, nu o putem avea! Pentru că slava Lui e viața noastră duhovnicească, adică viața sfântă a Bisericii Sale. Și slava Lui se coboară în oamenii credincioși, acolo unde I se slujește lui Dumnezeu cu adevărat și unde se păzește adevărul Lui, adică în Biserica Sa.

Însă Dumnezeu îl poate lumina și îl poate atrage la Sine pe tot omul, de orice credință și religie ar fi el sau pe cel care nu are nicio viață religioasă. El ne poate scoate din orice rătăcire am fi noi și ne poate aduce la Biserica Sa. Pentru că Dumnezeu ne conduce numai la Biserica Lui și nu la orice pretinsă „biserică" și „religie". Iar în Biserică se intră prin Botez și viața Bisericii este sfințenia.

83. De ce la Sfântul Maslu, Dumnezeu Își arată slava Lui prin elemente smerite[585]?

Pentru ca nimeni să nu se teamă de puterea Lui, ci toți să vină și să se vindece în Taina Sfântului Maslu. Dar, pe de altă parte, toți care se vindecă să simtă că Dumnezeu îmbină smerenia cu revelarea puterii Sale, căci prin cuvânt și prin ulei El își arată slava Lui cea prea mare. Căci Dumnezeu stă în spatele rugăciunilor de vindecare și ale ungerilor cu ulei sfințit, pentru că El ne vindecă și ne mântuie.

---

[585] Răspuns pe care l-am dat în *Predică la Duminica a 5-a după Cincizecime [2017], cf.*
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/07/08/predica-la-duminica-a-5-a-dupa-cincizecime-2017/.

84. Cum ne pregătim pentru a naște copii?[586]

Pentru copii trebuie să ne pregătim de când suntem copii. Pentru ca să fim în stare să naștem și să creștem copii trebuie să ne formăm de mici în acest sens. Trebuie să facem studii pe cont propriu despre tot ceea ce presupune o familie și relațiile din familie. Ca atunci când ne căsătorim să nu bâjbâim în materie de relație conjugală și de îndatoriri familiale, ci să fim experții care ne punem cunoașterea în aplicare.

Trebuie să știm să ne iubim frumos, să ne respectăm și să ne ajutăm la tot pasul soția sau soțul. Trebuie să știm să facem mâncare, să spălăm, să călcăm, să ne alegem hainele, să conversăm, să muncim și să ne plimbăm împreună. Trebuie să avem o specializare sau mai multe, un loc de muncă care să ne împlinească, un salariu decent. Pentru că în acest cadru frumos, duhovnicesc, iubitor trebuie să se nască copiii sau se pot înfia copii sau se pot crește copiii altora.

85. Ce este convertirea la dreapta credință?

Convertirea este umplerea noastră de harul Său, este încredințarea noastră intimă de nezdruncinat că El există și este cu noi și e începutul celei mai

---

[586] Răspunsul al 84-lea l-am inclus în *Predică la nașterea Sfântului Profet Ioannis Botezătorul [24 iunie 2017]*, *cf.*

https://www.teologiepentruazi.ro/2017/06/22/predica-la-nasterea-sfantului-profet-ioannis-botezatorul-24-iunie-2017/.

frumoase și mai sfinte și mai împlinitoare relații: a relației cu Dumnezeu[587].

86. Care este relația dintre predică și convertire?

Predica și viața Bisericii sunt mediul optim al convertirii. Însă Dumnezeu ne poate chema la El oriunde am fi noi și oricine am fi noi. [...]

Adevăratul predicator al Bisericii vorbește din interiorul relației lui vii cu Dumnezeu. El convinge și atrage și entuziasmează prin aceea că e una cu ceea ce spune. Însă, pentru ca și tu să crezi, pentru ca și tu să fii încredințat de mila și de iubirea Dumnezeului nostru, al tuturor, trebuie să trăiești mila Lui, să simți prezența Lui, să intri în relație veșnică cu El.

Pentru că predica Bisericii nu poate înlocui relația noastră cu Dumnezeu! Prezența noastră la Slujbe nu poate fi una formală, ci Slujbele sunt modul nostru de a vorbi cu Dumnezeu și de a-I mulțumi Lui și de a fi cu El în bucuria Lui, în bucuria cu care El ni Se revelează nouă.

De aceea, dacă nu există convertire reală și credință reală într-un om, nu va fi nici participare reală la viața Bisericii și asumare personală a credinței și a vieții Bisericii. Și degeaba ne mințim că avem „credincioși mulți" în Biserici, dacă nu avem convertiți reali la viața și la modul de a gândi al Bisericii. Pentru că oamenii vin la Biserică, vin din diverse motive, dar nu sunt mulți cei care îți pot vorbi în

---

[587] Răspunsurile 85 și 86 le-am dat în *Predică la Duminica Cincizecimii [2017], cf.*

https://www.teologiepentruazi.ro/2017/06/03/predica-la-duminica-cincizecimii-2017/.

mod conștient și profund despre credința Bisericii și despre experiența lor religioasă.

Însă aceștia sunt adevărații ortodocși ai Bisericii! Ei sunt cei care se nevoiesc pentru mântuirea lor și le pasă de Biserică. De Biserica nu ca „locaș”, de Biserica nu ca „imagine”, ci de Biserica lui Dumnezeu ca instituție divino-umană, formată prin coborârea în oameni a slavei Lui, prin care toți ne simțim una întru El.

Pentru că cei cărora le pasă de Biserică fac lucruri concrete pentru Biserică și, implicit, pentru ei înșiși. Adică traduc și propovăduiesc credința Bisericii, slujesc cu evlavie, se îngrijesc de Biserică, se sfințesc în Biserică. Ei nu sunt spectatori la Slujbe, nu vin doar din când în când la Biserică, nu sunt indiferenți la ceea ce se petrece în Biserică și în lume, ci compătimesc cu toți deopotrivă.

87. Cine este Israilul lui Dumnezeu[588]?

E Biserica Lui, de acum și până în veac și în toată veșnicia! Căci Israilul a fost făcut poporul Lui pentru ca să asculte de El. Israilul nu a fost ales din punct de vedere național, ci strict religios.

De aceea, Israelul de azi, care consideră că mântuirea „ține de națiune”, greșește tot la fel de mult ca și țările ortodoxe care cred că credința e mai mult „națională”, păstrată „în familie”, decât personală. Însă, deși popoarele ortodoxe, ca și Israilul cel din

---

[588] Răspunsul 87 a fost inclus în *Predică la Evanghelia Sfântului Lucas [4], cf.*

https://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/24/predica-la-evanghelia-sfantului-lucas-4/.

vechime, sunt ale lui Dumnezeu, sunt cu El, totuși, cei mântuiți ai Lui sunt cei care se mântuie în mod real, care își sfințesc viața în mod real în relație cu El și în Biserica Sa. Pentru că nu toți cei care sunt ortodocși se mântuie, ci doar cei care, fiind ortodocși, sunt și Sfinți ai Lui.

Din acest motiv, nu ne putem lăuda cu apartenența noastră la Biserică, dacă nu avem faptele sfințeniei. Pentru că adevărata apartenență la Biserică e sfințenia, e viața sfântă, prin care ne arătăm că suntem în relație reală cu Dumnezeu.

88. De ce mormântul Domnului e văzut în mod liturgic ca o cămară?

Pentru că subliniază faptul că mormântul Domnului a fost profețit în Ps. 18, 6 în acești termeni: „El [este] ca un mire ieșind din cămara sa [Αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ]” [LXX].

Căci παστός [pastos] înseamnă *camera de nuntă*. Camera în care mirele își duce pentru prima oară mireasa, cu care abia s-a căsătorit. Adică o duce în dormitorul conjugal, cum spunem noi astăzi, care e camera mirelui și a miresei, a soților[589].

89. Când a înviat Domnul nostru Iisus Hristos?

Sfântul Matteos[590] ne spune că El a înviat când „se crăpa de ziuă întru una a sabaturilor [τῇ

---

[589] Răspunsul de față l-am inclus în *Predică la Duminica a II-a după Paști [2017], cf.*

https://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/22/predica-la-duminica-a-ii-a-dupa-pasti-2017/.

[590] Răspunsul al 89-lea l-am dat în *Predică la Învierea Domnului [2017], cf.*

ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων]” [Mt. 28, 1, BYZ]. Iar sabatul era sâmbăta și prima după sâmbătă e duminica. De aceea, Învierea Domnului s-a petrecut „la miezul nopții”[591], duminica, motiv pentru care și noi, Biserica Lui, vestim învierea la miezul nopții, când sâmbăta se pleacă spre duminică. Și o vestim în fața Bisericii, sub acoperișul cerului, pentru că învierea Domnului este un bine copleșitor nu numai pentru întreaga umanitate, ci pentru întreaga creație a lui Dumnezeu. Căci odată cu învierea Lui, oamenii și cosmosul în integralitatea sa au o singură direcție: îndumnezeirea. Și îndumnezeirea oamenilor și a întregii creații a lui Dumnezeu este adevărata înfrumusețare, adevărata schimbare, adevărata înnoire continuă a întregii existențe.

90. Ce înseamnă a priveghea[592]?

Slujitorul pe care îl va afla priveghind [ὁ δοῦλος ὃν εὑρήσει γρηγοροῦντα][593] suntem fiecare dintre noi, cei care ne îngrijim în mod neîncetat de împlinirea voii Lui, dar și de interiorul nostru.

Pentru că uleiul din lămpi [Mt. 25, 3-4, BYZ] reprezintă slava lui Dumnezeu, pe care trebuie să o

---

https://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/15/predica-la-invierea-domnului-2017/.

[591] *Cf. Penticostar*, ed. BOR 1999, p. 19.

[592] Răspunsul de față a fost inclus în *Predică despre diverse locuri scripturale și patristice [2]*, *cf.* https://www.teologiepentruazi.ro/2017/04/12/predica-despre-diverse-locuri-scripturale-si-patristice-2/.

[593] *Triodul*, ed. BOR 1986, p. 475/ În limba greacă, textul se regăsește aici: http://glt.goarch.org/texts/Tri/t05.html.

avem în noi, păstrată prin toate faptele cele bune ale evlaviei.

Și de aici înțelegem că Privegherea liturgică nu e doar o Slujbă extinsă a Bisericii, ci e un mod de a fi al creștinului ortodox.

Pentru că privegherea nu ține de noapte sau de zi, ci e o stare continuă de atenție, de încordare, de vigilență, în care lăsăm sau nu lăsăm să intre și să iasă din noi cuvinte, gânduri, sentimente, gesturi.

Privegherea e starea continuă de atenție în care ne păzim interior de atacurile demonilor, dar și triem continuu gândurile care vin în noi și ne reținem de la păcate. Pentru că privegherea e o privire în adâncul nostru, e un ochi deschis dinăuntru spre în afară, prin care ne raportăm la tot ceea ce există. Căci sufletul e cel care privește prin trupul nostru la lucrurile din jur și le înțelege valoarea în funcție de folosul duhovnicesc pe care acestea i-l aduc.

Pentru că această stare duhovnicească, în care harul lui Dumnezeu ne luminează continuu ca să înțelegem ce se petrece în noi, e cea prin care trebuie să trăim praznicele Bisericii. Pentru că bucuria sfântă a praznicelor trebuie trăită cu luciditate duhovnicească, adică în stare de priveghere sfântă. Căci, pentru a ne bucura cu sfințenie în praznicele Domnului, trebuie să ne protejăm bucuria interioară de atacurile demonilor. Iar dacă închidem porțile simțurilor și nu lăsăm ca păcatele să urce prin ele, atunci ne bucurăm împreună cu Domnul în cămara de nuntă, adică în adâncul ființei noastre.

Viața creștină e o viață de continuă priveghere [Mt. 25, 13]. E o viață eminamente eshatologică. Pentru că noi Îl așteptăm pe Domnul în stare de luciditate iubitoare, în stare de nădejde bucuroasă, în stare de credință văzătoare de Dumnezeu. Pentru că

ritmul de viață al Bisericii e unul eshatologic, e unul prin care trăiește din plin racordarea ei la veșnicie, dar, în același timp, Biserica așteaptă intra- rea întregului cosmos în veșnicie.

Așa că noi, creștinii ortodocși, nu putem să ne acomodăm în mod deplin cu istoria și cu lumea, în faza în care ea arată acum, pentru că noi așteptăm viața cu Dumnezeu, viața veșnică cu El, care presupune transfigurarea întregii umanități și a întregii creații. Noi așteptăm veșnicia cu Dumnezeu, o veșnicie trăită împreună cu El, întru Împărăția Lui, fapt pentru care nu ne putem limita așteptările noastre doar la viața noastră terestră de câțiva zeci de ani. Însă, în același timp, perspectiva eshatologică a vieții creștine nu pune în paranteze istoria și viața noastră în istorie, pentru că de viața de acum depinde mântuirea noastră. Ci, cu toată așteptarea noastră eshatologică, noi trăim liturgic viața de zi cu zi, simțindu-L pe Dumnezeu în toată slujirea Bisericii. Iar predicarea noastră e tot în cadru liturgic, pentru că aici, în Biserica Lui, în timp ce Îi slujim Lui, noi înțelegem tot mai deplin revelația Sa dumnezeiască dăruită Bisericii Sale. Și, înțelegând-o, crește tot mai mult în noi conștiința că trebuie să Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru toate.

De aceea, Liturghia Bisericii este în primul rând mulțumire adusă lui Dumnezeu. Prin tot cultul Bisericii Dumnezeul treimic e preaslăvit și mărturisit ca fiind în mijlocul creației și al Bisericii Sale. Și de la El cerem tot ajutorul și toată sfințirea și toată mântuirea noastră.

Cuprins

16. Ce înseamnă faptul că Domnul „este apărătorul mântuirilor unsului Său” [Ps. 27, 8, LXX]? (48-49)

17. Cum trebuie să înțelegem cuvântul: „Glasul Domnului întărind cerbii” [Ps. 28, 9, LXX]? (49)

18. De ce Domnul „va descoperi dumbrăvile” [Ps. 28, 9, LXX]? (49-50)

19. Ce a vrut să spună Sfântul David prin expresia: „Domnul va locui potopul” [Ps. 28, 10, LXX]? (50)

20. Care este zidul celor care iubesc legea Domnului [Par. lui Sal. 28, 4]? (50-51)

21. De cine sunt prinși oamenii în Par. lui Sal. 28, 12? (51)

22. Ce înseamnă „să nu fii exeget [ἐξηγητὴς] neamului celui fărădelege” [Par. lui Sal. 29, 18, LXX]? (51-52)

23. Ce înseamnă: „dar ieșirea lui nu a spălat-o” [Par. lui Sal. 30, 12]? (52)

24. Cum trebuie să înțelegem duhovnicește locul de la Par. lui Sal. 30, 17? (52-53)

25. Ce înseamnă: „Mulge lapte și va fi unt!” [Par. lui Sal. 30, 33]? (53-54)

26. Ce s-a petrecut cu Sfintele Moaște ale Sfântului Profet Elisseos și ale Sfântului Profet Ioannis Botezătorul în timpul lui Iulianos Apostatul? (54-55)

27. Ce a spus Sfântul Mare Mucenic Artemios despre dumnezeii păgâni, Sibile și Virgilius? (55)

28. De ce se veselește inima în osteneală [Eccl. 2, 10]? (55-56)

29. Ce înseamnă a vedea binele în toată osteneala noastră [Eccl. 3, 13]? (56)

30. Care sunt numele Sfinților Apostoli conform Matteos 10? (56-57)

48. Ce înseamnă că „vindecarea va opri mari păcate” [Eccl. 10, 4]? (71-72)

49. Ce înseamnă gardul și șarpele de la Eccl. 10, 8? (72)

50. Despre ce lucru tainic ne vorbește Eccl. 10, 15? (72-73)

51. Cine se va ridica întru glasul vrabiei [Eccl. 12, 4]? (73)

52. Ce înseamnă „și încă dintru înălțime vor vedea și [vor fi] uimiri în cale” [Eccl. 12, 5]? (73-74)

53. Ce avem în Eccl. 12, 7? (74)

54. Unde se află capul și Crucea Sfântului Apostol Andreas? (75-77)

55. Când a fost introdusă în calendarul românesc pomenirea Sfintei Mucenice Agni? (77-78)

56. Ce ni se vestește în Is. 66, 7? (79)

57. La ce se referă Is. 66, 11? (79-80)

58. Ce înseamnă „și voi lăsa în ele semne” [Is. 66, 19]? (80)

59. La ce se referă Domnul când spune: „Iar Eu am dat așteptarea aceasta” [Is. 66, 9]? (80)

60. Ce înseamnă că Sfântul Iov „nu a dat nebunie lui Dumnezeu” [Iov 1, 22, LXX]? (80-81)

61. Unde enumeră Sfântul Cuvios Hieronymus cele 7 Laude bisericești? (81)

62. Câți oameni din poporul lui Israil a hrănit Dumnezeu timp de 40 de ani în pustie? (81-82)

63. Care este profeția de la Iov 3, 8? (82)

64. Cine este furnicoleul din Iov 4, 11? (82)

65. Care este profeția din Ps. 37, 21? (82-83)

66. Ce profeție avem în Ps. 34, 17? (83)

67. Cine și de ce a stabilit praznicul Tuturor Sfinților în prima duminică după Cincizecime? (83-84)

88. Când se termină perioada patristică în Biserică? (103)

89. Ce înseamnă sintagma „mântuirea neamului”? (103-104)

90. De ce Biserica nu acceptă avortul? (104-105)

91. De unde era Goliat și ce înălțime avea? (105)

92. Cum se numea soția lui Ahaab? (105)

93. De către cine și unde a fost botezat Sfântul Apostol Pavlos? (105)

94. Ce profeție avem la Iov 36, 16? (105-106)

95. Cine a propus canonizarea Sfinților Mucenici Brâncoveni? (106)

96. Când a fost proclamat tomosul sinodal prin care s-a înscris în calendarul nostru pomenirea Sfântului Atanasios al III-lea, Patriarhul Constantinopolului? (106)

97. Unde se spune în cartea Iov că Duhul nu are să treacă de El, de Fiul? (106-107)

98. Care este profeția hristologică din cap. al 2-lea al cărții Înțelepciunea lui Salomon? (107-108)

99. Ce spune Înț. lui Sal. despre zidirea omului în 2, 23? (108)

100. Cum este numită moartea în capitolul al 3-lea din Înțelepciunea lui Salomon? (108-109)

101. Care e profeția hristologică din cap. al 5-lea al cărții Înțelepciunea lui Salomon? (109)

102. Când au fost canonizați Sfântul Ierarh Iosif Naniescu și Sfântul Gheorghe Lazăr? (109)

103. Care sunt fiii lui Israil, care au intrat în Egiptos împreună cu Iacov, tatăl lor? (110)

104. Cum se numeau moașele evreice, care nu au omorât pe pruncii de parte bărbătească? (110)

105. Cum se numea socrul Sfântului Moisis și unde era el preot? (110)

106. Unde a avut Sfântul Profet Moisis vedenia rugului aprins? (110)

107. Câte ecfonise avem în Liturghia Sfântului Ioannis Hrisostomos? (110-111)

108. Care este apolisul Tainei Nunții? (111-112)

109. Care este rugăciunea de iertare a păcatelor a Tainei Mărturisirii? (112-114)

110. Câți demoni a scos Domnul din Sfânta Maria Magdalini? (114)

111. Câți Ucenici a trimis Domnul a doua oară? (114)

112. La ce vârstă a murit Sfântul Iisus al lui Navi și unde a fost îngropat? (114-115)

113. Unde au fost îngropate Sfintele Moaște ale Sfântului Iosif, când au fost aduse din Egiptos? (115)

114. Pentru ce l-a dat Domnul pe poporul lui Israil întru mâinile lui Eglom, împăratul Moabului? (115)

115. Unde se află o parte din capul Sfintei Mucenice și Fecioare Paraschevi? (115-116)

116. Ce animale apar în Is. 1, 3, LXX? (116)

117. Cum S-a numit Fiul Fecioarei potrivit Is. 7, 14? (117)

118. De ce pântecele e dumnezeul unora, conform Filip. 3, 19? (117)

119. Cum se numește Sfântul Pavlos pe sine în I Tim. 2, 7? (117)

120. De ce a pătimit Sfântul Pavlos „ca un făcător de rău” [II Tim. 2, 9]? (118)

121. Care sunt cele două cereri pentru domnul țării, din ectenia mare, prezente în ediția Sfântului Antim Ivireanul a Liturghierului din 1713? (118)

122. Ce înseamnă că „oasele lui va [vor] îngrășa cunoașterea ei” [Înț. lui Sir. 26, 13, LXX]? (118-119)

123. Ce înseamnă că „picioarele cele frumoase [sunt] la sânii celui liniștit” [Înț. lui Sir. 26, 18, LXX]? (119)

124. Cum trebuie să înțelegem: „și în cuvintele tale va da poticnire” [Înț. lui Sir. 27, 23, LXX]? (119-120)

125. Cum a adormit Sfântul Patrick, Apostolul Irlandei, și câți ani a trăit el? (120-121)

126. În ce a fost înfășurat trupul Sfântului Patrick al Irlandei, atunci când a fost înmormântat? (121)

127. Ce înseamnă trifoiul din mâna Sfântului Patrick, Luminătorul Irlandei? (121-122)

128. Cine a scris *Viața* Sfântului Ierarh Augustinus de Hippo? (122-123)

129. Când a fost proclamată în mod solemn canonizarea Sfântului Ierarh Iosif cel Milostiv, Mitropolitul Moldovei, și a Sfântului Gheorghe Pelerinul? (123)

130. Cine i-a schimbat numele Cuvioasei Maria, pomenită pe 12 februarie, în Marinos? (124)

131. Din câte cărți e compusă cartea *De doctrina christiana* [Despre învățătura creștină] a Sfântului Augustinus de Hippo? (124)

132. Unde găsim *Viața* Sfântului Ierarh Hilarius de Pictaviensis? (125)

133. Cine a scris *Viața* Sfântului Aemilianus Presbiterul, Mărturisitorul, din Spania? (125)

134. Unde se află Sfintele Moaște ale Sfântului Ierarh Augustinus de Hippo? (125-127)

135. Unde se află Sfintele Moaște ale Sfintei Monica, mama Sfântului Augustinus de Hippo? (127)

136. Ce înseamnă cuvântul *hram*? (128)

137. Ce înseamnă cuvântul *praznic*? (128)

138. Cine l-a convertit la dreapta credință pe Sfântul Cyprianus Carthaginensis? (128-129)

139. Ce sunt ferestrele de la Ier. 9, 20, LXX, pentru Sfântul Nicodimos Aghioritul? (129)

140. Când a fost trecută în calendarul românesc Sfânta Cuvioasă Matrona din Moscova și când a fost cinstită pentru prima oară în București? (129-130)

141. Unde sunt Sfintele Moaște ale Sfântului Cuvios Mucenic Efrem cel Nou (5 mai) și cum arată ele? (130-131)

142. De câte ori s-a sfințit Sfântul și Marele Mir în Biserica Ortodoxă Română? (131-133)

143. Cât timp a trăit la Galați Sfântul Patriarh Atanasios al III-lea Patellarios, Patriarhul Constantinopolului? (133)

144. Care este textul apolisului mic în limba greacă? (133-134)

145. Cum arată rugăciunile dimineții în Orologhionul cel Mare? (134)

146. Cum arată rugăciunile dimineții în Ceaslovul de la 1715? (134-135)

147. Ce profeție avem la Sirah 36, 18? (135)

148. Ce profeție avem la Sirah 36, 21? (135-136)

149. De ce Domnul nu Și-a scris El Însuși Evanghelia? (136)

150. Cum trebuie să înțelegem cuvintele: „Să fie mijloacele voastre încinse și luminătorii voștri aprinși!” [Lc. 12, 35, BYZ]? (136-137)

151. În LXX găsim: „eu sunt pământ și cenușă” sau: „eu sunt pulbere și cenușă”? (137)

152. În Fac. 1, 1, LXX avem *cerul* sau *cerurile*? (137-138)

153. Ce spun Preotul și Diaconul, de trei ori, în timpul imnului *Heruvic*, conform Liturghierului grecesc? (138)

154. Care este dialogul liturgic dintre Preot și Diacon, de după vohodul mare, în Liturghierul grecesc? (138-139)

155. În ectenia mare avem cuvântul *mânie* sau cuvântul *urgie*? (139)

156. Ectenia mare începe cu: „În pace, Domnului să ne rugăm!” sau cu: „În pacea Domnului să ne rugăm!”? (139-140)

157. Cum este Îngerul cerut de noi în ectenia cererilor? (140)

158. În ectenia cererilor ne rugăm pentru „pace lumii” sau pentru „pacea lumii”? (140-141)

159. Avem „înfricoșătoarea judecată a lui Hristos” în ectenia cererilor sau „înfricoșătorul scaun de judecată al lui Hristos”? (141)

160. Ce spune Preotul, atunci când taie Sfântul Trup al Domnului în 4 părți? (141)

161. Ce spune Preotul atunci când îi împărtășește pe cei credincioși la Dumnezeiasca Liturghie? (142)

162. Pentru cine se cere a se dărui pacea lui Dumnezeu în *Rugăciunea din spatele amvonului* [Εὐχή οπισθάμβωνος]? (142)

163. Cine sunt luminile din sintagma *Părintele luminilor* [Iac. 1, 17, BYZ]? (142)

164. Ce spune *Mărturisirea* Sfântului Petru Movilă despre păcatul strămoșesc? (143)

165. Cum este numită erezia lui Nestorios în hotărârea de credință a Sinodului al IV-lea Ecumenic? (143)

166. Ce se mărturisește despre persoana Domnului nostru Iisus Hristos în hotărârea de credință a Sinodului al IV-lea Ecumenic? (144-145)

167. Cele 7 Sinoade Ecumenice numesc Biserica „sobornicească” sau „catolică”? (145)

168. Ce este Pannihida? (146)
169. Cum sunt îngropați sinucigașii? (146-147)
170. Ce se pune pe pieptul Diaconilor, al Preoților și al Episcopilor adormiți și puși în sicriu? (147)
171. De câte ori se cântă „Veșnica pomenire” la Înmormântarea făcută în Săptămâna Luminată? (147-148)
172. Cum îl cheamă pe Împăratul Babilonului amintit la II Împ. 25, 1, LXX? (148)
173. Care este grafia numelui cetății lui David în I Cron. 11, 18, LXX? (148)
174. Cum au fost numiți cei 4 în Dan. 1, 7, LXX? (148)
175. Ce a spus demonul în F. Ap. 19, 15, BYZ? (148)
176. Despre ce se vorbește în F. Ap. 19, 18, BYZ? (148-149)
177. În ce zi au frânt Pâinea Ucenicii în F. Ap. 20, 7, BYZ? (149)
178. Care e lucrarea Episcopilor în Biserică conform F. Ap. 20, 28, BYZ? (149)
179. S-a rugat Sfântul Apostol Pavlos în genunchi? (149-150)
180. Ce i-a spus Domnul lui Pavlos, în extaz, în F. Ap. 22, 18, 21, BYZ? (150)
181. Ce i-a spus Domnul lui Pavlos în vederea extatică din F. Ap. 23, 11, BYZ? (150-151)
182. Cum l-a caracterizat Tertullos pe Sfântul Apostol Pavlos în F. Ap. 24, 5-6, BYZ? (151)
183. Cum își numește Sfântul Pavlos extazul convertitor la F. Ap. 26, 19, BYZ? (151)
184. Al cui fiu a fost Sfântul Profet Zaharias? (151)
185. Ce spune Domnul despre Ierusalim în Zah. 2, 9, LXX? (151-152)

186. De cine a fost scrisă *Viața* Sfântului Ambrosius, Episcopul Mediolanului? (152)

187. Care este în limba greacă textul condacului întâi, al Acatistului Buneivestiri? (152)

188. Cum arată în limba greacă textul cântării mariologice de la cântarea a 9-a a Utreniei? (153)

189. Câte cântări conține imnul *Pentru vindecătoarea pocăință* al Sfântului Romanos Melodul? (153)

190. Cum este numită casa lui Israil în Iez. 12, 9, LXX? (153)

191. Ce text avem în VUL la Iez. 43, 2? (153-154)

192. Ce spune Sfântul Dionisios Areopagitul despre Sfânta Tradiție în *Despre ierarhia bisericească*? (154-156)

193. Se botezau pruncii în secolul I al Bisericii? (156)

194. Ce ne spun cuvintele: „Eu sunt Domnul, Cel care îi sfințesc pe ei” [Lev. 21, 23, LXX]? (157)

195. Ce înseamnă expresia „mergând după alt trup” din Iudas 1, 7, BYZ? (157)

196. Unde în Scriptură găsim sintagma „stele rătăcitoare”? (158)

197. Ce înseamnă „întunecimea întunericului” din Iudas 1, 13, BYZ? (158)

198. Ce este Apocalipsisul Scripturii? (158)

199. Câte documente avem de la Fericitul Mihai Viteazul, pe care el le-a semnat ca Domn al celor 3 Țări Românești? (158-159)

200. Cine a spus că numele Născătoarei de Dumnezeu se tâlcuiește „stella maris”? (159)

Răspunsuri catehetice
(incluse în predicile mele)

Biblioteca
Teologie pentru azi

1. *Acatistul Nunții* (35 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/01/acatistul-nuntii/

2. *Troparul, Condacul și Acatistul Fericitului Serafim Rose al Platinei* (20 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/01/troparulcondacul-si-acatistul-fericitului-serafim-rose-al-platinei/

3. *Lumea postmodernă și depersonalizarea omului* (335 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/01/lumea-postmoderna-si-depersonalizarea-omului/

4. *Viața lui Adam și a Evei* (27 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/03/viata-lui-adam-si-a-evei/

5. *Teologia îndumnezeirii* (202 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/03/teologia-indumnezeirii/

6. *Twitter pentru azi (vol. 1)* (32 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/04/twitter-pentru-azi-vol-1-2009/

7. *Bucuria comuniunii (vol. 1)* (280 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/06/bucuria-comuniunii-vol-1/

8. *Pelerina Egeria și Cultul ortodox* (60 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/07/pelerina-egeria-si-cultul-ortodox/

9. *Biblia Satanică* (157 pagini), ca text auxiliar al cărții: *Lumea postmodernă și depersonalizarea omului*.
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/12/biblia-satanica-editie-exclusiv-online-ro/

10. *Traduceri patristice (vol. 1)* (73 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/19/traduceri-patristice-vol-1-2009/

11. *Bucuria comuniunii (vol. 2)* (309 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/26/bucuria-comuniunii-vol-2/

12. *Fragmentarium (vol. 1)* (126 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/26/fragmentarium-vol-1/

13. *Nichita Stănescu. Fenomenul limbii poezești* (disertație de master) (155 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/10/26/nichita-stanescu-fenomenul-limbii-poezesti/

14. Sfântul Sfințit Mucenic Irineu al Lyonului, *Contra ereziilor (vol. 1)* (341 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/03/sfantul-sfintit-mucenic-irineu-al-lyonului-contra-ereziilor-vol-1/

15. *Bucuria comuniunii (vol. 3)* (248 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/07/bucuria-comuniunii-vol-3/

16. *Teologia vederii lui Dumnezeu* (252 pagini): introducere la teza doctorală:
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/18/teologia-vederii-lui-dumnezeu/

17. *Vederea lui Dumnezeu în teologia Sfântului Simeon Noul Teolog* (teză doctorală) (287 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/18/vederea-lui-dumnezeu-in-teologia-sfantului-simeon-noul-teolog/

18. Sfântul Sfințit Mucenic Irineu al Lyonului, *Contra ereziilor (vol. 2)* (457 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/11/23/sfantul-sfintit-mucenic-irineu-al-lyonului-contra-ereziilor-vol-2/

19. *Bucuria comuniunii (vol. 4)* (449 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2009/12/12/bucuria-comuniunii-vol-4/

20. *Bucuria comuniunii (vol. 5)* (366 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/01/02/bucuria-comuniunii-vol-5/

21. *Fragmentarium (vol. 2)* (270 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/01/13/fragmentarium-vol-2/

22. *Cuvinte cu amândouă mâinile* (82 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/01/21/cuvinte-cu-amandoua-mainile-2010/

23. *Bucuria comuniunii (vol. 6)* (144 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/02/11/bucuria-comuniunii-vol-6/

24. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 1)* (377 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/03/03/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-1/

25. *Antim Ivireanul: avangarda literară a Paradisului. Viața și Opera (teză doctorală)* (561 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/03/10/antim-ivireanul-avangarda-literara-a-paradisului-viata-si-opera-2010/

26. *Aspecte dogmatice ale imnologiei ortodoxe. Săptămâna Patimilor și Săptămâna Luminată* (teză de licență) (212 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/03/23/saptamana-patimilor-si-saptamana-luminata-teza-de-licenta-2010/

27. *Bucuria comuniunii (vol. 7)* (315 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/04/01/bucuria-comuniunii-vol-7/

28. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 2)* (128 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/04/12/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-2/

29. *Bucuria comuniunii (vol. 8)* (382 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2010/04/29/bucuria-comuniunii-vol-8/

30. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 3)* (191 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/06/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-3/

31. *Epilog la lumea veche (I. 1)* (506 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/14/epilog-la-lumea-veche-i-1/

32. *Twitter pentru azi (vol. 2)* (35 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/25/twitter-pentru-azi-vol-2-2010/

33. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 4)* (388 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/05/30/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-4/

34. *Epilog la lumea veche (I. 2)* (378 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/04/epilog-la-lumea-veche-i-2/

35. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 5)* (175 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/06/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-5/

36. *Teologia mântuirii la Sfântul Marcu Ascetul* (disertație de master) (154 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/09/teologia-mantuirii-la-sfantul-marcu-ascetul-2010/

37. *Bucuria comuniunii (vol. 9)* (188 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/20/bucuria-comuniunii-vol-9/

38. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 6)* (130 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/27/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-6/

39. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 7)* (76 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/06/30/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-7/

40. Sfântul Epifanie al Salaminei, *Despre măsuri și greutăți și numere și alte lucruri care sunt în Dumnezeieștile Scripturi* (100 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/07/16/sfantul-epifanie-al-salaminei-despre-masuri-si-greutati-2010/

41. PS. Acad. Melchisedec Ștefănescu, *Viața și Scrierile lui Grigorie Țamblac* (adaptare a textului ed. din 1884) (138 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/08/21/ps-acad-melchisedec-stefanescu-viata-si-scrierile-lui-grigorie-tamblac-versiune-adaptata2010/

42. Sfântul Sfințit Mucenic Antim Ivireanul, *Sfătuiri creștine-politice* (text adaptat) (33 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2010/08/29/sfantul-antim-ivireanul-sfatuiri-crestine-politice-2010/

43. Sfântul Varlaam al Moldovei, *Răspunsul împotriva Catehismului calvin* (text adaptat) (52 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/09/22/sfantul-varlaam-al-moldovei-raspunsul-impotriva-catehismului-calvin-2010/

44. *Traduceri patristice (vol. 2)* (347 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/10/06/traduceri-patristice-vol-2/

45. PS Damaschin Dascălul, *Învățături pentru șapte Taine* (text transliterat și adaptat) (27 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/10/26/ps-damaschin-dascalul-invatatuti-pentru-sapte-taine-2010/

46. Dorin Streinu, *Opere alese, vol. I, Despre mine însumi (Jurnal de scriitor. Fragmente)* (526 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2010/12/12/dorin-streinu-opere-alese-vol-i-2010/

47. *Traduceri patristice (vol. 3)* (288 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/02/traduceri-patristice-vol-3/

48. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 2)* (160 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/07/dorin-streinu-opere-alese-vol-2/

49. *Epilog la lumea veche (I. 3)* (256 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/08/epilog-la-lumea-veche-i-3/

50. *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă (vol. 1)* (237 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/01/31/studii-de-teologie-dogmatica-ortodoxa-vol-1/

51. *Cuvintele duhovnicești (vol. 1)* (390 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/02/12/cuvintele-duhovnicesti-vol-1/

52. *Bucuria vine de departe* (carte dialogică cu Prof. Otilia Kloos) (55 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/03/21/bucuria-vine-de-departe-2011/

53. *Cuvintele duhovnicești (vol. 2)* (558 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/03/26/cuvintele-duhovnicesti-vol-2/

54. *A vedea și a fi văzut (vol. 1)* (460 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/04/16/a-vedea-si-a-fi-vazut-vol-1/

55. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 8)* (549 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/06/06/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-8/

56. *Praedicationes (vol. 1)* (199 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2011/06/20/praedicationes-vol-1/

57. *Twitter pentru azi (vol. 3)* (26 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/07/31/twitter-pentru-azi-vol-3/

58. *Evanghelia după Matei* (112 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/08/11/evanghelia-dupa-matei/

59. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 3)* (214 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/10/30/dorin-streinu-opere-alese-vol-3/

60. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 4)* (129 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/11/05/dorin-streinu-opere-alese-vol-4/

61. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 5)* (283 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/11/21/dorin-streinu-opere-alese-vol-5/

62. *Studii de poezie pașoptistă* (82 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/11/28/studii-de-poezie-pasoptista-2011/

63. *Fericitul Ilie văzătorul de Dumnezeu, Opere complete (vol. 9)* (225 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2011/12/16/fericitul-ilie-vazatorul-de-dumnezeu-opere-complete-vol-9/

64. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 6)* (209 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/01/14/dorin-streinu-opere-alese-vol-6/

65. *Statistici. Concluzii. Sublinieri. Lucruri văzute de-aproape* (121 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/02/18/statistici-concluzii-sublinieri-lucruri-vazute-de-aproape/

66. *Predicile din Săptămâna Mare* (25 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/04/13/predicile-din-saptamana-mare/

67. *Despre omul Împărăției* (190 pagini). Este al 10-lea volum și ultimul al *Operelor complete* ale Fericitului Ilie văzătorul de Dumnezeu.
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/05/29/despre-omul-imparatiei/

68. *Țiganiada: tradiție și inovație. Aventura scriiturii și canonul literar românesc* (111 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/07/19/tiganiada-traditie-si-inovatie/

69. *Praedicationes (vol. 2)* (253 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/08/07/praedicationes-vol-2/

70. *Twitter pentru azi (vol. 4)* (30 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/10/10/twitter-pentru-azi-vol-4/

71. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 1)* (251 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/11/21/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-1/

72. *Praedicationes (vol. 3)* (337 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/12/10/praedicationes-vol-3/

73. *Epilog la lumea veche (I. 4)* (247 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2012/12/22/epilog-la-lumea-veche-i-4/

74. *Praedicationes (vol. 4)* (352 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2013/01/09/praedicationes-vol-4/

75. *Praedicationes (vol. 5)* (366 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2013/01/27/praedicationes-vol-5/

76. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 2)* (261 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2013/03/07/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-2/

77. *Praedicationes (vol. 6)* (308 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2013/03/29/praedicationes-vol-6/

78. *Creatori de limbă și de viziune poetică în literatura română (vol. 1)* (228 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2013/06/15/creatori-de-limba-si-de-viziune-poetica-in-literatura-romana-vol-1/

79. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 3)* (308 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2013/07/31/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-3/

80. *Bucuria comuniunii (vol. 10)* (356 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2013/09/21/bucuria-comuniunii-vol-10/

81. Dorin Streinu, *Opere alese* (vol. 7) (241 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2013/09/23/dorin-streinu-opere-alese-vol-7/

82. *Vorbiri de Facebook (vol. 1)* (508 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2013/10/20/vorbiri-de-facebook-vol-1/

83. *Epilog la lumea veche I. 1 (ediția a doua)* (862 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/01/11/epilog-la-lumea-veche-i-1-editia-a-doua/

84. *Praedicationes (vol. 7)* (619 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/01/16/praedicationes-vol-7/

85. *Bucuria comuniunii (vol. 11)* (361 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/01/31/bucuria-comuniunii-vol-11/

86. *Atenție teologică* (216 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/03/04/atentie-teologica/

87. *Interviuri de conștiință [vol. 1]* (367 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/04/21/interviuri-de-constiinta-vol-1/

88. *Twitter pentru azi (vol. 5)* (59 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/05/21/twitter-pentru-azi-vol-5/

89. *Vezi ceea ce ești (vol. 1)* (80 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/05/24/vezi-ceea-ce-esti-vol-1/

90. *Fragmentarium (vol. 3)* (388 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/05/26/fragmentarium-vol-3/

91. *Vezi ceea ce ești (vol. 2)* (94 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/02/vezi-ceea-ce-esti-vol-2/

92. *Trei poeți și-un început de secol* (280 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/13/trei-poeti-si-un-inceput-de-secol/

93. *Vezi ceea ce ești (vol. 3)* (99 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/20/vezi-ceea-ce-esti-vol-3/

94. *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă (vol. 2)* (305 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/25/studii-de-teologie-dogmatica-ortodoxa-vol-2/

95. *Studii literare (vol. 1)* (447 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2014/06/29/studii-literare-vol-1/

96. *Vezi ceea ce ești (vol. 4)* (101 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/07/05/vezi-ceea-ce-esti-vol-4/

97. *Traduceri patristice (vol. 4)* (427 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/07/10/traduceri-patristice-vol-4/

98. *Praedicationes (vol. 8)* (510 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/08/15/praedicationes-vol-8/

99. *The Sight of God in the Theology of Saint Symeon the New Theologian* (first book in english; my doctoral thesis) (499 pages)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/09/15/the-sight-of-god-in-the-theology-of-saint-symeon-the-new-theologian/

100. *Vorbiri de Facebook (vol. 2)* (393 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/07/vorbiri-de-facebook-vol-2/

101. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 4)* (441 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/20/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-4/

102. *Mâncăruri românești cu gust* (27 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/27/mancaruri-romanesti-cu-gust/

103. *Acatistul Sfinților pomeniți pe 31 octombrie* (27 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/29/acatistul-sfintilor-pomeniti-pe-31-octombrie/

104. *Studiu despre Viața Sfântului Macarie Romanul* (68 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2014/10/31/studiu-despre-viata-sfantului-macarie-romanul/

105. *Fragmentarium [vol. 4]* (502 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2014/11/29/fragmentarium-vol-4/

106. *Luceafărul. Comentariu literar* (156 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2014/12/18/luceafarul-comentariu-literar/

107. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 8)* (216 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2014/12/30/dorin-streinu-opere-alese-vol-8/

108. *Creatori de limbă și de viziune poetică [vol. 2. 1]* (283 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/08/creatori-de-limba-si-de-viziune-poetica-vol-2-1/

109. Pr. Prof. Acad. Dr. Dumitru Popescu, *Dumnezeu e viu și prezent în lume prin slava Sa* (132 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/15/dumnezeu-e-viu-si-prezent-in-lume-prin-slava-sa/

110. Sfântul Apostol Pavel, *Epistola către Efeseni* (26 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/20/epistola-catre-efeseni/

111. *Cartea Sfântului Profet Ionas* (13 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/21/cartea-sfantului-profet-ionas/

112. *Cele 3 Epistole catolice ale Sfântului Apostol Ioannis* (25 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/23/cele-3-epistole-catolice-ale-sfantului-apostol-ioannis/

113. *Epistola catolică a Sfântului Apostol Iacovos, fratele Domnului* (20 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/01/30/epistola-catolica-a-sfantului-apostol-iacovos-fratele-domnului/

114. *Cartea Sfântului Profet Ioil* (17 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/04/cartea-sfantului-profet-ioil/

115. *Cărțile Sfinților Profeți Avdiu și Angheos* (16 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/10/cartile-sfintilor-profeti-avdiu-si-angheos/

116. *Epistola către Filippeni a Sfântului Apostol Pavlos* (19 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/13/epistola-catre-filippeni-a-sfantului-apostol-pavlos/

117. *Cântarea Cântărilor* (40 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2015/02/18/cantarea-cantarilor/

118. *Evanghelia după Marcos* (130 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2015/03/22/evanghelia-dupa-marcos/

119. *Epilog la lumea veche I. 2 (ediția a doua)* (952 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2015/05/16/epilog-la-lumea-veche-i-2-editia-a-doua/

120. *Teologia Dogmatică Ortodoxă (vol. 1)* (397 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2015/06/12/teologia-dogmatica-ortodoxa-vol-1/

121. *Praedicationes (vol. 9)* (675 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2015/06/29/praedicationes-vol-9/

122. *Creatori de limbă și de viziune poetică [vol. 2. 2]* (303 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2015/07/07/creatori-de-limba-si-de-viziune-poetica-vol-2-2/

123. *Cartea Sfântului Profet Naum* (14 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2015/09/09/cartea-sfantului-profet-naum/

124. *Epistola către Galatei* (25 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2015/10/10/epistola-catre-galatei/

125. *Cartea Sfântului Profet Amvacum* (14 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/10/21/cartea-sfantului-profet-amvacum/

126. *Epistola către Colossei* (20 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/11/08/epistola-catre-colossei/

127. *Eminescu: între modernitate și tradiție. Importanța tradiției literare și spirituale românești pentru viziunea romantică eminesciană* (teză post-doctorală) (884 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/11/16/eminescu-intre-modernitate-si-traditie/

128. *Traduceri patristice (vol. 5)* (455 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2015/12/06/traduceri-patristice-vol-5/

129. *Istoria începe de oriunde o privești (vol. 5)* (289 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/01/12/istoria-incepe-de-oriunde-o-privesti-vol-5/

130. *Praedicationes (vol. 10)* (627 de pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/01/23/praedicationes-vol-10/

131. *Twitter pentru azi (vol. 6)* (100 de pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/03/22/twitter-pentru-azi-vol-6/

132. *Vorbiri de Facebook (vol. 3)* (190 de pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/03/22/vorbiri-de-facebook-vol-3/

133. *Evanghelia după Ioannis* (129 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/05/10/evanghelia-dupa-ioannis/

134. *Cartea Sfântului Profet Sofonias* (32 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/05/10/cartea-sfantului-profet-sofonias/

135. *11 elegii (comentariu literar)* (157 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/11-elegii-comentariu-literar/

136. *Epistola întâia către Timoteos* (41 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/epistola-intaia-catre-timoteos/

137. *Epistola a doua către Timoteos* (37 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/06/15/epistola-a-doua-catre-timoteos/

138. *Despre nimic* (conferință online) (54 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/07/27/despre-nimic-conferinta-online/

139. *Cântările* (57 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/08/12/cantarile/

140. Sfântul Sfințit Mucenic Antim Ivireanul, *Didahiile* (prima ediție actualizată) (350 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2016/08/25/sfantul-sfintit-mucenic-antim-ivireanul-didahiile-prima-editie-actualizata/

141. *Praedicationes (vol. 11)* (698 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/19/praedicationes-vol-11/

142. *Parimiele lui Salomon* (117 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/10/29/parimiele-lui-salomon/

143. *Studii literare* (vol. 2) (162 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/11/05/studii-literare-vol-2/

144. *Epilog la lumea veche*, vol. I. 5. Emil Botta (239 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/11/21/epilog-la-lumea-veche-vol-i-5-emil-botta/

145. Sfântul Împărat Salomon, *Ecclisiastis* (59 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/11/23/ecclisiastis/

146. *Mântuirea este eclesială* (conferință online) (54 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2016/12/19/mantuirea-este-eclesiala-conferinta-online/

147. Dorin Streinu, *Opere alese (vol. 9)* (270 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/01/20/dorin-streinu-opere-alese-vol-9/

148. *Praedicationes (vol. 12)* (571 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/02/11/praedicationes-vol-12/

149. *Psalmii* (ediția LXX) (329 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/03/04/psalmii-editia-lxx/

150. *Psalmii liturgici* (299 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/03/05/psalmii-liturgici/

151. *Epilog la lumea veche (vol. I. 6). Nichita Stănescu* (759 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/06/01/epilog-la-lumea-veche-vol-i-6-nichita-stanescu/

152. *Praedicationes (vol. 13)* (530 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/07/10/praedicationes-vol-13/.

153. *Twitter pentru azi (vol. 7)* (254 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/08/30/twitter-pentru-azi-vol-7/.

154. *Epilog la lumea veche,* vol. I. 3 (ediția a doua) (699 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/10/02/epilog-la-lumea-veche-vol-i-3-editia-a-doua/.

155. *Cartea Sfântului Profet Iov* (144 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/10/03/cartea-sfantului-profet-iov/.

156. *Studii literare* (vol. 3) (157 pagini)

https://www.teologiepentruazi.ro/2017/10/23/studii-literare-vol-3/.

157. *Maturizarea poeziei* (173 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/11/05/maturizarea-poeziei/.

158. *Înțelepciunea lui Salomon* (86 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2017/12/16/intelepciunea-lui-salomon/.

159. *Viețile Sfinților (vol. I)* (461 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2018/03/16/vietile-sfintilor-vol-i/

160. *Vorbiri de Facebook (vol. 4)* (337 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2018/03/22/vorbiri-de-facebook-vol-4/

161. *Praedicationes (vol. 14)* (658 pagini)
https://www.teologiepentruazi.ro/2018/05/02/praedicationes-vol-14/

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș